

TCI

ISSN 2985-0045 (Online)

JOURNAL OF SOUTHERN TECHNOLOGY

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ Vol.17 No.1 January - June

2024

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

วิทยาอ่าววัฒธรรมสังคม

บทบรรณาธิการ	หน้า
บทความวิจัย	
นวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน ณัฐวุฒิ เหมะประมาณ	1-13
การวิเคราะห์สมการโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในเขต พัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน สิริภาพ วงศ์ลภัส และ ฉัตรชัย ราคา	14-26
การเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา วัดถ้ำเขาพลู อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร อุษณีย์ เสวกวัชร และ รัชชนิ แจ่มจำรัส	27-36
มิติด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำพอง จังหวัดพิจิตร ปทุมณัฐ รุจิโรโก, สิริลักษณ์ ทองพูน และ คัมภีร์ ทองพูน	37-47
การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิธีใหม่ ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่ม ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฝ่ายมัธยมศึกษา) นิลุบล เกตุแก้ว, จุฑา ธรรมชาติ, โซเฟีย มะลี และ ชนิกันต์ แก้วจันทร์	48-58
การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดพังงา อักษรวดี มณีพรหม, สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และ มัทนียา พงศ์สุวรรณ	59-77
รูปแบบการจัดการความรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทย ประศาสน์ นิยม	78-90
ความรุนแรงและแนวทางการดำเนินงานป้องกันปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียนของโรงเรียน ในเครือข่ายท่าชนะ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, อัจฉรา ธรรมาภรณ์ และ จรรยา ทองจีน	91-100

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยประถมศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายถึงชนบทไทย จักรพันธ์ มั่นจันดา และ วรณนະ หนูหมื่น	101-115
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของ ตำรวจภูธรภาค 7 ฐิติมา พลธิ์ญญวงค์ และ เอกวิทย์ มณีธร์	116-127
การพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ ไพโรจน์ ขาวผ่อง และ ปุญชพรชา อุ่นเลิศ	128-139
A Study of Thai EFL Students' Attitudes in Using Google Translate Asama Tasanameelarp, Tuna Girgin and Suchada Tipmontree	140-150

บทความวิชาการ

การสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ: ความท้าทายสำหรับครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย สัณฐะวี ปฏิพิมพาคม	151-159
--	---------

วัตถุประสงค์	เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การท่องเที่ยว: การพักผ่อนและการบริการ การศึกษา สุขภาพ(สังคมศาสตร์) และ รัฐศาสตร์และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
เจ้าของ สำนักงานวารสาร	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ สำนักงานบริหารการวิจัย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (SCT) 124/1 หมู่ 7 ถนนทุ่งสง-ห้วยยอด ตำบลทิวัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110 โทรศัพท์ 66-7577-0136-7 ต่อ 141, 063-0784620 โทรสาร 66-7553-8031 e-mail: journal.sct@gmail.com
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นิเทศศรี แสงเดือน อธิการบดี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ นักวิชาการอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ นักวิชาการอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธนา กลางคาร คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีนา มะตาหยง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บุตรชีวิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มอฮัม สะดีแม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรคั่นนธ์ ต้นตือโฆะกุล อัครวงศ์ คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ผู้จัดการงานวารสาร	ดร.บยาตี ดือรามัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พิสูจน์อักษรประจำฉบับ	อาจารย์คณาสิน ต้นสกุล คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ผู้ดูแลเว็บไซต์วารสาร	ประวิตรี ดูกทอง
กราฟิกดีไซน์	โคกทิน รัตนสุภา และ รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว
กำหนดออกวารสาร	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการศึกษา
ฉบับอิเล็กทรอนิกส์	ประวิตรี ดูกทอง และ ศุภิพร อมรสิทธิโชค
	ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม
	http://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2-3 ท่าน จากหลากหลายสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องและคุณภาพทางวิชาการโดยไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ โดยบทความผู้เขียนภายนอก จะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก ส่วนบทความผู้เขียนภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ข้อความและบทความในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้เป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดของ คณะผู้จัดทำ และ มิใช่เป็นความรับผิดชอบของวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

Journal of Southern Technology Vol.17 No.1 January-June 2024

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567

Objectives	To serve as a platform for disseminating knowledge and research in the field of Management Information Systems, Tourism: Leisure and Hospitality Management, Education, Health (Social Science), Political Science and International Relations
Owner	Southern College of Technology (SCT)
The Journal Office	Office of Research Administration, Southern College of Technology 124/1 Moo 7 Thungsong-Huayyod Rd. Tewang, Thung Song, Nakhon Si Thammarat 80110 Tel. 66-7577-0136-7 ext 141; Fax: 66-7553-8031 e-mail: journal.sct@gmail.com
Editor-in-Chief	Professor Emeritus Dr. Nitsri Sangduen, President, SCT
Editorial Board	Professor Emeritus Pradit Pongtongkam, Independent Scholar Associate Professor Dr. Chalongsri Pimonsompong, Independent Scholar Associate Professor Dr. Thanapan Laiprakobsup, Faculty of Political Science, CU Associate Professor Dr. Sumattana Glangkarn, Faculty of Public Health, MSU Assistant Professor Dr. Sureena Matayong, Faculty of Engineering, PSU Assistant Professor Dr. Phairoj Butchiwan, Faculty of Management Science, PNRU Assistant Professor Dr. Mahsoom Sateemae, Faculty of Education, FTU Assistant Professor Dr. Sannan Tantiukoskula Akarawong, Faculty of Management Science, SCT Dr. Bayatee Dueraman, Faculty of Humanities and Social Sciences, PSU Lecturer Kanasin Tunsakul, Faculty of Education and Social Sciences, SCT
Journal Manager	Prawitri Dugtong
Proofread	Sopin Rattanasupa and Ratsawat Kingkaew
Journal Webmaster	Information Technology and Educational Media Center
Graphic Design	Prawitri Dugtong and Suleeporn Amornsittichok
Publication	Two Volumes Per Year (January-June and July-December)
E-Journal	http://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

All research articles submitted for publication will be assessed for their academic quality by at least 2-3 distinguished reviewers from different institutions. The college and the editorial board claim no responsibility for the contents or views expressed by the authors of individual article. Copying is permissible provided acknowledgement is made thereof.

บทบรรณาธิการ

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้เป็นวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย บทความปริทัศน์ บทความวิชาการ และบทความทบทวนวรรณกรรม เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการและเผยแพร่ผลงานอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปต่อยอดองค์ความรู้ หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งวารสารปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567 ได้รวบรวมบทความจากหลากหลายสาขาวิชาไว้อย่างน่าสนใจทั้งมิติด้านการศึกษา การท่องเที่ยว สุขภาพ (นวดแผนไทย) การพัฒนาระบบสารสนเทศ ทักษะการใช้ Google Translate และการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่มีเนื้อหาสาระอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ทั้งนี้วารสารเทคโนโลยีภาคใต้เป็นวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 มีกระบวนการพิจารณาบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewer) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน อย่างน้อย 2-3 ท่าน ในลักษณะระบบปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer-reviewed)

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนด้วยน้ำใจที่ดียิ่งในการตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการของบทความทุกบทความ และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ คณะทำงานทุกฝ่ายที่ได้ร่วมแรงร่วมใจในการสร้างสรรค์วารสารฉบับนี้ กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งภายในและภายนอกตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไปจะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้

นิตยศรี แสงเดือน

บรรณาธิการ

นวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรม ของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน

The Influence of Service Innovation on Hotel Selection in Andaman Provinces

ณัฐวุฒิ เหมาะประมาน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

*e-mail: Nattawut.m@pkru.ac.th

Nattawut Maopraman

Faculty of Management Science, Phuket Rajabhat University

Received: March 19, 2023, Revised: May 31, 2023, Accepted: June 23, 2023

บทคัดย่อ

การพัฒนาธุรกิจโรงแรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในพื้นที่ฝั่งอันดามัน นวัตกรรมบริการเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันนำมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบขั้นตอนให้ตรงตามต้องการของลูกค้า การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ลูกค้าผู้ใช้บริการโรงแรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน อย่างน้อย 1 คืน แบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 400 คน และผู้จัดการโรงแรมในพื้นที่ ด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน เครื่องมือและสถิติที่ใช้ คือ (1) แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยนวัตกรรมบริการและการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้า ค่าสถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลและการถดถอยเชิงพหุคูณ และ (2) แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) นวัตกรรมบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนวัตกรรมบริการและสามารถให้ความหมายคำจำกัดความของนวัตกรรมบริการได้ แต่มีมุมมองว่า นวัตกรรมบริการเป็นเรื่องของการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเข้ามาอำนวยความสะดวกในการทำงานและให้บริการลูกค้า และ (2) ปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน ได้แก่ ด้านกระบวนการและสภาพแวดล้อม จากผลการวิจัย นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานที่เป็นระบบ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความสะดวกในการให้บริการ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาการบริการอยู่เสมอ พร้อมทั้งเน้นระบบความปลอดภัยในการให้บริการเป็นอย่างดี เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

คำสำคัญ: นวัตกรรมบริการ การตัดสินใจใช้บริการ โรงแรม กลุ่มจังหวัดอันดามัน

Abstract

Development of hotel business needs to be more effective especially in the Andaman coastal areas. Service innovation is a tool that leads to creating a competitive advantage which leads to the development of a new model that meets the customers' needs. The purpose of this research was to study service innovation factors affecting customers' decisions in selecting hotels in the Andaman province group using a mixed-method approach. A sample of 420 individuals was divided into 2 groups. The first is a group of 400 customers who were chosen using stratified random sampling. These customers had the experience of staying in hotels in the Andaman provinces at least 1 night. The second includes 20 hotel managers who work in the areas. They were purposely selected. A questionnaire and interview questions designed by the researcher were used as the research instruments. The questionnaire was used to elicit participants' personal information, their perception of service innovation factors and customers' decisions in choosing the hotels. Statistics was employed for the analysis of data collected from the questionnaire including frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The data from interviews were analysed using content analysis. Results showed that overall perception of the customers about service innovation was at a high level. In addition, the interview data revealed that the informants have knowledge and understanding about service innovation and were able to define the term "service innovation." However, they viewed that service innovation is about applying new technologies to facilitate work and provide services to customers. With regards to service innovation factors affecting their decisions in choosing hotels in the Andaman Province group, working process and environment are the two indicators influencing their selection. Findings of this study can be applied relating to service innovation in terms of systematic working process, applying technology for effective services, as well as continuous development in services along with the emphasis on safety systems during the service which will eventually meet the customers' needs.

Keywords: Service Innovation; Decision to use the Service; Hotel; Andaman Province

บทนำ

ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง การประกอบธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจบริการมีความแตกต่างกับการประกอบธุรกิจภาคอุตสาหกรรมการผลิต กล่าวคือ สินค้าของธุรกิจบริการเป็นสินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้ สิ่งที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อบริการ คือ ประสบการณ์ ซึ่งผู้ซื้อไม่สามารถที่จะจับหรือตรวจสอบสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ การผลิตและการบริโภคเกิดขึ้นพร้อมกันไม่สามารถแยกจากกันได้ นอกจากนี้งานบริการยังมีลักษณะที่หมดสิ้นได้ตามเวลา ห้องพักโรงแรมจะต้องพร้อมให้บริการ และจะสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ก็ต่อเมื่อไม่มีผู้มารับบริการ เป็นต้น จากแนวโน้มการคาดหวังในการเดินทางของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ต้องการประสบการณ์ที่แตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น ซึ่งโรงแรมระบบเครือข่ายมาตรฐานเดียวกันทุกแห่งทั่วโลกไม่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ จะเกิดช่องว่าง

ทางการตลาดที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบการที่มีข้อจำกัดในด้านการลงทุน (Srimanee, & Ooncharoen, 2020)

โดยกลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (OSM Andaman, 2022) กล่าวว่า ด้วยฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีศักยภาพสูง มีความสวยงาม ความโดดเด่น และเอกลักษณ์ของมรดกธรรมชาติในพื้นที่ที่มีความสวยงามตั้งแต่ท้องทะเลถึงภูเขาสูง มีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายตามประวัติศาสตร์ความเจริญรุ่งเรืองในอดีต ที่มีการผสมผสานทางอารยธรรม มีฐานโครงสร้างการคมนาคมเชื่อมโยงสู่ภูมิภาค ทั้งสนามบินและการเดินทาง ซึ่งสามารถสร้างรายได้หลักจากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง และยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ประเทศไทย และพื้นที่เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศ มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างจำกัด ภายใต้มาตรการและการดำเนินงานของรัฐ

เพื่อป้องกันและหยุดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จึงส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างไม่ทันตั้งตัว และเป็นวงกว้าง เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร การเดินทางคมนาคม เป็นต้น

ในสถานการณ์การแข่งขันเพื่อสร้างความอยู่รอด เป็นสถานการณ์ที่ทางผู้ประกอบการจะมีการกำหนดกลยุทธ์มาใช้สร้างความอยู่รอดให้กับธุรกิจให้มากที่สุด โดยกลยุทธ์นวัตกรรมบริการเป็นกลยุทธ์หนึ่งในปัจจุบันที่มีผู้บริหารโรงแรมจำนวนมากตัดสินใจนำมาใช้ในการดำเนินการเพื่อสร้างมูลค่าในงานบริการและความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจโรงแรมมากยิ่งขึ้น (Samani, 2019)

นวัตกรรมเป็นความคิดหรือการกระทำใหม่ ๆ ซึ่งคนในสังคมแต่ละวงการจะมีการคิดและทำขึ้นมาอยู่เสมอนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ได้เรื่อย ๆ トラバใดที่คนยังมีความปรารถนาใหม่ หรือต้องการคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสิ่งใดที่คิดและทำมานานแล้วถือว่าหมดความเป็นนวัตกรรมไป และมักจะมีสิ่งใหม่เกิดขึ้นมาแทน นวัตกรรมบริการ (Service Innovation) เป็นแนวคิดในเชิงกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ประกอบการธุรกิจ และมีการกล่าวถึงกันอย่างมากเมื่อปลายทศวรรษที่ 1970 และต้นทศวรรษที่ 1980 (Rattanawong, Suwanno, & Jindabot (2014) นวัตกรรมบริการยังเป็นเรื่องที่สำคัญทางธุรกิจที่นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน (Weng, Ha, Wang, & Tsai, 2012) โดยนวัตกรรมบริการ เป็นการนำนวัตกรรมมาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและขั้นตอนการให้บริการเพื่อให้บริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยเน้นการอำนวยความสะดวกและความรวดเร็วในการเข้ารับบริการ ส่วนประโยชน์ของนวัตกรรมบริการในเชิงธุรกิจ คือ ช่วยสร้างความแตกต่างในการบริการ เพื่อนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุตสาหกรรมบริการอย่างสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมใด ๆ นั้นส่วนใหญ่จะเกิดจากเทคโนโลยีที่ไม่ใช่เทคโนโลยีที่มีอยู่เดิมในอุตสาหกรรมนั้น ๆ แต่เป็นเทคโนโลยีจากภายนอกอุตสาหกรรม เช่น การให้บริการการจองที่พัก มีการจองทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น บางครั้งการที่ผู้อยู่ในอุตสาหกรรมไม่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่เพียงพอ ทำให้การบริหารจัดการงานผิดพลาดไม่สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เป็นต้น

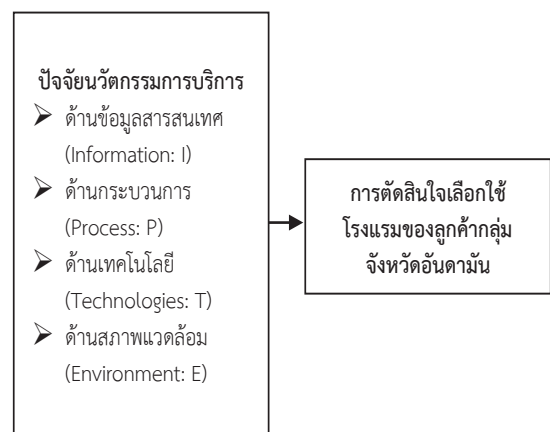
จากงานวิจัยในอดีตยังไม่มียานวิจัยใดที่ศึกษานวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้า

กลุ่มจังหวัดอันดามัน จึงเป็นช่องว่างที่ผู้วิจัยจะศึกษาหรือหาแนวทางปฏิบัติสำหรับธุรกิจประเภทโรงแรมนี้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษานวัตกรรมบริการของโรงแรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าพัก เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการตลาด และการพัฒนาโรงแรม ตลอดจนผู้ที่สนใจในธุรกิจที่พักให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้กับธุรกิจเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยนวัตกรรมบริการ ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านกระบวนการ ด้านเทคโนโลยี และด้านสภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสรุปตัวแปรหลักได้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมบริการ

Van Ark, Broersma, & den Hertog (2003) ให้ความเห็นว่า นวัตกรรมบริการเป็นข้อสรุปใหม่เกี่ยวกับเรื่องของการบริการสำหรับธุรกิจที่จะพัฒนาการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าในเรื่องระบบการส่งมอบบริการ

Maffei (2012) กล่าวว่า นวัตกรรมบริการ คือ การทำบางสิ่งบางอย่างใหม่ในแนวทางใหม่ กระบวนการใหม่ การบริการรูปแบบใหม่ ๆ หรือการปรับปรุงการจัดการองค์กรในรูปแบบใหม่ ๆ การบริการจะไม่มีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เหมือนกับสินค้าอื่น ๆ การบริการมักจะสร้างนวัตกรรมจากความรู้ภายนอก รูปแบบนวัตกรรมบริการมีลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

Weng, Ha, Wang, & Tsai (2012) กล่าวว่า นวัตกรรมบริการเป็นแนวความคิดใหม่เพื่อให้ธุรกิจสามารถพัฒนาบริการเพื่อตอบสนองลูกค้า พัฒนาระบบการบริการหรือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้

Jongjaroenchaisakul, Jadesadalu, & Sansook (2018) ให้ความหมายของนวัตกรรมบริการไว้ว่า เป็นการนำความคิดแนวทางการดำเนินงาน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า อีกทั้งยังเป็นการยกระดับประสิทธิภาพ เพิ่มประสิทธิผลของการบริการและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ

National Innovation Agency (2013) ได้อธิบายว่า หน่วยโครงสร้าง (Building Block) ของนวัตกรรมบริการประกอบด้วย (1) ข้อมูลสารสนเทศ (Information) หมายถึง วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของคุณค่า (Value) ที่คาดหวังจากผลงานของนวัตกรรมบริการ รวมทั้งประเด็นเงื่อนไขข้อจำกัดในการใช้ (2) กระบวนการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนการให้บริการในฝั่งผู้ให้บริการ และกระบวนการให้บริการในฝั่งของผู้ใช้บริการ เป็นส่วนสำคัญของนวัตกรรมบริการ และเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่ามาก เพราะจะเป็นส่วนที่มาจากแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ถือว่าเป็นนวัตกรรม (3) เทคโนโลยี (Technologies) เพื่อสนับสนุนกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอเพื่อสร้างคุณค่า รวมทั้งการเชื่อมโยงทรัพยากรทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อร่วมกันสร้างข้อเสนอและสร้างคุณค่าจำเป็นต้องอาศัยระบบบริการ (Service System) ที่เป็นระบบสำคัญ และ (4) สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง การรับรู้ถึงข้อมูลประวัติและภาวะการณ์ (Profile) ของผู้รับบริการที่จะช่วยให้การสร้างความร่วมมือกันระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นลักษณะของการพยายามเข้าใจบริบทต่าง ๆ ของผู้บริโภคเพื่อจะจะสามารถตอบคำถามลูกค้าในบริบทต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า นวัตกรรมบริการเป็นเพียงส่วนหนึ่งของนวัตกรรมและสามารถให้ความหมายของนวัตกรรมบริการว่า เป็นการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบหรือขั้นตอนของการให้บริการ โดยการผสานเอาเทคโนโลยีและความรู้ใหม่มาใช้เพื่อสร้างสรรค์งานบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า และทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในบริการ โดยที่นวัตกรรมบริการนี้เป็นสิ่งที่สามารถสร้างความได้เปรียบอย่างยั่งยืนให้กับองค์กร โดยสร้างหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบกลยุทธ์ขององค์กรเพื่อแก้ปัญหาขององค์กร

นวัตกรรมบริการมีส่วนช่วยในการสร้างความพึงพอใจของลูกค้า เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจในกระบวนการให้บริการ

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นนวัตกรรมบริการมีข้อดีต่อการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมและที่พัก แต่ก็มีบางโรงแรมที่เลือกใช้นวัตกรรมบริการไปเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงาน โดยมีปัจจัยที่เป็นเหตุในการนำเอานวัตกรรมบริการมาใช้ในโรงแรมเพื่อให้บริการลูกค้า คือ ปัจจัยด้านแรงกดดันของลูกค้า จากความต้องการของลูกค้า ปัจจัยด้านความหลากหลายของการแข่งขันเพื่อให้เกิดการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ปัจจัยด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เห็นความสำคัญของนวัตกรรมบริการ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการนำเอานวัตกรรมบริการมาใช้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธุรกิจโรงแรมเองในการจะนำมาใช้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัญหาและอุปสรรคในการนำมาใช้ของแต่ละธุรกิจโรงแรม พบว่า ขนาดของโรงแรมมีผลต่อนวัตกรรมโรงแรมที่มีขนาดใหญ่มีการตัดสินใจในการนำเอานวัตกรรมมาใช้มากกว่าโรงแรมขนาดเล็ก เนื่องจากการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริการลูกค้าจะมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ดังนั้นโรงแรมที่มีจำนวนห้องพักหรือจำนวนเตียงมากก็จะได้เปรียบในเรื่องของการประหยัดต่อขนาด ส่งผลต่อความคุ้มค่าในการนำนวัตกรรมมาใช้บริการลูกค้า (Ofila-Sintes, & Mattsson, 2009)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Rattanawong, Suwanno, & Jindabot (2014) ศึกษาการวัดนวัตกรรมบริการของธุรกิจท่องเที่ยวไทย: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ศึกษาและแบ่งนวัตกรรมบริการออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นการพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการใช้ รวมไปถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น อาจจะอยู่ในรูปตัวสินค้าหรือบริการก็ได้

2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ เป็นการประยุกต์แนวคิดวิธีการ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการทำงานโดยรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

จากการศึกษาของ Boonyasarn, & Totharong (2020) พบว่า ในสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการแข่งขันที่รุนแรงในอุตสาหกรรมโรงแรมนั้นแตกต่างไปจากในอดีต เพื่อให้อุตสาหกรรมดังกล่าวอยู่รอดและคงความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว “นวัตกรรมบริการ” คือ คำตอบที่สำคัญของปัญหา โดยปัจจุบันและอนาคตในโลกธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง นวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรกลายเป็นข้อกำหนดที่จำเป็นสำหรับการทำธุรกิจ ความสามารถในการแข่งขัน คือ

การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจ

แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ

กระบวนการการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Chaturongkul, 1996) ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจซื้อประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงความต้องการ (Need Recognition) ขั้นที่ 2 การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Information Search) ขั้นที่ 3 การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternative) ขั้นที่ 4 การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และขั้นที่ 5 พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior)

ในขณะที่กระบวนการตัดสินใจ (Process of Decision Making) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย การตัดสินใจโดยมีลำดับขั้นของกระบวนการดังกล่าวเป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผล และมีกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมีอยู่หลายรูปแบบแล้วแต่ความคิดเห็นของนักวิชาการ Plunkett, & Attner (1994) ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเป็น 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย การระบุปัญหา การระบุข้อจำกัดของปัจจัย การพัฒนาทางเลือก การวิเคราะห์ทางเลือก การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ และการสร้างระบบควบคุมและประเมินผล

ดังนั้นการทำให้เกิดนวัตกรรมบริการที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งจำเป็นต่อการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอย่างเป็นระบบ วิทยาการบริการ (Service Science) เป็นศาสตร์สำคัญที่จะช่วยชี้แนะจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การสร้างความคิดที่แตกฉานและหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการทำให้เกิดนวัตกรรมบริการในยุคใหม่นี้ นวัตกรรมบริการจะสร้างอยู่บนพื้นฐานของเทคโนโลยี ทำให้เกิดข้อเสนอในเชิงบริการที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงและหลากหลาย นอกจากนี้ การทำให้เกิดนวัตกรรมบริการยังต้องอาศัยกรอบ (Framework) ที่ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ ข้อมูลสารสนเทศ (Information) กระบวนการ (Process) เทคโนโลยี (Technologies) และสภาพแวดล้อม (Environment)

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก คือ กลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการโรงแรม และกลุ่มที่สอง คือ ผู้จัดการโรงแรม

ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง สตูล และตรัง

ขนาดและการสุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก กลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการโรงแรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน อย่างน้อย 1 คืน ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนลูกค้าที่ใช้บริการห้องพักในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน โดยจำแนกตามจำนวนนักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่เดินทางมาใช้บริการห้องพักในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน ดังนี้ ภูเก็ต (ร้อยละ 57) กระบี่ (ร้อยละ 17) ตรัง (ร้อยละ 8) พังงา (ร้อยละ 6) สตูล (ร้อยละ 7) และ ระนอง (ร้อยละ 5)

กลุ่มที่สอง ผู้จัดการโรงแรมในพื้นที่ ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ กำหนดขนาดตัวอย่าง จำนวน 20 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Taweerat, 1997)

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ทั้งการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาหาข้อเท็จจริงข้อสรุปเชิงปริมาณ ด้วยการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบและข้อสรุปต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นตัวสนับสนุนข้อค้นพบเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มแรก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ 1) เกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร เป็นคำถามปลายปิดที่มีคำตอบแบบหลายตัวเลือก และมีตัวเลือกให้เลือกตอบ ซึ่งผู้ตอบจะเลือกตอบได้เพียงข้อเดียวจากตัวเลือกทั้งหมดที่ให้ (Multiple Choice) 2) ปัจจัยนวัตกรรมบริการต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยมีส่วนประกอบดังนี้ (Choosri, 2016) ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านเทคโนโลยี (Technology) และด้านสภาพแวดล้อม (Environment) 3) การตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยมีลักษณะของคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และ 4) ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน

กลุ่มที่สอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้จัดการโรงแรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน

3 ตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรม การบริการต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่ม จังหวัดอันดามัน ปัจจัยนวัตกรรมบริการได้แก่ ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information: I) ด้านกระบวนการ (Process: P) ด้านเทคโนโลยี (Technologies: T) และด้านสภาพแวดล้อม (Environment: E) 2) วิเคราะห์การตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่มจังหวัดอันดามัน และ 3) การให้ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่มจังหวัดอันดามัน

กลุ่มแรก โดยมีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยมีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) รวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 รวมถึงมีการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อหาความเชื่อมั่น และได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามเกณฑ์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972

กลุ่มสอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ วิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ 1) ศึกษา ค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิชาการ และจัดทำแบบสัมภาษณ์โดยการกำหนดโครงสร้างข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านข้อมูลปัจจัย นวัตกรรมบริการ ด้านการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรม และ ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่มจังหวัดอันดามัน และ 2) การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความครบถ้วนถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย จากนั้นปรับปรุงแก้ไข โดยวิธีวิเคราะห์ข้อคำถามและพิจารณาประเมินให้ค่าคะแนนเพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญที่จะประเมิน 3 ท่าน จากนั้นปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามตามจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำ 30 ชุดแรก ซึ่งเกิดจากการคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เมื่อได้ค่าความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลและนำแบบสอบถามที่ได้ มาวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการ ได้แก่ ขั้นเตรียมก่อนสัมภาษณ์ โดยการเตรียมแบบสัมภาษณ์ให้พร้อมโดยกำหนดกรอบการ

สัมภาษณ์จากแบบสอบถาม ที่พบว่า มีการปฏิบัติน้อย เพื่อหาแนวทางการพัฒนา จากนั้นเตรียมอุปกรณ์ในการบันทึกการสัมภาษณ์ ขึ้นสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ โดยการถามคำถามตามข้อความในแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมมา จากนั้นบันทึกผลการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และใช้วิธีการนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. ระดับการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่มจังหวัดอันดามันโดยรวม และรายด้านใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดเกณฑ์การใช้คะแนนด้วยการประเมินระดับความคิดเห็น 5 ระดับตาม Likert Scale ดังนี้ (5=มากที่สุด, 4=มาก, 3=ปานกลาง, 2=น้อย และ 1=น้อยที่สุด)

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Multiple Correlation) การใช้แบบจำลองการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (Pommapun, 2018)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์นวัตกรรมการบริการต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่มจังหวัดอันดามัน วิเคราะห์ปัจจัยนวัตกรรมบริการต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายกลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อหาความสอดคล้องกันกับผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน (ร้อยละ 62.5) อายุในช่วง Generation Y (พ.ศ. 2523-2540) จำนวน 161 คน (ร้อยละ 40.3) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 328 คน (ร้อยละ 82) มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 122 คน (ร้อยละ 30.5) สถานภาพโสด จำนวน 224 คน (ร้อยละ 56) มีความถี่ในการใช้บริการที่พักในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน 1 - 2 ครั้ง จำนวน 225 (ร้อยละ 56.3) ราคาห้องพักเฉลี่ยต่อคืน 1,001 - 2,000 บาท จำนวน 131 คน (ร้อยละ 32.7)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยนวัตกรรมบริการ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้าย่านจังหวัดอันดามัน (N=400)

ปัจจัยนวัตกรรมการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ข้อมูลสารสนเทศ (Information): โดยผู้ให้บริการหรือพนักงานสามารถให้ข้อมูล มีความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ สื่อสารและอธิบายข้อมูลการใช้บริการ พร้อมแนะนำขั้นตอนที่ถูกต้องต่อขั้นตอนการบริการ	4.10	0.152	มาก
2. กระบวนการ (Process): โดยผู้ให้บริการหรือพนักงานติดต่อกลับอย่างรวดเร็ว มีระบบ การให้บริการทันสมัย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และกระบวนการมีรูปแบบการให้บริการที่ ชัดเจนเป็นมาตรฐาน	3.95	1.121	มาก
3. เทคโนโลยี (Technology): โรงแรมมีอุปกรณ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีมาตรฐาน ในการรับรอง ตรวจสอบความถูกต้องได้อย่างแม่นยำ รักษาความปลอดภัยที่มีมาตรฐาน	4.25	0.129	มากที่สุด
4. สภาพแวดล้อม (Environment): โรงแรมมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ อย่างชัดเจน พร้อมกับมีสิ่งแวดลอมที่มีความสะอาด มีระเบียบ เป็นมาตรฐาน มีความปลอดภัย	4.21	1.162	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.12	0.891	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัย นวัตกรรมการบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 โดยด้านเทคโนโลยี (Technology) มีค่าเฉลี่ย 4.25 มากที่สุด และด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ย 3.95 น้อยที่สุด ผลการสัมภาษณ์ผู้จัดการโรงแรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัด อันดามัน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง สตูล และตรัง สรุปได้ว่า

“ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ นวัตกรรมการบริการและสามารถให้ความหมาย คำจำกัด และ ลักษณะรูปแบบของนวัตกรรมการบริการได้ แต่มีมุมมองว่านวัตกรรมการ บริการเป็นเรื่องของการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเข้ามา อำนวยความสะดวกในการทำงานและให้บริการลูกค้า การ พัฒนาการสร้าง และสรุปความรู้ใหม่ ๆ หรือวิธีการรูปแบบใหม่ บนพื้นฐานขององค์ความรู้หรือการปรับปรุงที่นำสู่การพัฒนา

ผลงานหรือการบริการในรูปแบบใหม่ เพื่อที่จะให้เป็นของที่ แตกต่างจากเดิมหรือของเก่า โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำมาสร้าง ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องานหรือองค์กร อีกทั้งนวัตกรรมการ บริการมีความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกพักโรงแรมของ ลูกค้า โดยประเภทของโรงแรมที่พักมีผลกระทบอย่างมากกับ การตัดสินใจเลือกโรงแรมอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น นวัตกรรมการ บริการมีผลกระทบอย่างมากในการเลือกพักโรงแรมของลูกค้า ที่ตัดสินใจเลือกพักโรงแรมขนาดเล็กมากกว่าลูกค้าที่เลือกพัก โรงแรมขนาดกลางและขนาดใหญ่และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ โปรแกรม บริการ กระบวนการ หรือ ประสิทธิภาพขององค์กร รวมทั้งสร้างมูลค่าใหม่ให้แก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย เป็นการรับเอาความคิด กระบวนการ เทคโนโลยี หรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจเป็นของใหม่หรือนำมาปรับเพื่อการใช้ งานในรูปแบบใหม่”

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน (N=400)

ข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ลูกค้ามีความต้องการใช้บริการโรงแรมเพื่อการพักผ่อน ทำธุรกิจ เยี่ยมญาติ จึงได้ตัดสินใจ สำรองห้องพักโรงแรม	4.35	1.112	มากที่สุด
2. ลูกค้าได้รู้ข้อมูลข่าวสารข้อมูลโรงแรมจากช่องทาง เช่น Social Media, Facebook, Instagram, Email, Line, Website, ป้ายโฆษณา เป็นต้น	4.21	1.121	มากที่สุด
3. ลูกค้าจะเลือกใช้บริการโรงแรม จากการที่เห็นตามโฆษณาสื่อออนไลน์ เช่น Social Media, Facebook, Instagram, Email, Line, Website, ป้ายโฆษณา เป็นต้น	4.18	0.231	มาก
4. ความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของโรงแรม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า	3.89	0.152	มาก
5. เมื่อลูกค้าได้ใช้บริการโรงแรมแล้วครั้งแรกแล้วทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง	4.16	0.12	มาก
6. ลูกค้าจะแนะนำโรงแรมที่ท่านใช้บริการให้แก่ครอบครัว ญาติ หรือคนรู้จักให้มาใช้บริการ	4.15	1.01	มาก
เฉลี่ย	4.15	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลูกค้ามีความต้องการใช้บริการโรงแรมเพื่อการพักผ่อน ทำธุรกิจ เยี่ยมญาติ จึงตัดสินใจสำรองห้องพักโรงแรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.35 และความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของโรงแรม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.89

ผลการสัมภาษณ์ผู้จัดการโรงแรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ภูเก็ต และตรัง ส่วนใหญ่มองว่า

“ลูกค้ามีความต้องการในการเลือกที่จะเข้าพักโรงแรมที่พักโดยเฉพาะปัจจัยที่สำคัญที่สุด ก็คือ สถานที่ตั้งจะต้องอยู่ย่านใจกลางเมือง ที่มีการคมนาคมสะดวกในทุกด้าน สิ่งที่สำคัญนอกจากนั้น คือ หน่วยงานของโรงแรมจะต้องให้บริการดีและน่าพอใจ มีการระบายอากาศที่ดี และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น อยู่ใกล้ศูนย์การค้า ที่ทำการไปรษณีย์ ธนาคาร และสถานที่ที่น่าสนใจต่าง ๆ”

ขณะเดียวกันผลการสัมภาษณ์ ยังพบว่า พนักงานบริการมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญ ความชำนาญการ และประสิทธิภาพของพนักงานจะทำให้งานหรือการบริการนั้น ๆ ประสบผลในสิ่งที่โรงแรมมีความต้องการสูง เพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์และการฝึกอบรมนั้นจะทำให้รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างแนบเนียนและถูกต้อง การ

ทำงานจะรวดเร็วประหยัดเวลา และได้ผลตอบแทนมากกว่า การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น พนักงานโรงแรมทุกคนควรต้องรู้จักการแบ่งเวลา รู้ประเภทและขั้นตอนของงาน รู้ความต้องการของแขกหรือลูกค้าและการเตรียมการเพื่องานบริการนั้นไวล่วงหน้า ซึ่งงานการจัดการมีความเชื่อว่า การเตรียมตัวล่วงหน้าที่ดีจะทำให้ผลงานทุกอย่างออกมาอย่างน่าพอใจ นอกจากนั้นแล้วการให้บริการย่อมมีความโดดเด่น และได้คุณภาพมาตรฐาน โดยทุกสิ่งทุกอย่างภายในห้องและสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงแรม ได้ถูกคัดสรรสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เข้าพักได้อย่างเหมาะสม พร้อมกับอุปกรณ์สำคัญต่าง ๆ

ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้กลายเป็นพลังสำคัญ การที่ผู้ให้บริการที่พามีข้อมูลเชิงลึกถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การจองของลูกค้า จะสามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจและก้าวแข่งขันได้ในปี 2565 ที่ผ่านมา ซึ่งการมีข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจด้านราคาและการตลาด ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจที่พักไทยก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ นอกจากนี้ การเรียนรู้ถึงพฤติกรรม การจองของลูกค้าว่า เขาจองที่พักอย่างไร และช่องทางไหนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีอย่างยิ่ง

4. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามัน (N=400)

ตัวแปร	การตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามัน						
	S.E.	B	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.386	1.675	-	4.593	0.000	-	-
ปัจจัยนวัตกรรมบริการ							
- ด้านข้อมูลสารสนเทศ	0.061	0.003	0.003	0.036	0.976	0.632	1.586
- ด้านกระบวนการ	0.060	0.246	0.311	4.136	0.001*	0.501	1.963
- ด้านเทคโนโลยี	0.063	0.001	0.001	0.012	0.993	0.571	1.752
- ด้านสภาพแวดล้อม	0.045	0.133	0.172	2.928	0.003*	0.821	1.221

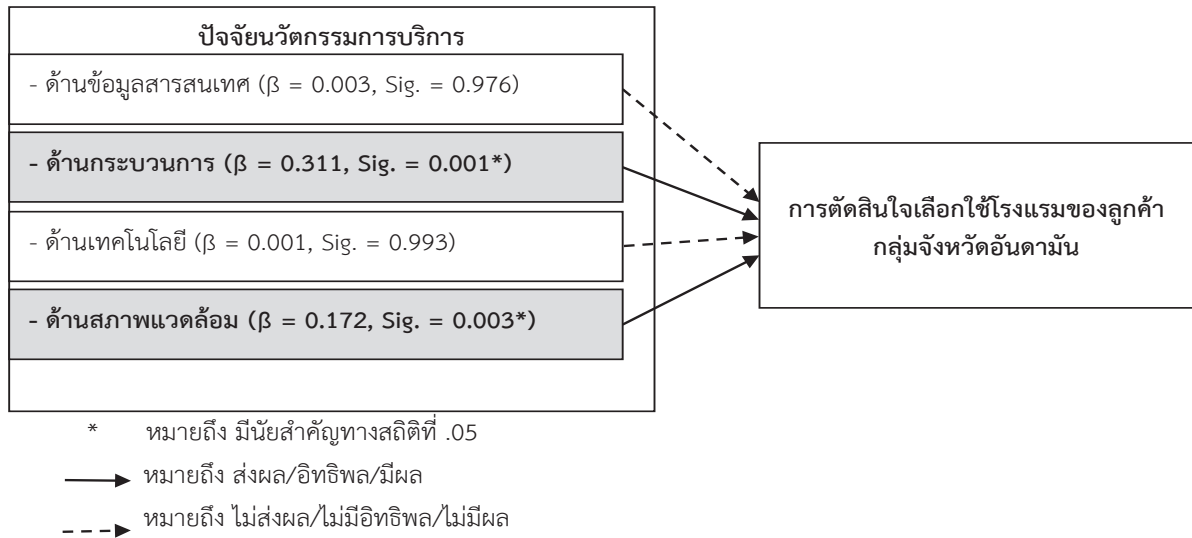
$R^2 = 0.289$, $F = 11.318$, $*p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยนวัตกรรมบริการด้านกระบวนการ ($\beta=0.311$) และด้านสภาพแวดล้อม ($\beta=0.172$) ในขณะที่ปัจจัยนวัตกรรมบริการที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามัน ได้แก่ ปัจจัย

นวัตกรรมบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยี อีกค่าทั้งสัมประสิทธิ์กำหนด ($R^2 = 0.289$) โดยแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามันได้ร้อยละ 28.91 ทั้งนี้ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ายุ่มจังหวัดอันดามันมี 2 ตัวแปร คือ ปัจจัยนวัตกรรมบริการด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม จากการตรวจสอบ

Multicollinearity โดยใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งค่า VIF ที่มีค่าเกิน 5.0 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปร

อิสระมีค่าตั้งแต่ 1.221 - 1.963 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 5.0 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (Zikmund, Babin, Carr, & Griffin, 2013) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในรอบแนวคิดการวิจัย (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ในรอบแนวคิดการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยที่ปัจจัยนวัตกรรมบริการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้า การสนับสนุนการตั้งใจจะบริการให้กับลูกค้าหรือแขก มีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่ลูกค้าหรือคนที่มาใช้บริการอย่างเต็มที่ และเพื่อเป็นการปรับปรุงและสร้างผลกำไรให้กับธุรกิจ ขณะเดียวกันนั้นการบริการสามารถอธิบายเป็นขั้นตอนหรือรูปแบบวิธีการทำงานส่งมอบบริการไปถึงลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ และถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนการสื่อสารและส่งมอบการบริการระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้า จากนั้นจะส่งผลต่อการปรับปรุงกระบวนการนั้นอย่างตั้งใจ อาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รูปแบบวิธีการทำงาน กระบวนการทำงาน สิ่งแวดล้อมของการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการพัฒนาเทคโนโลยี สอดคล้องกับ Juntavong, & Phasunon (2018) พบว่า นวัตกรรมบริการเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุน ตอกย้ำ ทรงอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าปลอดภาษีออนไลน์ของผู้หญิง Generation Y อย่างมาก เพราะช่วยให้มีความสะดวกสบาย อยู่ที่ไหนก็สามารถเข้าถึงร้านค้าปลอดภาษีได้ มีความน่าเชื่อถือปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยประหยัดเวลา สามารถวางแผนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนการเดินทางได้เพิ่มเติม โดยไม่ต้องเสียเวลาอย่างมาก

ในการเดินเลือกซื้อสินค้า อีกทั้งยังพบว่า ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญสามารถสร้างให้เกิดความแข็งแกร่งในภาคการศึกษา ธุรกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ การมุ่งเน้นในนวัตกรรมบริการ ไม่ใช่แค่ภาคบริการเท่านั้น แต่สามารถต่อยอดในศาสตร์อีกหลายแขนง นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับ Khumsing, & Phongsart (2019) พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีในการให้บริการมีผลต่อความเป็นเลิศทางการบริการของธุรกิจโรงแรมเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงแรมมีการมุ่งเน้นให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการวิเคราะห์ ออกแบบ ควบคุม และคุณภาพของการบริการลูกค้าสามารถจองห้องพักผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน เพื่อความสะดวกและประหยัดเวลา พนักงานผู้ให้บริการ มีความพร้อมและความสามารถในการให้บริการ

2. ปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน ได้แก่ ด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อมมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน หากโรงแรมใช้นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานที่เป็นระบบ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความถูกต้องในการให้บริการ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาการบริการอยู่เสมอ พร้อมทั้งเน้นระบบความปลอดภัยในการให้บริการเป็นอย่างดี เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ สอดคล้องกับ

Supaphol, Khaowisade, Someran, Klanpaitoon, & Duangsup (2021) พบว่า ปัจจัยด้านนวัตกรรมบริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมชั้นนำเพราะการที่โรงแรมชั้นนำนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามาพัฒนาระบบบริการ และปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยมากขึ้น เช่น พัฒนาการออกแบบและตกแต่งภายในห้องพัก บรรยากาศใหม่ ๆ จะทำให้ลูกค้ามาใช้บริการเพิ่มขึ้น จึงทำให้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ และยังสอดคล้องกับ Jongjaroenchaisakul, Jadesadalu, & Sansook (2018) พบว่า เทคโนโลยีถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจโดยโรงแรมบูติก (Boutique Hotel) หรือโรงแรมขนาดเล็ก ที่มีจำนวนห้องพักไม่เกิน 50 ห้อง มีการผสมผสานเทคโนโลยีทั้งภายในและภายนอกองค์กร ในการเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับการให้บริการเข้าด้วยกันในการรวมรูปแบบการให้บริการภายในองค์กรในการดำเนินงานเพื่อเชื่อมโยงระบบการทำงานขององค์กรในการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจให้กับลูกค้า

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยลูกค้ามีความต้องการใช้บริการโรงแรมเพื่อการพักผ่อน ทำธุรกิจ เยี่ยมญาติ จึงตัดสินใจสำรองห้องพักโรงแรมมากที่สุด โดยลูกค้า คือ ผู้ที่เป็นผู้ซื้อ จ่ายเงิน เพื่อให้ได้สินค้าและบริการต่าง ๆ ไปใช้งานเอง การตัดสินใจซื้อเป็นความพึงพอใจเฉพาะบุคคล การให้คุณค่ากับสินค้าและบริการหรือความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการนั้นลูกค้าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ขณะเดียวกันนั้นยัง พบว่า ลูกค้าและแขกมีความต้องการในการเลือกที่จะเข้าพักโรงแรมที่พักโดยเฉพาะปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ สถานที่ตั้งจะต้องอยู่ย่านใจกลางเมือง ที่มีการคมนาคมสะดวกในทุกด้าน สิ่งที่สำคัญนอกจากนั้น คือ พนักงานของโรงแรมจะต้องให้บริการดีและน่าพอใจ มีการระบายอากาศที่ดี และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

นอกจากนั้นแล้ว ยังให้ความสำคัญกับพนักงานบริการที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญความชำนาญการ และประสิทธิภาพของพนักงานจะทำให้งานหรือการบริการนั้น ๆ ประสบผลในสิ่งที่โรงแรมมีความต้องการสูง เพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์และการฝึกอบรมนั้นจะทำให้รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างแนบเนียนและถูกต้อง การทำงานจะรวดเร็วประหยัดเวลา และได้ผลตอบแทนมากกว่า อีกทั้งการบริการห้องพักที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของโรงแรมต้องการมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด เพื่อรักษาระดับบริการห้องพักของโรงแรม ให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ สอดคล้องกับ

Thongkerd (2022) พบว่า การสร้างภาพลักษณ์มีความสำคัญที่จะสามารถทำให้คนจดจำ และกลับมาซื้อซ้ำ หรือใช้บริการของธุรกิจซ้ำได้ การสร้างภาพลักษณ์มีเป้าหมายในการสื่อสารกับลูกค้าถึงตัวตนของสินค้า และตัวขององค์กรได้ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การออกแบบชื่อร้านหรือโลโก้ให้โดดเด่นเพียงเท่านั้น แต่คือตัวตนของตราสินค้า ทั้งสี บรรยากาศ การตกแต่งร้านค้าหรือสำนักงาน ลักษณะการพูดของพนักงาน แนวทางการปฏิบัติต่อลูกค้า รวมถึงการเล่าเรื่องราว (Storytelling) ของธุรกิจ โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะหลอมรวมกันเพื่อขับเคลื่อนออกมาเป็นภาพลักษณ์หรือแบรนด์ขององค์กร สอดคล้องกับ Charoonnimmarn (2023) พบว่า ธุรกิจที่พักแรมมีหลายประเภท หลายระดับราคามีสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันออกไป ลูกค้าจะพิจารณาตัดสินใจจากสิ่งที่ธุรกิจนำเสนอให้บริการทั้งห้องพัก อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงรูปแบบของอาคาร ซึ่งหากธุรกิจเสนอขายสิ่งเหล่านี้ที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า หรือสามารถสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ลูกค้าตัดสินใจเข้าพักแรมได้ในที่สุด

นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับ Maopraman, & Pooripakdee (2023) ในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางธุรกิจ จำเป็นจึงต้องให้ความสำคัญกับลักษณะหรือปัจจัยของนวัตกรรมเทคโนโลยี กระบวนการของนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ของนวัตกรรม การผสมผสานกระบวนการและผลิตภัณฑ์ร่วมกัน อีกทั้งต้องประยุกต์การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสำหรับการบริการ จำเป็นอย่างยิ่งต้องศึกษาธุรกิจของตนเอง ด้วยปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกและการตัดสินใจใช้นวัตกรรมก่อนต้องวางแผนการใช้นวัตกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่สำคัญในการส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจภาคบริการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

สรุป

การวิจัย เรื่อง นวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน ผลการวิจัย พบว่า (1) นวัตกรรมบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับนวัตกรรมบริการ และสามารถให้ความหมายคำจำกัดความของนวัตกรรมบริการได้ แต่มีมุมมองว่า นวัตกรรมบริการเป็นเรื่องของการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเข้ามาอำนวยความสะดวกในการ

ทำงานและให้บริการลูกค้า และ (2) ปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โรงแรมของลูกค้ากลุ่มจังหวัดอันดามัน ได้แก่ ด้านกระบวนการ และสภาพแวดล้อม จากผลการวิจัย นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานที่เป็นระบบ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความสะดวกในการให้บริการ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาการบริการอยู่เสมอ พร้อมทั้งเน้นระบบความปลอดภัยในการให้บริการเป็นอย่างดี เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

นวัตกรรมบริการ ด้านข้อมูลสารสนเทศ
ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลด้านรูปแบบการบริการ เงื่อนไขที่เกี่ยวกับการให้ความสะดวกในโรงแรมอย่างครบถ้วน ซึ่งมีความพร้อมต่อการตอบข้อซักถามหรือการให้ข้อมูลแก่ผู้มาใช้บริการโดยข้อมูลและความเข้าใจรูปแบบการบริการและกระบวนการบริการตามมาตรฐานของโรงแรม และให้ข้อมูลด้านการใช้บริการอย่างชัดเจน

นวัตกรรมบริการ ด้านกระบวนการ ผู้ให้บริการควรบริการด้วยความเต็มใจเป็นมาตรฐานตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงมีการวางแผนระบบการให้บริการที่ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน มีบุคลากรคอยให้คำอธิบายเมื่อผู้รับบริการเกิดข้อสงสัยทุกครั้ง มีระบบและกระบวนการให้บริการที่รวดเร็วทันสมัย มีรูปแบบการให้บริการที่ชัดเจน โดยมีพนักงานในโรงแรมอธิบายขั้นตอนอย่างครบถ้วน และสามารถตอบสนองตามความพึงพอใจของผู้รับบริการมุ่งเน้นการให้บริการเพื่อให้เกิดความประทับใจ

นวัตกรรมบริการ ด้านเทคโนโลยี ด้วยคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายต่าง ๆ ในปัจจุบันมีต้นทุนต่ำลง จึงเป็นอุปกรณ์พื้นฐานของการแลกเปลี่ยนความรู้ และเปิดโอกาสให้มีการจัดการความรู้ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรนำความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ วิธีการและกระบวนการ โดยเฉพาะเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เช่น ระบบ Mobile Check In ระบบ Keyless และเทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น รวมไปถึงต้องมีมาตรฐานและความปลอดภัยต่อลูกค้าและการใช้เครื่องมือด้านไอที (IT) เข้ามาช่วยให้บริการเป็นไปอย่างถูกต้อง สะดวกสบาย เช่น การบันทึกข้อมูลเฉพาะบุคคลในฐานข้อมูลระบบโรงแรม เป็นต้น

นวัตกรรมบริการ ด้านสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับนวัตกรรมบริการด้านสภาพแวดล้อม โดยประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมหรือวัฒนธรรม ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลได้ทั้งสิ้น อีกทั้งการนำเสนอป้ายบอกทางไปภายในโรงแรมแต่ละห้องอย่างชัดเจน สังเกตได้ง่าย สิ่งอำนวยความสะดวกตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ สิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีระเบียบ เป็นมาตรฐาน มีความปลอดภัย และมีอากาศถ่ายเทสะดวก และเจ้าหน้าที่ของโรงแรมแต่งกายสะอาด บุคลิกภาพดี สุภาพ ให้ความรู้สึกเป็นมืออาชีพและน่าเชื่อถือ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีนโยบายและวิสัยทัศน์ในการพัฒนานวัตกรรมบริการอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเพื่อนำไปปรับปรุงให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของลูกค้า พร้อมทั้งวางแผนการตลาดกระตุ้นยอดขายหรือสร้างความได้เปรียบให้กับธุรกิจมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมให้ครอบคลุมในเรื่องของปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบนวัตกรรมบริการในธุรกิจโรงแรม รวมไปถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร แรงจูงใจในการทำงานและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจบริการอื่นนั้น จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับธุรกิจนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีลักษณะใกล้เคียงกันหรือธุรกิจบริการเหมือนกัน เช่น ธุรกิจสปา ธุรกิจสถานพยาบาล ธุรกิจสปอร์ตคลับหรือธุรกิจที่พักแรมอื่น ๆ เป็นต้น

References

- Boonyasarn, D., & Totharong, C. (2020). Service Innovation and value creation in hotel business. *NKRAFA Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(12), 62-75. [in Thai].
- Charoonnimmarn, T. (2023). The innovative strategy of service marketing influence customer decision making on use of hotel business in Chumphon Province. *Santapol College Academic Journal*, 9(1), 106-118. [in Thai].
- Chaturongkul, A. (1996). *Customer Behavior*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai].

- Choosri, A. (2016). *The Service Innovation, Corporate Social Responsibility, and Word-of-Mouth Marketing Affecting Decision to Use the Private Hospital's Inpatient Ward (IPD) in Bangkok* (Master's Independent Study). Bangkok, Bangkok University. [in Thai].
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Jongjaroenchaisakul, C., Jadesadalug, V., & Sansook, J. (2018). Service innovation capability: an empirical evident from boutique hotel business in Thailand. *Dusit Thani College Journal*, 12(1), 69–87. [in Thai].
- Juntavong, A., & Phasunon, P. (2018). Motivational factors affecting the performance efficiency of salespersons in Thai Duty-Free Retail Businesses. *Burapha Journal of Business Management*, 7(1), 83-99. [in Thai].
- Srimanee, P., & Ooncharoen, N. (2020). Service innovation towards customers 'decision for staying in boutique hotels in the Northeast of Thailand. *Journal of Roi Et Rajabhat University*, 14(1), 159-171. [in Thai].
- Khumsing, A., & Phongsart, P. (2019). The attitude of the hotel business executives and those involved in the hotel business on the level of service innovation affecting the excellence of hotel business in the Northeast of Thailand. *Governance Journal*, 8(1), 160-179. [in Thai].
- Maffei, A. (2012). *Characterization of the Business Models for Innovative, Non-Mature Production Automation Technology*. KTH Royal Institute of Technology.
- Maopraman, N., & Pooripakdee, S. (2023). Service innovations that affect hotel selection in Phuket. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(2), 14-27.
- National Innovation Agency. (2013). *Innovation Management*. Bangkok: Ministry of Science and Technology. [in Thai]
- Orfila-Sintes, F., & Mattsson, J. (2009). Innovation behavior in the hotel industry. *Omega International Journal of Management Science*, 37(2), 380-394.
- OSM Andaman. (2022). *Southern Andaman Province Development Plan 2019-2022, revised edition, fiscal year 2022. The Office of Strategy Management, Southwest Andaman*. OSM Andaman Development Plan (Ranong, Phang Nga, Phuket, Krabi, Trang). [in Thai]
- Plunkett, W.R., & Attner, R. F. (1994). *Introduction to Management*. Belmont: Wadsworth.
- Pommapun, B. (2018). Techniques for data interpreting for using correlation and regression in research. *STOU Educational Journal*, 11(1), 32-45. [in Thai]
- Rattanawong, W., Suwanno, N., & Jindabot, T. (2014). Service innovation measurement tourism business small and medium enterprises. *Journal of Management Sciences*, 31(1), 119-146. [in Thai].
- Samani, T. (2019). Service innovation of hotel industry in Thailand. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 4(1), 103-110. [in Thai].
- Supaphol, S., Khaowisade, T., Someran, L., Klanpaitoon, C., & Duangsup, W. (2021). Service innovation factors and service quality factors affecting the decision to use the service of hotel in Chainat. *Journal of MCU Social Science Review*, 10(3), 278-291. [in Thai].
- Taweerat, P. (1997). *Research Methodology in Behavioral Science*. Bangkok: Srinakarinwirot University. [in Thai]
- Thongkerd, M. (2022). Service innovation: differentiation strategy of service business. *Neu Academic and Research Journal*, 12(1), 114–129. [in Thai].

- Van Ark, B., Broersma, L., & den Hertog, P. (2003). Services innovation, performance and policy: a review: on the soft side of innovation: *Services Innovation and its Policy Implications. Economist*, 151(4), 433.
- Weng, M.-H., Ha, J.-L., Wang, Y.-C., & Tsai, C.-L. (2012). A study of the relationship among service innovation, customer value and customer satisfaction: an empirical study of the hotel industry in Taiwan. *The International Journal of Organization Innovation*, 4(3), 98-112.
- Zikmund, W. G., Babin, B. J., Carr, J. C., & Griffin, M. (2013). *Business Research Methods* (9th Printing). South-Western: Cengage Learning.

การวิเคราะห์สมการโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดี
ของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง
เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

A Structural Equation Modeling Analysis of Service Quality Model
Affecting Tourist Loyalty in the Mekong Basin Tourism Development
Zones to Create Sustainable Local Economy

สิรภพ วงศ์ภักดิ์^{1*}

ฉัตรชัย รากา¹

วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม¹

* e-mail: siraphob.wog@spulive.net

Siraphob Wonglaphat¹

Chatchai Raka¹

College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University¹

Received: January 10, 2023, Revised: March 18, 2023, Accepted: April 4, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.98 เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล สมการโครงสร้าง ได้แก่ ค่า $\chi^2 = 25.156$, $df = 18$, $\chi^2/df = 1.398$, $P\text{-value} = 0.121$, $RMSEA = 0.032$, $CFI = 0.999$, $AGFI = 0.963$ ซึ่งแปลผลได้ว่า ค่าทั้งหมดผ่านเกณฑ์ตามค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล และค่า $R^2 = 97.00$ ตัวแปรทุกตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลได้ร้อยละ 97.00 จากผลการวิจัย ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงต้องรักษาระดับคุณภาพการบริการให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของท้องถิ่น โดยการเอาใจใส่ให้นักท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งพัฒนาระดับการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และให้ความมั่นใจว่า นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่ดีที่สุด มากไปกว่านั้นผู้ประกอบการจะต้องนำเสนอภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวให้โดดเด่นเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ แนะนำบอกต่อ ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ ความภักดีของนักท่องเที่ยว เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง

Abstract

This research aims to study the influence of service quality on tourist loyalty in the Mekong River Basin Tourism Development Zone. This is quantitative research using a sample size of 400 tourists who were chosen by random sampling from tourists aged 18 and above. A questionnaire was used to collect the data. It was found that the service quality significantly affected tourist loyalty statistically, with a path coefficient of 0.98. When checking for consistency with empirical data, the index values for the consistency of the structural equation model were: $\chi^2 = 25.156$, $df = 18$, $\chi^2/df = 1.398$, $P\text{-value} = 0.121$, $RMSEA = 0.032$, $CFI = 0.999$, $AGFI = 0.963$, indicating that all values passed the criteria of the model consistency index. In addition, $R^2 = 97.00$, which means that all variables can collectively explain the variance of effectiveness at 97.00%. Findings of this study can give insights for tourism entrepreneurs in Mekong River Basin Tourism Development Zone. They must maintain the level of service quality in line with the image of the locality by taking good care of all tourists fairly and improving the level of service to meet the tourists' needs and ensure that they receive the best service. In addition, entrepreneurs have to present a distinctive tourism image in order to impress tourists. This results in travelers returning to the place again and recommending it to others by word of mouth which leads to sustainable tourism for the community in the future.

Keywords: Service Quality; Tourist Loyalty; Mekong Basin Tourism Development Zone

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมในภาคบริการที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาพการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค (Nunthasiriphon, 2017) จากการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในตลาดโลกและในประเทศ พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่และขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนมาจากเศรษฐกิจโลกที่พัฒนาขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพในการท่องเที่ยว (Office of the National Economics and Social Development Council, 2018) กอปรกับการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและเพิ่มการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งการปรับใช้เทคโนโลยีในการท่องเที่ยว เนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและสื่อสังคมออนไลน์ การพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งในด้านการเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญและการเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว แต่เมื่อเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Lunkam, 2019) ได้สร้างความเสียหายไปยังหลายภาคส่วน

ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ (Opasanon, 2020) รวมทั้งธุรกิจบริการที่ส่งผลกระทบโดยตรงตลอดโซ่อุปทาน ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศทั่วโลกออกมาตรการปิดเมือง (Lockdown) เพื่อควบคุมการเดินทางระหว่างประเทศ

ธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวมีโครงสร้างที่ซับซ้อน ทั้งอุปสงค์ของนักท่องเที่ยว สินค้าการท่องเที่ยว รวมถึงผู้ประกอบการในธุรกิจการท่องเที่ยว (Zhang, Song, & Huang, 2009; Song, 2012; Szpilko, 2017) ซึ่งการแข่งขันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความสามารถในการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มากไปกว่านั้นนอกจากต้องการความพึงพอใจด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงด้วย คือ ด้านเวลาและเงินที่ต้องจ่ายไปในระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการมากขึ้น (Ibrahim et al., 2015) ผู้ประกอบการต้องมียุทธศาสตร์ในการปรับปรุงคุณภาพการบริการให้อยู่รอดในการแข่งขันที่มีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญในการให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยองค์ประกอบต่างๆ ของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการนำเที่ยว การขนส่ง ธุรกิจที่พัก การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Zhang, Song, & Huang, 2009) ซึ่งเป็น

กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางธุรกิจตั้งแต่แหล่งของวัตถุดิบหรืออุตสาหกรรมต้นน้ำ จนถึงการส่งมอบสินค้าและบริการ หรืออุตสาหกรรมปลายน้ำ ต้องทำให้การไหลขององค์ประกอบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวดำเนินไปได้ด้วยดี (Mananda, & Dewi, 2019) เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มกลับมาเที่ยวซ้ำ การบอกเล่าประสบการณ์ที่น่าประทับใจ และแนะนำผู้อื่นมาท่องเที่ยว (Dayour, & Adongo, 2015; Santharen, Kumar, Krishnaswamy, Ranjanthran, & Annamalai, 2018) รวมทั้งเกิดความพึงพอใจโดยรวมสูงสุดจากการเดินทางท่องเที่ยวในหนึ่งเส้นทาง

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ของโลก (Global Megatrend) และพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาภูมิภาคในพื้นที่ในประเทศ (Office of the National Economics and Social Development Council, 2018) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพ ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม และความต้องการของชุมชน (Department of Tourism, 2017) โดยใช้แนวคิดคลัสเตอร์ (Cluster) (The National Tourism Policy Committee, 2021) เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายร่วมกัน การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรอง การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในเขต และการสร้างความร่วมมือในการผลิตสินค้า รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรม การแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ และทรัพยากรระหว่างกัน (Parliamentary Budget Office, 2021) เพื่อประโยชน์ในการรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว หรือการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (Buranawimonwan, & Sukpet, 2018) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สถาบันการศึกษา และนักวิชาการในพื้นที่ (The National Tourism Policy Committee, 2021) ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วย เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม และมุกดาหาร (The Secretariat of the Cabinet, 2016) ซึ่งศักยภาพการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงมีความหลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และสิ่งปลูกสร้างทันสมัย มีความโดดเด่นและมีอัตลักษณ์เฉพาะ ประกอบกับศักยภาพและบริบทเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกันทำให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ขาดความเข้มแข็งที่เป็นระบบและต่อเนื่อง (Tonpradoo, 2018) อาทิ โครงสร้าง

พื้นฐานการเดินทางไม่เอื้ออำนวย บุคลากรด้านการท่องเที่ยวต้องมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศยังไม่เพียงพอ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการมีจำกัด รวมทั้งตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์และการตลาดของแต่ละกลุ่มจังหวัดไม่ชัดเจน มากไปกว่านั้นการขยายตัวของการท่องเที่ยวไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการขยายตัวแบบไม่สมดุลและไม่มี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการกระจายการท่องเที่ยวเกิดขึ้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหลักในภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคเหนืออันเป็นที่รู้จักในระดับโลก ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในแนวนอน โดยกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดภูเก็ตมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 100,000 ล้านบาทต่อปี (Ministry of Tourism and Sports, 2022) ซึ่งมากกว่าภาคตะวันออก เชียงเหนือรวมกัน 20 จังหวัด ปัญหาและความต้องการด้านการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง มีปัญหาลักษณะเดียวกันกับหลายจังหวัดในภาคตะวันออก เชียงเหนือ (Lower Northeastern Province Cluster1, 2018) มีความดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว (Attention of Tourists) โดยเฉพาะชาวต่างประเทศได้น้อยกว่าจังหวัดในภาคเหนือ จังหวัดชายทะเลภาคใต้ และภาคตะวันออก ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศที่แห้งแล้งจึงไม่เป็นที่นิยมนัก ถึงแม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดจะมีความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงจะต้องพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว หากมีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบและสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นอย่างเหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยรวม เพื่อเป็นการสร้างสรรค์คุณค่า (Value Creation) การเพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพในเขตพื้นที่ การพัฒนากิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ยกระดับการท่องเที่ยวจากที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทาง (Tourism Destination) เป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับจังหวัดอื่น ๆ และการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม (Participation) ความร่วมมือ (Co-operation) ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนในการพัฒนาโครงสร้างการบริหาร การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการทั้งเชิงพื้นที่และเชิงภารกิจ จึงมีความจำเป็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง จะต้องเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว

ที่เพิ่มมากขึ้น (Lomthaisong, Wiroonrat, & Methiyothin, 2017) และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด (Lower Northeastern Province Cluster 1, 2018) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Laongpliu, 2019)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง โดยความภักดีของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งรายได้ หากสามารถสร้างงานบริการให้มีคุณภาพและทำให้นักท่องเที่ยวมีความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ที่เป็นจุดเชื่อมต่อไปยังจังหวัดอื่นและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะทำให้ประชาชนในประเทศมีอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจของชุมชนขยายตัวดีขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ทบทวนวรรณกรรม

คุณภาพการบริการ

Puri, & Singh (2020) กล่าวว่า คุณภาพการบริการเป็นความแตกต่างของการรับรู้และความคาดหวังของลูกค้า รวมทั้ง Herington, & Weaven (2009) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการบริการว่า เป็นความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและผลของการบริการ โดยเสนอว่า คุณภาพการบริการเป็นความคาดหวังของลูกค้าก่อนการตัดสินใจซื้อ การรับรู้ถึงกระบวนการทางคุณภาพและการรับรู้คุณภาพผลผลิต คุณภาพการบริการเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจบริการ และยังเป็นประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับแบรนด์ที่ผู้บริโภคได้รับ การพัฒนาคุณภาพการบริการไม่ว่าในด้านใดก็ตามจะช่วยให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจมากขึ้น มากไปกว่านั้น Xie (2011) อธิบายเพิ่มเติมว่า คุณภาพการบริการที่ลูกค้ารับรู้มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งทำหน้าที่เป็นปัจจัยกำหนดความพึงพอใจของผู้มาเยือน และการกลับมาเที่ยวซ้ำ Parasuraman, Zeithaml, & Berry (1985) อธิบายว่า คุณภาพการบริการเป็นระดับของความคาดหวังและการรับรู้ได้จริงของผู้รับบริการ นอกจากนี้ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า

คุณภาพการบริการเป็นช่องว่างระหว่างปัจจัยความคาดหวังและการรับรู้ได้จริงของผู้รับบริการ หากมีข้อผิดพลาดในการให้บริการน้อยกว่า และความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการได้รับการบริการของลูกค้าน้อย จะส่งผลต่อการเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้ ต่อมานักวิจัยชุดเดิม (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1988) นำเสนอโมเดล SERVQUAL เพื่อวัดคุณภาพการบริการและหลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1990 นักวิจัยชุดเดิมได้พัฒนาปรับปรุงขั้นตอนเกี่ยวกับเครื่องมือ SERVQUAL (Service Quality) โดยได้กำหนดปัจจัยในการประเมินคุณภาพบริการ 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) ความน่าเชื่อถือของการบริการ (Reliability) ความสามารถในการตอบสนองของผู้รับบริการ (Responsiveness) การให้ความมั่นใจ (Assurance) และการเอาใจใส่ (Empathy)

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตยังพบการประยุกต์ใช้ SERVQUAL ในธุรกิจบริการอื่น ๆ เช่น ธุรกิจบริการลูกค้า (Akroush, Dawood, & Affara, 2015) ธุรกิจโรงแรม (Ali et al., 2021) รวมไปถึงธุรกิจบริการการขนส่ง จากแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพการบริการที่เกี่ยวข้องพบความสอดคล้องของการศึกษา SERVQUAL กับธุรกิจขนส่งสินค้า และโลจิสติกส์ Limbourg et al., (2016) ได้ใช้ SERVQUAL ในการศึกษาคุณภาพบริการโลจิสติกส์: กรณีศึกษาเมืองดานัง ระดับของคุณภาพบริการโลจิสติกส์มี 5 มิติ เช่นกัน ผลการวิจัย พบว่า ระดับของคุณภาพบริการโลจิสติกส์ เป็นกระบวนการที่การรับรู้ของลูกค้า เริ่มต้นตั้งแต่การส่งคำสั่งซื้อไปจนถึงได้รับการบริการจนแล้วเสร็จ และอาจเน้นความแตกต่างเพื่อเปรียบเทียบในการแข่งขันโดยปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้น มากไปกว่านั้น Kilibarda, Nikolicic, & Andrejic (2016) ได้ศึกษาคุณภาพการบริการด้านโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความจงรักภักดีของลูกค้า จากการศึกษา พบว่า คุณภาพการบริการส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้า รวมทั้ง Dosen, Skare, Cerfalvi, Bencekovic, & Komarac (2020) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินคุณภาพการบริการโรงพยาบาลของรัฐโดยใช้ SERVQUAL โดยเห็นว่าการวัดคุณภาพการบริการเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับการพัฒนาระบบบริการในธุรกิจบริการสุขภาพ

ความภักดีของนักท่องเที่ยว

Chen, & Chen (2010) ได้ให้ความหมายของความภักดีของนักท่องเที่ยวว่า เป็นสิ่งที่ประสบความสำเร็จโดยการให้ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่เหนือกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยวโดยให้ประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใครและถือว่าเป็นข้อผูกพันกับนักท่องเที่ยวในการประเมินความคิดเห็นของ

ตนเอง มากไปกว่านั้น Cossio-Silva, Revilla-Camacho, & Vega-Vázquez (2018) ได้กล่าวว่า ความจงรักภักดีของเส้นทาง การท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญในกลยุทธ์ทางการตลาด ที่เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดสำหรับพฤติกรรมหลังการเยี่ยมชม ความภักดีในการท่องเที่ยว (Meleddu, Paci, & Pulina, 2015; Moore, Rodger, & Taplin, 2017) มีความสำคัญในธุรกิจ บริการทางด้านวิชาการและวิชาชีพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีความภักดีจะแสดงพฤติกรรมต่อการท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง มาท่องเที่ยวซ้ำ การเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อม คล้ายกัน เพิ่มอุปสงค์ในการท่องเที่ยว และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สนับสนุนเพิ่มเติม อาทิ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Sanjaya, Wijaya, & Yulasmi, 2019) การเล่าประสบการณ์ประทับใจ (Han, 2020) และ แหล่งท่องเที่ยว (Cong, 2016) อาจนำไปสู่ความภักดีของ นักท่องเที่ยวด้วย การกำหนดองค์ประกอบในด้านความภักดี ของนักท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตัวชี้วัดมาเป็น ตัวแปรวัดระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา ท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ได้แก่ 1) ด้านการท่องเที่ยวซ้ำ (Chen, & Rahman, 2018; Han, 2020) 2) ด้านการแนะนำผู้อื่น (Pathomsirikul, 2015; Kock, Josiassen, & Assaf, 2016; Whang, Yong, & Ko, 2016) 3) ด้านความคุ้มค่ามากกว่าความคาดหวัง (Jayaraman, Lin, Guat, & Ong, 2010) 4) ด้านการเล่าประสบการณ์ประทับใจ (Han, 2020) และ 5) ด้านความพึงพอใจในการท่องเที่ยว (Prayag, & Ryan, 2012; Maghsoodi Tilaki, Hedayati Marzbali, Abdullah, & Bahaiddin, 2016; Sanjaya, Wijaya, & Yulasmi, 2019; Tinakhat, 2020)

เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง

เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเป็นหนึ่งใน 15 เขตพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยที่ได้ระบุไว้ใน ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย มีเป้าประสงค์เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความสมดุล และยั่งยืน ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยม เวียดนามตอนกลาง และสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ ด้าน ทิศตะวันตกของเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงยัง สามารถเชื่อมโยงไปยังกลุ่มจังหวัดเขตมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และทิศใต้สามารถเชื่อมโยงไปยังเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

อีสานใต้ ความโดดเด่นเชิงทรัพยากรการท่องเที่ยวและ ศักยภาพในการรองรับและให้บริการการท่องเที่ยวของเขต พัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง พบว่า มีทรัพยากรการ ท่องเที่ยวที่มีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมและมีความโดดเด่น ของทรัพยากรทางธรรมชาติประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ อาทิ ทิวทัศน์ริมแม่น้ำโขง อุทยานแห่งชาติภูกระดึง หินสามวาฬ ภูลังกา อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว เป็นต้น 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม/ศาสนา อาทิ วัดผาตากเสื้อ ถ้ำนาคา ถ้ำนาคี ศาลปู่ฮ่อลือนาคราช วัดรอยพระพุทธบาท ภูโนนรมย์ เป็นต้น และ 3) งานประเพณีที่สำคัญ อาทิ ประเพณี บุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน เทศกาลบั้งไฟพญานาค ประเพณีแข่งเรือยาวไทย-ลาว ประเพณีไหลเรือไฟ ประเพณี อีตลีสอง ครองสิบลี เป็นต้น

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ ใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์และ สรุปผลการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยว วิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน เกณฑ์ที่กำหนดของขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จาก 20 เท่า ของ ตัวแปรสังเกตได้ (Schumacher, & Lomax, 2010) คือ 10 ตัวแปร ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 200 คน (10 x 20) เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือ ได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 200 ตัวอย่าง โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ได้ แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และสามารถใช้ในการวิเคราะห์ ผลจำนวน 400 ชุด

2. เครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเฉพาะคำถามหลักที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพการบริการ มีตัวแปรชี้วัด 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูป ธรรมของบริการ ความน่าเชื่อถือของบริการ ความสามารถในการ ตอบสนองของผู้รับบริการ การให้ความมั่นใจ และการเอาใจใส่ และความภักดีของนักท่องเที่ยว มีตัวแปรชี้วัด 5 ด้าน ได้แก่

การกลับมาเที่ยวซ้ำ การแนะนำผู้อื่น ความคุ้มค่ามากกว่า ความคาดหวัง การเล่าประสบการณ์ความประทับใจ และความพึงพอใจโดยรวม แบบสอบถามแบ่งออกเป็นข้อมูลทั่วไป 7 ข้อ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการบริการ จำนวน 26 ข้อ และปัจจัยความภักดีของนักท่องเที่ยวจำนวน 22 ข้อ โดยลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบ Likert Scale การให้น้ำหนักคะแนนแบ่งเป็น 5 ลำดับคะแนน โดยระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) (Research and Development Institute, 2019) นอกจากนี้ตรวจสอบความตรง (Validity) ใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแบบ Content Validity for Scale ผลการตรวจสอบความตรงรายข้อ โดยทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.72 และเมื่อประเมินความตรงทั้งชุดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.8 แสดงว่า แบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาที่ดี นอกจากนี้ทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปทดลอง (Try-out) จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่ใช้วัดความเที่ยงของเครื่องมือ โดยค่า Cronbach's Alpha มีค่าเท่ากับ 0.93 และข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.47 ถึง 0.77 ข้อคำถามทั้งหมดใช้มาตรวัด 5 มาตราส่วน (1 = ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ถึง 5 = ระดับความคิดเห็นมากที่สุด) การเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 ในแหล่งท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติในการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยการหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยคุณภาพการบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยว

2. ตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล โดยการพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของปัจจัยคุณภาพการบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยว

3. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ของตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสมการโครงสร้างเพื่อให้ได้เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยกำหนดตัวแปรดังนี้ SQU คือคุณภาพการบริการในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเป็นตัวแปรแฝง และ TLT คือ ความภักดีของนักท่องเที่ยวเป็นตัวแปรแฝง

4. วิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เป็นการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variable) คุณภาพการบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยว ตรวจสอบความสอดคล้องของคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง โดยค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการประเมินความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการประเมินความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Suksawang, 2014)

สถิติที่เกี่ยวข้อง	สัญลักษณ์	เกณฑ์สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
ค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-square)	χ^2	>.05
Relative Chi – square	CMIN/df	< 2.00
Good of Fit Index	GFI	> .95
Comparative Fit	CFI	> .95
Normal Fit Index	NFI	> .95
Standardized Root Mean Square Residual	Standardized RMR	<.05
Root Mean Square Error of Approximation	RMSEA	<.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพล คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเพื่อพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของคุณภาพการบริการ ที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในเขต พัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง เพื่อสร้างเศรษฐกิจ ฐานรากอย่างยั่งยืนเป็น ดังนี้

ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของมาตรวัด ตัวแปรปัจจัยคุณภาพบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยว ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทุกข้อ โดยปัจจัยคุณภาพการบริการของ ข้อคำถามทั้ง 26 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรสังเกต ได้ทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 0.586 – 0.861 ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.954 และค่าอำนาจจำแนกปัจจัยความภักดี ของนักท่องเที่ยวของข้อคำถามทั้ง 22 ข้อ และหาค่าความเชื่อ มั่นของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 0.665 – 0.931 ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.960

ตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล โดยการ พิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของปัจจัยคุณภาพการบริการ พบว่า มีค่าความเบ้ ระหว่าง (-0.688) ถึง (0.319) แสดงว่า ข้อมูลของข้อคำถาม ทุกข้อ มีลักษณะเบ้ซ้าย ส่วนค่าความโด่ง มีค่าอยู่ระหว่าง (-1.476) ถึง (-0.703) และความภักดีของนักท่องเที่ยว มีค่า ความเบ้ระหว่าง (-0.776) ถึง (0.069) แสดงว่า ข้อมูลของ ข้อคำถามทุกข้อ มีลักษณะเบ้ซ้าย ส่วนค่าความโด่ง มีค่าอยู่ ระหว่าง (-1.476) ถึง (-0.439) เมื่อพิจารณาค่าความเบ้และ ค่าความโด่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทั้งนี้เนื่องจาก พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง -3 ถึง +3 จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลมีการ แจกแจงแบบปกติ

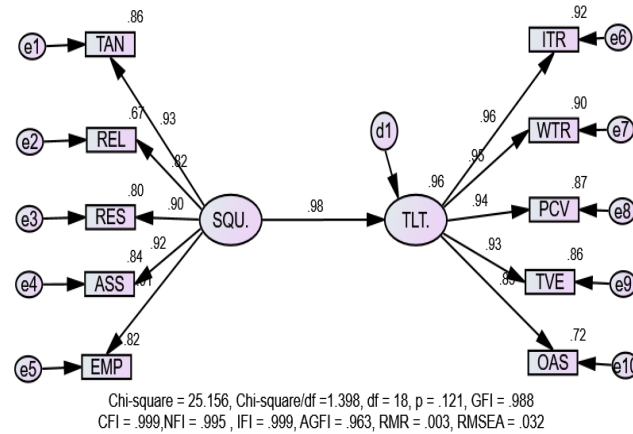
เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง คุณภาพการบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยว (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์ ในทิศทางบวก สามารถวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างต่อไปได้

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยว

	OAS	EMP	ASS	ITR	WTR	PCV	TVE	RES	REL	TAN
OAS	1									
EMP	.315	1								
ASS	.344	.332	1							
ITR	.324	.312	.347	1						
WTR	.342	.315	.350	.349	1					
PCV	.316	.299	.337	.337	.350	1				
TVE	.358	.329	.377	.368	.373	.384	1			
RES	.279	.266	.304	.299	.303	.294	.317	1		
REL	.284	.271	.304	.291	.301	.291	.321	.284	1	
TAN	.316	.291	.337	.332	.340	.330	.358	.288	.273	1

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (รูปที่ 1 และตารางที่ 3) โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ ได้ค่า ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง พบว่า ค่า Chi – Square

เท่ากับ 25.156 df = 18.0 Sig. = 0.121 > .05 และ CMIN/ df. เท่ากับ 1.398 < 2.0

รูปที่ 1 แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของสมการเชิงโครงสร้างแบบจำลองคุณภาพการบริการที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว

ดัชนี	เกณฑ์วัด	ผลลัพธ์	ผลสรุป
Chi-Square = 25.156 df. = 18.0			
Sig.	> 0.05	0.121	ตรงเกณฑ์
CMIN/df.	< 2.0	1.398	ตรงเกณฑ์
AGFI	> 0.95	0.963	ตรงเกณฑ์
CFI	> 0.95	0.999	ตรงเกณฑ์
RMR	< 0.05	0.003	ตรงเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.032	ตรงเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์จากการปรับโมเดล พบว่า ดัชนีมีความสอดคล้องและค่าสถิติผ่านเกณฑ์สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Suksawang, 2014) ซึ่งให้เห็นว่า สมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง

มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขในระดับการยอมรับทางสถิติ ทุกตัวแปรนั้นมีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดค่าซึ่งแสดงว่า โมเดลในการวัดนี้มีความเที่ยงตรง (Validity) หรือ OK Fit Confirm สรุปผลทดสอบอทิพลได้ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ค่าสถิติน้ำหนักตัวชี้วัดสมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว

ตัวแปร	λ	SE.	t-value	R ²	AVE	CR.
คุณภาพการบริการ (SQU)					0.959	0.989
ความเป็นรูปธรรมของบริการ (TAN)	0.92	-	-	85.0%		
ความน่าเชื่อถือของบริการ (REL)	0.82	0.04	21.554*	67.0%		
ความสามารถในตอบสนองของผู้รับบริการ (RES)	0.90	0.03	30.379*	80.0%		
การให้ความมั่นใจ (ASS)	0.92	0.03	32.885*	85.0%		
การเอาใจใส่ (EMP)	0.91	0.03	29.242*	82.0%		
ความภักดีของนักท่องเที่ยว (TLT)					0.963	0.991
การกลับมาเที่ยวซ้ำ (ITR)	0.94	-	-	87.0%		
การแนะนำผู้อื่น (WTR)	0.93	0.03	35.392*	87.0%		
ความคุ้มค่ามากกว่าความคาดหวัง (PCV)	0.92	0.03	34.732*	85.0%		
การเล่าประสบการณ์ความประทับใจ (TVE)	0.90	0.03	31.907*	85.0%		
ความพึงพอใจโดยรวม (OAS)	0.85	0.04	26.420*	72.0%		

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติน้ำหนักตัวชี้วัดสมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย 2 ตัวแปรแฝง ได้แก่ ตัวแปร คุณภาพการบริการ (SQU) มีจำนวน 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความเป็นรูปธรรมของบริการ (TAN) ความน่าเชื่อถือของบริการ (REL) ความสามารถในการตอบสนองของผู้รับบริการ (RES) การให้ความมั่นใจ (ASS) และการเอาใจใส่ (EMP) และ ตัวแปร ความภักดีของนักท่องเที่ยว (TLT) มีจำนวน 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การกลับมาเที่ยวซ้ำ (ITR) การแนะนำผู้อื่น (WTR) ความคุ้มค่ามากกว่าความคาดหวัง (PCV) การเล่าประสบการณ์ความประทับใจ (TVE) และความพึงพอใจโดยรวม (OAS) รวมทั้งหมด 10 ตัวแปรสังเกตได้

ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.82– 0.94 มีค่าความคลาดเคลื่อนระหว่าง 0.03 – 0.04 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองรายข้อระหว่าง 67.0% - 87.0% ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนถูกสกัดได้ (AVE) ระหว่าง 0.959 – 0.963 และมีค่าความเที่ยงรวม (CR) ระหว่าง 0.989 – 0.991 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงคุณภาพการบริการและความภักดีของนักท่องเที่ยวทุกตัวมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกสูงที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกภาพ ตัวแปรแฝงซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ สามารถนำเข้าโมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างองค์ประกอบคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว

ตัวแปร (เส้นทาง)			λ	SE.	t-value	Sig.	R ²
ความภักดีของนักท่องเที่ยว (TLT)	<--	คุณภาพการบริการ (SQU)	0.98	0.031	33.961	0.000*	97.0%

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ทดสอบสมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ตัวแปรประกอบด้วย คุณภาพการบริการ (SQU) และความภักดีของนักท่องเที่ยว (TLT) ผลทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.98 ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.031 มีค่า t-value เท่ากับ 33.961 และ ค่า Sig. = .000 < .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองร้อยละ 97.0%

ดังนั้นจึงสรุปสมการเชิงโครงสร้างคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงได้ว่า คุณภาพการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวโดยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 97.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแสดงให้เห็นว่า คุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง องค์ประกอบคุณภาพการบริการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ความเป็นธรรมของบริการและการให้ความมั่นใจ รองลงมา คือ การเอาใจใส่ ความสามารถในการตอบสนองของผู้รับบริการ และความน่าเชื่อถือของบริการ ตามลำดับ ด้านความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง

ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การกลับมาเที่ยวซ้ำ รองลงมา คือ การแนะนำผู้อื่น ความคุ้มค่ามากกว่าความคาดหวัง การเล่าประสบการณ์ประทับใจ และความพึงพอใจโดยรวม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pathomsirikul (2015) พบว่า คุณภาพบริการของกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว การจะกลับมาเที่ยวซ้ำไม่ได้เกิดจากความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างเดียว แต่ตัดสินใจกลับมาเที่ยวซ้ำเกิดจากการรับรู้คุณภาพของกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว มากไปกว่านั้นผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Tongkaw, Saethow, & Sahunan (2020) ที่ได้ตรวจสอบความสอดคล้ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ Dumluck, Plangcharoensri, Sriprachan, & Pungnirund (2015) แสดงให้เห็นว่า การที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีต่อการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องพัฒนาในเรื่องคุณภาพการบริการในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพการบริการ (SERVQUAL) ประเมินคุณภาพบริการ 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) ความน่าเชื่อถือของการบริการ (Reliability) ความสามารถในการตอบสนองของผู้รับบริการ (Responsiveness) การให้ความมั่นใจ (Assurance) และการเอาใจใส่ (Empathy) เนื่องจากในปัจจุบัน

ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว หากได้รับการบริการที่ดี ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงจุด รวดเร็วและเมื่อเกิดปัญหาที่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยตรง ก่อให้เกิดความประทับใจ และความมั่นใจที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเที่ยวซ้ำ ไม่เพียงแต่ความมั่นใจกับแหล่งท่องเที่ยว ยังก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและพร้อมจะแนะนำบอกต่อให้กับผู้สนใจ ซึ่งถือเป็นการสร้างฐานลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวในเขตวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงต่อไป การพัฒนาคุณภาพการบริการดังกล่าวจะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความภักดีต่อเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง โดยความภักดีของนักท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายเชิงกลยุทธ์สำหรับธุรกิจ เนื่องจากจะช่วยให้ธุรกิจในการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีรายได้ เป็นปัจจัยที่สำคัญของธุรกิจการท่องเที่ยว (Sittichai, & Khunon, 2015) สามารถลดต้นทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tam-mubua, & Surapto (2021) พบว่า คุณภาพการบริการส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชายแดนตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย และสอดคล้องกับ Gontur, Gadi, & Bagobiri (2022) และ Alauddin, Ahsan, Mowla, Islam, & Hossain (2019) ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริการส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คุณภาพการบริการมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมบริการส่งผลให้เกิดความภักดีต่อการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

สรุป

องค์ประกอบคุณภาพการบริการ ในด้านความเป็นธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือของบริการ ด้านความสามารถในการตอบสนองของผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจและด้านการเอาใจใส่ มีอิทธิพลโดยตรงเชิงบวกต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.98 โดยเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงเป็นเมืองท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมีความประสงค์ที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างแท้จริงเนื่องจากไม่ใช่เมืองผ่าน ทั้งนี้เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก ชมทะเลหมอก ภูเขา ไร่นาและหาดทรายใน

แม่น้ำโขง และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น มีแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับมิติความเชื่อเรื่องพญานาค ทำให้เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงมีชื่อเสียง จนเป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวรู้จักมากขึ้น อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในส่วนใหญ่นั้นจะเป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตามกระแสนิยมตามแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่นักท่องเที่ยวคุณภาพที่จะสัมผัสกับธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่เป็นจุดเด่นสำคัญของเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง โดยสิ่งที่ผู้ประกอบการในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงต้องการ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่ท่องเที่ยวด้วยจิตตานุรักษ์ชอบท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ มีระยะเวลาในการพำนักรานานขึ้น มีกำลังซื้อที่สูงพร้อมที่จะจ่ายกับสินค้าที่มีคุณภาพ คำนึงค่าแก่ราคาซึ่งผู้ประกอบการและชุมชนต้องพร้อมในการสร้างสินค้าและบริการที่มีคุณภาพในเวลาเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

การนำผลวิจัยของงานวิจัย เรื่อง คุณภาพการบริการที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจภาคบริการและการท่องเที่ยวให้มีการบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับอิทธิพลและน้ำหนักองค์ประกอบ สิ่งที่ควรรักษาระดับคุณภาพ และส่งเสริมการพัฒนาได้แก่

1. การเอาใจใส่นักท่องเที่ยว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงมากที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญในการรักษาระดับคุณภาพการบริการ ได้แก่ การแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงได้อย่างถูกต้องและชัดเจน การเอาใจใส่นักท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งสามารถให้การดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยวตามความต้องการที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวแต่ละคน
2. การให้ความมั่นใจต่อนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงต้องแสดงถึงทักษะความรู้ ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วยความสุภาพ นุ่มนวล มีกิริยามารยาทที่ดี ใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและให้ความมั่นใจว่า ผู้รับบริการจะได้รับบริการที่ดีที่สุด
3. ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว โดยการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

วิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงให้โดดเด่น รวมทั้งปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลาย เพิ่มการนำเสนอและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งประเพณีต่าง ๆ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงให้โดดเด่น

Reference

- Akroush, M. N., Dawood, S. A., & Affara, I. B. (2015). Service quality, customer satisfaction and loyalty in the Yemeni mobile service market. *International Journal of Services, Economics and management*, 7(1), 53-73.
- Alauddin, M., Ahsan, S. H., Mowla, M. M., Islam, M. M., & Hossain, M. M. (2019). Investigating the relationship between service quality, customer satisfaction and customer loyalty in hotel industry: Bangladesh perspective. *Global Journal of Management and Business Research*, 19(1), 1-8.
- Ali, B. J., Gardi, B., Othman, B. J., Ahmed, S. A., Ismael, N. B., Hamza, P. A., Aziz, H. M., Sabir, B. Y., & Anwar, G. (2021). Hotel service quality: the impact of service quality on customer satisfaction in hospitality. *International Journal of Engineering Business and Management*, 5(3), 14-28.
- Buranawimonwan, N., & Sukpet, K. (2018). The tourism logistic of Tak – Maesod Routes. *Dusit Thani College Journal*, 12(2), 80-96. [In Thai]
- Chen, C., F., & Chen, F., S. (2010) Experience quality, perceived value, satisfaction and behavioral intentions for heritage tourists. *Tourism Management*, 31(1), 29-35.
- Chen, H., & Rahman, I. (2018). Cultural tourism: An analysis of engagement, cultural contact, memorable tourism experience and destination loyalty. *Tourism Management Perspectives*, 26(1), 153-163.
- Cong, L.C. (2016). A formative model of the relationship between destination quality, tourist satisfaction, and intentional loyalty: an empirical test in Vietnam. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 26(1), 50-62.
- Cossio-Silva, F.J., Revilla-Camacho, M.A., & Vega-Vázquez, M. (2018). The tourist loyalty index: A new indicator for measuring tourist destination loyalty. *Journal of Innovation & Knowledge*, 4(2), 71-77.
- Dayour, F., & Adongo, C. A. (2015). Why they go there: international tourist motivations and revisit intention to Northern Ghana. *American Journal of Tourism Management*, 4(1), 7-17.
- Department of Tourism. (2017). *Handbook of Creative Tourism Destination Management*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. [In Thai]
- Dosen, D. O., Skare, V., Cerfalvi, V., Bencekovic, Z., & Komarac, T. (2020). Assessment of the quality of public hospital healthcare services by using SERVQUAL. *Acta Clinica Croatica*, 59(2), 285-293.
- Dumluck, K., Plangcharoensri, K., Sriprachan, W., & Pungnirund, B. (2015). Antecedents affecting on tourists' destination loyalty of Phuket Province. *Journal of the Association of Researchers*, 20(2), 81-93. [In Thai]
- Gontur, S., Gadi, P. G., & Bagobiri, E. (2022). The moderating effect of positive word-of-mouth between service quality and customer loyalty in the hospitality sector: A PLS-SEM approach. *Journal of Economics & Management*, 44(1), 266-285.
- Han, P. (2020). Guidelines for improving the loyalty of Chinese tourists in Thailand. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 7(1), 92-106. [In Thai]
- Herington, C., & Weaven, S. (2009) E-Retailing by Banks: E-service quality and its importance to customer satisfaction. *European Journal of Marketing*, 43(1), 1220-1231.
- Ibrahim, H. Z., Hassan, Z., & Basit, A. (2015). Impact of service quality on customer satisfaction in Maldives Tourism Industry. *International Journal of Accounting Business and Management*, 3(2), 161-176.

- Jayaraman, K., Lin, S. K., Guat, C. L., & Ong, W. L. (2010). Does Malaysian tourism attract Singaporeans to revisit Malaysia. *Journal of Business and Policy Research*, 5(2), 159-179.
- Kilibarda, M., Nikolicic, S., & Andrejic, M. (2016). Measurement of logistics service quality in freight forwarding companies: A case study of the Serbian market. *The International Journal of Logistics Management*, 27(3), 770-794.
- Kock, F., Josiassen, A., & Assaf, A. G. (2016). Advancing destination image: the destination content model. *Annals of Tourism Research*, 61(1), 28-44.
- Laongpliu, C. (2019). Secondary city tourism: alternative of creative attraction in Ratchaburi Province. *Inthaninthaksin Journal*, 14(2), 39-60. [In Thai]
- Limboung, S., Giang, H. T. Q., & Cools, M. (2016). Logistics service quality: the case of Da Nang City. *Procedia Engineering*, 142(1), 124-130.
- Lomthaisong, W., Wiroonrat, B., & Methiyothin, S. (2017). The guideline for promoting Mekong tourism policies and practices in Thailand. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(3), 144-159. [In Thai]
- Lower Northeastern Province Cluster 1. (2018). *Eastern Province Cluster Development Plan Lower Northeastern Region 1 Lower Northeastern Province Group 1* (Nakhon Ratchasima, Chaiyaphum, Buriram, Surin) [In Thai]
- Lunkam, P. (2019). *Industry Outlook 2019-2021: Hotel Industry*. Retrieved March 26, 2021, from <https://bit.ly/42qhkCW>. [In Thai]
- Maghsoodi Tilaki, M. J., Hedayati Marzbali, M., Abdullah, A., & Bahauddin, A. (2016). Examining the Influence of international tourists' destination image and satisfaction on their behavioral intention in Penang, Malaysia. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 17(4), 425-452.
- Mananda, S., & Dewi, W. C. (2019). Analysis of tourism supply chain management after the eruption of mount Agung, Bali. In *The 3rd International Seminar on Tourism (ISOT 2018)* (pp. 162-165). Jawa Barat: Universities Pendidikan Indonesia.
- Meleddu, M., Paci, R., & Pulina, M. (2015). Repeated behaviour and destination loyalty. *Tourism Management*, 50(1), 159-171.
- Ministry of Tourism and Sports. (2022). *Tourist Statistics*. Retrieved October 2, 2022, from <http://bit.ly/3lhA3jj>. [In Thai]
- Moore, S. A., Rodger, K., & Taplin, R. H. (2017). Developing a better understanding of the complexities of visitor loyalty to Karijini National Park, Western Australia. *Tourism Management*, 62(1), 20-28.
- Nunthasiriphon, S. (2017). Service management potential of tourism product to promote cultural tourism. *Phranakhon Rajabhat Research Journal*, 12(1), 138-151. [In Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2018). *National Strategy (2018-2037)*. Prime Minister's Office. [In Thai]
- _____. (2018). *Infrastructure Logistics System and Digital Issues*. Retrieved September 28, 2022, from <https://bit.ly/3Vdyv5x>. [In Thai]
- Opasanon, S. (2020). *Logistics Management in Pandemic Crisis*. Retrieved April 2, 2021, from <https://bit.ly/3w8owm1>. [In Thai]
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of marketing*, 49(1), 41-50.
- _____. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Marketing*, 64(1), Spring, 12-40.
- Parliamentary Budget Office. (2021). *Proposals for Promoting Tourism in Secondary Cities to Distribute Income from Tourism*. Bangkok: The Secretariat of The House of Representatives. [In Thai]

- Pathomsirikul, Y. (2015). Marketing strategies and perceived service quality model influencing tourist loyalty in tourism of Pathum Thani Province. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 35(2), 88-103. [In Thai]
- Prayag, G., & Ryan, C. (2012). Antecedents of tourists' loyalty to Mauritius: The role and influence of destination image, place attachment, personal involvement, and satisfaction. *Journal of Travel Research*, 51(3), 342-356.
- Puri, G., & Singh, K. (2020). A conceptual study of service quality, tourist satisfaction and revisit intention. *ZENITH International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(9), 1-14.
- Research and Development Institute. (2019). *Lecture of the Workshop Project for Techniques of Interpreting Data and Writing Research Reports*. Bangkok: Ramkhamhaeng University, 27. [In Thai]
- Sanjaya, S., Wijaya, R. A., & Yulasmi, Y. (2019). *The Effect of Destination Image on Tourists' Satisfaction and Destination Loyalty: Bukittinggi City, West Sumatra*. Retrieved June 21, 2022, from <https://bit.ly/3xUOEUO>.
- Santharen, Y., Kumar, K. M., Krishnaswamy, J., Ranjanthran, M., & Annamalai, N. (2018). *Push and Pull Factors Influencing Visitors from European Countries to Malaysia*. Retrieved April 19, 2021, from <https://bit.ly/3uHM2Gh>.
- Schumacher, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (3rd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sittichai, S., & Khunon, S. (2015). Measuring customer loyalty for hotel industry. *Executive Journal*, 35(1), 64-74. [In Thai]
- Song, H. (2012). *Tourism Supply Chain Management* (1st ed.). Routledge.
- Suksawang, P. (2014). The basics of structural equation modeling. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 6(2), 136-145. [In Thai]
- Szpilko, D. (2017). Tourism supply chain—overview of selected literature. *Procedia Engineering*, 182(1), 687-693.
- Tammubua, M. H., & Surapto, D. (2020). Analysis of competence and service quality on customer satisfaction and loyalty in eastern Indonesia border tourism. *Budapest International Research and Critics Institute Journal*, 3(1), 2568-2574.
- The Secretariat of the Cabinet. (2016). *Announcement of the Ministry of Tourism and Sports on the Designation of Cultural Heritage Tourism Development Zones and the Central Chao Phraya River Basin Lifestyle Tourism Development Zone* (May 12, 2016). Government Gazette. Volume 133, Section 42 A. [In Thai]
- The National Tourism Policy Committee. (2021). *The National Tourism Development Plan (2021-2022)*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. [In Thai]
- Tinakhat, P. (2020). A study of tourist motivation toward destination loyalty: targeting European tourists travelling to Phuket. *Thammasat Review*, 23(2), 22-46.
- Tongkaw, A., Saethow, P., & Sahunan, S. (2020). Causal relationship model affecting tourist loyalty of a secondary city on the east coast. *Dusit Thani College Journal*, 14(3), 162-177. [In Thai]
- Tonpradoo, Y. (2018). Mekong river family within 21st century context. *Faculty of Humanities and Social Sciences Thepsatri Rajabhat University Journal*, 9(1), 85-98. [In Thai]
- Whang, H., Yong, S., & Ko, E. (2016). Pop culture, destination images, and visit intentions: Theory and research on travel motivations of Chinese and Russian tourists. *Journal of Business Research*, 69(2), 631-641.
- Xie, X. (2011). Service quality measurement from customer perception based on services science, management and engineering. *Systems Engineering Procedia*, 1(1), 337-343.
- Zhang, X., Song, H., & Huang, G. Q. (2009). Tourism supply chain management: a new research agenda. *Tourism Management*, 30(3), 345-358.

การเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา วัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร Engaging the Local Community in Cultural Tourism Development: A Case Study of Tham Khao Plu Temple, Pathio District, Chumphon Province

อูษณีย์ เสวกวัชรีย์^{1*}

รณชน แจ่มจำรัส¹

สาขาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์¹

*e-mail: ousanee.sawagvudcharee@gmail.com

Ousanee Sawagvudcharee¹

Ran Chaemchamrat¹

Business Administration and Entrepreneurship,

King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Prince of Chumphon Campus¹

Received: November 29, 2022, Revised: February 19, 2023, Accepted: March 13, 2023

บทคัดย่อ

การให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่ปัญหาที่พบ คือ ความแตกต่างในความเข้าใจ ความรู้ ภูมิหลังต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน และความสนใจของแต่ละบุคคล รวมถึง การเข้าถึงประชาชนในแต่ละครัวเรือน คณะผู้วิจัยจึงมีคำถามการวิจัย คือ การเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นรูปแบบใด? และมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา (1) รูปแบบการเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ (2) ปัญหาการเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเลือกวัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เป็นกรณีศึกษา การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของประชากรชุมชนวัดถ้ำเขาพลู จำนวน 30 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน กรรมการชุมชน เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ผู้อาวุโส และประชาชนที่อาศัยรอบวัดถ้ำเขาพลู โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและแก่นสาระ

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเข้าถึงประชาชนในชุมชนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันต้องมีการเจาะลึกไปถึงความรู้ความเข้าใจ กระบวนการคิด และวัฒนธรรม ที่ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล และต้องมีการเข้าถึงลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล เพื่อที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดความสนใจ ความตื่นตัว และเกิดสิ่งเร้าต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะประชาชนในชุมชนถือเป็นรากฐานวัฒนธรรม รากฐานองค์ความรู้ในท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นแก่นสำคัญของเรื่องราว/การคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เกิดความน่าสนใจในด้านการท่องเที่ยว และเป็นหัวใจในการเข้ามาช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ให้คงอยู่ซึ่งเอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และเกิดเรื่องเล่าที่สามารถนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวได้ดี ดังนั้น การศึกษานี้ อาจจะเป็นแนวทางการพัฒนาวิธีการในการเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่มีรากฐานที่มั่นคงต่อยอดต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัฒนธรรมชุมชน วัดถ้ำเขาพลู

Abstract

Engaging the local community in the development of cultural tourism sites is of great importance. However, the challenges encountered include differences in understanding, knowledge, diverse cultural backgrounds, and individual interests, as well as reaching out to members of each household. The research question is: What form should community engagement take to develop cultural tourism sites? This study aims to examine patterns of community engagement in the development of cultural tourist attractions and problems encountered when engaging communities in the development. Tham Khao Plu Cave in Pathio District, Chumphon Province was selected for this case study. The study uses a qualitative inquiry to study a sample of 30 individuals of Tham Khao Plu Cave community including the village headmen, community leaders, committee members, an abbot, monks, seniors, and residents around Tham Khao Plu Cave. Semi-structured interviews were conducted, and data were analyzed using content analysis and thematic analysis methods. Findings indicate that patterns of engaging communities of different backgrounds require deep understanding of their thinking and culture that is exhibited through individual behaviors. It is also important to understand individual behaviors and personality to boost motivation, interest, awareness, and encourage participation in the development of cultural tourist attractions. The community is considered the cultural root, a source of local wisdom, a core of local narratives and preservation of local cultures. Moreover, it also plays a crucial role in attracting tourist interests and is key to the development of cultural tourism sites in the local community, preserving their uniqueness, art, culture, and creating compelling narratives for tourists. Therefore, this study may serve as a guide to developing sustainable methods for community engagement to foster strong foundation and further develop sustainable cultural tourist attractions.

Keywords: Cultural Tourism Management; Community Involvement; Cultural Attractions;
Community Culture; Tham Khao Plu Temple

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นการทำให้เกิดการกระจายรายได้และหมุนเวียนเงินตราจากการสร้างสรรคกิจกรรมที่เป็นทุนเดิมทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น ด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ใช้สร้างความเข้าใจในการรับรู้ของผู้บริโภคการท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ เพื่อค้นหาเทคนิคดึงดูดให้เข้ามาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้แต่ละท้องถิ่นได้รับประโยชน์อย่างมาก เช่น การสร้างงาน การสร้างรายได้ และการทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ดีจากท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ เป็นต้น แต่ปัญหาที่พบ คือ ความแตกต่างในความเข้าใจ ความรู้ ภูมิหลังต่าง ๆ และความสนใจของแต่ละบุคคลในชุมชนนั้น ๆ ที่ทำให้การสร้างการมีส่วนร่วมไม่มีความยั่งยืนแบบมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถตอบสนองความต้องการทางการตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่กลุ่มผู้นำ (หรือผู้เกี่ยวข้อง) ยังมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถที่ไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงประชาชน และเข้าถึงองค์ความรู้ที่สำคัญ ๆ

ต่าง ๆ เพื่อจะนำมาประยุกต์ใช้ในการทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพต่อการเข้าถึงชุมชนให้เกิดการมีส่วนร่วมบนรากฐานที่สามารถต่อยอดพัฒนาได้ในระยะยาว (Warasi, & Sawagvudcharee, 2018) เช่น วัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ที่มีวัฒนธรรมความเป็นมาน่าสนใจต่อการเยี่ยมชม ศึกษาเรียนรู้ และเผยแพร่สู่สายตาประชาคมให้รับรู้ถึงความสวยงาม เรียนรู้ในประวัติความเป็นมาอันควรค่าต่อการอนุรักษ์ จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการเข้าถึงประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะสามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น

คำถามการวิจัย

การเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นรูปแบบใด?

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. ศึกษาปัญหาการเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

วัดถ้ำเขาพลู ตั้งอยู่ในอำเภอปะทิว เป็นหนึ่งในวัดที่สำคัญของจังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 498 กิโลเมตร โดยวัดมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นต่าง ๆ มากมาย ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ทั้งภายในสถานที่วัด และสิ่งแวดล้อมรายรอบ ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีความเป็นธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องรอบ ๆ ซึ่งแสดงถึงการดำเนินชีวิตที่พอเพียง ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมพื้นบ้านแบบไทย ๆ เช่น ประเพณีขึ้นถ้ำปิดทองแก้มลิงบน จนทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มหลั่งไหลเข้ามาเที่ยวจังหวัดชุมพรมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้กระจายสู่ท้องถิ่น โดยวัดถ้ำเขาพลู นับเป็นหนึ่งในวัดของจังหวัดที่มีประวัติยาวนาน มีตำนานพระเกจิอาจารย์ “หลวงพ่ोजิต” ที่ชาวบ้านเคารพ และยังเป็นถิ่นของค้างแวน ภูเขาเป็นหินปูน มีพระพุทธรูปปั้นแบบมารวิชัย อายุไม่ต่ำกว่า 225 ปี ขนาดหน้าตักกว้าง 39 นิ้ว สูง 49 นิ้ว ที่ชาวบ้านเรียกว่า พระหลักเมือง มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและป่าไม้ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2325 ตั้งอยู่ในที่ราบและมีภูเขาอยู่ในบริเวณวัดด้วย นอกจากนี้ยังมีถ้ำอยู่ในวัด และมีพลูขึ้นอยู่ตามชายเขา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อวัดอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำภายในถ้ำ ซึ่งมีลักษณะเป็นแอ่งหิน มีน้ำหยดจากเพดานถ้ำ เชื่อกันว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ทางราชการเคยนำมาประกอบพิธีหลายครั้ง วัดถ้ำเขาพลู สันนิษฐานว่าสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2325 (Department of Tourism, Ministry of Tourism & Sports, 2020)

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือ การนำตนเอง หรือ การที่ผู้นำเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลอื่น ๆ เช่น ประชาชน สมาชิกชุมชน หรือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาท ด้านต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การพัฒนา การดูแล การร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Armstine, 1969; Kvam, & Strate, 2010) แต่การมีส่วนร่วมยังคงต้องมี

ความเข้าใจในพฤติกรรม ความคิด และภูมิหลังต่าง ๆ ของกลุ่มที่ต้องการจะให้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ง่ายต่อการส่ง/ถ่ายข้อมูลข่าวสาร และการต่อยอดในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามมิติที่เป็นองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

Andriotis (2005) และ Orathai (2015) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญอันเป็นตัวจักรของการขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว จะเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีระดับสูง เช่นเดียวกับในประเทศไทย จะเห็นว่า รัฐให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังปรากฏในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2558 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกระบวนการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมสามารถจำแนกออกเป็น 3 มิติ (Orathai, 2017) ได้แก่

- มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมใน 4 ลักษณะ คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
- มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม
- มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้เป็น 6 ระดับ (Rich, & Franch, 2016) ได้แก่ (1) ร่วมรับรู้ (2) ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น (3) ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ (4) ร่วมดำเนินการ (5) ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และ (6) ร่วมรับผลการวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาการเข้าถึงประชาชนในชุมชน โดยใช้วัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เป็นกรณีศึกษาเพราะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเกิดจากประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ ให้เข้ามามีบทบาทต่อการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมกันเสียสละ ร่วมกันรับผลประโยชน์ ร่วมกันดูแล อนุรักษ์ และร่วมกันติดตามและประเมินผล จึงจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Richards (2018) กล่าวว่า “Cultural tourism is a type of tourism activity in which the visitor’s essential motivation is to learn, discover, experience and consumer the tangible and intangible cultural attraction/products in a tourism destination.” ซึ่งเป็นการพัฒนากิจกรรมเพื่อนำผู้สนใจ หรือนักท่องเที่ยวได้มาศึกษาเรียนรู้ สัมผัสวิถีการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และเทศกาลงาน ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีมาช้านาน โดยส่วนประกอบทางศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม

สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงการท่องเที่ยวได้ เพียงแต่ต้องรู้จักพัฒนา รู้จักการนำเสนอ และรู้จักการเล่าเรื่อง ให้สามารถเกิดความน่าสนใจ จูงใจ และประทับใจแก่ผู้ที่มาท่องเที่ยว หรือจะมาท่องเที่ยวในลักษณะที่สามารถเกิดการจดจำ และพร้อมจะนำเสนอต่อบุคคลอื่น ๆ (Alberti, & Giusti, 2012; Sawagvudcharee, Liu, & Zhang, 2020)

Chaigassem, & Tunming (2019) ได้กล่าวว่า ในแต่ละชุมชนนั้นมีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เมื่อสามารถนำเสนอให้นักท่องเที่ยวรับรู้จนเข้าใจดีแล้ว ก็จะสามารถทำให้เขากลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้อย่างลงตัวปราศจากการทำลายหรือสร้างผลกระทบต่าง ๆ ซึ่งการที่จะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นที่จะต้องพิจารณาในหลาย ๆ ด้าน เช่น เศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปในรูปแบบของการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากร

Sanchez-Sanchez, De-Pablos-Heredero, & Montes-Botella (2021) กล่าวว่า ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ได้แก่ ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ที่ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก เช่น ที่พักซึ่งต้องเช่า โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม สถานบริการ เช่น ร้านขายของใช้ ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักรีด ปัจจัยพื้นฐานในการเดินทาง เช่น โทรศัพท์ โทรสาร และ ระบบการสื่อสารต่าง ๆ การเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง (Transportation) ประเภทต่าง ๆ และการต้อนรับ (Hospitality) ของชุมชนในท้องถิ่น

Khlaikaw (2015) ได้กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตความสามารถในการรองรับของทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละด้าน เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน เป็นต้น การทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ จะนำความเสื่อมโทรมมาสู่ทรัพยากรการท่องเที่ยว อีกทั้ง ยังจะต้องรักษาเอกลักษณ์/อัตลักษณ์ของชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องส่งเสริม รักษาวัฒนธรรมประเพณี คุณค่า วิถีชีวิตท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ และสัญลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ต้องมียุทธศาสตร์จากการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้

ชุมชนเกิดสำนึกของการเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม ร่วมกัน รู้จักการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ยกย่องจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนจนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ และนำไปให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านจะเต็มใจให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว (McQuilken, Breth, & Shaw, 2000; Warasiri, & Sawagvudcharee, 2018)

ทฤษฎี Mindset Agency

Yolles, & Fink (2013) กล่าวถึง ทฤษฎี Mindset Agency คือ กระบวนการความคิดของแต่ละบุคคล ที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการอ้างอิงตนเอง การควบคุมตนเอง การจัดระเบียบตนเอง การสร้างกระบวนการทางความคิดตนเอง และสร้างระบบสังคมเชิงรุกแก่ตนเอง ในรูปแบบต่าง ๆ ของความคิด (หรือกระบวนการทัศน์) เพื่อให้สามารถยอมรับ ปรับเปลี่ยน พัฒนาความคิด และเผยแพร่/ถ่ายทอด ข้อมูล และความรู้ที่แตกต่างกันแต่ละสถานการณ์ในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อน หรือ Complex System ซึ่งประกอบไปด้วย Agency ที่มีบุคลิกภาพเชิงบรรทัดฐาน หรือ Normative Personality พร้อมค่านิยม/ความเชื่อที่ระบุโดยลักษณะ Formative Traits สิ่งเหล่านี้สามารถใช้ค่า Epistemic แบบสองชั้น (Enantiomers) จะรวมเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจประเภทที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นชุดความคิดประเภทบุคลิกภาพ หรือ Personality Type Mind-Sets โดยบุคลิกภาพ (Personality Traits) เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม สังคม และสภาพแวดล้อมที่ Agency นั้น ๆ เกี่ยวข้องหรือผูกพัน คุณลักษณะนี้สามารถใช้เพื่ออธิบายว่าอะไร เหตุใด และอย่างไรในพฤติกรรมต่าง ๆ ของการแสดงออกของ Agency แบบมีพลวัตในสถานการณ์ซับซ้อน หรือ Complex Situations ตามที่ Boje (2004) ได้กล่าวถึง Maruyama-Mindscapes ซึ่งเป็นชุดความคิดประเภทบุคลิกภาพที่มีข้อจำกัด โดยสามารถกำหนดให้กับบุคลิกภาพได้ (หรือในบริบทของสังคม ให้กับบุคลิกภาพเชิงบรรทัดฐาน) เมื่อพิจารณาที่ Mindset เป็นชุดของทัศนคติที่จัดตั้งขึ้น โดยพิจารณาว่า เป็นเรื่องปกติของค่านิยมทางสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มุมมองปรัชญา หรือค่านิยมของบุคคล กรอบความคิด ทัศนคติ นิสัยใจคอ ความคิดความเข้าใจที่เกิดจากการมองโลกหรือประสบการณ์ของบุคคล หรือปรัชญาชีวิต (Yolles, & Fink, 2013)

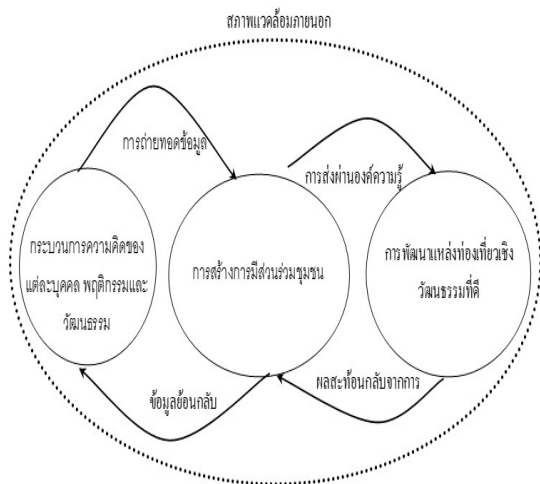
ทฤษฎีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี (5A's)

ทฤษฎีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี 5 A's เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงความต้องการที่จำเป็นในการ

บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ เพื่อแสดงถึงภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว Dickman (1996) กล่าวว่า ทฤษฎีนี้มี 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) Attraction สิ่งดึงดูดใจ 2) Accessibility การเข้าถึงง่าย 3) Accommodation การบริการที่พัก 4) Activities กิจกรรมการท่องเที่ยว และ 5) Amenities สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกับ Middleton (1994) ที่ได้อธิบายเอาไว้เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ คือ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบหลักที่นำมาพิจารณาในการกำหนดกลยุทธ์การสร้างแบรนด์สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ออกแบบจากการทบทวนวรรณต่าง ๆ เพื่อใช้ดำเนินการวิจัย (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Dickman, 1996; Andriotis, 2015; Yolles & Fink, 2013)

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากจำนวนประชากรที่เกี่ยวข้องในชุมชนวัดถ้ำเขาพลู ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน กรรมการชุมชน เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ผู้อาวุโส จำนวน 15 คน ประชาชนที่อาศัยรอบวัดถ้ำเขาพลู จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) ในการเลือกตัวอย่าง ซึ่งจะค้นหาตัวอย่างเริ่มแรกที่ตรงกับเกณฑ์การวิจัยครั้งนี้ หลังจากนั้นจึงสอบถามถึงตัวอย่างถัดไป และทำเช่นเดียวกันตามลำดับ จนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีประเด็นครอบคลุมเนื้อหาด้านการเข้าถึงความคิด พฤติกรรม ภูมิหลังต่าง ๆ และวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้านกระบวนการความคิดของบุคคล พฤติกรรมการแสดงออกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และวัฒนธรรม (ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม) การมีส่วนร่วม และมุมมองความคิดต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน โดยใช้เวลาประมาณคนละ 1 ชั่วโมง ซึ่งได้นัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ทั้งสองฝ่ายระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2563 ขออนุญาตสัมภาษณ์และบันทึกเทป เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรเรื่องการคุ้มครองข้อมูลการเก็บข้อมูลไว้เป็นลับ ตามหลักจริยธรรมการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาค้นคว้า ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยกำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Coding Analysis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย พบว่า การสร้างรูปแบบการเข้าถึงชุมชนต้องมีการเข้าใจกระบวนการความคิดของบุคคล เพื่อที่จะสามารถเจาะลึกเข้าไปในความเข้าใจ พฤติกรรม และวัฒนธรรม เพื่อที่จะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมที่แข็งแกร่ง และสามารถสานต่อในการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดี เป็นต้น ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญในการเข้าถึงแต่ละบุคคลในชุมชนดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กระบวนการความคิดของบุคคล

จากการศึกษา ด้านการกระบวนการความคิดของบุคคลในการเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลู ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ถูกสัมภาษณ์จากชุมชนวัดถ้ำเขาพลูมีภูมิหลังความรู้ ชีวิตความเป็นอยู่ ประสบการณ์ และภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างกันในบางกลุ่ม ทำให้การรับรู้ การสร้างกระบวนการความคิด/ความเข้าใจ/ความต้องการ แตกต่างกันในบางครั้งต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมที่ดีและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทางการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง “...การนำพาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดฯ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังขาดการเข้าถึงประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ที่เหมาะสม ทำให้การให้ข้อมูล ให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญที่จะสามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างดีจนเกิดการพัฒนาด้านที่เหมาะสมอาจจะไม่ต่อเนื่อง และไม่เป็นรูปธรรมที่มีประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง (T08)” “ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถสนองตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดีและเหมาะสม ทำให้ขาดความสม่ำเสมอในการพัฒนา (T06)” จึงส่งผลต่อการค้นหาปัญหา เช่น การร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน การร่วมคิดในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การร่วมคิด และวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาในการหาวิธีการที่จะได้งบประมาณสำหรับพัฒนาทำกิจกรรมต่าง ๆ และการร่วมออกแบบอาหาร และผลิตภัณฑ์ให้สร้างสรรค์เพื่อจำหน่ายในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดถ้ำเขาพลู “ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ สามารถมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาด้านการพัฒนาสถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมื่อชุมชนมีการจัดขึ้น แต่ยังขาดกระบวนการในการสร้างความเข้าใจ การถ่ายทอดข้อมูลที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่สม่ำเสมอ การให้แนวทางที่ถูกต้องในแต่ละประเด็น ที่จะนำไปสู่การพัฒนาวัดฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดี (T03)” สอดคล้องกับงานวิจัยของ Andriotis (2005) และ Orathai (2017) ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม และ Yolles, & Fink (2013) ว่าด้วยทฤษฎี Mindset Agency ซึ่งส่งผลต่อการประมวลผล และแบ่งปันความรู้ที่ถูกต้องต่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เนื่องจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องบางกลุ่ม ยังมีความเข้าใจน้อยต่อการพัฒนาที่ถูกต้อง และยังขาดการประสานงานอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังขาดในเรื่องของการทำการตลาดการท่องเที่ยวที่จะสามารถเผยแพร่ และทำกิจกรรมด้านการตลาดได้เหมาะสมจากผู้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีความเชี่ยวชาญ “...การจูงใจชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดฯ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังขาดกระบวนการ และวิธีการในการให้ข้อมูลเพื่อให้ประชาชนมีใจอยากที่จะเข้ามาช่วยพัฒนา ให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเข้าถึงชุมชนที่ดี ทำให้การพัฒนาอาจจะไม่ต่อเนื่อง และไม่เป็นรูปธรรมที่มีประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง (T11)” เพราะการที่จะเข้าถึงกระบวนการด้านความคิด ต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยพื้นฐานของความคิดที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญที่พบจากงานวิจัยครั้งนี้

คือ (1) ภูมิหลังด้านต่าง ๆ ของผู้คิด (2) สิ่งเร้า/สิ่งกระตุ้น (3) สื่อที่มากกระทบและอุปกรณ์สำหรับช่วยคิดหรือให้เห็นภาพ และ (4) รูปแบบการสื่อสาร (ทั้งการรับและการส่ง) เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งต้องมีการเข้าใจในการคิดของแต่ละบุคคลว่า มีรูปแบบใดบ้าง เพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้คิดไปในรูปแบบที่ต้องการ คือ

1. การคิดอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นการคิดอย่าง

เป็นกระบวนการ คิดหาเหตุผลเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

2. การคิดอย่างไม่มีจุดมุ่งหมายเป็นการคิดแบบไร้

กระบวนการ หรือคิดแบบเลื่อนลอย เพื่อฝัน ไม่มีขอบเขตส่วนใหญ่จะคล้อยตามสิ่งเร้า

อีกทั้ง ต้องมีความเข้าใจในรูปแบบความคิดของบุคคลว่าเป็นแบบใดบ้าง เช่น คิดและทำ คิดแต่ไม่ทำ ทำแต่ไม่คิด และไม่คิด ไม่ทำ เป็นต้น ซึ่งจากงานวิจัย พบว่า ส่วนหนึ่งของการเกิดรูปแบบต่าง ๆ นี้ สิ่งเร้าและสิ่งกระตุ้น และการสร้างกระบวนการคิดที่ถูกต้อง มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนนั้นเกิด 2 รูปแบบสำคัญ คือ การคิดและทำ และการทำแต่ไม่คิด ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเป็นการทำให้เกิดการคิดเชิงออกแบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสิ่งที่ซับซ้อนมากขึ้น

2. พฤติกรรมและวัฒนธรรม (ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม)

จากการศึกษา ด้านพฤติกรรม และวัฒนธรรม (ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม) ของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ถูกสัมภาษณ์จากชุมชนวัดถ้ำเขาพลู มีพฤติกรรมการแสดงออกและการตอบรับต่อการเข้าร่วมและการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูที่ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากชุมชนคำนึงถึงความยั่งยืนของวัฒนธรรม ศิลปะ และสิ่งแวดล้อมที่รายล้อมให้ดำรงอยู่ต่อไป ปรากฏจากการสูญหาย และถูกทำลายน้อยที่สุด แต่ยังขาดการกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากผู้มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดี การเข้าถึง และการเข้าใจในความแตกต่างด้านภูมิหลังต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการที่เหมาะสม เพื่อนำมาสู่การเข้าร่วมในการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องแบบมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลอย่างชัดเจน จนเกิดผลิตภัณฑ์ทางการตลาดท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สัมผัสได้และผลิตภัณฑ์ที่สัมผัสไม่ได้ ที่จะสามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

และความคาดหวังของผู้บริโภคที่ได้ประสิทธิผลอย่างชัดเจน “ชาวบ้านแต่ละหลังคาเรือนในชุมชนรอบวัดฯ มีพฤติกรรม การเป็นอยู่ ความรู้ การได้รับข่าวสาร และสื่อที่ใช้การได้รับการอบรมสั่งสอนที่แตกต่างกันถึงแม้จะอยู่ในชุมชนเดียวกันหรืออยู่มา นาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เห็นจากเวลาที่หน่วยงานฯ ประกาศให้ พวกเราไปประชุมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของวัดฯ (T18)” สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yolles, & Fink (2013) ที่ได้กล่าวถึง ทฤษฎี Mindset Agency

3. การสร้างการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลู อำเภอปะทิว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ถูกสัมภาษณ์จากชุมชนวัดถ้ำเขาพลู ยังมีการเข้าร่วม ในการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัญหาการเข้าถึง การสร้างความ เข้าใจ สร้างแรงจูงใจ และการวางแผนงานอย่างต่อเนื่อง ยังขาดความเป็นรูปธรรมอยู่มาก เนื่องจากกระบวนการที่จะเข้าถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนยังขาดประสิทธิภาพ ที่จะสามารถ ทำให้ประชาชนเข้าใจ ร่วมใจอย่างเหนียวแน่น และต่อเนื่อง ยังไม่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่เป็นไปตามกระแส หรือแล้วแต่การกระตุ้น หรือตื่นตัวของภาครัฐที่จะเข้ามาจัด ประชุม หรือพูดคุยเป็นครั้งเป็นคราว แต่ขาดความต่อเนื่อง ขาดแผนงานที่มีประสิทธิภาพที่จะสามารถพัฒนาวัดถ้ำเขาพลู ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมได้ใน ระยะยาว จนสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านการ ท่องเที่ยวของตลาดในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Andriotis (2005) และ Orathai (2015) “เมื่อมีการประกาศให้มาประชุมในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว วัดฯ ชาวบ้านก็จะชวนกันมาแต่ก็นั่งฟังแบบผ่าน ๆ และก็แยก ย้ายกลับ มีการเสนอความคิดเห็นบ้าง แต่ก็แค่ในการประชุม เท่านั้น ไม่เห็นได้นำไปทำอะไรต่อ (T19)” “การที่ชาวบ้าน ได้มีโอกาสมาร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดถ้ำเขาพลู ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการมานั่งรับฟังเท่านั้น และก็ได้เกิด ขึ้นบ่อย จนทำให้สาระไม่ต่อเนื่อง (T06)”

4. การพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร

การวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ถูก สัมภาษณ์จากชุมชนวัดถ้ำเขาพลูได้ศึกษาถึงการพัฒนาวัดถ้ำ เขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร โดย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น เพื่อศึกษา คือ (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (3) ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านสิ่งดึงดูดใจ

จากการศึกษา ด้านสิ่งดึงดูดใจเพื่อการพัฒนาวัดถ้ำเขา พลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอปะทิว จังหวัด ชุมพร ผลการวิจัย พบว่า สภาพความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม และการคงไว้ในความเป็น ธรรมชาติที่ควรค่าต่อการศึกษาหาความรู้ เป็นสิ่งสำคัญต่อ การพัฒนาเพื่อการสร้างสิ่งดึงดูดใจ การวางแผนทางด้านการ ตลาด และกลยุทธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาศึกษา เรียนรู้ พักผ่อน และเผยแพร่สู่สายตาประชาคม “การสร้าง แหล่งดึงดูดใจในพื้นที่วัดถ้ำเขาพลู มีใช้เรื่องยาก แต่หากยัง ขาดผู้มีความเข้าใจ มีความรู้ที่จะช่วยดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนสามารถตอบโจทย์การตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ (T22)” นอกจากนี้ การดำรงไว้ซึ่งวิถีการใช้ชีวิตแบบท้องถิ่น หรือสร้างเรื่องราวเรื่องเล่าให้เกิดขึ้นจากสิ่งของหรือสถานที่ทาง วัฒนธรรมของวัดถ้ำเขาพลู ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการพัฒนា ต่อ ยอดไปได้ง่าย และยังง่ายต่อการจดจำในด้านความแตกต่าง จากชุมชนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dickman (1996) “การคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องการ ที่จะให้นักท่องเที่ยวได้มาท่องเที่ยว เพราะจะสามารถสร้าง แหล่งดึงดูดใจในพื้นที่วัดถ้ำเขาพลู ซึ่งเรามองว่ามีใช้เรื่องยาก แต่ยังขาดคนที่มีความเข้าใจในการพัฒนาให้เกิดขึ้นจริง และมีความรู้ที่สามารถช่วยชาวบ้าน และชี้แนวทางที่จะดำเนินงาน ได้อย่างต่อเนื่อง ตรงตามที่ต้องการตลาดการท่องเที่ยวต้องการ (T29)”

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด ชุมพร ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาควบคู่ไปกับการจัดให้มี สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ศูนย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูล เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การต่อเชื่อมอินเทอร์เน็ตแบบ Wi-Fi การจำหน่ายของที่ระลึก ความหลากหลายของประเภท การให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น บริการรถเช่า บริการ นวดผ่อนคลายแผนไทย และสถานที่รับฝากยานพาหนะที่มี ความปลอดภัย เป็นต้น “พื้นที่วัดถ้ำเขาพลู ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์ประชาสัมพันธ์ การจำหน่ายของที่ ระลึก ศูนย์บริการรถเช่า และอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ไม่สอดคล้อง รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้สามารถเอื้ออำนวยแก่นักท่องเที่ยวได้น้อย (T23)” “จากที่เห็นเวลานักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมวัด ยังมีความต้องการ ในสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่มาก แต่พื้นที่ยังขาดการสนับสนุน (T25)” แต่การสรรหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เหล่านั้น ต้องคงไว้ ในความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะสิ่งปลูก

สร้างใหม่ ๆ เพื่อรองรับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนต่อรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dickman (1996)

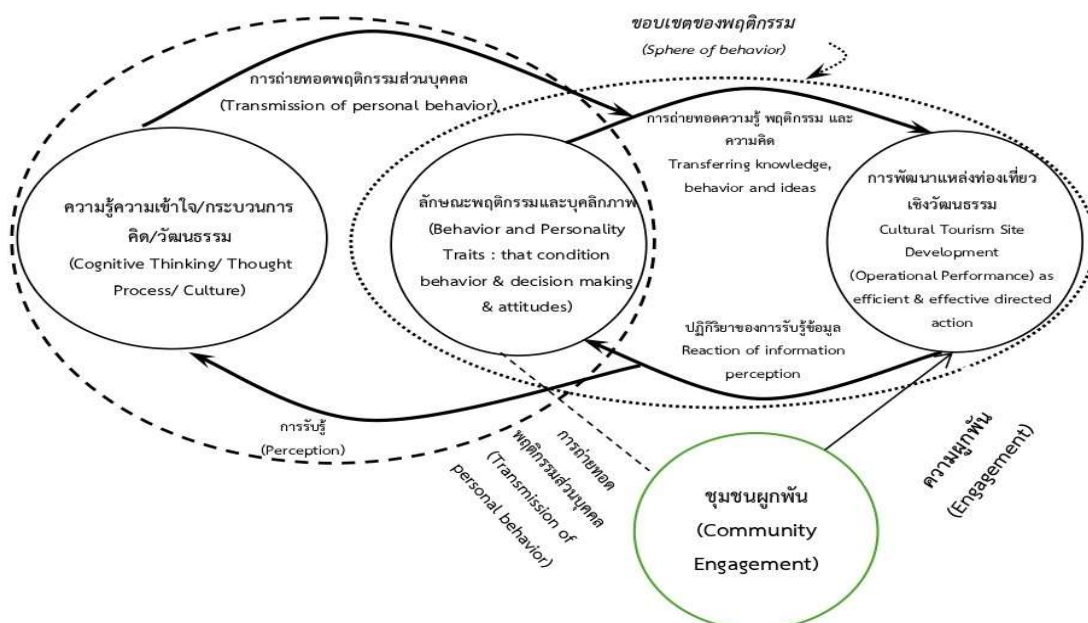
ด้านวัฒนธรรม ประเพณี

จากการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณีเพื่อการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า การจัดงานประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ มีความจำเป็น และสำคัญอย่างมาก รวมถึงการดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จำเป็นอย่างมาก “ท้องถิ่นยังคงต้องคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม เพื่อดำรง รักษาไว้ถึงวัฒนธรรมอันดีของชุมชนวัดถ้ำเขาพลู (T07)” “วัฒนธรรมท้องถิ่น และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ยังคงต้องมีการศึกษา และนำมาปรับใช้ เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดถ้ำเขาพลูเกิดความน่าสนใจต่อการศึกษามากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งควรมีการจัดทำเรื่องเล่าให้เกิดความน่าสนใจ ควรค่าต่อการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว (T09)” นอกจากนี้ ควรจะมีการจัดระบบการจัดงาน และจัดรูปแบบการนำเสนอที่เป็นระบบ ระเบียบมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อ ง่ายต่อการทำการตลาด และง่ายต่อการอนุรักษ์ไว้เช่นเดียวกัน เพราะจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจมาท่องเที่ยวได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และยังสามารถวางแผนการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaigassem, & Tunming (2019)

ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวัดถ้ำเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชุมพร

ผลการวิจัย พบว่า วัดถ้ำเขาพลูมีความปลอดภัยและบรรยากาศน่าเยี่ยมชมในระดับหนึ่ง “ชุมชนยังรู้สึกว่าการพัฒนาความปลอดภัยที่จะสร้างความรู้สึที่ดีแก่ผู้มาเยี่ยมชมยังไม่เพียงพอ เพราะยังขาดคนที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ และยังขาดสัญลักษณ์ ป้ายที่สามารถบอกถึงอันตรายอยู่จำนวนมาก จากที่ได้พูดคุยกับผู้มาเยี่ยมชม (T23)” เนื่องจากพื้นที่เป็นถ้ำ จึงทำให้การพัฒนาต้องเพิ่มความระมัดระวัง ความใส่ใจ และการสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในการเยี่ยมชมวัดถ้ำเขาพลู สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanchez-Sanchez et al., (2021) อีกทั้งงานวิจัย ยังพบว่า ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมโดยรอบยังคงต้องการการพัฒนาให้ดีขึ้น เพราะมีร่องรอยความเสื่อมโทรมต่าง ๆ แต่จะต้องรักษาความเป็นธรรมชาติ และความสมดุลไว้ มิเช่นนั้นจะทำให้สถานที่ขาดความน่าสนใจ นักท่องเที่ยวจะจดจำสภาพที่ไม่น่าประทับใจ เช่น ความแห้งแล้งของหญ้า ขยะ และการไม่เป็นระเบียบของสถานที่ที่ถูกปล่อยให้ทรุดโทรม “สภาพโดยรวมของวัดยังขาดการพัฒนาที่ถูกต้อง อาจจะเพราะไม่มีใครที่เข้าใจถึงชุมชนได้อย่างถูกต้อง และต่อเนืองที่จะสามารถจูงใจให้เข้าร่วมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ในแบบที่ควรจะเป็น ขาดความเข้าใจ เข้าถึงชุมชนที่ดี ถึงทำให้สภาพโดยรวมยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องได้ และความปลอดภัยก็ยังมีเนื่องจากงบการพัฒนาฯ (T16)”

รูปที่ 2 กระบวนการในการเข้าถึงบุคคล (ที่มา: Sawagvudcharee, 2022)

จากรูปที่ 2 แสดงถึงการกระบวนการในการเข้าถึงบุคคล (ประชาชนในชุมชน) เพื่อจูงใจให้เกิดความตื่นตัวเกิดสิ่งเฝ้าในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาวัดถ้าเขาพลูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยต้องมีความใส่ใจในกระบวนการทางความคิด ลักษณะนิสัย ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และความใส่ใจของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ถึงแม้จะอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน แต่การรับรู้ การแสดงออก และการถ่ายทอดไม่เหมือนกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในระยะยาวเป็นอย่างมาก

สรุป

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังกรณีศึกษา วัดถ้าเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เนื่องจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวัดถ้าเขาพลู และสภาพแวดล้อมที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติอย่างมาก ควรค่าแก่การเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเรียนรู้ อนุรักษ์ และนำไปเผยแพร่อัตลักษณ์ของวัดและชุมชน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจกระบวนการในการเข้าถึงชุมชนเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนให้เป็นปึกแผ่นในการพัฒนาวัฒนธรรมของตนเองให้เกิดความยั่งยืน ผลักดันให้เกิดกระแสสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์ และด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพราะปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น อีกทั้งผู้บริโภคทางการท่องเที่ยวก็เพิ่มความสนใจในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวมายังจุดหมายปลายทางที่มีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เรียนรู้ และจดจำ ดังเช่น วัดถ้าเขาพลู อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ การตื่นตัวต่อวัฒนธรรม ความห่วงหา และการรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุโรป เอเชีย และตะวันออกกลาง อีกทั้งประเทศต่าง ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ มาสู่ชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้เกิดวัฏจักรชีวิตทางเศรษฐกิจที่ดี และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับภูมิภาคได้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป ดังเช่นประเทศไทย อย่างไรก็ตามการแข่งขันทลาดทางการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาในการเข้าถึงประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการที่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อเพิ่มความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว
2. ควรศึกษาด้านการวางแผนงานเชิงยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดแผนแม่แบบที่มีประสิทธิภาพ และควรศึกษาด้านภาพลักษณ์ ทัศนคติที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดความน่าสนใจ และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น

References

- Alberti, F. G., & Giusti, J. D. (2012). Cultural heritage, tourism and regional competitiveness: the Motor Valley cluster. *City, Culture and Society*, 3(4), 261-273.
- Andriotis, K. (2005). Community groups' perceptions of and preferences for tourism development: Evidence from Crete. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 29(1), 67-90.
- Arnstine, S. R. (1969). A leader of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216-224.
- Boje, D. (2004). *Welcome to Mindsapes*. Retrieved December 27, 2021, from <http://peaceaware.com/mindscape>
- Chaigassem, T., & Tunming, P. (2019). Identity for cultural tourism of the Bueng Kan Province, Thailand. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(1), 1-17.
- Department of Tourism, Ministry of Tourism & Sports. (2020). *Annual Report*. Retrieved December 27, 2021, from <https://www.tat.or.th/th/>. [in Thai]

- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. Sydney: Hodder Education.
- Khlaikaew, K. (2015). The cultural tourism management under context of world heritage sites: Stakeholders' opinions between Luang Prabang communities, Laos and Muang-Kao Communities, Sukhothai, Thailand. *Procedia Economics and Finance*, 23(1), 1286-1295. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00563-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00563-8)
- Kvam, G.-T., & Strate, E. P. (2010). Innovation and diffusion-different roles in developing nature-based tourism. *The open Social Science Journal*, 3(1), 30-40.
- McQuilken, L., Breth, R., & Shaw, R. N. (2000). *Consumer Expectation and Satisfaction Levels: a Evaluation of Tourism in the Ottawa Region*. Proceedings by Bowater School of Management and Marketing, Deakin University.
- Middleton, V.T.C. (1994). *Marketing in Travel and Tourism*. Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Pratad, O. (2015). *Participation of Citizens in fort Mattakan, Rattanakosin Island, Thailand* (Master's Independent Study). Bagkok, Thammasat University. [in Thai]
- Nusong, O. (2017). *Community Participation in Management of Aquatic Animals Protected Area: A case study of Moo 1, Pa-Khad Sub-District, Singhanakhon District, Sangkhla Province* (Master' Thesis). Songkhla Province, Prince of Songkhla University. [in Thai]
- Rich, A.-K., & Franch, A.K. (2016). Tourism development in Bagan, Myanmar: perceptions of its influences upon young peoples' cultural identity. *Tourism Planning & Development*, 13(3), 333-350.
- Richards, G. (2018). Cultural tourism: a review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.
- Sanchez-Sanchez, O.M., De-Pablos-Heredero, C., & Montes-Botella, L. J. (2021). A behavior model for cultural tourism: loyalty to destination. *Economic Research-Ekonomika Istrazivanja*, 34(1), 2720-2746.
- Sawagvudcharee, O., Liu, H., & Zhang, C. (2020). Tourist perceived value and quality of intangible cultural heritage souvenirs on customers' purchase intention: a case study of Chinese tourists. *International Journal of Economics, Business and Management Research*, 4(7), 181-195.
- Yolles, M., & Fink, G. (2013). Exploring Mindset Agency Theory, Working Paper of the Organizational Coherence and Trajectory (OCT) Project.
- Warasiri, K., & Sawagvudcharee, O. (2018). The historical innovation Ayutthaya model of tourism development. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 9(3), 245-258. [in Thai]

มิติด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
Environmental Dimension of Sustainable Tourism Management in
Lan Khoi Sub-district Municipality, Pa Phayom District,
Phatthalung Province

ปุณยนุช รุธิรโก^{1*}

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่¹

สิริลักษณ์ ทองพูน²

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่²

คัมภีร์ ทองพูน³

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่³

*e-mail: poonyanuch@hu.ac.th

Poonyanuch Ruthirako¹

Faculty of Science and Technology, Hatyai University¹

Siriluck Thongpoon²

Faculty of Business Administration, Hatyai University²

Kumpee Thongpoon³

Faculty of Political Science, Hatyai University³

Received: March 22, 2023, Revised: June 1, 2023, Accepted: June 28, 2023

บทคัดย่อ

กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม การบุกรุกทรัพยากรการท่องเที่ยว การบดบังทัศนียภาพ การทำลายธรรมชาติ และการเพิ่มขึ้นของมลภาวะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม และเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหาร และพนักงานเทศบาล จำนวน 5 คน 2) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พัก/โรงแรม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 แห่ง และ 3) นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า 1) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลลานข่อย และผู้ประกอบการมีการดำเนินงานด้านการจัดการขยะ และการจัดการน้ำเสีย และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์/รณรงค์ ส่งเสริมให้ตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป้ายให้ทิ้งขยะลงถัง และป้ายช่วยรักษาความสะอาด และ 2) ผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ผลกระทบทางบวกที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวก เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อม เกิดการจ้างงาน ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในท้องถิ่น และช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของชุมชน และ (2) ผลกระทบทางลบที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม การบดบังทัศนียภาพ การทำลายธรรมชาติ และเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ป่าไม้ลดลง เกิดน้ำเสีย และเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ เทศบาลตำบลลานข่อยสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการจัดทำมาตรการ แผนงาน และ โครงการร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลลานข่อย ชุมชน และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ในการลดผลกระทบทางลบ การอบรมให้ความรู้ การใช้มาตรการทางกฎหมาย การประชาสัมพันธ์ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อม การจัดการการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลลานข่อย

Abstract

Tourism activities could cause the decay of tourism resources and the surrounding environment, intrusion of natural resources, obstruction of views, destroying nature, and increasing of pollution. This study aimed to investigate environment tourism management and to propose how to reduce negative impacts from tourism activities at Lan Khoi Sub-district Municipality, Pa Phayom District, Phatthalung Province. Qualitative and quantitative research methods were applied. The data were gathered from three groups of informants: five staff members from the local municipal office and twenty entrepreneurs of accommodation and rafting who were selected by means of purposive sampling. The last group consisted of four hundred tourists who were selected using convenience sampling. A questionnaire and interview questions were used as the research instruments. Content analysis was applied for qualitative data and presented using descriptive explanation. Mean and standard deviation were used for quantitative data. The findings showed that Lan Khoi Sub-district Municipality and the enterprises have managed the waste, wastewater and organized public relations campaigns to promote public awareness in preserving natural and environmental resources such as posting relevant public signs in different places like the ones to instruct using waste bins and keeping the area clean. In terms of tourism impacts, they were classified into both positive and negative. The positive impacts were the consequences of tourism activities including the infrastructure and facilities, environmental development, employment and better incomes of the villagers, more relaxing places, more environmental awareness, and preservation of natural landscapes by local community. The negative impacts of tourism activities on the other hand, were caused by the deterioration of tourism and environment resources, obscure scenery, natural destruction, and environmental problems. This can contribute to a rise in waste and wastewater while having fewer areas of rainforests, and inappropriate use of land. Findings of this study can provide insights for Lan Khoi Subdistrict Municipality Office to apply sustainable tourism management approach. This can be done through designing practical measures and planning, conducting projects which require the local municipality, community, and enterprises to work collaboratively to reduce negative environmental effects. In addition, trainings, enforcement of law, conducting public relations activities, coordinating with relevant offices are also important in the management process. Finally, tourism business entrepreneurs should be given opportunities to exchange their ideas and take part in designing models for sustainable tourism management.

Keywords: Environment; Tourism Management; Lan Khoi Sub-district Municipality

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ในทศวรรษนี้ นักเศรษฐศาสตร์มักจะมองแต่การเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยการท่องเที่ยวทำให้เกิดการผลิต รายได้ และการจ้างงาน

สูงขึ้น (Martins, & Cró, 2021) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวถือได้ว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ ช่วยในการปรับดุลการชำระเงิน และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (Buabangplu, 2018) นอกจากจะสร้างรายได้โดย

มีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้วยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย อาทิ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น Ngamyinyong, & Silanoi (2017) มีการสำรวจแนวโน้มการท่องเที่ยวในประเทศไทยปี พ.ศ. 2563 โดย Airbnb พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 84 ต้องการท่องเที่ยวแบบใช้ชีวิตเหมือนคนท้องถิ่นในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนและใช้จ่ายไปกับร้านอาหารในชุมชนมากที่สุดกว่า 1.7 พันล้านบาท และจากข้อมูลของ Expedia ที่เจาะลึกข้อมูลการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2562 พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในเมืองหลัก เช่น เชียงใหม่ นครราชสีมา และประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น และเมืองรอง เช่น ลำปาง สกลนคร น่าน และพัทลุง เป็นต้น (Government Savings Bank Research Center, 2020) จึงทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีความสำคัญ มีผลต่อระบบเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ ให้กับประเทศ (Sriharun, & Kampetch, 2018) ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวของประเทศไทยเกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่ากว่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในทางตรงกันข้ามการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวถดถอยลง เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาด้านมลภาวะ เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลตามแหล่งท่องเที่ยว การเกิดแหล่งน้ำเน่าเสีย พันธ์พืช และสัตว์ป่าถูกทำลายจนลดจำนวนหรืออาจสูญพันธุ์ไปในที่สุด เกิดปัญหามลภาวะทางเสียงอันเกิดจากบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น เสียงดังจากยานพาหนะ และเสียงดังจากดนตรีในสถานเริงรมย์ เป็นต้น นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวอาจไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ และเสียสมดุลของระบบนิเวศ (Buabangplu, 2018) สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดปัญหาขยะที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นส่งผลให้เกิดการบริโภค และใช้ทรัพยากรมากขึ้น (Martins, & Cró, 2021)

จังหวัดพัทลุง มีลักษณะเป็นภูเขาและที่ราบสูง ทางด้านตะวันตกอันประกอบด้วยเทือกเขาบรรทัด ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ ทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่ดอน และเป็นพื้นที่ราบลุ่มจรดทะเลสาบสงขลา มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับ

ความนิยม ได้แก่ เขาอกทะลุ ทะเลน้อย หาดแสนสุข ลำปำ บ่อน้ำร้อนเขาชัยสน ถ้ำน้ำเย็นเขาชัยสน ล่องแก่งหนานมดแดง และน้ำตกไพรวัลย์ (Jankong, & Jankaew, 2018)

ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม มีอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส ที่ชุมชนใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และยังใช้น้ำที่ไหลมาจากอ่างเก็บน้ำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง ซึ่งน้ำที่ไหลมาจากอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส สามารถควบคุมปริมาณของน้ำได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ทำให้สามารถทำกิจกรรมล่องแก่งได้ทั้งปี จึงมีผู้ประกอบการมาสร้างที่พักและให้บริการล่องแก่งริมลำน้ำเพิ่มมากขึ้น และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดต่าง ๆ และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นตามกระแสการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น เกิดปัญหาที่พิกไม่เพียงพอ การจราจรติดขัด และขาดถังขยะ เป็นต้น (Sukbanjong, & Wattanakamolchai, 2019)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว การศึกษามิตติ ด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เป็นสิ่งสำคัญ โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และนักท่องเที่ยว นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม และเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

บททวนวรรณกรรม

1. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

การจัดการการท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริม และการเปิดพื้นที่ใหม่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน เพื่อพัฒนาลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความดึงดูดใจต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้จูงใจนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว (Mikulic, Kozic, & Kresic, 2015) เนื่องจากอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยวมีการขยายตัว และสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่ตามมา คือ ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมสามารถจำแนกได้ดังนี้ (Rath, & Gupta, 2017) (1) การลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการท่องเที่ยวส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การใช้น้ำ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และการทำลายดิน (2) การเกิดมลพิษ ได้แก่ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง ขยะ และน้ำทิ้ง และ (3) การทำลายและปรับเปลี่ยนระบบนิเวศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, & Liu (2019) ที่กล่าวถึงการท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า ส่งผลให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม โดยการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่มีการบริหารจัดการที่ดี มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรมาก เช่น การใช้น้ำ การใช้เครื่องปรับอากาศ และการบริโภคอาหาร ทำให้เกิดปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น (Shaheen et al., 2019; Andlib, & Salcedo-Castro, 2021)

2. แนวคิดของการท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะเป็นทางออกที่จะลดผลกระทบทางลบที่เกิดจากการท่องเที่ยว (Sharpley, 2020) จุดเริ่มต้นของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เริ่มจากการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Ciacci, Ivaldi, Mangano, & Ugolini, 2021) ต่อมาได้เห็นถึงความสำคัญของสถานที่ที่จะทำให้อุณหภูมิหรือสังคมได้รับผลประโยชน์เป็นลำดับแรก เช่นเดียวกับตัวชี้วัดความอยู่ดีกินดีของชุมชน หรือสังคมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีรายได้ และมีการจ้างงาน ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นย่อมทราบถึงภาวะการณ์ต่าง ๆ ปัญหาที่สำคัญ คือ มีความรักและผูกพันกับสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่อยู่เป็นทุนเดิม จึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในชุมชนจะได้นำมาแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน เมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้รับโอกาสให้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก รัก ผูกพัน และห่วงหาผูกพันในฐานะที่เป็นเจ้าของก็จะเพิ่มพูนมากขึ้น เกิดความตระหนักในการปกป้อง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Singkhalah, 2017)

ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการจุดประกาย

นักท่องเที่ยวให้เรียนรู้ และดูแลสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นเรื่องความรับผิดชอบต่อได้แก่ (1) การดูแล ปกป้อง และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทุนทางธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสัตว์ป่า (2) การส่งเสริมสวัสดิการด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ชุมชนที่อยู่รอบ ๆ จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (3) การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (4) การแบ่งปันประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น และ (5) การสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงในโอกาสต่าง ๆ (Baloch et al., 2023)

วิธีการวิจัย

มิติด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศึกษาในพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง โดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและมีการประกอบกิจการธุรกิจท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้บริหาร และพนักงานเทศบาล จำนวน 5 คน
2. ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พัก/ล่องแก่ง

เลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 แห่ง โดยเลือกสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของธุรกิจประเภทที่พัก/ล่องแก่ง และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

3. นักท่องเที่ยว ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเลือกระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาจะครอบคลุมประเด็นการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้บริหาร/พนักงานเทศบาล และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมกระบวนการและการมีส่วนร่วม

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การบันทึกการสังเกต การจัดการการท่องเที่ยว การสนทนากลุ่มย่อยกับผู้บริหาร พนักงานเทศบาล และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงปริมาณได้ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวิเคราะห์ข้อคำถามและพิจารณา ประเมินค่าการให้คะแนน ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย IOC (Item Objective Congruence Index) จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.85 ซึ่งค่า IOC ที่ได้ถือว่า เนื้อหาของแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้งานได้ ส่วนการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไม่ต่ำกว่า 0.7

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หลังจากนั้นนำมาตีความเพื่อหาข้อสรุปจากฐานข้อมูลทั้งสอง แล้วนำผลมาอภิปรายร่วมกัน

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และบันทึกข้อมูลที่ได้มา ประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติที่ใช้ คือ (1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ในการบรรยายข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และ (2) การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนด้วยการประเมินระดับความเห็น 5 ระดับ ตาม Likert Scale ดังนี้ (5 = ระดับมากที่สุด 4 = ระดับมาก 3 = ระดับปานกลาง 2 = ระดับน้อย 1 = ระดับน้อยที่สุด)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์เนื้อหา และการตีความรายละเอียดต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นการศึกษาตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ แล้วใช้การพรรณนาความในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ผลการวิจัย

ผลการศึกษามิติด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สรุปผลได้ดังนี้

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลลานข่อย

เทศบาลตำบลลานข่อย มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในเรื่องการจัดการขยะ และน้ำเสีย โดยการจัดการขยะมีการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ที่กำหนดตารางในการจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลลานข่อย 3 วัน/สัปดาห์ โดยวันจันทร์จัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่หมู่ที่ 1, 2, 3 วันพุธจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่ หมู่ที่ 4, 6, 7, 8 และวันศุกร์จัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่หมู่ที่ 1, 2, 3 มีพนักงานขับรถยนต์ 1 คน และพนักงานเก็บขยะ 2-3 คน ใช้รถขยะแบบอัดท้าย จำนวน 1 คัน ปฏิบัติงานตั้งแต่เวลา 8.30 น. เป็นต้นไป ส่วนการกำจัดขยะมูลฝอย มีการจัดเก็บขยะ 5 วัน/สัปดาห์ โดยใช้เตาเผาขยะจำนวน 1 เตา ของเทศบาลตำบลลานข่อยและมีพนักงานเผาขยะ 1 คน พนักงานทำความสะอาด คัดแยกขยะประจำเตาเผาขยะ 2 คน ในแต่ละเดือน เทศบาลตำบลลานข่อยมีการจัดเก็บค่าเก็บขยะครัวเรือนละ 30 บาท/เดือน ถึง 350 บาท/เดือน ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 492 ครัวเรือน คิดเป็นรายรับจากการเก็บค่าเก็บขยะทั้งสิ้น 14,760 บาท/เดือน ส่วนรายจ่ายจากการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นรวม 70,850 บาท/เดือน จากข้อมูลรายรับและรายจ่ายในการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย เห็นได้ว่ารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย เทศบาลตำบลลานข่อยจึงได้นำงบประมาณส่วนอื่นมาใช้ในการจัดเก็บขยะดังกล่าว

ส่วนปริมาณขยะมูลฝอยตามบ้านเรือน (ช่วงเวลารปกติ) ที่เกิดวันต่อวัน และปริมาณขยะมูลฝอยตามบ้านเรือน (ช่วงเทศกาล) ที่เกิดวันต่อวัน มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นจาก 557.25 กิโลกรัมต่อวัน เป็น 1,114.52 กิโลกรัมต่อวัน โดยปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นพบในหมู่ที่ 1, 2 และ 3 เป็นขยะที่เพิ่มจากกิจกรรมการท่องเที่ยว “เนื่องจากมีขยะตกค้างมีจำนวนมาก โดยในช่วงวันหยุดหรือเทศกาลต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ขยะก็มากขึ้นตาม ขยะที่รถยนต์ขนานมาส่วนใหญ่ไม่ได้คัดแยก มีขยะปน ๆ กันทั้งที่รีไซเคิลได้ และขยะเศษอาหาร”

ในส่วนการจัดการน้ำเสีย มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส จุดที่มีการล่องแก่ง และลงเล่นน้ำตลอดลำน้ำ ค่าที่ตรวจวัด ได้แก่ ความขุ่น กลิ่น สภาพทั่วไป ค่าออกซิเจนละลายน้ำ ค่าความเป็นกรด-ด่าง ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ พบว่า แหล่งน้ำมีคุณภาพพอใช้ (ค่าออกซิเจนละลายน้ำไม่ต่ำกว่า 4 แต่ไม่เกิน 6 มิลลิกรัมต่อลิตร จนถึงดีมาก (ค่าออกซิเจนละลายน้ำมากกว่า 7 มิลลิกรัมต่อลิตร)

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่แพก/ล่องแก่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว/ผู้แทน แพก/ล่องแก่ง จำนวน 20 แห่ง (จากทั้งหมด 30 แห่ง) พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้บริการอาหาร ที่พัก สถานที่สำหรับประชุม สัมมนา คาราโอเกะ สระว่ายน้ำ สไลด์เดอร์ และล่องแก่ง โดยจำนวนพนักงานในสถานประกอบการมีตั้งแต่ 2 คน จนถึง 80 คน และปัจจุบันมีเรือที่ใช้สำหรับล่องแก่งประมาณ 1,500 ลำ สำหรับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการเป็นดังนี้

1. การจัดการขยะของผู้ประกอบการ

มีวิธีในการจัดการขยะ โดยแยกขยะเป็นขยะเปียก (ให้ชาวบ้านนำไปเลี้ยงสัตว์ หรือทำปุ๋ย) ขยะรีไซเคิล (นำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำไปขาย) และขยะทั่วไป จะนำขยะใส่ถุงดำบางส่วนจัดเก็บในภาชนะ และให้รถขนขยะของเทศบาลเก็บขยะ

2. การจัดการน้ำเสียของผู้ประกอบการล่องแก่ง

มีวิธีในการจัดการน้ำเสีย โดยมีระบบพักน้ำ และปล่อยน้ำเสียลงในบ่อบำบัด บางแห่งใช้ถังบำบัดก่อนปล่อยลงบ่อซึม ผ่านบ่อดักไขมันก่อนทิ้งลงคูสาธารณะ มีบางแห่งที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย

3. การติดป้ายประชาสัมพันธ์/รณรงค์

สถานประกอบการบางแห่งมีป้ายสัญลักษณ์ ส่งเสริมให้ตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป้ายให้ทิ้งขยะลงถัง และป้ายช่วยรักษาความสะอาด เป็นต้น

4. การก่อสร้างบริเวณริมลำน้ำ

สถานประกอบการหลายแห่งมีการก่อสร้างริมลำน้ำ โดยไม่ได้เว้นระยะถอยร่นตามที่กฎหมายกำหนด สถานประกอบการมีการก่อสร้างตึกรามน้ำ โดยมีการก่อสร้างในหลายรูปแบบ เช่น บ้านพัก ร้านอาหาร สไลเดอร์ และบันไดเพื่อลงไปเล่นน้ำ เป็นต้น

5. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื่องจากนักท่องเที่ยวจากหลากหลายพื้นที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลลานข่อย ซึ่งช่วงเทศกาลและวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักและล่องแก่งจำนวนมาก ทำให้นักลงทุนจากต่างพื้นที่เข้ามาซื้อที่ดินจากชาวบ้าน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรเป็นรีสอร์ท และร้านอาหาร “ชาวบ้านที่มีที่ดินใกล้กับลำน้ำได้ตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุนที่เป็นคนต่างพื้นที่ เพราะที่ดินได้ราคาดี แต่เมื่อนายทุนเข้ามาประกอบกิจการแล้ว เกิดปัญหาเสียงดังจากการจัดกิจกรรมรื่นเริงของนักท่องเที่ยวรบกวนชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่บริเวณดังกล่าว”

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม

การเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งหมด 400 คน ได้ผลการศึกษา รายละเอียด ดังนี้

จากตารางที่ 1 การเก็บข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมกระบวนการและการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อยู่ในระดับมาก โดยสถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามหรือมีสภาพภูมิทัศน์ดี ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .64) และมีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณและความสวยงามของธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .65) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยความสะดวกของแหล่งน้ำ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .62) และความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .65) ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก พบว่า ความใส่ใจต่อการดูแลสภาพแวดล้อมธรรมชาติของเจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .65) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ มีถังขยะเพียงพอ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .70) การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .77) ป้ายรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .90) และการให้ข้อมูลทั่วไปแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .88) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ส่วนการจัดการการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมกระบวนการและการมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีการรณรงค์ให้ปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศที่ 25 องศา ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .75) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การรณรงค์การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .72) การปิดไฟและถอดปลั๊กเมื่อเลิกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .77) ลดปริมาณขยะโดยใช้ถุงผ้า ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = .90) และการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .86) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .52) รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมกระบวนการและการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .66) และด้านการจัดการ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .59) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมรายด้าน

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม	Min	Max	Mean	S.D.
ด้านพื้นที่				
1. ความสวยงาม/สภาพภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยว	2	5	4.18	.64
2. ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว	2	5	3.94	.65
3. ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณและความสวยงามของธรรมชาติ	3	5	4.18	.65
4. ความสะอาดของแหล่งน้ำ	2	5	4.13	.62
ด้านการจัดการ				
1. ความใส่ใจต่อการดูแลสภาพแวดล้อมธรรมชาติของเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการ	2	5	3.92	.65
2. การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ	1	5	3.76	.77
3. การให้ข้อมูลทั่วไปแก่นักท่องเที่ยว	1	5	3.68	.88
4. มีถังขยะเพียงพอ	3	5	3.77	.70
5. ป้ายรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1	5	3.73	.90
ด้านกิจกรรมกระบวนการและการมีส่วนร่วม				
1. การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง	1	5	3.63	.86
2. การลดปริมาณขยะโดยใช้ถุงผ้า	1	5	3.65	.90
3. การปิดไฟและถอดปลั๊กเมื่อเลิกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า	2	5	4.00	.77
4. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และไม่เปิดน้ำทิ้งไว้	2	5	4.06	.72
5. การปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศที่ 25 องศา	2	5	4.14	.75

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม

n = 400					
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม	Min	Max	Mean	S.D.	Cronbach's Alpha
ด้านพื้นที่	3	5	4.11	.52	0.83
ด้านการจัดการ	2	5	3.77	.59	0.80
ด้านกิจกรรมกระบวนการและการมีส่วนร่วม	2	5	3.90	.66	0.88

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย

การจัดการการท่องเที่ยว สามารถบริหารจัดการได้ โดยทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมกัน ดังนี้

1. เทศบาลตำบลลานข่อย ควรมีการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ไขมาตราการทางกฎหมายแก่ผู้ประกอบการด้านสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบถึงความสำคัญระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการจัดการการท่องเที่ยว และมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

ที่ยั่งยืน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกปี เช่น กิจกรรมรักษาลานข่อย กิจกรรมการประกวดสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่มีผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีเยี่ยม รวมถึงการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อร่วมทำกิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ควรให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องกับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2. ชุมชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การเตรียมการจัดการการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับประโยชน์ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ จะต้องไม่เป็นการเบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อม

3. นักท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 21-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมาเที่ยวในกลุ่มของเพื่อนและกลุ่มของครอบครัว “เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีคุณสมบัติเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ช่วยเขียนข้อความ และแบ่งปันความสนุกสนานผ่านกิจกรรมอนุรักษ์ต่าง ๆ ทางสื่อสังคมออนไลน์ จะสามารถช่วยสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวและนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้”

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษามิต้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวก และด้านลบดังนี้

1) ผลกระทบทางบวก กิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อม เกิดการจ้างงาน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในท้องถิ่น ช่วยกันรักษาสภาพ ภูมิทัศน์ของชุมชน การรักษาสีเขียวของชุมชนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2) ผลกระทบทางลบ กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวสภาพแวดล้อม มีการบุกรุกทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยการสร้างสิ่งก่อสร้างที่ไม่ได้เว้นระยะถอยร่นริมลำน้ำ ทำให้ตบึงทัศนียภาพและทำลายธรรมชาติ นอกจากนี้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น มีขยะตกค้างและกำจัดไม่หมดวันต่อวัน พื้นที่ป่าไม้ลดลงเพราะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีนายทุนทั้งในและนอกพื้นที่ เข้ามาลงทุนธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร และห้องแ่ง เกิดการซื้อที่ดินที่เคยเป็นพื้นที่เกษตรถูกเปลี่ยนเป็นสิ่งก่อสร้าง ส่งผลกระทบต่อพืช และสัตว์ในท้องถิ่น ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาโดยเฉพาะปัญหาขยะ ที่มีปริมาณมากในช่วงเทศกาล เช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น ภูทับเบิก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่งผลให้ภูทับเบิก

มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงวันหยุด นักชัตถูกซ์ จะมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้น 3-4 เท่าจากวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ เป็นต้น (Pampasit, Ainchinda, & Pongthornpruek, 2021)

เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม Pannawong et al., (2018) ได้กล่าวถึงการจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น รวมถึงนักท่องเที่ยว เพราะหากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติก็จะไม่ประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สะท้อนกลับไปเป็นผลเสียต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์นั้นเอง

ทั้งนี้ หลักการที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของ World Tourism Organization (2016) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้อง (1) มีการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ มีการทดแทน การฟื้นฟูให้สามารถผลิตและให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไปโดยไม่ลดทอนหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชน (2) มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (3) ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (4) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและวิถีชีวิต (5) การออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น (6) เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนา ระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ และ (7) เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ทั้งความรู้ที่แฝงและฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) และความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่เจ้าของความรู้สามารถบอกหรือบรรยายออกมาเป็นคำพูด หรือเขียนได้ ส่งผ่านหรือสื่อสารออกมาเป็นภาษาที่เป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน สามารถแบ่งปันแลกเปลี่ยนกับคนอื่นได้ (Explicit Knowledge) โดยการถ่ายทอดความรู้ สามารถจัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูล เอกสาร และคู่มือ เป็นต้น รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เพจบุ๊ก ไลน์ และเว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบในการจัดการความรู้ที่ประกอบด้วย คน (แหล่งความรู้) เทคโนโลยี (เครื่องมือ) เพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้

ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น) และระบบการจัดการความรู้ (การบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ) (Ungsitipoonporn, & Laparporn, 2016)

สรุป

การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีการดำเนินงานด้านการจัดการขยะ และการจัดการน้ำเสีย โดยการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ และตรวจสอบคุณภาพน้ำ ส่วนผู้ประกอบการมีวิธีการจัดการขยะ โดยแยกขยะเป็นขยะเปียก ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป วิธีการจัดการน้ำเสีย โดยมีระบบพักน้ำ และปล่อยน้ำเสียลงในบ่อบำบัด บางแห่งใช้ถังบำบัดก่อนปล่อยลงบ่อซึม ผ่านบ่อดักไขมันก่อนทิ้งลงคูสาธารณะ และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ณรงค์ ส่งเสริมให้ตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น ป้ายให้ทิ้งขยะลงถัง และป้ายช่วยรักษาความสะอาด เป็นต้น ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบทางบวกที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวก เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อม เกิดการจ้างงาน ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในท้องถิ่น และช่วยกันรักษาสุขภาพ ภูมิทัศน์ของชุมชน 2) ผลกระทบทางลบที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม การบดบังทัศนียภาพ การทำลายธรรมชาติ และเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ป่าไม้ลดลง เกิดน้ำเสีย และเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น

เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เทศบาล ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชน และนักท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน โดยจัดทำมาตรการ/แผนงาน/โครงการร่วมกับผู้ประกอบการ และชุมชนในการลดปริมาณขยะของนักท่องเที่ยว ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การเตรียมการจัดการการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับประโยชน์ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จะต้องไม่เป็นการเบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อยเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้ชุมชนเป็นผู้รับประโยชน์สูงสุดที่เกิดจากการท่องเที่ยว มีแนวทางดังนี้

1. ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้มีกระบวนการทำงานแบบปรึกษาหารือ เช่น การจัดทำโครงการ การสนับสนุนงบประมาณ การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานร่วมกัน การประสานความร่วมมือและประสานข้อมูล การร่วมระดมความคิด และร่วมวางแผน เป็นต้น

2. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม นำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน และกฎกติกาที่ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว โดยจัดทำมาตรการป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะเกิดจากการท่องเที่ยว เช่น มาตรการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิดด้านสิ่งแวดล้อมที่มีการบุกรุกทำลายโดยการสร้างสิ่งก่อสร้างโดยไม่ได้เว้นระยะถอยร่นริมลำน้ำ มาตรการด้านการจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น

3. ด้านกระบวนการ ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ให้กับผู้ประกอบการ ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านพื้นที่ ด้านการจัดการได้สะท้อนให้เห็นว่า มีนักท่องเที่ยวที่ไม่พอใจเกี่ยวกับการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ป้ายรณรงค์ การคัดแยกขยะ และการลดขยะ ดังนั้น ควรจัดให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว มีป้ายรณรงค์ในการลดการใช้พลังงาน การลดปริมาณขยะ และการคัดแยกขยะ

4. ด้านองค์กรชุมชน ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกกระบวนการ ทั้งการวางแผน การดำเนินงานตามแผน และ การติดตามประเมินผล โดยการ ควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรจะต้องไม่เป็นการเบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อม

References

- Andlib, Z., & Salcedo-Castro, J. (2021). The impacts of tourism and governance on CO2 emissions in selected south Asian countries. *Etikonomi*, 20(2), 385–396.
- Baloch, Q.B., Shah, S.N., Lqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A.M. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science Pollution Research*, 30, 5917–5930.
- Buabangplu, P. (2018). Guidelines for management of sustainable eco-tourism: a case study of Khaokhitchakut National Park, Chantaburi Province. *Rajabhat Rambhai Barni Research Journal*, 12(2), 91-101. [in Thai]
- Ciacchi, A., Ivaldi, E., Mangano, S., & Ugolini, G. (2021). Environment, logistics and infrastructure: the three spheres of influence of Italian coastal tourism. *Journal of Sustainable Tourism*. 31(5), 1-21. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1876715>
- Government Savings Bank Research Center. (2020). *Report on Economic Conditions and Trends (Economic Outlook)*. Retrieved April 9, 2020, from <https://www.gsbresearch.or.th/>
- Jankong, S., & Jankaew, T. (2018). Natural attractions in Phatthalung. In *Proceedings of 1st National Humanities and Social Sciences Conference* (p.349-356). Songkhla: Songkhla Rajabhat University. [in Thai]
- Martins, A.M., & Cró, S. (2021). The impact of tourism on solid waste generation and management cost in Madeira Island for the period 1996–2018. *Sustainability*, 13(9), 5238. <https://doi.org/10.3390/su13095238>
- Mikulic, J., Kozic, I., & Kresic, D. (2015). Weighting indicators of tourism sustainability: a critical note. *Ecological Indicators*, 48, 312-314. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2014.08.026>
- Ngamyinyong, L., & Silanoi, N. (2017). Guidelines on sustainable tourism development at the Lakha community on the banks of Damnoensaduak Canal in Samut Sakhon and Ratchaburi Provinces. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 149-166. [in Thai]
- Pannawong, S., Tanakasem, N., Amornwittawat, P., Jaroeansit, J., Samonsen, P., & Pansawang, C. (2018). Guidelines for integrated solid waste management in natural attractions, a case study of Doi Inthanon National Park. *The 6th Muban Chombueng Rajabhat University's National Conference 2018* (pp.1556-1566), Ratchaburi: Chombueng Rajabhat University. [in Thai]
- Pampasit, S., Ainchinda, S., & Pongthornpruek, S. (2021). Solid waste characteristics and management in Phuthapbuek, Phetchabun Province. *Academic Journal of Science and Applied Science*, 2, 1-11. [in Thai]
- Rath, N., & Gupta, R. (2017). Environmental impact of tourism. *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 2(3), 50-53.
- Shaheen, K., Zaman, K., Batool, R., Khurshid, M.A., Aamir, A., Shoukry, A.M., & Gani, S. (2019). Dynamic linkages between tourism, energy, environment, and economic growth: evidence from top 10 tourism induced countries. *Environmental Science and Pollution Research*, 26(30), 31273–31283.
- Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(11), 1932–1946.
- Singkhlah, S. (2017). Development of sustainable tourism at Kamala Sub-district and Kathu District, Phuket in tourism operators' and local government officers' perspective. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 3(2), 127-136. [in Thai]

- Sriharun, P., & Kampetch, P. (2018). Community tourism: A new alternative to sustainability. *Dusit Thani College Journal*, 12(3), 118-132. [in Thai]
- Sukbanjong, C., & Wattanakamolchai, S. (2019). Sustainable tourism development of Nhanmoddang Rafting, Pa Phayom District, Phatthalung Province. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 14(2), 3-16. [in Thai]
- Ungsitipoonporn, S., & Laparporn, K. (2016). Knowledge management (KM): Transmitting local wisdom of the Hakka community on-line-successes and challenges. *Journal of Language and Culture*, 35(2), 203-225. [in Thai]
- WTO, (World Tourism Organization). (n.d.). *Tourism, a Factor of Sustainable Development*. Retrieved on November 10, 2016 from <http://ethics.unwto.org/en/content/global-code-ethics-tourism-article-3>
- Zhang, S., & Liu, X. (2019). The roles of international tourism and renewable energy in environment: new evidence from Asian countries. *Renewable Energy*, 139, 385–394.

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิธีใหม่ ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์
ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริม
การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฝ่ายมัธยมศึกษา)
Development of Instructional Management for the Post-Covid 19
Online-learning Based on Group Discussion Method and Digital
Technology to enhance Critical Thinking for Grade 8 Students at the
Demonstration School of Prince of Songkla University
(Secondary School)

นิลุบล เกตุแก้ว^{1*}

จุฑา ธรรมชาติ¹

โซเฟีย มะลี¹

ชนิกานต์ แก้วจันทร์¹

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์¹

*e-mail: Nilubon.k@hotmail.com

Nilubon Katkaew¹

Juta Tammachart¹

Sofia Malee¹

Chanikarn Kaewjan¹

Faculty of Education, Prince of Songkla University¹

Received: November 11, 2022, Revised: March 20, 2023, Accepted: April 4, 2023

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้แบบวิธีใหม่ยุคหลังโควิด-19 เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 2) ผลของการพัฒนาการจัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองซึ่งออกแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ 2 ครั้ง ตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฝ่ายมัธยมศึกษา) จำนวน 40 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมี 3 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมการอภิปราย 2) ดำเนินการอภิปราย และ 3) สรุป ทั้งสามขั้นใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายทั้งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Power Point, Youtube, Padlet, Mentimeter, Wordwall, Canva มาผสมผสานการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์วิธีใหม่ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับดีมาก และพบว่า ผลจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอน

อภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการวัดทั้ง 3 ครั้ง สูงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในช่วงก่อนทดลอง ระหว่างทดลองและหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผลจากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์การเรียนรู้แบบผสมผสานในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้เท่าทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนวิธีใหม่ยุคหลังโควิด-19 วิธีการสอนอภิปรายกลุ่ม เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The purposes of this research were to study online instructional management and development of the eighth graders' critical thinking in the post-covid-19 era based on group discussion method and application of digital technology. The subjects were 40 students in Grade 8 class at the Demonstration School of Prince of Songkla University. It can be categorized as quasi-experimental research designed by using two-repeated-measures design. The research instruments consisted of lesson plans which integrate group discussion method and digital technology and a test of critical thinking. The obtained data were analyzed by using descriptive statistics, such as mean and standard deviation, and inferential statistics, such as one-way repeated measures ANOVA.

Results revealed that there were three stages of managing online instructions using discussion group and digital technology in the post-covid-19 era: preparation for discussion stage, discussion stage, and conclusion stage. A variety of digital technology materials including E-book, Power Point, Youtube, Padlet, Mentimeter, Wordwall, Canva were used in these learning stages. The online learning management lesson plans based on group discussion method and digital technology were reviewed, validated and rated a very high score by the experts. The results of the online learning management based on group discussion teaching method and digital technology helped improve students' critical thinking from the three assessments. The improvement gradually increases throughout the three periods: before the experiment, during the experiment and after the experiment; and was statistically significant at the level .001. Thus, the results of the study can be used as a guideline for designing teaching and learning in response to a blended learning which can enhance students' critical thinking so that students can keep up with the changing world.

Keywords: Instructional Management for the Post-Covid 19; Group Discussion Method; Digital Technology; Critical Thinking

บทนำ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากเป็นกลุ่มช่วงวัยที่เรียนรู้ท่ามกลางข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดความแปรปรวนยิ่งสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่อยู่ในช่วงการศึกษาวิธีใหม่ ยุคหลัง โควิด-19 ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการเรียนและการใช้ชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ในโลก VUCA ที่มีความผันผวนในทุกด้านได้อย่างราบรื่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการคิดขั้นสูง

ที่ใช้กระบวนการทางปัญญาเรียนรู้ พิจารณาไตร่ตรอง ตัดสินใจ กระทำการใด ๆ อย่างรอบด้าน ใช้ข้อมูล ความรู้ หรือเรื่องราวที่มีหลักฐานหรือเหตุผลที่ชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปสู่การสรุป การตัดสินใจว่า สิ่งใดควรเชื่อ ควรกระทำได้อย่างสมเหตุสมผล (Bannalai, & Sarayuthpitak, 2021; Bassham, 2011; Dewey, 1933; Ennis, 2011; Kwangsawad, 2018; Tanapant, 2015; Wasutep, 2006)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดการศึกษาของไทยได้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยุคก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จนถึงปัจจุบัน

ที่ยังปรากฏปัญหาเช่นเดิมว่า ผู้เรียนไม่สามารถคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณได้อย่างเหมาะสมตามระดับช่วงวัยจึงส่งผลต่อการ เรียนรู้ที่ต้องใช้การคิดขั้นสูงในชั้นเรียนระดับอื่น เนื่องจากการ จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาขาดการพัฒนา และฝึกฝนทักษะการคิดของผู้เรียน ผู้สอนขาดความเข้าใจในการ ใช้วิธีการสอนคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่ถูกต้อง รวมถึงขาดการ เลือกสรรสื่อเสริมสำหรับการสอนที่ช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ ปัญหาดังกล่าวจึงทำให้การจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนถูกฝึกให้เชื่อและจำมากกว่าคิด ขาดการฝึกให้ผู้เรียนตั้ง คำถามต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งยังขาดการฝึกสืบสารเพื่อการ เรียนรู้ และการฟังที่มีคุณภาพในการเรียนการสอนอีกด้วย (Ruchaiphanit, 2016)

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและงานวิจัยที่พัฒนาการ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีการนำเสนอข้อมูลแนวทางเดียวกันว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีการพูดคุย ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ มีการรับฟังความคิดของผู้อื่น (Bannalai, 2016; Norris, & Ennis, 1989; Phannongwah, & Mekanong, 2017) จัดเป็นกิจกรรมกลุ่มให้ถกเถียงเกี่ยวกับ ประเด็นที่ศึกษา มีการระดมสมองเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและ สรุป มีการให้ความสำคัญกับเหตุผลที่เกิดจากการคิดร่วมกับ ผู้อื่น (Ennis, 2011; Tanapant, 2015) ดังนั้น การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับข้อมูลข้างต้น คือ วิธีการ สอนอภิปรายกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดย มีประเด็นศึกษาที่สนใจร่วมกัน ให้ผู้เรียนพิจารณา ค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุน (Khammani, 2016)

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนท่ามกลาง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมามีต่าง ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาทั่วโลกจนถึงยุคหลังโควิด-19 ดังเช่นในปัจจุบันที่ทำให้วงการการศึกษาเปลี่ยนแปลงการ จัดการเรียนการสอนเป็นแบบผสมผสาน มีการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ทั้งในรูปแบบของ การใช้เป็นเครื่องมือหลักของผู้สอน และเป็นสื่อเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน (Koednet, Samutpaochinda, & Pinchinda, 2021) ซึ่ง Kerr (2011) และ Sinprakob (2014) ต่างนำเสนอ ว่า การพัฒนาการคิดที่ดีควรมีเครื่องมือที่เป็นสื่อสำคัญในการ กระตุ้นความคิดของผู้เรียน ช่วยสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ สนุกสนาน เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ของผู้เรียนได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ยุคหลังโควิด-19 จึงจัดการเรียนแบบออนไลน์สลับออนไลน์ตามมาตรการป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเพื่อไม่ให้เกิดการเรียนรู้อัน หมายความว่า รวมถึงการพัฒนาความคิดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียนหยุดนิ่ง คณะผู้วิจัยจึงได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ จัดการเรียน การสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับทิศทางการ จัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนก้าวสู่ ความเป็นสากลด้วยการมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยจึงศึกษา และพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เชื่อมช่องว่าง ระหว่างโรงเรียน ผู้เรียนและผู้สอน สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความ สนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความสุขในการเรียนรู้ตาม กระแสสังคมที่เปลี่ยนไป (Phakprot, & Wannapiroon, 2012; Kong, 2015) อีกทั้ง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะเชื่อมโยง ให้ผู้เรียนร่วมกันคิด ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่ง ที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้ใช้การไตร่ตรอง การสังเกต ตอบโต้ระหว่าง กันเพื่อปกป้องผลงานของตนเองหรือกลุ่มอย่างมีเหตุผล โดยใช้ การเสาะแสวงหาข้อมูลจากเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมในการเรียนรู้ จึงทำให้สามารถคิดสร้างความรู้ด้วยตนเองจนนำไปสู่การ มีวิจารณ์ญาณของผู้เรียน (Jitsupa, & Sudthongkhong, 2022; Sittiwong, & Namoungon, 2019)

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนร่วมกับวิธีการอภิปรายกลุ่มจะทำให้เกิดการผสม ผสานและปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิถีใหม่ได้ และที่ สำคัญ คือ เป็นการทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์ นี้เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคหลังโควิด-19

จากความสำคัญดังที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฝ่ายมัธยมศึกษา) โดยใช้วิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการดำรงชีวิตในยุคหลังโควิด-19 ได้อย่างเท่าทันตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลของพัฒนาการของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ทบทวนวรรณกรรม

1. **การคิดอย่างมีวิจารณญาณ** ในงานวิจัยนี้สังเคราะห์ความหมายจากนิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis (1989) ที่เสนอว่าเป็นความสามารถ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการศึกษาประเด็น หรือข้อค้นพบต่าง ๆ ตามสถานการณ์ 2) ความสามารถในการพิจารณา ตัดสินใจ โดยมีการศึกษาและใช้ข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และชัดเจน และ 3) ความสามารถในการหาข้อสรุป และ ลงข้อสรุปต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล (Chuklin, 2009; Ennis, 2011; Khammani, 2016; Norris, & Ennis, 1989; Tanapant, 2015) ซึ่งความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 3 องค์ประกอบนั้นเป็นความสามารถรวมที่สรุปเรียกว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดขั้นสูงที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีระบบการคิดที่ดี ส่งผลถึงการเข้าใจบทเรียนหรือข้อมูล ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เกิดทักษะการให้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (Bassham, 2011) ซึ่งแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ของตนเองนำเสนอร่วมกับหลักของเหตุผล และใช้กิจกรรมกลุ่มที่สามารถระดมสมองกันได้เพื่อนำไปสู่การค้นหา การตัดสินใจสรุปผล อันเกิดจากการคิดร่วมกับผู้อื่น การถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาอย่างมีอิสระ และใช้เวลาคิดอย่างเพียงพอสำหรับแต่ละประเด็น (Ennis, 2011; Norris, & Ennis, 1989; Tanapant, 2015)

2. **วิธีการสอนอภิปรายกลุ่ม** เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน คือ ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา และได้ฝึกการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียน มีลักษณะการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning) (Dewey, 1933)

การอภิปรายกลุ่มมี 3 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมการอภิปราย 2) ดำเนินการอภิปราย และ 3) สรุป เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มของผู้เรียนหรือร่วมกับผู้สอน โดยในขั้นดำเนินการอภิปรายมีประเด็นศึกษาที่สนใจร่วมกัน ให้ผู้เรียนพิจารณา ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุน เพื่อนำไปสู่ขั้นสรุปที่มีจุดมุ่งหมายในการหาข้อสรุปหรือข้อยุติร่วมกัน (Chuklin, & Suwannachot, 2012) ซึ่งวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มเป็นวิถีทางที่ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ได้พิจารณาความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อแสวงหามติหรือข้อตกลงอันเป็นผลดีที่สุดต่อกลุ่ม เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking) ที่เป็นทักษะที่จำเป็นในสังคมปัจจุบัน พัฒนาการคิดขั้นสูง การคิดเชิงเหตุผล ความสามารถในการรับ-ส่งสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงส่งเสริมทักษะทางสังคม (Khammani, 2016)

3. **เทคโนโลยีดิจิทัล** เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นตัวช่วยให้ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบท และทำให้ผู้เรียนเกิดความสะดวกและเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ได้ทุกเวลาและสถานที่ (Agbi, 2019) เทคโนโลยีดิจิทัลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, Power Point, YouTube, Padlet, Mentimeter, Wordwall, Canva

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งออกแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ 2 ครั้ง

1. **ประชากรและตัวอย่าง** ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฝ่ายมัธยมศึกษา) ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 จำนวน 3 ห้อง รวมเป็น 115 คน การวิจัยนี้มีตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากโดยการกำหนดให้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. **ขอบเขตเนื้อหา** เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นของรายวิชา ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หัวข้อเรื่อง

การพูด และโคลงสุภาชิตพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจำนวน 3 เรื่อง คือ โคลงสุภาชิตโสฬส ไตรยางค์ โคลงสุภาชิตนฤพนาการ และโคลงสุภาชิตธิศปกรณา

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย มีดังนี้

3.1 เครื่องมือในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในยุคหลังโควิด-19 โดยคณะผู้วิจัยศึกษาหลักการและขั้นตอน การใช้ของวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มและเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็น แอปพลิเคชันต่าง ๆ นำข้อมูลมาออกแบบการเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอน ของวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ประกอบขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน และเสนอให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.00

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) คณะผู้วิจัยศึกษาและนำแบบวัดการคิดอย่างมี วิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ของ Wasutep (2006) ที่พัฒนาแบบทดสอบตามแนวคิดทฤษฎีของเอนนิส และ อิงรูปแบบลักษณะแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระดับเอกซ์ของเอนนิส แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อมาประยุกต์ใช้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ตั้งแต่ 0.50- 1.00 ซึ่งมีความหมายว่า สามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าความ เชื่อมั่นรายฉบับเท่ากับ 0.86

2) คณะผู้วิจัยนำแบบวัดดังกล่าวมาใช้คัดเลือกข้อ คำถามจำนวน 40 ข้อ ให้สอดคล้องกับกรอบการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ และเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ ความเห็นว่า ข้อคำถามที่ใช้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมี

ความสอดคล้องเหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) เท่ากับ 1 และใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาในการหาค่าความเชื่อมั่นของ เครื่องมือได้เท่ากับ 0.83

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นตอนการทดลอง คณะผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศ ชี้แจงกระบวนการในการดำเนินการวิจัย และนำวิธีการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่ม และวัดการคิด อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนด้วยแบบวัดการคิดอย่างมี วิจารณญาณแล้วนำคะแนนดังกล่าวเป็นพื้นฐาน

4.2 ขั้นตอนการทดลอง คณะผู้วิจัยจัดการเรียน รู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวม เป็น 24 คาบ และมีการวัดซ้ำครั้งที่ 1 ในคาบที่ 12 ของ สัปดาห์ที่ 4 ด้วยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอน การทดลอง คือ 1) ขั้นเตรียมการอภิปราย 2) ขั้นตอนการ อภิปราย และ 3) ขั้นสรุป

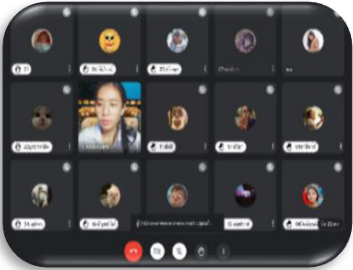
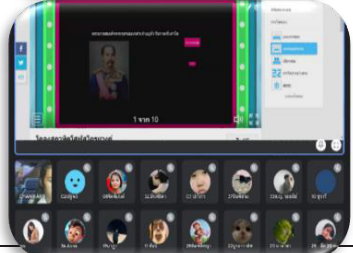
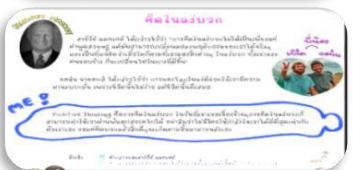
4.3 ขั้นหลังการทดลอง คณะผู้วิจัยวัดการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ซ้ำครั้งที่ 2 ในคาบที่ 24 หลังการจัดคาบ รวมเป็น 24 คาบ และมีการวัดซ้ำครั้งที่ 1 ในคาบที่ 12 ของสัปดาห์ที่ 4 ด้วยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอนการทดลอง คือ 1) ขั้นเตรียมการอภิปราย 2) ขั้นตอนการอภิปราย และ 3) ขั้นสรุป

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. วิธีการจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยุคหลังโควิด-19

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยุคหลังโควิด-19	กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยุคหลังโควิด-19	ภาพตัวอย่างกิจกรรมหรือผลงาน
1. ขั้นเตรียมการอภิปราย ผู้สอนวางแผนในการจัดอภิปราย โดยกำหนดประเด็นการอภิปรายจากเนื้อหาที่เรียน เตรียมสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลประกอบการเรียนการสอน ผู้สอนอธิบายขั้นตอนการอภิปรายกลุ่มและวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้ YouTube และ Power Point รวมทั้งมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาบทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	ผู้สอนวางแผนอธิบายขั้นตอนการอภิปรายกลุ่มให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนจัดกิจกรรมอภิปราย	
2. ขั้นดำเนินการอภิปราย ผู้สอนชี้แจงหลักเกณฑ์และจุดประสงค์ในการอภิปรายแต่ละครั้ง จากนั้นดำเนินกิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม โดยในแต่ละเนื้อหา ผู้สอนและผู้เรียนสลับกันตั้งประเด็นปัญหาที่จะอภิปราย ซึ่งกิจกรรมการอภิปรายในช่วงสัปดาห์ที่ 2-3 จัดอภิปรายแบบสัมมนา ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Power Point, YouTube และ Padlet กิจกรรมการอภิปรายในช่วงสัปดาห์ที่ 4-6 จัดอภิปรายแบบระดมสมอง ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Power Point, Padlet, Mentimeter และ Wordwall และกิจกรรมการอภิปรายในช่วงสัปดาห์ที่ 7-8 จัดอภิปรายแบบซินดิเคต ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Power Point, YouTube, Padlet, Wordwall และ Canva	จัดกิจกรรมการอภิปรายแบบสัมมนากลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน ผู้สอนใช้ YouTube ดึงดูดความสนใจและเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นการอภิปราย ใช้ Power Point นำเสนอประเด็นให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกับผู้สอนและนำให้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นำเสนอและสรุปโดยใช้ Padlet จัดกิจกรรมการอภิปรายแบบระดมสมอง โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ผู้สอนใช้ Mentimeter ให้ผู้เรียนร่วมกันเสนอประเด็นในการอภิปราย ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดที่หลากหลายลงใน Padlet จากการศึกษาบทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากประเด็นการอภิปรายย่อยที่กำหนดใน Power Point มีการรวบรวมผลและนำเสนอด้วย Padlet สรุปเนื้อหาบทเรียนอีกครั้งด้วย Wordwall จัดกิจกรรมการอภิปรายแบบซินดิเคต โดยแบ่งกลุ่มย่อยแบบสุ่มด้วยวงล้อ ผู้สอนทบทวนบทเรียนด้วย Wordwall ใช้ Power Point และ YouTube นำเสนอบทเรียนให้ผู้เรียนร่วมกันเสนอประเด็นตามความสนใจจากบทเรียนและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย Padlet จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากความรู้ที่ได้นั้นว่านำเสนอผลการอภิปรายโดยใช้ Canva	
3. ขั้นสรุป ผู้เรียนสรุปผลการอภิปรายและนำเสนอผลการอภิปรายที่ได้ในแต่ละครั้ง โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลนำเสนอผลการอภิปราย เช่น Mentimeter Padlet และ Canva เป็นต้น ผู้สอนได้เสริมข้อสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ จากผลการอภิปรายในแต่ละครั้ง รวมถึงใช้สื่อต่าง ๆ เชื่อมโยงผลการอภิปรายเข้ากับเนื้อหาบทเรียนของผู้เรียน ซึ่งหลังเสร็จสิ้นการอภิปรายในแต่ละประเด็น ผู้เรียนจะทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และแบบประเมินต่าง ๆ ด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประเมินผลการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน	ผู้เรียนสรุปผลการอภิปรายตลอดบทเรียน และนำเสนอผลงานจากการอภิปรายโดยใช้ Padlet Canva ผู้เรียนประเมินความรู้ความเข้าใจของตนเองจาก Wordwall และ Mentimeter ผู้สอนสรุปผลการอภิปรายเพิ่มเติมของผู้เรียนด้วย Power Point	

2. ผลของพัฒนาการของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้ยุค หลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่ม ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

คณะผู้วิจัยนำคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบความต่าง
ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการวัด 3 ครั้ง ด้วยการใช้
การวิเคราะห์ One-Way Repeated Measure ANOVA ผลการ
ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์แบบวัดซ้ำด้วย

Mauchly's test พบว่า ค่าความแปรปรวนของการวัดแต่ละครั้ง
มีขนาดไม่เท่ากัน ($\chi^2 (2) = 27.01, p < .001$) คณะผู้วิจัยจึง
ใช้เทคนิคการปรับแก้การประมาณค่าด้วยวิธี Greenhouse-
Geisser โดยผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย
คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนจากการวัด 3
ครั้ง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนมีความแตกต่างกันระหว่างการ
วัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 [$F(1.33, 51.70)$
 $= 100.58, p < .001, \eta^2 = .72$] (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำภายในบุคคล

	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Sphericity Assumed	Greenhouse- Geisser
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	1.33	2489.33	100.58	<.001	0.72	<.001	<.001
Error	51.70	24.75					

Note. Mauchly's $W = .491, \chi^2 (2) = 27.01, p < .001$.

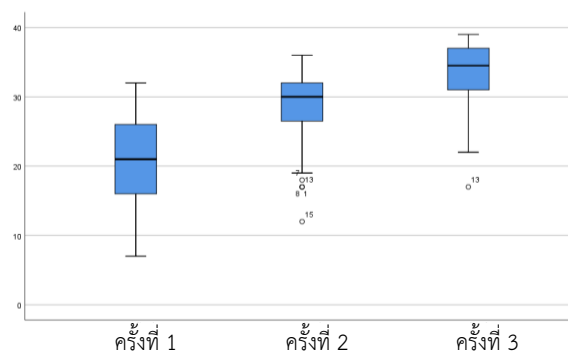
ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมี
วิจารณญาณระหว่างการวัดซ้ำ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน
จากการวัดครั้งที่ 2 และการวัดครั้งที่ 3 สูงกว่าค่าเฉลี่ย
คะแนนจากการวัดครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .001 และค่าเฉลี่ยคะแนนจากการวัดครั้งที่ 3 สูงกว่า
ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการวัดครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	<i>M</i>	<i>SE</i>	Compare	<i>Mean difference</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>
T1	20.48	1.05	T2 vs. T1	7.73	1.06	<.001
T2	28.20	.92	T3 vs. T1	12.75	1.05	<.001
T3	33.23	.78	T3 vs. T2	5.03	.48	<.001

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สามารถแสดงเป็นรูปที่ 2

รูปที่ 2 คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนตามช่วงการวัด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วิธีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในยุคหลังโควิด-19 คณะผู้วิจัยใช้ขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมการอภิปราย 2) ดำเนินการอภิปราย และ 3) สรุป มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งวิธีการสอนดังกล่าว คณะผู้วิจัยเน้นออกแบบ วางแผนการสอน และเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายในสถานการณ์การสอนแบบออนไลน์ เพื่อแก้ปัญหาภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงช่วยให้ผู้เรียนจดจ่อกับการเรียนในบทเรียนนั้นมากขึ้น กล่าวตอบคำถามสามารถแสดงความคิดเห็นจากข้อค้นพบในประเด็นต่าง ๆ ที่มีข้อมูลอ้างอิงจากการค้นคว้าของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล จึงทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนออนไลน์มีความกระตือรือร้น ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน รวมถึงมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนมากขึ้น ดังเช่น Phaladetch, & Khlaisang (2020) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในบริบทการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธีการอภิปรายร่วมกับเทคนิค Think-Talk-Write พบว่า ประสิทธิภาพที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับเนื้อหา และผู้เรียนกับเครื่องมือ ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้ปฏิสัมพันธ์กันจะส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ Pornpipat, & Lanchwatthanakorn (2014) ศึกษาผลของการอภิปรายแบบสลับสับเปลี่ยนกันที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน พบว่า การใช้วิธีการอภิปรายแบบสลับสับเปลี่ยนกันในเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ของผู้เรียนให้สูงกว่าก่อนเรียน เพราะช่วยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันพิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนก่อนสรุปและนำเสนอผล และการนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาผสมผสานในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะทักษะทางปัญญาและแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน ดังผลการศึกษาของ Yu (2022) ที่พบว่า เมื่อการจัดการเรียนการสอนเผชิญกับการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการเรียนแบบออนไลน์ที่ต่ออาจยืดหยุ่นและ ความร่วมมือในการสอนเพื่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Inthasorn (2020) ที่ศึกษาผลการเรียนการสอนออนไลน์ว่า การใช้เครื่องมือแอปพลิเคชันอันหมายรวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนออนไลน์สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในยุคหลังโควิด-19 จึงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งกับผู้เรียนโดยตรงและเหมาะสมสำหรับกระบวนการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในช่วงสถานการณ์เช่นนี้

2. ผลของพัฒนาการของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในยุคหลังโควิด-19 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการวัดครั้งที่ 2 และการวัดครั้งที่ 3 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากการวัดครั้งที่ 1 และค่าเฉลี่ยคะแนนจากการวัดครั้งที่ 3 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากการวัดครั้งที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้หลังยุคโควิด หากผู้สอนได้เลือกวิธีการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้เรียนโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยจะทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ อีกทั้งเมื่อมีการวัดประเมินผลที่เป็นไปเพื่อศึกษาพัฒนาการมีระยะเวลาในการฝึกพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เหมาะสมจะสามารถส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Asrita, & Nurhilza (2018) และ Reza, & Tarighat (2014) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายกลุ่มจะต้องกระทำและวัดประเมินผล การคิดอย่างต่อเนื่องจึงจะส่งผลดีต่อผู้เรียนและเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ชัด ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้น รวมถึงการหมั่นฝึกฝนการคิดวิจารณ์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้บุคคลในช่วงวัยต่าง ๆ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ทั้งร่างกาย จิตใจ และความคิด

สรุป

1. วิธีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในยุคหลังโควิด-19 มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการอภิปรายที่จะช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าใจการจัดกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มได้ชัดเจน เข้าใจตรงกันในบทบาทของทั้งผู้เรียนและผู้สอน โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ ขั้นดำเนินการอภิปราย เป็นขั้นที่มีการจัดกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มด้วยรูปแบบที่แตกต่างตามประเด็นที่ใช้ในการอภิปราย ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการช่วยกระตุ้นการความคิด ช่วยค้นหาและขยายความคิด เป็นเครื่องมือในการช่วยรวบรวมและนำเสนอความคิดของผู้เรียน และขั้นสรุป

เป็นขั้นที่เน้นการประเมินความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่ได้ร่วมกันอภิปราย โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการช่วยนำเสนอ ประเมินและสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนสอนในวิธีใหม่นี้ เกิดจากการออกแบบวางแผนการสอน และเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายในสถานการณ์การสอนแบบออนไลน์ในยุคหลังโควิด-19

2. ผลของการพัฒนาการเรียนของคณะนักคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้ยุคหลังโควิด-19 แบบออนไลน์ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสูงขึ้นทุกครั้งเมื่อมีการวัดซ้ำในครั้งที่ 2 และ 3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้เรียนควรได้รับการฝึกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายให้เกิดความชำนาญก่อนใช้จริง เพื่อประโยชน์และความสะดวกเนื่องในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในชั้นเรียน

2. ผู้สอนควรเลือกประเด็นในการอภิปรายจากบทเรียนที่เชื่อมโยงกับประเด็นทางสังคมและอยู่ในความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้าและเกิดการถกเถียงข้อมูลร่วมกันได้ ดังเช่น เนื้อหาบทเรียนจากวรรณคดี เรื่อง โคลงภาพพระราชพงศาวดารที่มีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน คือ ความเสมอภาคทางเพศที่เพศหญิงสามารถแสดงบทบาทของตนเองต่อสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับเพศชาย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรออกแบบการเรียนการสอนในยุคหลังโควิด-19 โดยใช้วิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน สภาพ ปัญหาของกลุ่มผู้เรียน เนื่องจากหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เรียนต่างประสบปัญหาภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเลือกวิธีการสอนร่วมกับใช้เทคโนโลยีใด ๆ ก็ตามควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

2. ควรใช้วิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น หรือผสมผสานกับวิธีการสอนอื่นเพิ่มเติมตามบริบทและสถานการณ์ รวมถึงสามารถประยุกต์ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานการณ์การสอนแบบปกติได้ เพื่อนำมาใช้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์กับการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาผลของตัวแปรอื่นที่เกิดจากการทดลองความสามารถในการสื่อสาร ทักษะทางสังคม หรือศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับตัวแปรอื่น เช่น ระดับผลการเรียน บุคลิกภาพ เป็นต้น

4. ผู้สอนสามารถนำวิธีการสอนอภิปรายกลุ่มร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่นได้ โดยการปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่ใช้ทดลองให้เหมาะสมกับรายวิชานั้น

References

- Agbi, A. (2019). Technology and innovation for instructional in digital ages. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Science and Arts*, 12(6), 478-494.
- Asrita, A., & Nurhilza, N. (2018). Students' critical thinking skills in group discussion the case study of fifth grade students in Sukma Bangsa Bireuen Elementary School. *SUKMA: Journal Pendidikan*, 2(1), 67-92.
- Bannalai, P., & Sarayuthpitak, J. (2021). The effects of jurisprudential teaching model on media influence learning achievement and critical thinking of the ninth grade students Chulalongkorn University. *Journal of Education Studies*, 49(4), 1-12. [in Thai]
- Bassham, G. (2011). *Critical Thinking: A Student's Introduction*. McGraw-Hill.
- Chuklin, N., & Suwannachot, P. (2012). Effects of using blended discussion activity and a discussion board in case-based learning on eleventh grade students' critical thinking. *Journal of Education Studies Chulalongkorn University*, 40(1), 146-160. [in Thai]
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. New York: D.C. Heath and Company.
- Ennis, R. H. (2011). *The Nature of critical Thinking: An Outline of Critical Thinking Dispositions and Abilities*. Paper Presented at the Sixth International Conference on Thinking, Cambridge, MA.

- Inthason, S. (2020). COVID - 19 and online teaching case study: web programming course. *Journal of Management Science Review*, 22(2), 203-213. [in Thai]
- Jitsupa, J., & Sudthongkhong, C. (2022). Arranging of Cooperative learning activities with Think-Pair-Share-Show techniques together with animation creation with stop motion technique. *Journal of Education Naresuan University*, 24(4), 322-328. [in Thai]
- Kerr, S. (2011). Tips, tools, and techniques for teaching in the online high school classroom. *Tech Trends*, 55(1), 28-31. <https://doi.org/10.007/s11528-011-0466-z>.
- Khammani, T. (2016). *Science of Teaching Pedagogy*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Koednet, A., Samutpaochinda, P., & Pinchinda, P. (2021). Online classroom management with the smiles model to enhance a new normal learning in the education transformation through digital technology. *Panyapiwat Journal*, 13(1), 294-307. [in Thai]
- Kong, S. C. (2015). An experience of a three-year study on the development of critical thinking skills in flipped secondary classrooms with pedagogical and technological support. *Computers & Education*, 89, 16-31.
- Kwangsawad, T. (2018). Teaching critical thinking. *Ratchaphruek Journal*, 16(3), 1-9. [in Thai]
- Norris, S. P., & Ennis, R. H. (1989). *Evaluating Critical Thinking. The Practitioners' Guide to Teaching Thinking Series*. Critical Thinking Press and Software, Box 448, Pacific Grove, CA 93950-0448; tele.
- Phaladetch, D., & Khlaisang, J. (2020). Development of interactive learning environment using discussion method with think-talk-write technique model to enhance mathematical communication ability of upper secondary students. *Journal of Information and Learning*, 31(2), 45-57. [in Thai]
- Phannongwah, V., & Mekanong, A. (2017). Effects of organizing mathematics learning activity using ill-structured problem solving process and Scaffolding strategy on the critical thinking of Ninth Grade Students. *An Online Journal of Education*, 12(2), 32-49. [in Thai]
- Phakprot, N., & Wannapiroon, P. (2012). Electronic book using edutainment for tablet computer. Academic Services. *Journal, Prince of Songkla University*, 23(3), 136-147. [in Thai]
- Pornpipat, C., & Lanchwatthanakorn, C. (2014). Effects of using shared inquiry discussion method using social network on critical thinking skill of fifth grade students. *An Online Journal of Education*, 9(1), 71-80. [in Thai]
- Sanavi, R. V., & Tarighat, S. (2014). Critical thinking and speaking proficiency: A mixed-method study. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(1), 79-87.
- Ruchaiphanit, W. (2016). Thailand launched a study into the issue of quality education. *Journal of Research and Development Institute Rajabhat Maha Sarakham University*, 3(2), 2-8. [in Thai]
- Sinprakob, S. (2014). *Development of a Problem-Based Learning Model on Social Media in Cooperation with Searching Techniques to Enhance Critical Thinking Ability of Undergraduate Students* (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Sittiwong, T., & Namoungon. S. (2019). The effects of multimedia electronic books on portable computers for high school students. *Journal of Education Naresuan University*, 23(1), 156-166. [in Thai]
- Tanapant, S. (2015). *Effects of Social Studies Learning Activities using Creative Problem Solving Process on Creative Thinking and Critical Thinking Abilities of Ninth Grade Students* (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]

Wasutep, A. (2006). *The Development of a Test of Ability of Critical Thinking for Students of Third Stage of Grades* (Master's Thesis). Thaksin University, Songkhla. [in Thai]

Yu, Z. (2022). Sustaining student roles, digital literacy, learning achievements, and motivation in online learning environments during the COVID-19 pandemic. *Sustainability*, 14(8), 4388.

การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา
The Development of Academic Administration Process of Small
Secondary Schools in Phang Nga Province

อักษรวดี มณีพรหม^{1*}

สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์¹

มัทนียา พงศ์สุวรรณ¹

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี¹

*e-mail :aksornwadee167@gmail.com

Aksornwadee Maneeprom¹

Sathaporn Sungkawsuttirak¹

Mattaniya Phongsuwan¹

Department of Educational Administration, Surat Thani Rajabhat University¹

Received: December 24, 2022, Revised: February 28, 2023, Accepted: March 21, 2023

บทคัดย่อ

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา มีปัญหาและอุปสรรคที่คล้ายกัน คือ ขาดความเป็นระบบ ขาดแคลนครูเฉพาะด้าน ครูไม่ครบชั้น ครูมีจำนวนน้อย ภาระงานหนักงานสอนมากจึงทำให้สอนได้ไม่เต็มที่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการ และมีอัตราการย้ายออกของครูไปยังโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าค่อนข้างสูง ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา 2) สร้างและพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการพร้อมทั้งคู่มือการใช้ และ 3) ประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการ การวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 6 คน ครู 70 คน รวมทั้งสิ้น 76 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การสร้าง และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการพร้อมทั้งคู่มือการใช้ โดยการสนทนากลุ่ม กับผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ (3) การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 6 คน และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ 6 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การสร้าง และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาพร้อมทั้งคู่มือการใช้ พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ ดังนี้ คือ กระบวนการหลักการบริหารงานวิชาการ 1 กระบวนการ และกระบวนการย่อยการปฏิบัติงานวิชาการ 10 กระบวนการซึ่งในแต่ละกระบวนการมีขั้นตอน และกิจกรรมปฏิบัติงานที่ครอบคลุม PDCA มีตัวชี้วัดคุณภาพเพื่อการบรรลุผลตามตัวชี้วัดคุณภาพทุกขั้นตอน และ 3) ผลประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และด้านความเหมาะสม ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และครูจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ

Abstract

Small secondary schools in Phang Nga Province face common problems including lack of systematic academic administration, shortage of teachers especially those who are specialized in different subjects. Sometimes, the teachers are burn out due to excessive workloads resulting in ineffective teaching. Other problems include teachers' lack understanding of academic administration indicators, high turnover rate as the teachers tend to move to bigger schools. This causes discontinuity for the work. This research aims to study the problems in academic administration of small secondary schools in Phang Nga Province; create and develop the academic administration process along with the administrative manual; and assess the appropriateness of the new process. The research procedure consisted of three stages. Stage 1 studies problems of academic management of small secondary schools in Phang Nga Province. A sample of 76 respondents including 6 school administrators and 70 teachers were used for this stage. A questionnaire with the reliability of .89 was used to collect the data which were then analyzed for mean and standard deviation. Stage 2 aimed to create and develop the academic administrative process and an administrative manual through a group discussion with seven experts. The discussion was recorded and the information obtained was used as the data collected at this stage. Stage 3 aimed to assess the appropriateness of the academic administration process from 12 respondents including 6 school administrators and 6 heads who were in charge of administration in academic affairs using a questionnaire with the reliability of .89. The data collected from stage 3 were analysed for mean and standard deviation.

It was revealed that the overall perception of the respondents regarding problems in academic administration of small secondary schools in Phang Nga Province was in a moderate level. The creation and development of the academic administration process and the administrative manual of small secondary schools in Phang Nga Province can be divided into 2 categories. The major category requires one procedure in academic administration; and the minor category requires 10 sub-procedures of academic work performance. Each procedure follows the PDCA cycle and indicators for quality assessment so that all requirements are met. Results concerning appropriateness of the academic administration process of small secondary schools in Phang Nga Province was in the highest level. When considering each aspect individually, usefulness, feasibility, and suitability, were rated in the highest level respectively. Findings of this study will be useful for school administrators as well as teachers. They can be used as a tool to develop the academic administration process.

Keywords: Academic Administration; Academic Administration of Small Schools; Development of Academic Administration

บทนำ

การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวปฏิบัติ การประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ซึ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา

ภูเก็ต ระนอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีปัญหาและอุปสรรคที่คล้ายกัน คือ ขาดความเป็นระบบ ขาดแคลนครูเฉพาะด้าน ครูสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา ครูไม่ครบชั้น ครูมีจำนวนน้อย ภาระงานสอนมากจึงทำให้สอนได้ไม่เต็มที่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการ ความเข้าใจของครูไม่ตรงกัน และมีอัตราการย้ายออกของครูไปยังโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าสูง ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่อง

ในการทำงาน (Self-Assessment Report of Phang Nga Secondary Educational Service Area Office Phuket Ranong, 2020) ซึ่งทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา ยังคงขาดระบบการทำงานที่ต่อเนื่อง และกระบวนการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจนในการบริหารจัดการสถานศึกษา

จากสภาพปัญหาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จะสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมยังไม่เกิดประสิทธิภาพตามที่จำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำมาสู่การปฏิบัติได้จริง ดังกล่าวโดยศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา
2. เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาร่วมทั้งคู่มือการใช้
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา

ทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีลักษณะนิสัยที่ดีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขดังที่ Chinsaeen (2016) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนและถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา นั่นคือ นักเรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม ดี เก่ง มีสุข มีคุณภาพและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ที่ต้องการ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา สถานศึกษาจะมีคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการเป็น

สำคัญดังที่ Kanade (2016) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารงานวิชาการต้องคำนึงถึงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทำให้ดีที่สุดนำไปสู่คุณภาพที่คาดหวัง คำนึงถึงวัตถุประสงค์เป้าหมายของการศึกษา โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกันทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ คำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลและความประหยัด การดำเนินงานทางวิชาการโดยอาศัยหลักการดังกล่าว ย่อมจะสามารถบรรลุความสำเร็จ

กระบวนการบริหารงานวิชาการ คือ กระบวนการที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผนเป็นขั้นตอน สามารถทำงานในสถานศึกษา มีคุณภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพวิชาการได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งนำมาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อันจะส่งผลให้ได้รับ การยอมรับจากชุมชน ผู้ปกครองและรวมไปถึงผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ดังที่ Darbavasu, & Siritongthaworn (2012) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานวิชาการที่จะนำไปสู่การสร้างผลประโยชน์แก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามเจตนารมณ์ และภารกิจของงานวิชาการ สถานศึกษาได้วิเคราะห์และกำหนดกระบวนการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายและภารกิจงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 17 ภารกิจงาน สามารถแบ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ (กระบวนการสร้างคุณค่า) ประกอบด้วย กระบวนการย่อย ได้แก่ 1) กระบวนการวางแผนงานวิชาการ 2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ 4) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 5) กระบวนการวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 6) กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกระบวนการพัฒนาคุณภาพงานบริหารงานวิชาการ (กระบวนการสนับสนุน) 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการนิเทศการศึกษา 2) กระบวนการแนะแนวนักเรียน 3) กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และ 4) กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการกับชุมชนและองค์กรภายนอก ซึ่งในแต่ละกระบวนการคุณภาพมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม PDCA มีดัชนีคุณภาพ และกิจกรรมการปฏิบัติงานที่ควบคุมเพื่อการบรรลุผลตามดัชนีวัดคุณภาพทุกขั้นตอน และกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องจะต้องมีการจัดการคุณภาพของเดิมมิ่ง (Deming) หรือ PDCA เครื่องมือแห่งคุณภาพ ที่มีประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาคุณภาพขององค์กรไปสู่ความเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ วงจรควบคุมคุณภาพ

(Quality Control Circle: PDCA) วงจรเดิมมีถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหาร ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสม ต่อมาการใช้ตัวอักษรย่อว่า P, D, C และ A ซึ่งมาจากคำว่า Plan, Do, Check และ Act ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ P: Plan คือ การวางแผนในการดำเนินการ D: Do คือ การลงมือทำตามแผนที่วางไว้ C: Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินการกับแผน และ A: Act คือ การยึดถือปฏิบัติหากการดำเนินการบรรลุตามแผน แต่หากไม่บรรลุตามแผนให้หาสาเหตุ และวางแผนแก้ไขใหม่ (Deming, 1986) ซึ่งประโยชน์ของ PDCA จากที่ National Productivity Institute (2015) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ PDCA ไว้ดังนี้

1. เพื่อป้องกัน การนำวงจร PDCA ไปใช้ ทำให้ ผู้ปฏิบัติมีการวางแผน การวางแผนที่ดีช่วยป้องกันปัญหาที่ไม่ควรเกิด ช่วยลดความสับสนในการทำงาน ลดการใช้ทรัพยากรมากหรือน้อยเกินความพอดี ลดความสูญเสียในรูปแบบต่าง ๆ

2. เพื่อแก้ไขปัญหา การใช้ PDCA เพื่อการแก้ปัญหา ด้วยการตรวจสอบว่า มีอะไรบ้างที่เป็นปัญหา เมื่อพบปัญหา ก็นำมาวางแผนเพื่อดำเนินการตามวงจร PDCA ต่อไป

3. เพื่อปรับปรุง PDCA ไม่ต้องรอให้เกิดปัญหา แต่เราต้องเสาะแสวงหาสิ่งต่าง ๆ หรือวิธีการที่ดีกว่าเดิม อยู่เสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม เมื่อคิดว่าจะปรับปรุงอะไรก็ให้ใช้วงจร PDCA เป็นขั้นตอนในการปรับปรุง ข้อสำคัญต้องเริ่ม PDCA ที่ตัวเองก่อนมุ่งไปที่คนอื่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยนำเสนอการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการสังเคราะห์เนื้อหา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา เพื่อใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

- 1.2 ศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้เครื่องมือที่

ผ่านกระบวนการหาคุณภาพที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผลการวิเคราะห์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.05-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ และนำไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาคเรียกว่า สัมประสิทธิ์แอลฟาหรือ Alpha Coefficient (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน ครู จำนวน 90 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 96 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน ครู จำนวน 70 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 76 คนซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, & Morgan (1970)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้าง และพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงารวมทั้งคู่มือการใช้ ดังนี้

- 2.1 นำผลการศึกษาสภาพปัญหาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 รวมทั้งผลการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานวิชาการมาประกอบการยกร่างกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงารวมทั้งคู่มือการใช้ โดยการวิเคราะห์ และกำหนดกระบวนการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายและภารกิจงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 2.2 ยกร่างกระบวนการบริหารงานวิชาการโดยการเขียนผังภาพ โครงร่าง องค์ประกอบ ขั้นตอน กิจกรรม ผู้รับผิดชอบและตัวชี้วัดคุณภาพหรือ KPI แต่ละกระบวนการบริหารงานวิชาการดำเนินตามวงจรคุณภาพเดิมมี หรือ PDCA และยกร่างคู่มือการใช้

- 2.3 นำร่างกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงารวมทั้งคู่มือการใช้ โดยการพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวน 7 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา ดังนี้

- 3.1 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความมีประโยชน์ของโรงเรียน

มัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความมีประโยชน์ของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาโดยใช้เครื่องมือที่ผ่านกระบวนการหาคุณภาพที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการวิเคราะห์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.05-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และหาความเชื่อมั่น ของเครื่องมือและนำไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน นำผลการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, 1970) ในการหาความเชื่อ

มั่น มีค่าเท่ากับ 0.89 เมื่อได้คุณภาพตามเกณฑ์แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ ทั้ง 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนเป็น 12 คน

3.2 นำข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความมีประโยชน์ของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงามาปรับปรุงกระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อจะได้มาซึ่งกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงารวมทั้งคู่มือฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา (ตารางที่ 1)

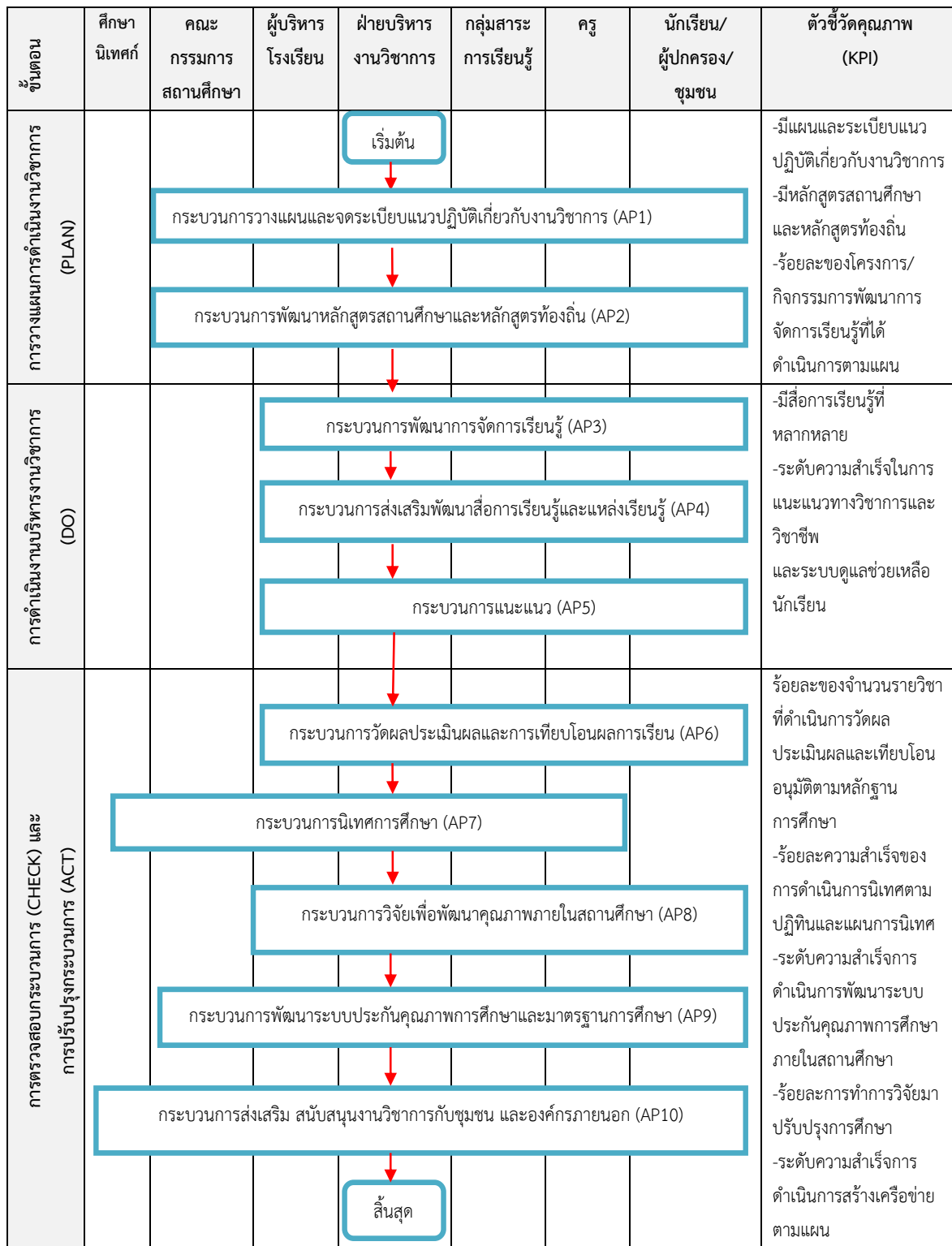
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา โดยรวมและรายด้าน

ข้อที่	ประเด็นพิจารณา	สภาพปัญหา (n = 76)			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ	3.61	0.38	มาก	3
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น	2.63	0.34	ปานกลาง	9
3	ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	2.78	0.22	ปานกลาง	8
4	ด้านการส่งเสริม พัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้	3.63	0.35	มาก	2
5	ด้านการแนะแนว	2.83	0.20	ปานกลาง	7
6	ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	3.33	0.36	ปานกลาง	6
7	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.10	0.55	มาก	1
8	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา	3.54	0.71	มาก	4
9	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา	3.44	0.34	ปานกลาง	5
10	ด้านการส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการกับชุมชนและองค์กรภายนอก	2.28	0.02	น้อย	10
	รวม	3.22	0.35	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริม พัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา

2. การสร้างและพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงารวมทั้งคู่มือการใช้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ ดังนี้ คือ กระบวนการหลักการบริหารงานวิชาการ (Core Process: CP) จำนวน 1 กระบวนการ และกระบวนการย่อยการปฏิบัติงานวิชาการ (Action Process: AP) จำนวน 10 กระบวนการ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผังกระบวนการหลักการบริหารงานวิชาการ (Core Process : CP)

จากตารางที่ 2 ฝั่งกระบวนการหลักการบริหารงานวิชาการ (CP) ประกอบด้วยกระบวนการย่อยการปฏิบัติงานวิชาการ 10 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ 2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 3) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 4) กระบวนการส่งเสริมพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ 5) กระบวนการแนะแนว 6) กระบวนการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 7) กระบวนการนิเทศการศึกษา 8) กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพภายใน

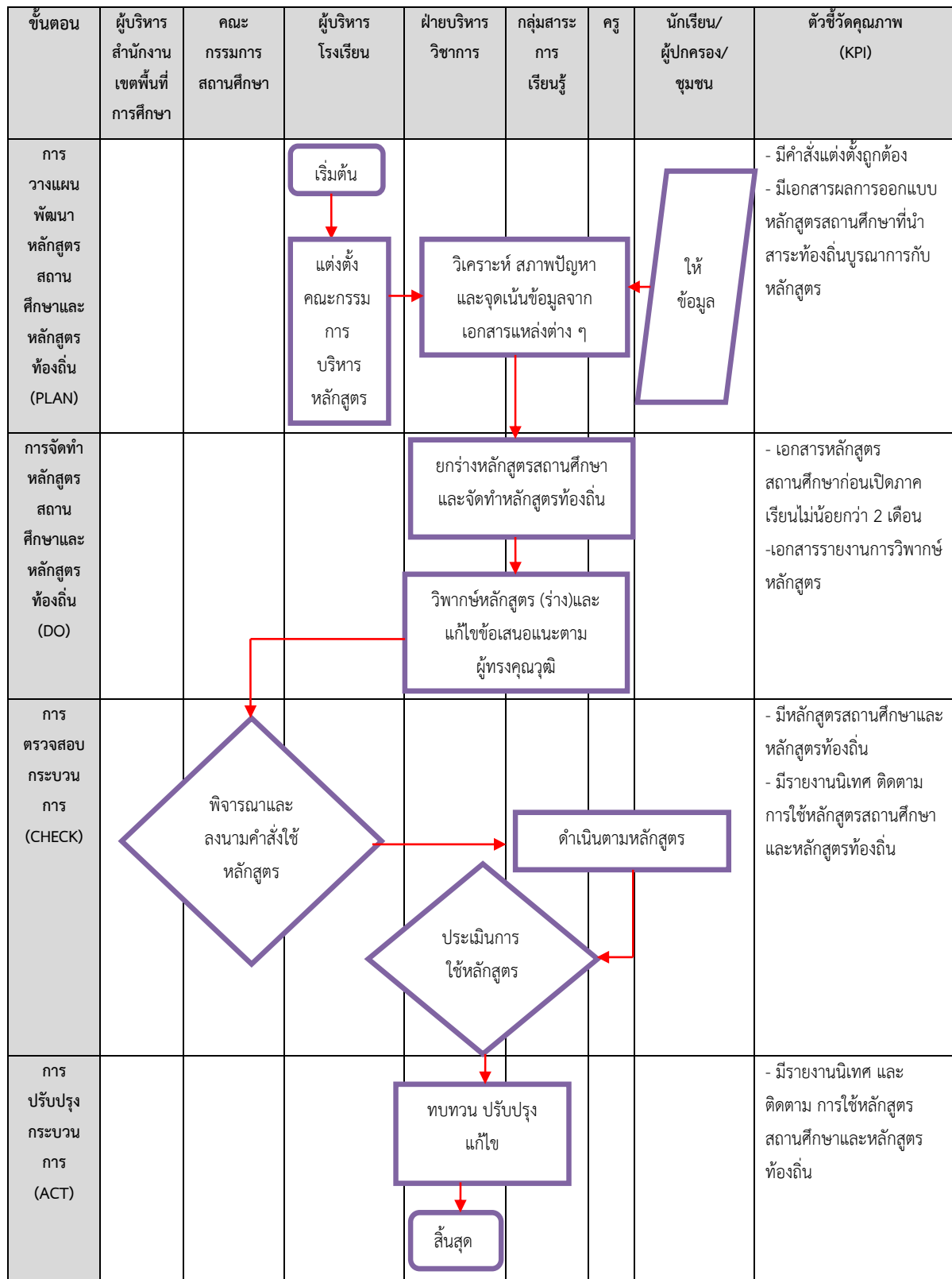
สถานศึกษา 9) กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา และ 10) กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการกับชุมชน และองค์กรภายนอก

ฝั่งกระบวนการย่อยการปฏิบัติงานวิชาการ (AP) ประกอบด้วย ศักยานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายบริหารงานวิชาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ครู และนักเรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน โดยกระบวนการการดำเนินงานตามขั้นตอน PDCA และมีตัวชี้วัดคุณภาพกระบวนการและแต่ละกระบวนการมีขั้นตอน (ตารางที่ 3 - 12)

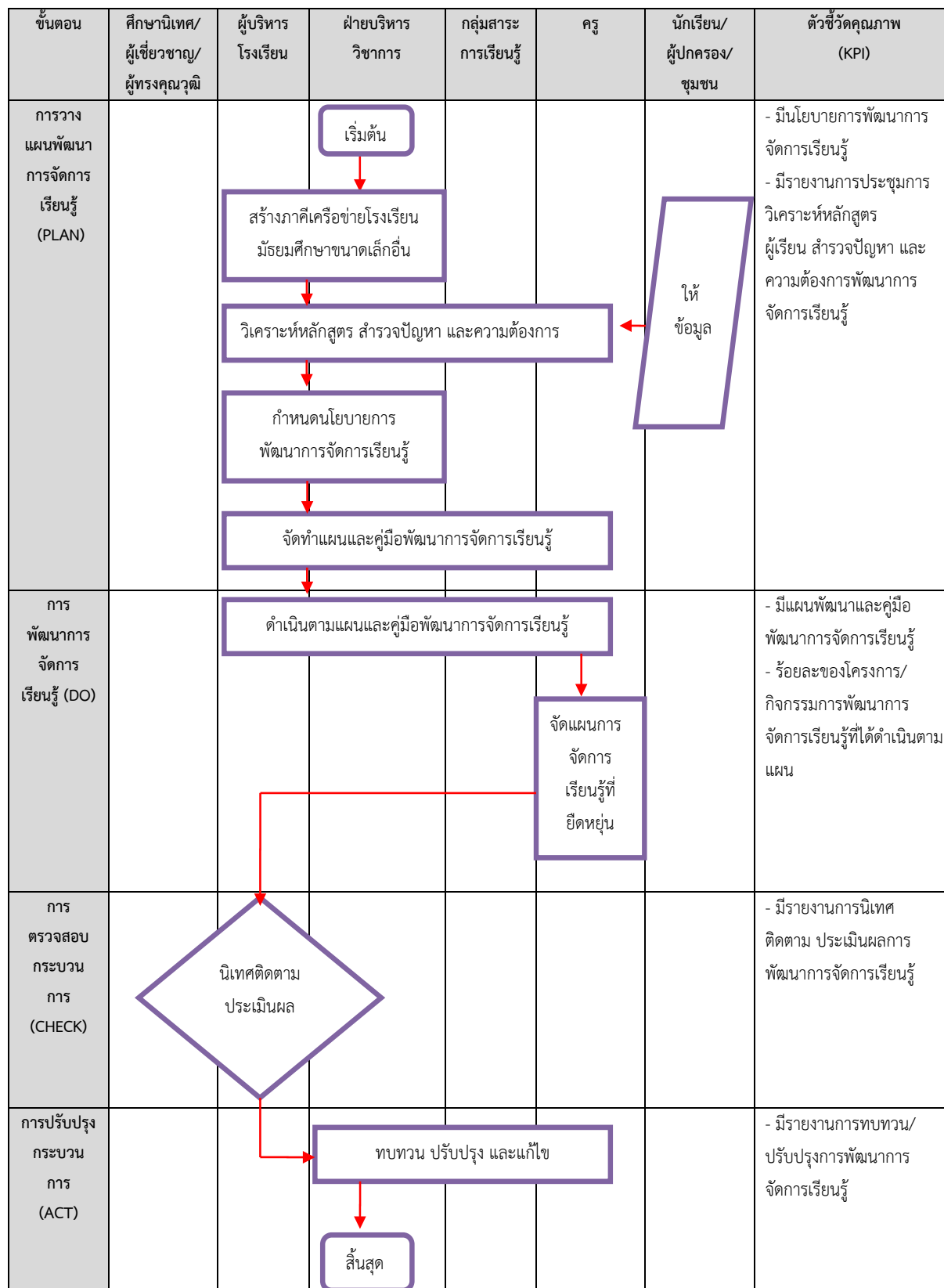
ตารางที่ 3 ฝั่งกระบวนการปฏิบัติงานวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ (AP 1)

ขั้นตอน	คณะกรรมการสถานศึกษา	ผู้บริหารโรงเรียน	ฝ่ายบริหารวิชาการ	กลุ่มสาระการเรียนรู้	ครู	นักเรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน	ตัวชี้วัดคุณภาพ (KPI)
การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ (PLAN)			เริ่มต้น				- มีเอกสารผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) - มีเอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลตรงกับความต้องการ - มีเอกสารผลการวิเคราะห์มากำหนดกลยุทธ์
			วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) และวิเคราะห์ความต้องการ				
			พิจารณา				
			จัดทำนโยบาย กลยุทธ์ และกรอบในการดำเนินงาน				
การจัดทำแผนงานวิชาการและแนวปฏิบัติวิชาการ (DO)			จัดทำแผนงานวิชาการจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการและจัดทำโครงการ/กิจกรรมวิชาการ				- มีระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ
			ดำเนินการตามแผนงานวิชาการตามกรอบ				
การตรวจสอบกระบวนการ (CHECK)			ประเมินคุณภาพแผนงาน				- มีรายงานการประเมินผลจากการปฏิบัติ เกี่ยวกับงานวิชาการ
การปรับปรุงกระบวนการ (ACT)			ประชุมทบทวนและปรับปรุง				- มีรายงานการทบทวนปรับปรุงระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการประจำปีการศึกษา
			สิ้นสุด				

ตารางที่ 4 ผังกระบวนการปฏิบัติงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น (AP2)

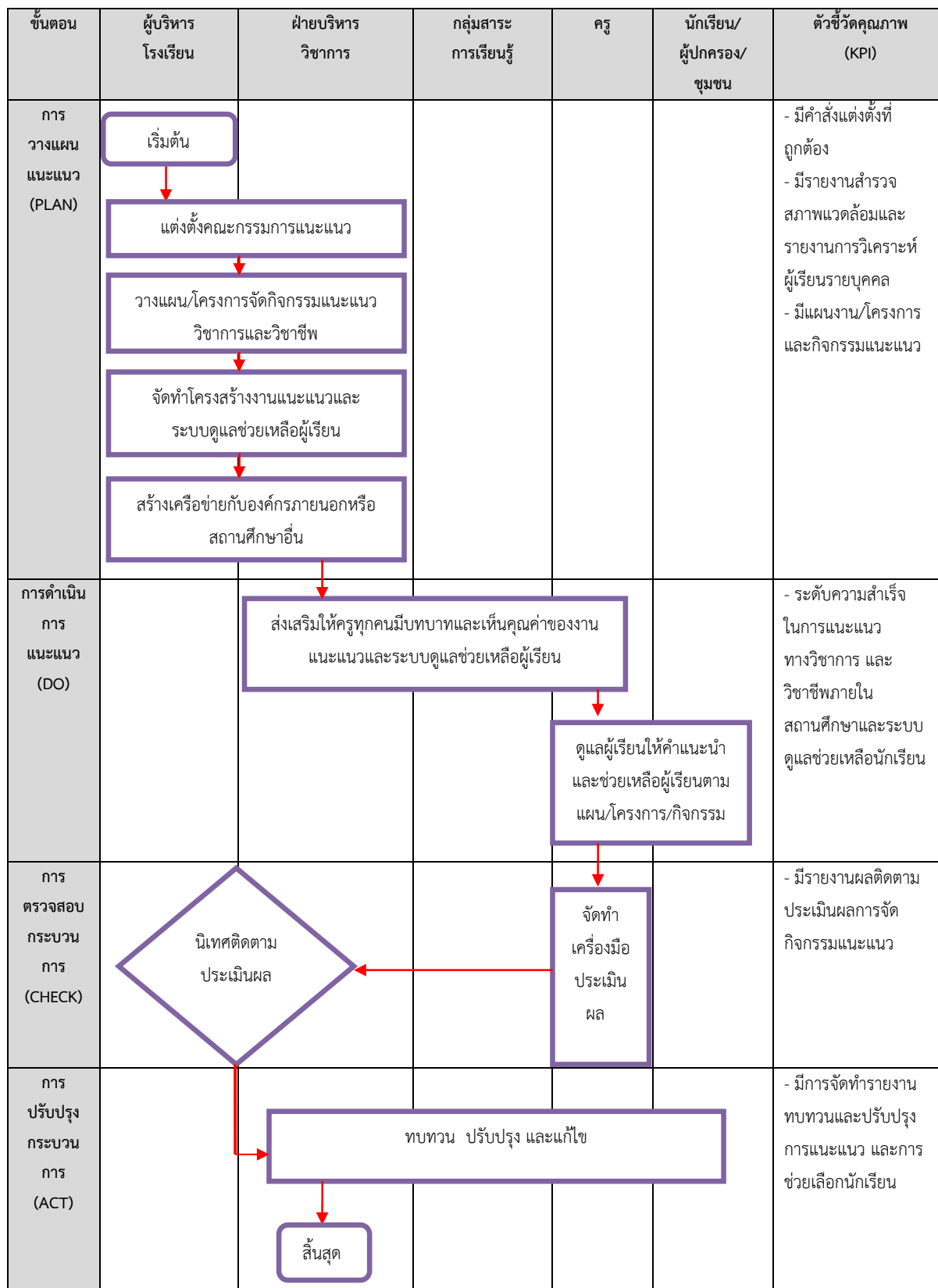
ตารางที่ 5 ผังกระบวนการปฏิบัติงานพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (AP 3)

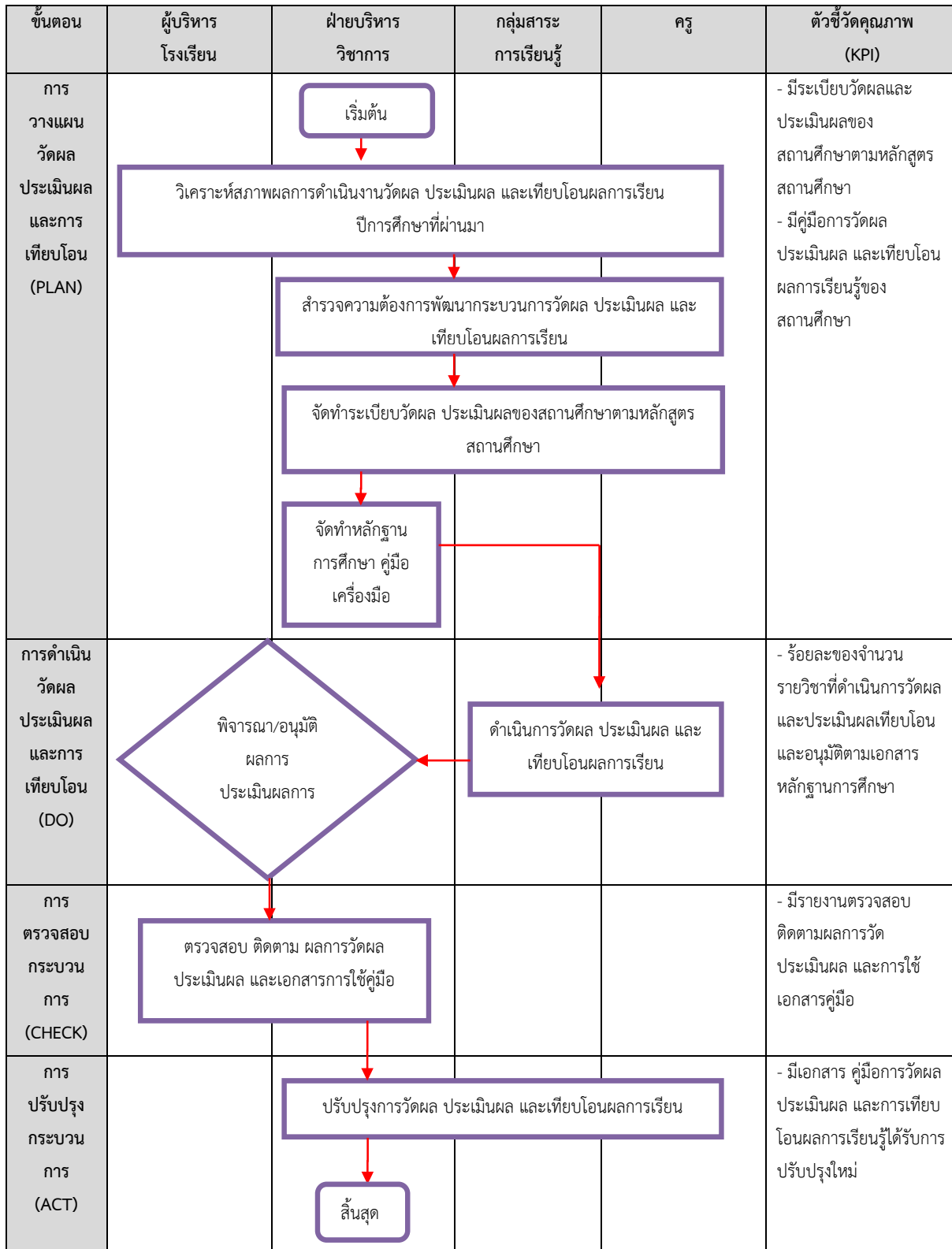
ตารางที่ 6 ผังกระบวนการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ (AP 4)

ขั้นตอน	ผู้บริหาร โรงเรียน	ฝ่ายบริหาร วิชาการ	กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ครู	ตัวชี้วัดคุณภาพ (KPI)
การ วางแผน พัฒนาสื่อ การเรียนรู้ และแหล่ง การเรียนรู้ (PLAN)		เริ่มต้น ↓ ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหาเอกสารการใช้ และการประเมิน สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ↓ จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้			- มีรายงานการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเลือก การใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อ - มีรายงานการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ - มีทะเบียนแหล่งการเรียนรู้
การดำเนิน พัฒนาสื่อ และแหล่ง เรียนรู้ (DO)		↓ จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย ↓ จัดทำเอกสารรวบรวมแหล่งเรียนรู้ สนับสนุน ส่งเสริม และ กำกับการใช้ประโยชน์ และเผยแพร่แหล่งเรียนรู้			- สื่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย - มีรายงานการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้
การ ตรวจสอบ กระบวนการ การ (CHECK)		↓ นิเทศติดตาม ประเมินผล			- มีรายงาน การติดตามประเมินผลการผลิต จัดทำพัฒนา และใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี
การ ปรับปรุง กระบวนการ การ (ACT)		↓ ทบทวน ปรับปรุง และแก้ไข ↓ สิ้นสุด			- มีรายงานการทบทวนการส่งเสริม พัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ - มีแผนการปรับปรุง และพัฒนา

ตารางที่ 7 ผังกระบวนการปฏิบัติงานแนะแนว (AP 5)

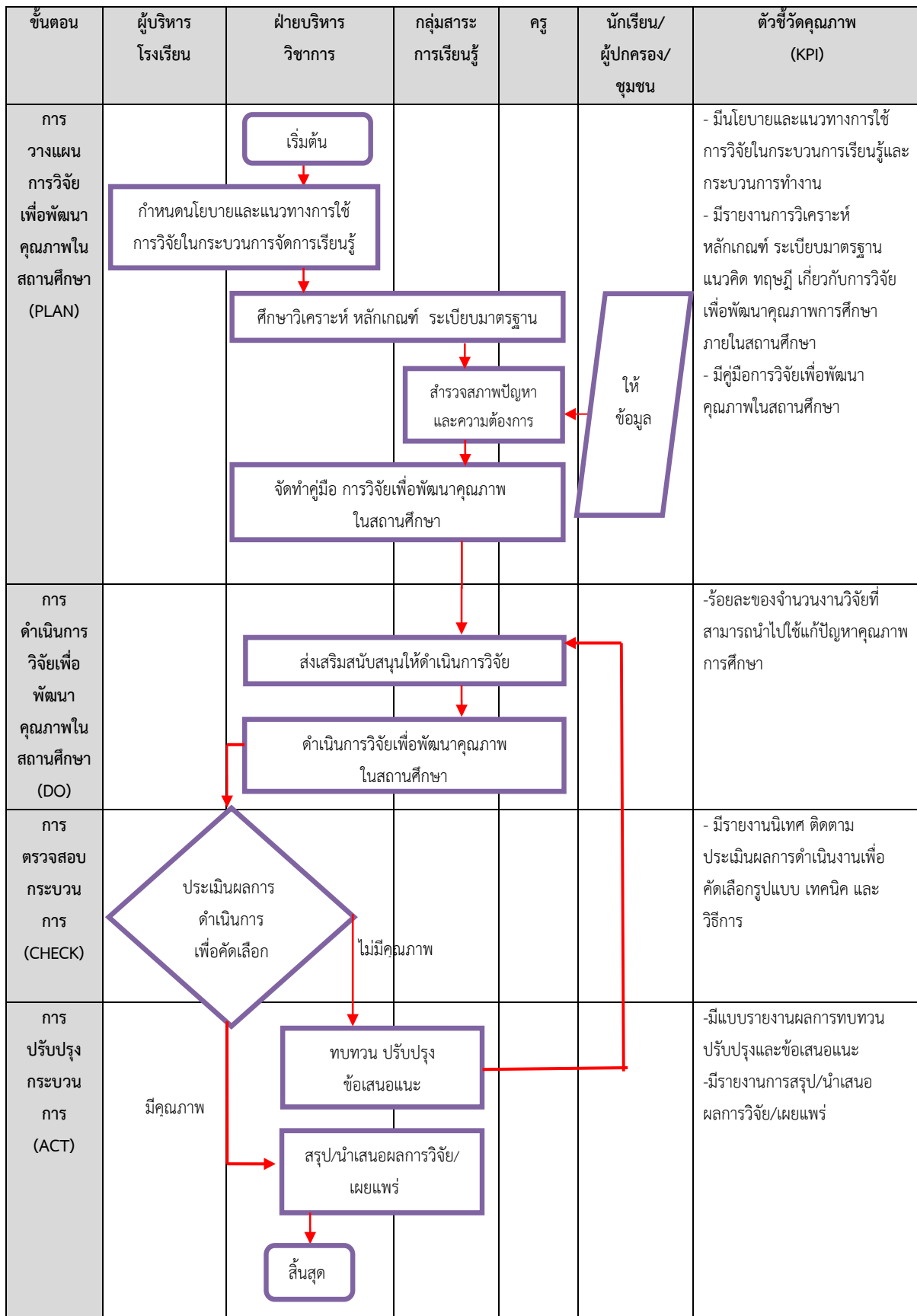
ตารางที่ 8 ผังกระบวนการปฏิบัติงานวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน (AP 6)

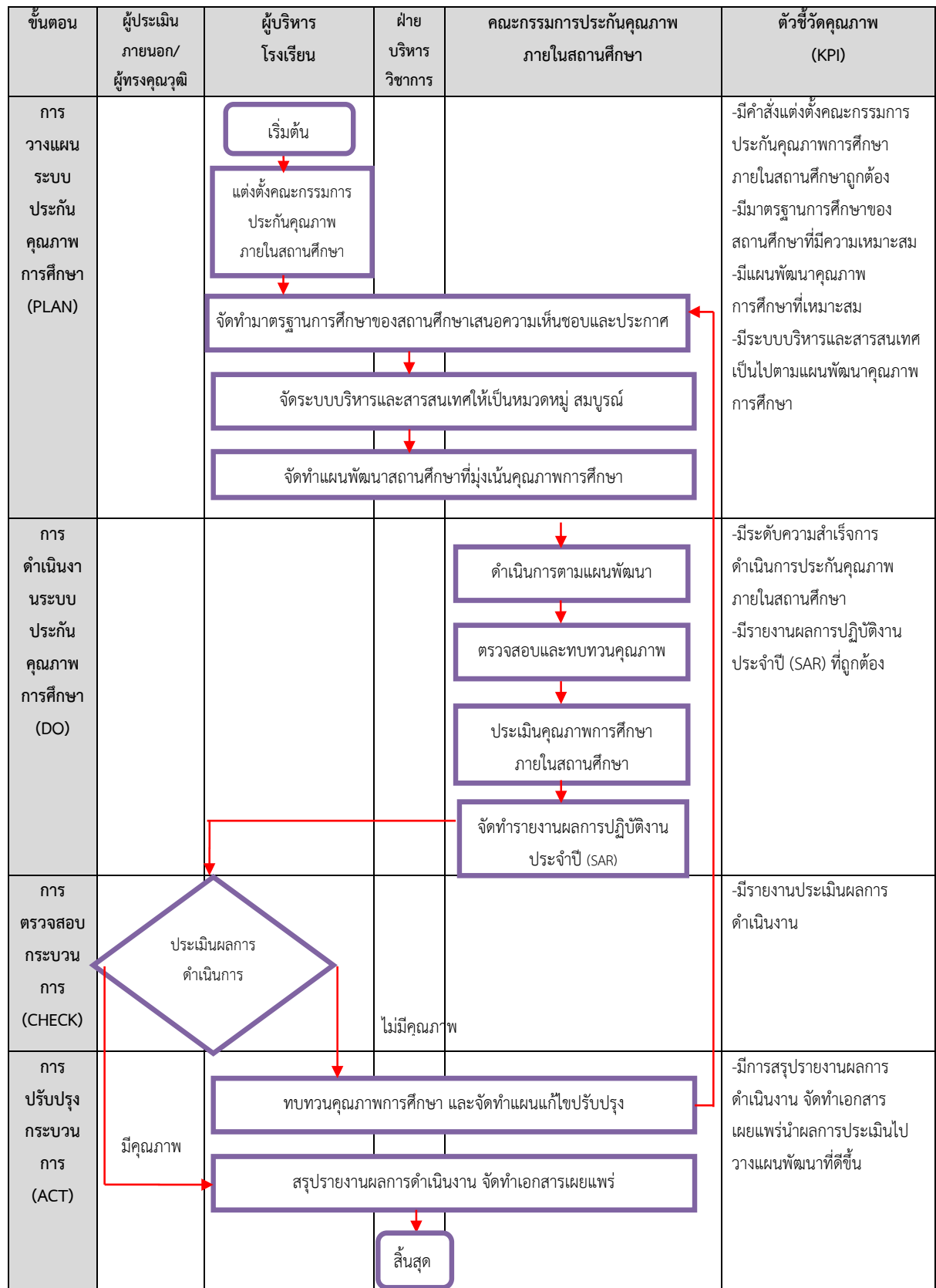
ตารางที่ 9 ผังกระบวนการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา (AP 7)

ขั้นตอน	ศึกษานิเทศ/ ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้บริหาร โรงเรียน	ฝ่ายบริหาร วิชาการ	กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ครู	ตัวชี้วัดคุณภาพ (KPI)
การวางแผนพัฒนา การจัดการ เรียนรู้ (PLAN)			เริ่มต้น ↓ ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของการนิเทศ ↓ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ↓ วางแผนส่งเสริมและ พัฒนาระบบการนิเทศ ↓			- มีรายงานการรวบรวม จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการนิเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ - มีรายงานการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของการนิเทศ - มีแผนการส่งเสริมและพัฒนา ระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียน - มีคู่มือและปฏิทินการนิเทศงาน วิชาการและการเรียนการสอน
การนิเทศ การศึกษา (DO)			จัดทำคู่มือและ ปฏิบัติการนิเทศ ↓ ดำเนินการนิเทศจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูตามปฏิทิน ↓			- ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศและแผนการนิเทศ
การตรวจสอบ กระบวนการ การ (CHECK)			ติดตาม ประเมินผลการ นิเทศการศึกษา ↓			- มีรายงานผลการติดตามประเมินผลการนิเทศ
การปรับปรุง กระบวนการ การ (ACT)			ทบทวนกระบวนการนิเทศการศึกษา ↓ สิ้นสุด			- มีรายงานการทบทวนกระบวนการนิเทศและความชัดเจนครอบคลุมของคู่มือในการนำไปใช้ในการนิเทศ

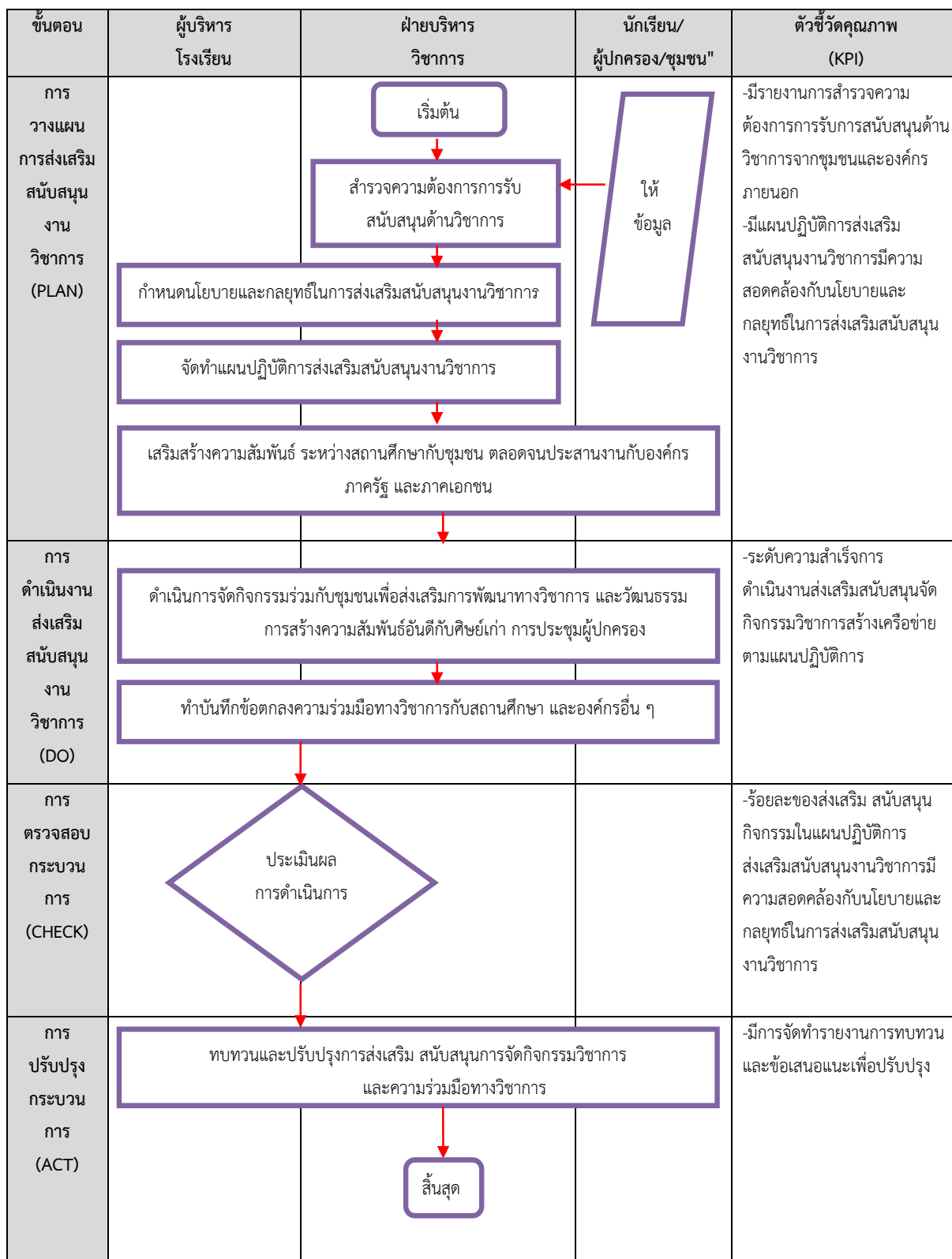
ตารางที่ 10 ผังกระบวนการปฏิบัติงานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา (AP 8)

ตารางที่ 11 ผังกระบวนการปฏิบัติงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา (AP 9)

ตารางที่ 12 ผังกระบวนการปฏิบัติงานส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการกับชุมชน และองค์กรภายนอก (AP 10)

3. การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา โดยรวมและรายด้าน

ข้อ ที่	ประเด็นพิจารณา	ระดับความเหมาะสม (n = 12)			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านความเหมาะสม	4.69	0.21	มากที่สุด	3
2.	ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.77	0.22	มากที่สุด	2
3.	ด้านความมีประโยชน์	5.00	0.00	มากที่สุด	1
	รวม	4.82	0.23	มากที่สุด	

จากตารางที่ 13 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และด้านความเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในกระบวนการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา พบว่า ควรปรับตัวอักษรในคู่มือการใช้ให้มีขนาดใหญ่ และควรมีการประชาสัมพันธ์กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาผ่านทางเว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ให้แก่ผู้ที่สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์ สำหรับการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนที่สนใจต่อไปและผู้วิจัยได้มาปรับปรุงคู่มือการนำไป ใช้ให้เป็นฉบับที่สมบูรณ์ และได้เผยแพร่ ในระบบ E-Book แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ระดับปานกลาง 5 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม พัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการแนะแนว ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการส่งเสริม สนับสนุนงาน วิชาการกับชุมชน และองค์รภายนอกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาในด้านที่มีระดับมาก 4 ด้าน เป็นปัญหาที่ไม่ได้เป็นภาระงานหลักของงานบริหาร วิชาการและบริบทของโรงเรียนมีจำนวนครูน้อยภาระงานมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Apicha, Paladorn, & Sadayu, (2017) ได้ศึกษา เรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้าง และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดพังงาร่วมทั้งคู่มือการใช้โดยการวิเคราะห์ และกำหนดกระบวนการบริหารงานวิชาการตามขอบข่าย และภารกิจงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ ดังนี้ คือ กระบวนการหลักการบริหารงานวิชาการ (Core Process: CP) 1 กระบวนการ และกระบวนการย่อยการปฏิบัติงานวิชาการ (Action Process: AP) 10 กระบวนการ ดังนี้ 1) วางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ 2) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 3) พัฒนาการจัดการเรียนรู้ 4) ส่งเสริม พัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ 5) แนะแนว 6) วัดผล ประเมินผล และการเทียบ

โอนผลการเรียน 7) นิเทศการศึกษา 8) วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ ในสถานศึกษา 9) พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาและ มาตรฐานการศึกษา และ 10) ส่งเสริมเสริม สนับสนุนงานวิชาการ กับชุมชนและองค์กรภายนอก และในแต่ละกระบวนการบริหาร งานวิชาการ มีฝั่งกระบวนการโครงสร้างองค์ประกอบ ขั้นตอน กิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ตัวชี้วัดคุณภาพ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ ควบคุมด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง หรือ PDCA ทั้งนี้เนื่องจากการ สร้าง และพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการพร้อมคู่มือ การนำไปใช้จะทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีระบบ ความต่อเนื่องในการบริหารงานวิชาการทำให้การบริหารงาน วิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Chawanlax, Thanongsak, Waro, & Pornthep (2016) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ขอบข่ายงานวิชาการที่ต้องพัฒนา มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตร 2) การจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา และ 5) การนิเทศ การศึกษา และองค์ประกอบ ที่ 2 กระบวนการบริหารงาน วิชาการมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การ ดำเนินการ และ 3) การประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Sajeewan, & Sawai (2012) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนา กระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการ จัดการคุณภาพ พบว่า มีกระบวนการดำเนินงานบริหารงาน วิชาการ (กระบวนการสร้างคุณค่า) ประกอบด้วย กระบวนการย่อย ได้แก่ กระบวนการวางแผนงานวิชาการ กระบวนการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสื่อการ เรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ กระบวนการวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการ เรียน และกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ กระบวนการพัฒนาคุณภาพงานบริหารงานวิชาการ (กระบวนการ สนับสนุน) 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการแนะแนวนักเรียน กระบวนการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และกระบวนการ ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการกับชุมชนและองค์กรภายนอก ซึ่งในแต่ละกระบวนการคุณภาพมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ ครอบคลุม PDCA มีดัชนีคุณภาพ และกิจกรรมการปฏิบัติ งานที่ควบคุมเพื่อการบรรลุผลตามดัชนีวัดคุณภาพทุกขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของ

กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ความมีประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความเป็น ไปได้ในการนำไปใช้ และความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่ง สอดคล้อง กับงานวิจัยของ Tepa (2019) ได้วิจัย เรื่อง การหา ประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน บ้านท้าวบุญเรืองอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คู่มือมี คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุป

การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา 2) สร้างและ พัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็กในจังหวัดพังงาพร้อม ทั้งคู่มือการใช้โดยการวิเคราะห์ และกำหนดกระบวนการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายและ ภารกิจงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ ดังนี้ คือ กระบวนการหลักการบริหารงานวิชาการ (Core Process: CP) 1 กระบวนการ และกระบวนการย่อยการ ปฏิบัติงานวิชาการ (Action Process: AP) 10 กระบวนการ และ 3) ประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นว่ากระบวนการและขั้นตอน การปฏิบัติงานดังกล่าวสามารถนำมาเป็นแนวทางที่ปฏิบัติได้จริง มีความเหมาะสม ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้ และด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงคู่มือการนำไปใช้ให้เป็น ฉบับที่สมบูรณ์ และได้เผยแพร่ ในระบบ E-Book แก่โรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดพังงา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กควรมีการสร้าง ภาควิชาช่วยในการบริหารงานวิชาการร่วมกันเพื่อพัฒนาการ บริหารงานวิชาการขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสามารถนำ กระบวนการบริหารงานวิชาการไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทของแต่ละสถานศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการบริหารวิชาการที่นำนักเรียนที่ออกจากระบบการศึกษาให้เข้ามาในระบบการศึกษาใหม่อีกครั้ง

References

- Apicha, P., Paladorn, S., & Sadayu, T. (2017). Problems and guided development of academic affairs administration of secondary schools in Samutprakarn under Secondary Educational Service Area Office 6. *Rajapark Journal*, 11(21), 210-219 [in Thai]
- Chawanlax, R., Thanongsak, K., Waro, P., & Pornthep, S. (2016). The development of academic administration effectiveness for small schools under the office of secondary educational service area office in the Northeast Thailand. *Ratchaphruek Journal*, 14(3), 57-64. [in Thai]
- Darbavas, S., & Siritongthaworn, S. (2012). *Development of Academic Administration Process of the Basic Education Schools based on the Quality Management Concept* (Research Report). Bangkok: National Research Council. [in Thai]
- Chinsaen, U. (2016). *Developing Guidelines for Academic Administration in Terms of Assessment, Evaluation, and Transfer of Academic Results for Educational Institutions, Educational Service Area Offices Mahasarakham Primary School District 3* (Master's Thesis). Mahasarakham University, Mahasarakham Province. [in Thai]
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Deming, W.E. (1986). *Out of the Crisis*. MIT Press.
- Kanade, K. (2016). *School Performance Management System Development Elementary School under the Office of the Basic Education Commission* (Doctoral Dissertation). Maha Sarakham Rajabhat University, Maha Sarakham Province. [in Thai]
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- National Productivity Institute. (2015). *PDCA is at the Heart of Continuous Improvement*. Retrieved October 15, 2021, from <https://www.ftpi.or.th/2015/2125>. [in Thai]
- Tepa, D. (2019). *Development of Academic Administration Manual of Ban Thao Boonruang School Hang Dong District, Chiang Mai Province* (Master's Thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai Province. [in Thai]
- The Secondary Educational Service Area Office Phangnga Phuket Ranong. (2020). *Report on the Results of Self-assessment of Educational Institutions*, Academic Year 2020. Phangng. [in Thai]

รูปแบบการจัดการความรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทย The Model of Knowledge Management for Preservation of Local Wisdom of Thai Traditional Massage

ประศาสน์ นิยม*

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

*e-mail: nprasat99@yahoo.com

Prasat Niyom

Faculty of Management Science, Suan Dusit University

Received: May 8, 2023, Revised: June 8, 2023, Accepted: July 8, 2023

บทคัดย่อ

การจัดการความรู้ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ ในขณะที่การวิจัยการนวดแผนไทยในรอบ 15 ปี มีงานวิจัยจำนวนไม่มากที่ถอดองค์ความรู้ของหมอนวดไทย การจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยจึงเป็นการช่วยรักษาองค์ความรู้ให้คงอยู่ได้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคของการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย และ 2) พัฒนารูปแบบข้อมูลสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย พื้นที่การวิจัยแบ่งเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ วิธีการวิจัยเป็นแบบผสานวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นแนวคำถามการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การแพทย์แผนไทย บุคลากรด้านการนวดแผนไทย นักวิชาการด้านการนวดแผนไทย และผู้ให้บริการการนวดแผนไทย 2) การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้ วิธีการวิจัยเชิงสำรวจวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การแพทย์แผนไทย หมอนวดไทย และผู้ให้บริการการนวดแผนไทย ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 593 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยมีการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยอาจจะยังไม่ชัดเจนตามกระบวนการจัดการความรู้ของ กพร. โดยเฉพาะขั้นตอนการบ่งชี้ความรู้ 2) การจัดทำฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลการนวดแผนไทยทั้งสี่ภาคเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทย โดยเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 2.1) การนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ ภูมิปัญญาภาคกลาง 2.2) การนวดตอกเส้น ภูมิปัญญาภาคเหนือ 2.3) การนวดปลีกล้วย ภูมิปัญญาภาคใต้ และ 2.4) การนวดขัดเส้น ภูมิปัญญาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การนวดทั้ง 4 รูปแบบให้ความสำคัญต่อเส้นประธานสิบ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ การอนุรักษ์ภูมิปัญญา การนวดแผนไทย

Abstract

Since the knowledge management of Thai massage has not been in line with academic standard. While over the past 15 years, only few research studies have been done to on Thai massage. Thus, knowledge management in this field will help preserve this traditional wisdom for future use. The objectives of this research were to study problems and obstacles of knowledge management on Thai massage at the Thai Traditional Medicine Development Center and to develop digital media of knowledge management to preserve the local wisdom of Thai traditional massage at the Thai Traditional Medicine Development Center. The research areas were divided into four regions of Thailand: the central region, the northern region, the northeastern region, and the southern region. This study used the mixed method design by incorporating both qualitative and quantitative research methods. The qualitative method aims to study the status of knowledge management on Thai massage at the Thai Traditional Medicine Development Center. Content analysis based on documents, in-depth interviews, and focus group discussions was conducted. The research instruments for qualitative data included interview questions and focus group discussions. The executives of the Thai Traditional Medical Center, the massage therapists, academics specializing in Thai massage, and Thai massage customers were the key informants. The quantitative method used a survey design to analyze the suitability of digital media through knowledge management. Descriptive statistics was employed in data analysis. A questionnaire to assess the suitability of digital media through knowledge management was used as the research instrument. The population included executives of the Thai Traditional Medical Center, the massage therapists, and Thai massage customers. The sample size was 593 persons selected by purposive sampling.

It was found that the Union of Thai Traditional Medicine Society of Thailand might not have a clear understanding of the seven-step knowledge management process, particularly at the knowledge identification stage. A database of digital media related to Thai massage from all four regions was created for the preservation of the local wisdom of Thai Traditional Massage and published on social media. Specifically, the general Thai massage or Cha-Loi-Sak massage represents the local wisdom of the central region; the Tapping Line or Hammer massage represents the local wisdom of the northern region; the Langkasuka massage represents the local wisdom of the southern region; and the Khit-Sen massage represents the local wisdom of the northeastern region. Overall, the four types of Thai Traditional Massage focus on Sen Prathan Sib or the ten primary energy lines (paths) of Thai Traditional Massage.

Keyword: Knowledge Management; Preservation of Local Wisdom; Thai Massage

บทนำ

การแพทย์แผนไทยในปัจจุบันได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการทางสุขภาพและเป็นทางเลือกที่ดีในการดูแลสุขภาพ โดยการนวดแผนไทยเป็นส่วนหนึ่งของการแพทย์แผนไทย ในปี พ.ศ. 2562 ที่ประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างรัฐบาลตามภาคีสันติสัญญา ว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก ครั้งที่ 14 ณ กรุงโบโกตา สาธารณรัฐโคลอมเบีย ได้ประกาศผลการพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (The Intangible Cultural Heritage: ICH) ประจำปี ค.ศ. 2019 โดย “นวดไทย:

NUAD THAI” จัดอยู่ในกลุ่มรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Representative List of ICH) (Department of Cultural Promotion, 2019)

การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ตัวบุคคล เอกสาร หรือสื่อต่าง ๆ แล้วนำมาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sangon, Mahapundana, & Wantanakomol, 2016) ทั้งนี้การจัดการความรู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มระดับการให้บริการและความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น

(Islam, Agarwal, & Ikeda, 2015) สำหรับประเทศไทย กระบวนการจัดการความรู้นิยมใช้ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หรือ กพร. ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ (Office of the Public Sector Development Commission, 2017) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการจัดการความรู้ที่ใช้เพื่อเก็บรักษาความรู้ด้านการดูแลและรักษาสุขภาพของหมอฟันบ้านยังคงมีปัญหา เนื่องจากหมอฟันบ้านไม่มีเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขาดงบประมาณสนับสนุน และขาดการจัดทำสื่อการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ (Boonmee, 2016) ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดการความรู้เป็นเรื่องยากที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจ รวมทั้งการจัดการความรู้ยังไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ มีการนำหลักการจัดการความรู้มาใช้บางขั้นตอนเท่านั้น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในขณะที่ขั้นตอน การบ่งชี้ความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ และการเรียนรู้อย่างไม่ได้นำมาใช้ (Tienkham, 2018)

การวิจัยการนวดแผนไทยในรอบ 15 ปี มีงานวิจัยจำนวนไม่มากที่ถอดองค์ความรู้ของหมอนวดไทย โดยส่วนใหญ่การจัดการความรู้จะทำได้ในการนวดที่บ้านมากกว่า เช่น การถอดความรู้หมอฟันฐานในการรักษาอัมพฤกษ์ อัมพาต เป็นต้น การวิจัยด้านการนวดแผนไทยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยคลินิก เพื่อศึกษาผลของการนวดแผนไทยในการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย เช่น อาการปวดกล้ามเนื้อ ปวดหลัง โรคข้อเข่าเสื่อม เป็นต้น รองลงมาเป็นการวิจัยสำรวจ เช่น การสำรวจคำตอบแทนของหมอนวดไทย การสำรวจพฤติกรรม การเลือกใช้บริการ และการสำรวจความพึงพอใจการนวดแผนไทย เป็นต้น (Department of Thai Traditional and Alternative Medicine Development, 2013) ในส่วนของพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ (Pichetweerachai, 2018) ผู้บริโภคต้องการพนักงานนวดไทยที่มีทักษะที่ชำนาญในการนวดแผนไทยที่ดี มีใบรับรองอาชีพอย่างถูกต้อง ใจรักบริการ สุภาพในการให้บริการ ดังนั้น เพื่อการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานนวดไทยให้สูงขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้สถานประกอบการพัฒนาทักษะของพนักงานนวดไทย ร่วมกับการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานนวดไทย (Netpradit, 2018)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในการดำเนินธุรกิจการนวดแผนไทย ผู้ประกอบการและพนักงานนวดไทย ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีข้อมูลความรู้ คำแนะนำ หรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคกับผู้ใช้บริการและพนักงานในร้าน เช่น โปสเตอร์ป้ายประกาศ แนะนำให้ล้างมือ และสวมหน้ากากอนามัย และการจัดสถานที่ในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค (Department of Disease Control, 2020) เป็นต้น เพื่อช่วยให้การดำเนินธุรกิจยังคงดำเนินต่อไปได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการความรู้ให้ครบในทุกขั้นตอนเพื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับองค์ความรู้ด้านการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยที่มีจำนวนกว่า 400 สาขา ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย (Thai Traditional Medicine Association of Thailand, 2017) ด้วยการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย” ซึ่งจะพัฒนาองค์ความรู้ด้านการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจัดทำฐานความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยในรูปแบบของสื่อดิจิทัลทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เป็นการรักษา สืบสาน อนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทย พัฒนาสมรรถนะของพนักงานนวดไทย เป็นการช่วยสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการแข่งขันทั้งภาคธุรกิจ สังคม และประเทศไทยในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคของการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย
2. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการความรู้

โนนากะ และเทคาอุชิ ได้ให้นิยามการจัดการความรู้ว่าเป็นความสามารถขององค์กรในการสร้างหรือแสวงหาความรู้ที่สะสมอยู่ทั่วทั้งองค์กร เพื่อเผยแพร่ความรู้ภายในองค์กร โดยนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์ บริการ หรือระบบขององค์กร (Shang, Lin, & Wu, 2009) สำหรับประเทศไทย กระบวนการจัดการความรู้นิยมใช้ตามแนวทาง

ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หรือ กพร. ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้

การนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ

ปี พ.ศ. 2547 มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) ได้กำหนดข้อความดังนี้ กิจการนวดเพื่อสุขภาพ หมายความว่า การประกอบกิจการนวดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ความเมื่อยล้า ความเครียดด้วยวิธีการกด การคลึง การบีบ การจับ การตัด การดึง การประคบ การอบ หรือโดยวิธีการอื่นใดตามศาสตร์และศิลปะของการนวดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ต้องมีสถานที่อาบน้ำโดยมีผู้ให้บริการ (Tantipitok, 2016)

การพัฒนาสื่อดิจิทัลด้านการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ

การฝึกหัดการนวดของผู้เรียนนวดไทย การเรียนรู้จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะโดยครูผู้ที่มีประสบการณ์จึงจะได้ผลตามที่ต้องการ (Tantipitok, 2016) วิธีการถอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการนวดแผนไทยจึงควรใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาร่วมกับสังเกตการณ์ แต่เนื่องจากเอกสารความรู้เกี่ยวกับนวดไทยอยู่ในรูปภาษาไทยดั้งเดิมและส่วนใหญ่เป็นภาพประกอบ มีคำบรรยายเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อเพิ่มทักษะการนวดแผนไทยผู้เรียนต้องเพิ่มเวลาในการฝึกปฏิบัติ จึงต้องการสื่อการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านการบันทึกวิดีโอลงสู่สื่อ YouTube เป็นต้น (Nora, 2018) ดังนั้น การพัฒนาสื่อดิจิทัลการสอนนวดไทยผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้เป็นสื่อที่สามารถเปิดใช้งานได้ในทุกอุปกรณ์ ช่วยทำให้สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

วิธีการวิจัย

1. วิธีการดำเนินการวิจัย พื้นที่การวิจัยแบ่งเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

วิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ขอความร่วมมือในการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วม เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อมูลเนื้อหาที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุด มีวิธีดำเนินการดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การแพทย์แผนไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคมการแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย หมอนวดไทยที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพไม่น้อยกว่า 5 ปี นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนวดแผนไทยที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพไม่น้อยกว่า 5 ปี และผู้รับบริการการนวดแผนไทย แบ่งกลุ่มเป้าหมายที่เก็บข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารศูนย์การแพทย์แผนไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคมการแพทย์แผนไทย กลุ่มหมอนวดไทย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนวดแผนไทย และกลุ่มผู้ใช้บริการการนวดแผนไทย รวมภาคละ 10 คน 4 ภาค รวมทั้งสิ้น 40 คน

2) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การแพทย์แผนไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคมการแพทย์แผนไทย หมอนวดไทย และผู้รับบริการการนวดแผนไทย คำนวณขนาดตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ขนาดตัวอย่างไม่ควรน้อยกว่า 390 คน (Wanichbuncha, 2023) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยกำหนดแนวคำถามไว้ล่วงหน้าที่ยืดหยุ่นกับการรอบแนวคิดในการวิจัย เป็นแนวคำถามแบบปลายเปิด ร่วมกับการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกอีกครั้ง

2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย ประกอบด้วยคำถามสามส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบประเมินรูปแบบการจัดการความรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย มีลักษณะเป็น Rating Scales แบบ Likert's Scales 5 ระดับคำถาม ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย และ 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด และ 3) ข้อเสนอแนะ

3. ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

3.1 แบบสอบถามของการวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบดังนี้ การทดสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของภาษาที่ใช้ ความสอดคล้อง และความครอบคลุมตามนิยามของตัวแปร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 การทดสอบความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามเชิงปริมาณ ใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามก่อนการเก็บข้อมูลจำนวน 30 ชุด ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคต้องอยู่ในช่วง 0.71-1.00 ซึ่งเป็นระดับที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นระดับสูงในการอธิบายรูปแบบความแปรปรวนของข้อมูล (Srisuk, 2009) โดยผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 0.70 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

3.3 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า ด้วยการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยแบบผสม จึงสามารถใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันจากวิธีวิทยาที่ต่างกัน (Chantavanich, 2008) ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ใช้แบบสอบถามในการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม เสริมด้วยการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนวดแผนไทย เพื่อถ่วงถ่วงองค์ความรู้ที่รับจากการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูล และการหาข้อสรุป (Pothisita, 2009) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนี้จะทำไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. การพัฒนาสื่อดิจิทัลด้านการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ

กระบวนการพัฒนาสื่อดิจิทัลด้านการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยกับผู้บริหารสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย เพื่อบ่งชี้ความรู้โดยค้นหารูปแบบการนวดแผนไทยของแต่ละภาคและค้นหาครุนวดไทยที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญการนวดแผนไทยของแต่ละรูปแบบนั้น จากครุนวดไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยทั่วประเทศไทย เพื่อถอดองค์ความรู้และสาธิตรูปแบบการนวดแผนไทยของแต่ละภาคโดยจัดทำในรูปแบบสื่อดิจิทัล โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย

6. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เอกสารรับรองเลขที่ SDU-RDI 2020-038 เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหา อุปสรรคของการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย

การจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย และหมอนวดไทยมีแนวทางการพัฒนาในวิธีการที่หลากหลาย ในส่วนของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ได้จัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้แก่หมอนวดเพื่อให้มีความรู้ ทักษะที่สูงขึ้น เป็นการยกระดับสมรรถนะให้แก่สมาชิกสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย เช่น หลักสูตรระยะสั้นการเป็นวิทยากรและครุนวดไทย หรือหลักสูตรวิทยากรสปาเพื่อสุขภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์อาจารย์ทองคำ แก้วพรม (ที่ปรึกษานายกสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย) (Kaewprom, 2021)

“สมาคมฯ จัดอบรมให้ความรู้การนวดพื้นฐาน 150 ชั่วโมง ให้แก่ผู้สนใจ และแนะนำให้ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงสาธารณสุขให้ถูกต้องตามกฎหมาย และเมื่อหมอนวดต้องการพัฒนาดนเองต่อ อยากรับรู้สอนคนอื่นต่อไป สมาคมฯ ได้เปิดหลักสูตรวิทยากรครุนวดไทย หรือสปาไทย โดยมีวัตถุประสงค์พัฒนาหมอนวดที่เก่งแล้วออกไปเป็นครู หรือการเปิดอบรมหลักสูตรการนวดใหม่ ๆ ที่เป็นความต้องการ”

ส่วนศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย เจ้าของร้านหรือผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยจะสนับสนุนการพัฒนาทักษะการนวดให้แก่หมอนวดไทย โดยการเชิญครูนวดไทยที่มีประสบการณ์มาเพิ่มเติมความรู้ในท่านวดยุทธใหม่ ๆ หรือการแนะนำให้หมอนวดที่มีประสบการณ์น้อยเรียนรู้จากหมอนวดที่มีประสบการณ์สูงกว่า ในขณะที่เดียวกันหมอนวดไทยที่มีความสนใจในการพัฒนาทักษะทางอาชีพและวิชาชีพ ซึ่งขึ้นอยู่กับความถนัดและเป้าหมายชีวิตของตนเอง โดยหมอนวดที่เป็นสมาชิกสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ต้องการงานเกี่ยวกับการนวดเพื่อสุขภาพในประเทศ บางส่วนต้องการไปทำงานต่างประเทศ เนื่องจากการนวดเพื่อสุขภาพมีตลาดขนาดใหญ่ ในขณะที่การนวดเพื่อการรักษามีขนาดเล็กกว่า การศึกษาและสอบเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพการนวดแผนไทย 800 ชั่วโมง หมอนวดบางส่วนอาจจะไม่สะดวกในการศึกษาหรืออ่านหนังสือ ทำให้การสอบเพื่อให้ได้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย (พท.น.) ไม่ผ่าน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์อาจารย์ปรามปริยา โสณะโชติ (อุปนายกสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย) (Sonachot, 2021, September 11)

“การนวดไทยมีสองประเภท การนวดเพื่อสุขภาพ และการนวดเพื่อการรักษา เพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพการนวดไทย ต้องไปเรียนกับสถานศึกษาที่สภาการแพทย์แผนไทยให้การรับรอง ระยะเวลาการเรียนสองปีขึ้นไป ประมาณ 800 ชั่วโมง ถึงจะมีสิทธิสอบใบประกอบวิชาชีพ นวดไทยได้”

โดยสรุปแล้วการจัดการความรู้ของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยและหมอนวดไทยมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทางอาชีพสูงขึ้น ด้วยการอบรมหลักสูตรระยะสั้นของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย หรือการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาสอนในกลุ่มเล็ก ๆ ของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยในแต่ละสาขา หรือการเรียนรู้จากรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ในอาชีพที่สูงกว่า หรือการเรียนรู้ในหลักสูตรระยะยาวทางวิชาชีพเพื่อการได้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย (พท.น.)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคของการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย พบว่า สมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและส่งเสริมการศึกษาแพทย์แผนไทย โดยมีศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยเป็นสมาชิกกว่า 400 ศูนย์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีสมาชิกหมอนวดกว่า

200,000 คน โดยสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยมีการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยอาจจะยังไม่ชัดเจนตามกระบวนการจัดการความรู้ ของ กพร. ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ โดยการวิจัยมีข้อค้นพบดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ สมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยส่วนใหญ่ โดยคณะกรรมการบริหาร ได้จัดให้มีการให้ความรู้เพิ่มเติมให้แก่หมอนวดและบุคคลที่สนใจเพื่อให้มีความรู้ ทักษะที่สูงขึ้น เป็นการยกระดับสมรรถนะให้แก่สมาชิกสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย เช่น หลักสูตรระยะสั้นการเป็นวิทยากรและครูนวดไทย หลักสูตรวิทยากรสปาเพื่อสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอาจจะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของหมอนวดไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคม จึงควรมีการสำรวจความต้องการส่วนใหญ่ของสมาชิก ให้ตรงกับความต้องการพัฒนาด้านมากขึ้น ซึ่งบุคลากรกว่าร้อยละ 60 มีความสนใจในการพัฒนาทักษะเพื่อการประกอบอาชีพให้มีรายได้สูงขึ้น โดยมีสัดส่วนที่มากกว่าการเรียนรู้ระยะยาวเพื่อให้ได้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทย (พท.น.) ซึ่งต้องใช้ความพยายามในการศึกษาและใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน รวมทั้งค่อนข้างยากในการสอบให้ผ่าน แต่ก็ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านในการเพิ่มคุณวุฒิทางวิชาชีพด้วย

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ การสร้างหลักสูตรอบรมให้ความรู้ให้แก่สมาชิกส่วนใหญ่ใช้บุคลากรของสมาคมเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจสมัครเข้ารับการอบรม หลักสูตรการนวดส่วนใหญ่ของสมาคมให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้ให้แก่ศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย และหมอนวดส่วนการนวดเพื่อบำบัดรักษายังมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย ซึ่งอนุญาตให้เฉพาะผู้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะเท่านั้น รวมทั้งยังเป็นตลาดที่มีขนาดเล็กกว่าด้วย

3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ สมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยมีหลักสูตรระยะสั้นกว่า 30 หลักสูตร มีการจัดลำดับเนื้อหาตามความสนใจของผู้รับการอบรมอย่างเป็นระบบ โดยหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้และสร้างทักษะ จึงใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียนพบผู้สอนโดยตรง ซึ่งจะทำให้การฝึกฝนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้สมาคมอาจจะเพิ่มเนื้อหาแบบออนไลน์เพื่อให้ผู้รับการอบรมสามารถทบทวนความรู้ย้อนหลังได้สะดวกมากขึ้น

4. การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การพัฒนาหลักสูตรอบรมระยะสั้นของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่ใช้วิทยากรที่มีประสบการณ์สูงมาให้ความรู้แก่สมาชิกและผู้สนใจ องค์ความรู้จึงมีความถูกต้องในทางปฏิบัติมาก

5. การเข้าถึงความรู้ หลักสูตรอบรมระยะสั้นส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้และสร้างทักษะ จึงใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียนพบผู้สอนโดยตรง เพื่อให้การฝึกฝนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้สมาคมอาจจะพัฒนาเนื้อหาเพื่อเผยแพร่แบบออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นวีดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหวเพื่อให้ผู้รับการอบรมสามารถเข้าถึงความรู้ รวมทั้งทบทวนความรู้ย้อนหลังได้สะดวกในทุกเวลาและสถานที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในส่วนของสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยใช้วิธีการแบ่งปันความรู้ด้วยการอบรมระยะสั้นให้แก่สมาชิกของสมาคมหรือบุคคลอื่นที่สนใจ ในส่วนของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยแต่ละสาขา ใช้วิธีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสร้างทักษะในเรื่องที่แต่ละศูนย์ให้ความสนใจ รวมทั้งการเรียนรู้กันเองภายในหมู่สมาชิกของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยจากคนที่มีประสบการณ์สูงกว่าถ่ายทอดความรู้ไปยังคนที่มีประสบการณ์น้อยกว่า แต่ทั้งนี้การดำเนินการของแต่ละศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยยังมีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสนใจและทรัพยากรของแต่ละศูนย์

7. การเรียนรู้ การนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาทักษะในการนวดแผนไทยของแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันมากในแต่ละศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย รวมทั้งหมอนวดแต่ละคนมีเป้าหมายการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน บางคนต้องการไปทำงานนวดในต่างประเทศ บางคนต้องการเพิ่มรายได้ บางคนต้องการเพิ่มคุณวุฒิทางวิชาชีพ จึงเป็นข้อจำกัดในการวัดความสามารถหรือทักษะในการนวด อย่างไรก็ตามสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยควรจะมีการประเมินความพึงพอใจการรับบริการ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบออนไลน์ที่มีต้นทุนต่ำในปัจจุบัน เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพของหมอนวดและศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยในแต่ละสาขาได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย

ผู้วิจัยได้จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยทั้ง 4 ภาค ได้แก่

ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสืบค้นได้ทาง youtube channel : KMMSci SDU <https://www.youtube.com/playlist?list=PLzJR9dVWfViQAkhkNwM-rfSx6O7SJ03wig> หรือ QR code นี้

2.1 ทำนวดไทยแบบเชลยศักดิ์ ภูมิปัญญาภาคกลาง แบบแผนการนวดเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยแบบแผนการนวดในท่าหลัก 4 ท่า ได้แก่ 1) การนวดในท่านอนหงาย 2) การนวดในท่านอนตะแคง 3) การนวดในท่านอนคว่ำ และ 4) การนวดในท่านั่ง โดยเริ่มจากการนวดในท่านอนหงาย นวดจากเท้าขึ้นไปขา จากมือไปแขน แล้วนวดในท่านอนตะแคง นวดจากเท้าไปขา สะโพก เอว และหลัง แล้วเปลี่ยนเป็นท่านอนคว่ำ นวดเท้า ขา สะโพก และหลังอีกครั้ง แล้วกลับมานอนหงาย กดฝ่าเท้า ยืดข้อสะโพก และหลังเพื่อเปลี่ยนมานวดในท่านั่ง นวดสะบัก บ่า คอ ศีรษะ และใบหน้า ถอดองค์ความรู้ด้านการนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ โดยอาจารย์ปรารถนา ปรียา โสณะโชติ อุปนายกสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย

2.2 การนวดตอกเส้น ภูมิปัญญาภาคเหนือ นวดตอกเส้นมีมาประมาณ 300 กว่าปี เป็นภูมิปัญญาไทยล้านนาของทางภาคเหนือ การนวดตอกเส้นแต่ละแห่งจะมีรูปแบบไม่เหมือนกัน ค้อนตอกเส้นและไม้ลิ่มนิยมใช้ไม้ฟางผ่า (ไม้ที่โดนฟ้าผ่าตาย) แต่ถ้าไม่มีอาจจะใช้ไม้ที่เป็นสิริมงคล เช่น ไม้แก่นมะขาม ไม้คูณ หรืออาจทำจากเขาสัตว์ได้ จุดเด่นของการตอกเส้น คือ เสียงของไม้กระทบกัน การตอกเส้นใช้แรงสั่นสะเทือน การตอกเส้นเริ่มจากน้ำหนักเบา ก่อน ไปกลาง และหนักพอให้ผู้ถูกนวดชินกับความรู้สึกได้แล้วก็ลงไปเรื่อย ๆ จนหนักขึ้น ข้อดีของการตอกเส้น ช่วยให้พังผืดและหินปูนหลุดออก กล้ามเนื้อที่แข็งตึงคลายตัว ข้อควรระวัง ผู้ที่มีความดันโลหิตสูง ควรระวังการตอกอย่าทำรุนแรงเกินไปจะทำให้เส้นเลือดฝอยแตก และเป็นอัมพฤกษ์ได้ ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ ควรตอกด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากการตอกเส้นช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดไปสู่หัวใจมากขึ้นอาจทำให้หมดสติได้ ผู้ที่เป็นโรคกระดูกพรุนกระดูกบางก็ให้ตอกด้วยความระมัดระวัง คือ อย่าตอกตามข้อจะเป็นอันตรายต่อผู้รับบริการ ถอดองค์ความรู้ด้านการนวดตอกเส้น โดยอาจารย์อารีย์ หุ่นดี ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย วัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก

2.3 การนวดลึงกาสะ ภูมิปัญญาภาคใต้ นวดลึงกาสะ เป็นการนวดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ลึงกาสะ เป็นชื่ออาณาจักรที่ปรากฏในพงศาวดารมาเลย์และชาว การนวดลึงกาสะ เป็นการเรียกตามดินแดนที่ตั้งของเมืองลึงกาสะ เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 3,000 กว่าปี (เกิดขึ้นก่อนอาณาจักรศรีวิชัย) อาณาจักรมีอาณาเขตตั้งแต่ปัตตานีลงไปจนถึงทางใต้ของคาบสมุทรมลายู การนวดลึงกาสะ เป็นการนวดด้วยน้ำมันลึงกาสะเพื่อการบำบัด ไม่ใช่เป็นการนวดเพื่อสุขภาพ การนวดลึงกาสะ เป็นการนวดที่มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น บรรเทาอาการปวดเมื่อย เคล็ด ขัด ยอก ฟก บวม บำบัดอาการปวดอักเสบ ทำให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัวลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ทำให้เลือดมาเลี้ยงผิวหนังมากขึ้น ถอดองค์ความรู้ด้านการนวดลึงกาสะ โดยอาจารย์ภูมิไท ติเป็นแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย ศูนย์สุขภาพเพื่อชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.4 การนวดขีดเส้น ภูมิปัญญาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การนวดขีดเส้น เป็นวิธีการนวดพื้นบ้านของภาคอีสาน โดยการใช้นิ้วหัวแม่มือกดบนเส้นด้านหนึ่ง แล้วใช้ 3 นิ้ว (นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง) กดรับอีกด้านหนึ่ง แล้วเชยตัวนิ้วหัวแม่มือขึ้นไปจนละด้านตามแนวเส้น ทำให้เส้นคลายอ่อนตัวรู้สึกสบาย หายปวด โดยคำว่า ขีด หมายถึง การใช้นิ้วหัว

แม่มือหรือสันมือ หรือศอก เชย ผลัก หรือขยับเอ็นหรือเส้นให้กลับเข้าไปอยู่ในตำแหน่งเดิม การนวดพื้นบ้านอีสานไม่มีการนวดเพื่อสุขภาพตามการรับรู้ของคนปัจจุบัน แต่การนวดพื้นบ้านอีสาน เป็นการนวดเพื่อรักษาอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น ถอดองค์ความรู้ด้านการนวดขีดเส้น โดยอาจารย์เกษร โพพันธ์ราช หมอไทยดีเด่นระดับเขต จังหวัดมหาสารคาม

2.5 เส้นประธานสิบ เส้นประธาน คือ เส้นหลักสำคัญของวิชาการนวดแผนไทย โดยเชื่อกันว่ามีเส้นอยู่ในร่างกายถึง 72,000 เส้น แต่เส้นประธานมีเพียง 10 เส้นเท่านั้น ทางเดินของเส้นประธาน หมายถึง ทางเดินของพลังลมที่แล่นภายในร่างกาย ซึ่งสามารถรับรู้ได้เมื่อกดจุดที่สัมพันธ์กับเส้นประธานนั้น ๆ ทางเดินดังกล่าวมีทิศทางแน่นอน และมีลักษณะเป็นแนวแถวทอดไปอย่างเป็นระเบียบ เส้นประธาน ประกอบด้วย 1) เส้นอิทา 2) เส้นปิงคลา 3) เส้นสุมนา 4) เส้นกาลทาลี 5) เส้นสหศรีรังษี 6) เส้นทวารี 7) เส้นจันทูสัง 8) เส้นรุ้ง 9) เส้นสิขิณี และ 10) เส้นสุขุมัง

ผู้วิจัยได้สรุปเปรียบเทียบความเหมือนและอัตลักษณ์ของรูปแบบการนวดแผนไทยทั้ง 4 ภาค ได้แก่ 1) นวดไทยแบบเชลยศักดิ์ ภูมิปัญญาภาคกลาง 2) การนวดตอกเส้น ภูมิปัญญาภาคเหนือ 3) การนวดลึงกาสะ ภูมิปัญญาภาคใต้ และ 4) การนวดขีดเส้น ภูมิปัญญาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สรุปความเหมือนและอัตลักษณ์ของรูปแบบการนวดแผนไทย 4 ภาค

รูปแบบการนวดแผนไทย	ภูมิภาค	ความเหมือน	อัตลักษณ์
นวดไทยแบบเชลยศักดิ์	ภาคกลาง	-ให้ความสำคัญกับเส้นประธานสิบ	-มีแนวปฏิบัติในการนวดค่อนข้างชัดเจนแต่สามารถปรับได้ตามสถานการณ์ -เน้นการนวดเพื่อสุขภาพ
นวดตอกเส้น	ภาคเหนือ	-ให้ความสำคัญกับเส้นประธานสิบ	-ใช้ค้อนตอกเส้นและไม้ลิ้ม สำหรับตอกนวด -เน้นการนวดเพื่อการบำบัด
นวดลึงกาสะ	ภาคใต้	-ให้ความสำคัญกับเส้นประธานสิบ	-ใช้น้ำมันนวดลึงกาสะที่มีส่วนผสมของสมุนไพร 15 ชนิดและยี่หว่าด้า -เริ่มการนวดที่บริเวณท้องรอบสะดือ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นประธานสิบ -เน้นการนวดเพื่อการบำบัด
นวดขีดเส้น	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-ให้ความสำคัญกับเส้นประธานสิบ	-ใช้นิ้วและมือในการเชยเส้นที่จมและอยู่ผิวดิน -เริ่มการนวดที่บริเวณท้องรอบสะดือ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นประธานสิบ -เน้นการนวดเพื่อการบำบัด

2.6 การสำรวจความคิดเห็นของความเหมาะสมของการจัดการความรู้

ผู้วิจัยได้สำรวจเชิงปริมาณเพื่อสอบถามความคิดเห็นของความเหมาะสมของการจัดการความรู้ ขนาดตัวอย่าง 593

คน พบว่า คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามมีดังนี้ เป็นเพศหญิง จำนวน 303 คน ร้อยละ 51.1 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 184 คน ร้อยละ 31.0 มีภูมิลำเนาภาคกลาง จำนวน 328 คน ร้อยละ 55.3 เป็นผู้รับบริการการนวดแผน

ไทย จำนวน 255 ร้อยละ 43.0 ผู้บริหารสถานบริการนวดแผนไทย จำนวน 209 ร้อยละ 35.2 และหมอนวดไทย จำนวน 129 ร้อยละ 21.8

ตารางที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอนพบว่า ขั้นตอนที่มีความเหมาะสมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.55) ลำดับที่สอง ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.50) ลำดับที่สาม ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.55) ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.49) ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า ขั้นตอนที่มีความเหมาะสมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย ลำดับขั้นของการนำเสนอ ความครอบคลุมของเนื้อหาความรู้ ลำดับที่สอง ได้แก่ ขั้นตอนการประมวลและกลั่น

กรองความรู้ ประกอบด้วย ความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้ ความถูกต้องและน่าเชื่อถือของความรู้ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ขั้นตอนการบ่งชี้ความรู้ ประกอบด้วย ความจำเป็นเร่งด่วนตามหัวข้อที่จัดทำ คุณค่าของหัวข้อความรู้ที่จัดทำ สิ่งเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นว่า ฐานข้อมูลดิจิทัลการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทย มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากมีการจัดการความรู้ได้อย่างเป็นระบบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีลำดับขั้นการนำเสนอที่ดี และมีความครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง มีการประมวลและกลั่นกรองความรู้โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการนวดแผนไทยที่มีประสบการณ์สูงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทำให้มีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือสูง ในขณะที่การบ่งชี้ความรู้จำเป็นต้องพัฒนามากขึ้นโดยเฉพาะเรื่องความจำเป็นเร่งด่วนของหัวข้อที่จัดทำ อาจต้องร่วมกันพิจารณาให้รัดกุมและตรงกับความต้องการของผู้รับการถ่ายทอดความรู้มากขึ้น

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของความเหมาะสมของการจัดการความรู้

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับที่
1.การบ่งชี้ความรู้	4.24	0.49	เหมาะสมมากที่สุด	7
1.คุณค่าของหัวข้อความรู้ที่จัดทำ	4.33	0.66	เหมาะสมมากที่สุด	
2.ความจำเป็นเร่งด่วนการหัวข้อที่จัดทำ	4.00	0.45	เหมาะสมมาก	
3.ความเชี่ยวชาญของผู้สารถี	4.40	0.62	เหมาะสมมากที่สุด	
2.การสร้างและแสวงหาความรู้	4.38	0.54	เหมาะสมมากที่สุด	6
4.ความชัดเจนของภาพ	4.37	0.67	เหมาะสมมากที่สุด	
5.ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	4.47	0.51	เหมาะสมมากที่สุด	
6.ความชัดเจนของการสาธิตการนวด	4.30	0.65	เหมาะสมมากที่สุด	
3.การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	4.46	0.55	เหมาะสมมากที่สุด	1
7.ลำดับขั้นของการนำเสนอ	4.47	0.51	เหมาะสมมากที่สุด	
8.การจัดกลุ่มเนื้อหาเพื่อการนำเสนอ	4.43	0.63	เหมาะสมมากที่สุด	
9.ความครอบคลุมของเนื้อหาความรู้	4.47	0.63	เหมาะสมมากที่สุด	
4.การประมวลและกลั่นกรองความรู้	4.42	0.50	เหมาะสมมากที่สุด	2
10.ความถูกต้องและน่าเชื่อถือของความรู้	4.43	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	
11.ความสมบูรณ์ของเนื้อหาความรู้	4.37	0.56	เหมาะสมมากที่สุด	
12.ความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้	4.47	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	
5.การเข้าถึงความรู้	4.39	0.53	เหมาะสมมากที่สุด	5
13.ความสะดวกในการเข้าถึงความรู้	4.33	0.61	เหมาะสมมากที่สุด	
14.ความเหมาะสมของแหล่งในการจัดเก็บความรู้	4.37	0.49	เหมาะสมมากที่สุด	
15.ความประหยัดของต้นทุนในการเข้าถึงความรู้	4.47	0.63	เหมาะสมมากที่สุด	
6.การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.42	0.55	เหมาะสมมากที่สุด	3
16.ความเหมาะสมของการเผยแพร่ความรู้	4.43	0.63	เหมาะสมมากที่สุด	
17.ความสะดวกในการแบ่งปันความรู้ให้ผู้อื่น	4.33	0.61	เหมาะสมมากที่สุด	
18.ความเหมาะสมในการเก็บรักษาความรู้	4.50	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	
7.การเรียนรู้	4.39	0.49	เหมาะสมมากที่สุด	4
19.ความรู้ที่ได้รับทำให้มีทักษะการนวดสูงขึ้น	4.27	0.58	เหมาะสมมากที่สุด	
20.สามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา	4.43	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	
21.สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์	4.47	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	

อภิปรายผลการวิจัย

สมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยมีการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทย แต่อาจยังไม่ชัดเจนตามกระบวนการจัดการความรู้ของ กพร. โดยเฉพาะในส่วนของการบ่งชี้ความรู้ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการจัดการความรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tienkham (2018) ศึกษาการจัดการความรู้ที่ปรากฏในจารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พบว่า การจัดการความรู้เป็นเรื่องยากที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจ เพราะเป็นเรื่องใหม่สำหรับทางวัด และยังไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ มีการนำหลักการจัดการความรู้มาใช้บางกระบวนการเท่านั้น เช่น การสร้างและแสวงหาความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

ในส่วนของการพัฒนาฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทยนั้นหมอนวดต้องมีทักษะที่ชำนาญในการนวดแผนไทยที่ดี มีความแม่นยำในการนวดตาม เส้นประธานสิบ เนื่องจากทางเดินของเส้นประธานสิบ คือ ทิศทางการเดินของกระแสความรู้ที่เกิดจากการกดจุดต่าง ๆ สอดคล้องกับผลวิจัยของ Pichetweerachai (2018) ทศนคติของผู้รับบริการการนวดแผนไทย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ปัจจัยด้านคนหรือพนักงานนวดแผนไทย มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านนวดแผนไทยมากที่สุด โดยพนักงานนวดแผนไทยต้องมีทักษะที่ชำนาญในการนวดแผนไทยที่ดี

ทั้งนี้แม้ว่ารูปแบบการนวดแผนไทยทั้ง 4 ภาค จะมีรูปแบบการนวดที่แตกต่างกัน แต่ทุกรูปแบบให้ความสำคัญต่อเส้นประธานสิบเหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manud, Sangvichien, Fakkham, & Kaewglia (2021) พบว่า ตำรานวดจุดของวัดราชสิทธาราม และคัมภีร์แผนนวดเล่ม 1 ในตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ 5 แสดงถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการนวดเส้นประธานสิบ และโรคที่รักษาด้วยการนวด เช่น ไมเกรน ปวดศีรษะ ปวดหลัง เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งสองตำรามีจุดกำเนิดและจุดสิ้นสุดของเส้นประธานสิบเหมือนกัน ในส่วนของสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนวดแผนไทยด้วยการจัดการความรู้ด้วยสื่อดิจิทัล พบว่า มีความเหมาะสม เนื่องจากสามารถศึกษาทบทวนความรู้ได้อย่างสะดวก มีการจัดรวบรวมความรู้อย่างเป็นระบบ และได้รับการประมวลและกลั่นกรองความรู้เรียบร้อยแล้ว สอดคล้องกับผลวิจัยของ Netwong (2020) พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่นิยมนำมา

ใช้ประโยชน์ในชุมชน คือ คลิป์วิดีโอสั้น เฟซบุ๊ก โลกออนไลน์ รวมทั้งงานวิจัยของ Nora (2018) พบว่า สื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นเป็นสื่อที่สามารถเปิดใช้งานได้ในทุกอุปกรณ์ ทำให้สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกระบบ

สรุป

สมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาการแพทย์แผนไทย และส่งเสริมการศึกษาแพทย์แผนไทย ทั้งนี้ในส่วนของการสภาพปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย พบว่า มีการจัดการความรู้ด้านการนวดแผนไทย แต่อาจยังไม่ชัดเจนตามกระบวนการจัดการความรู้ของ กพร. โดยเฉพาะในส่วนของการบ่งชี้ความรู้ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญมากในการเลือกประเด็นการจัดการความรู้ที่จำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและบุคลากร ทั้งนี้อาจเพราะสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยมีสมาชิกศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทยและหมอนวดไทยจำนวนมาก จึงเป็นข้อจำกัดในการจัดการความรู้ให้ครอบคลุมทุกศูนย์และสมาชิกทุกคน

ในส่วนของการพัฒนาฐานข้อมูลสื่อดิจิทัลด้วยการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาการแพทย์แผนไทย หมอนวดไทยต้องมีทักษะที่ชำนาญในการนวดแผนไทยที่ดี มีความแม่นยำในการนวดตามเส้นประธานสิบ อย่างไรก็ตามแม้ว่ารูปแบบการนวดแผนไทยทั้ง 4 ภาคจะมีรูปแบบการนวดที่แตกต่างกัน แต่ทุกรูปแบบให้ความสำคัญต่อเส้นประธานสิบเหมือนกัน ผลการสำรวจเชิงปริมาณเรื่องความเหมาะสมของการจัดการความรู้ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ขั้นตอนที่มีความเหมาะสมที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ลำดับที่สอง ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ลำดับที่สาม ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะของหมอนวดไทย และผู้สนใจเกี่ยวกับการนวดแผนไทย ให้มีความรู้และความแม่นยำในการนวดและการกดจุด และเข้าใจศาสตร์ของการนวดแผนไทยอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 แนวทางการขับเคลื่อนการอนุรักษ์การนวดแผนไทย 4 ภาค หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการแพทย์แผนไทย เช่น กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

Diagram illustrating the four types of measurement scales (ระดับการวัด) arranged in a circle around a central point labeled "เส้นประธานสิบ".

- Top: นวต ตอกเส้น (Nominal Scale)
- Right: นวต ขีดเส้น (Ordinal Scale)
- Bottom: นวต ลังกาสุกะ (Interval Scale)
- Left: นวตไทย แบบ เขลยศักดิ์ (Ratio Scale)

ประเทศไทย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนวดแผนไทย และผู้ที่เกี่ยวข้อง
กับงานวิจัยจำนวนมากที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่าง
สูงยิ่งอันทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

References

- Boonmee, S. (2016). *Knowledge Management in Health Care by Traditional Healers in Nakhon Si Thammarat Province* (Master's Thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Chantavanich, S. (2008). *Qualitative Research Methods*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Department of Cultural Promotion. (2019). *UNESCO Announced the Certification of "NUAD THAI" in the List of Intangible Cultural Heritage of Humanity for the Year 2019*. Retrieved February 28, 2021, from http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=4668&filename=i. [in Thai]
- Department of Disease Control. (2020). *Recommendations for Prevention and Control of Corona Virus Disease. New Species 2019 for Thai Massage Operators, Massage Spas for Health. Ministry of Public Health*. Retrieved January 30, 2020, from [https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction12 .pdf](https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction12.pdf). [in Thai]
- Department of Thai Traditional and Alternative Medicine Development. (2013). *Thai Public Health Report on Thai traditional medicine. Folk and Alternative Medicine 2011-2013*. Ministry of Public Health. Nonthaburi: Thai Traditional Medicine Wisdom Fund. [in Thai]
- Islam, M. A., Agarwal, N. K., & Ikeda, M. (2015). Knowledge management for service innovation in academic libraries: a qualitative study. *Library Management*, 36(1), 40-57.
- Kaewprom, T. (2021, September 11). *Interview*. Adviser. Thai Traditional Medicine Association of Thailand. [in Thai]
- Manud, M., Sangvichien, S., Fakkham, S., & Kaewglia, C. (2021). A study of Ratchasittharam temple's trigger point scripture in Bangkok Yai District, Bangkok. *Journal of Allied Health Sciences Suan Sunandha Rajabhat University*, 6(1), 51-62. [in Thai]
- Netpradit, N. (2018). Thai masseurs/masseuses' competency for building the competitive abilities of Thai massage entrepreneurship in the region of Lampang Metropolitan Municipality, Lampang Province. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 8(1), 1-11. [in Thai]
- Netwong, T. (2020). The using resource-based learning of local wisdom to effectiveness local wisdom knowledge management by ICT of students in information technology program. *Journal of Yala Rajabhat University*, 15(1), 40-47. [in Thai]
- Nora, W. (2018). The development of digital media on Thai massage of health science department, institute of physical education, Chiang Mai. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 19(1), 15-25. [in Thai]
- Office of the Public Sector Development Commission. (2017). *Knowledge Management*. Learning Innovation Development Project Self-learning toolkit. Retrieved May 11, 2022, from <https://www.opdc.go.th/content/NDg2Mg>. [in Thai]
- Pichetweerachai, V. (2018). The selection of the service marketing mix 7PS in Thai massage services: from the perspectives of Thai Consumers. *Dusit Thani College Journal*, 12(3), 219-246. [in Thai]
- Pothisita, C. (2009). *Science and Art of Qualitative Research* (4th Printing.). Bangkok. Amarin Printing and Publishing. [in Thai]
- Sangon, N., Mahapundana, W., & Wantanakomol, S. (2016). The knowledge management of industrial business needs learning for personal efficiency increasing. *Journal of*

- Technical Education Development King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 29(100), 105-112. [in Thai]
- Shang, S. C., Lin, S. F., & Wu, Y. L. (2009). Service innovation through dynamic knowledge management. *Industrial Management & Data Systems*, 109(3), 322-337.
- Sonachot, P. (2021, September 11). *Interview*. Vice President. Thai Traditional Medicine Association of Thailand. [in Thai]
- Srisuk, K. (2009). *Research Methodology*. Chiang Mai: Khrongchang Printing House. [in Thai]
- Tantipitok, Y. (2016). *Textbook of Thai Massage Volume 1. Public Health and Development Foundation*. Bangkok, Moh-Chao-Ban Publishing House. [in Thai]
- Thai Traditional Medicine Association of Thailand. (2017). *20 Years of Success*. Nonthaburi: Department of Medical Services Building 6, Ministry of Public Health. [in Thai]
- Tienkham, K. (2018). *Knowledge Management Inscribed in Wat Phrachetuphon Vimolmangklaram Rajwaramahaviharn: a Case Study of Contorted* (Master' Thesis), Sripatum University. [in Thai]
- Wanichbuncha, K. (2023). *Statistics for Research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

**ความรุนแรงและแนวทางการดำเนินงานป้องกัน
ปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2
The Implementation of the Student Care and Support System to
Prevent Violence in Schools in the Tha Chana 2 School
Network Group under the Surat Thani Primary
Educational Service Area Office 2**

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี¹

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกรราช¹

อัจฉรา ธรรมาภรณ์²

จรรยา ทองจีน²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้²

*e-mail: supattarapusit@gmail.com

Supattara Pusitrattanavalee¹

Faculty of Education, Educational Administration,
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus¹

Achara Thummarpon²

Chanya Thongchin²

Master of Education Program in Education Administration,
Southern College of Technology²

Received: April 5, 2023, Revised: June 22, 2023, Accepted: July 4, 2023

บทคัดย่อ

ความรุนแรงที่ปรากฏให้เห็นในสังคมไทยผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ นับวันยังมีจำนวนมากขึ้นและสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ตั้งแต่ในบ้าน ในชุมชน ในโรงเรียน ในรูปแบบต่าง ๆ กันไป การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพความรุนแรงภายในโรงเรียน (2) เปรียบเทียบความรุนแรงภายในโรงเรียน และ (3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างระยะที่ 1 คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 148 คน กลุ่มตัวอย่างระยะที่ 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และ ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดเลือกโดยการจับฉลากชื่อโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม และ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน ภาพรวมพบความรุนแรงอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรุนแรงทางจิตใจ (2) ผลการเปรียบเทียบลักษณะของการกระทำความรุนแรงของ

นักเรียนภายในโรงเรียน พบว่า นักเรียนที่เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ สถานภาพของบิดามารดา และการพักอาศัย แตกต่างกัน พบลักษณะการกระทำความรุนแรงในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ และ (3) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน คือ การบริหารจัดการจะต้องเป็นแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั่นคือ ผู้ปกครอง นักเรียน และ ทีมงานที่เข้มแข็งและประสานสัมพันธ์กันอย่างดี ประกอบด้วย 3 ทีม คือ ทีมนำ ได้แก่ ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา ทีมประสาน ทำหน้าที่สนับสนุนประสานงานให้เกิดระบบการทำงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ ทีมทำ ทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตาม 5 ขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผลจากการศึกษาจะนำไปขับเคลื่อนผ่านกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือให้สามารถเข้าถึงผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อลดปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียนต่อไป

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การป้องกันความรุนแรงภายในโรงเรียน

Abstract

The incidence of Violence in Thai society as shown in various media outlets, is on the rise. Acts of violence are complex and diverse, and can occur in a variety of settings, including homes, communities, and schools, in various forms. The aims of this research were to: (1) to investigate issues related to student violence in the Tha Chana 2 School Network Group, (2) compare violent acts in the schools, and (3) seek suggestions regarding the student care and support system so as to prevent violence among the schools. The sample of 148 sixth-grade students in the Tha Chana 2 School Network Group was used for phase 1, while 6 administrators and 6 teachers in charge of student care and support in the same network were used in phase 2. They were selected using purposive sampling method based on two criteria namely: they must be administrators and teachers who are responsible for the student support system, then school names were randomly drawn. Instruments including a questionnaire validated by 5 experts for its quality of content accuracy and the reliability coefficient of .963, focus group questions, validated by experts for their completeness, content, and language, were employed and analyzed using mean, percentage, standard deviation, One-way ANOVA, and content analysis.

Findings revealed that: the overall frequency of violence problems found among students was relatively high. Psychological violence had the highest mean among all aspects. The comparison results of violent acts found among the students based on their age, grade, parental status, and place of residence indicated that different types of violent acts were found to exhibit different types of violent acts with a statistical significance at levels of .001, .01, and .05 respectively. Suggestions were made that participation by stakeholders in school administration is needed - i.e., parents, students, and a strong working team with effective coordination which can comprise three bodies: a leading team comprising administrators and school committee, a coordination team tasked with supporting and coordinating to maintain quality of the working system, and an operation team responsible for developing student quality through the five steps of student care and support system. Results of this study will be used to drive the process of the support system to reach individual learners to reduce violence in schools.

Keywords: Student Care and Support System, Prevention of School Violence

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง

ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2002) ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้

คู่คุณธรรม แต่จากที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนก่อการทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน ทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม การใช้ภาษาที่รุนแรง ช่มชู้ ต้าหนิดเตียน กล่าวโทษผู้อื่น การใช้ภาษาท่าทางที่ไม่เหมาะสม พฤติกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง ซึ่งผลการสำรวจในโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด เมื่อปี 2560 ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่ามีเด็กถูกรังแกในสถานศึกษาปีละประมาณ 6 แสนคน ซึ่งเด็กกลุ่มที่ครอบครัวยึดความรุนแรงหรือเด็กที่ป่วยโรคทางจิตเวชมักเป็นกลุ่มผู้รังแก ส่วนเด็กที่มีความเสี่ยงถูกรังแกสูงคือ เด็กที่มีพัฒนาการช้า เด็กพิการ เด็กพิเศษ หรือกลุ่มเพศทางเลือก (Department of Mental Health, 2017) ทำให้สัดส่วนเด็กถูกรังแกของประเทศไทยอยู่ในอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศญี่ปุ่น สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนนับวันยิ่งวิกฤติและส่งผลต่ออนาคตและความมั่นคงของชาติ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง (Office of the Basic Education Commission, 2009) ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้รับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง และ ดำเนินการลดความรุนแรงในเด็กนักเรียน สร้างความสมานฉันท์ที่เกิดในสังคมโดยเริ่มต้นที่สังคมในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษาโดยสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ คือ 1) บริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 2) ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น และ 3) ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามการประเมินผล สนับสนุน ให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน ผู้วิจัยตระหนักในปัญหาความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนที่ส่งผลต่อความประพฤติของนักเรียน และมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จึงได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทาง

การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการป้องกันหรือลดความรุนแรงเพื่อส่งผลให้คุณภาพนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความรุนแรงภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความรุนแรงภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ สถานภาพของบิดามารดา และ การพักอาศัย ของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ความรุนแรง

World Health Organization [WHO] (2002) ได้ให้ความหมายว่า การใช้ความรุนแรง หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาและแสดงออกมาทางร่างกาย การขู่บังคับ การแสดงอำนาจ ต่อตนเอง บุคคลอื่นกลุ่มบุคคล หรือชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความสะเทือนใจ ความสูญเสีย หรือการถูกทอดทิ้ง

WHO (2002) แบ่งประเภทของความรุนแรงเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence) หมายถึง ลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากบุคคลกระทำต่อตนเอง ความรุนแรงกลุ่มนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจงได้ คือ 1) พฤติกรรมการฆ่าตัวตาย ซึ่งรวมทั้งความคิดฆ่าตัวตาย ความพยายามฆ่าตัวตายและการฆ่าตัวตายโดยสมบูรณ์ และ 2) พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง เป็นการกระทำให้ตนเองบาดเจ็บ มุ่งร้ายต่อตนเอง หรือทำให้ตนเองอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย แต่ไม่จำเป็นต้องมีผลถึงเสียชีวิต
2. ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่น ความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภท คือ ความรุนแรงในครอบครัว และ ความรุนแรงในชุมชน
3. ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม (Collective Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ เป็นความรุนแรงที่เกิดจากรัฐหรือประเทศ แบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) ความรุนแรงทางสังคม 2) ความรุนแรงทางการเมือง และ 3) ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ

WHO (2002) แบ่งลักษณะของการกระทำความรุนแรงตามวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกของถึงความรุนแรงเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical Violence) หมายถึง การได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรง ในรูปแบบการเขียนตี ตะ กัดหรือวิธีอื่นทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ เช่น กระตุกหัก เลือดออก ฟกช้ำ แผลไฟไหม้ได้รับสารพิษ รวมถึงการทะเลาะวิวาท เป็นต้น ทั้งนี้ต้องคำนึงบริบทของแต่ละวัฒนธรรมด้วย และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ

2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Violence) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ หรือตกลงยินยอมร่วมและ การกระทำนั้น อาจใช้กำลังบังคับข่มขู่ หรือหลอกล่อ ชักชวนให้สิ่งตอบแทน

3. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) หมายถึง การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับอย่าง ไม่มีเหตุผล ทำให้ได้รับความอับอาย รู้สึกด้อยค่าหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์

4. ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย ทอดทิ้ง (Deprivation or Neglect) หมายถึง การไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และคุ้มครองอย่างเหมาะสม การถูกละเลย ทอดทิ้งในเรื่องปัจจัยสี่ในการดำเนินชีวิต หรือสุขภาพอนามัย จนเกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ

Remschmidt (2001) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมรุนแรง มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านกรรมพันธุ์และร่างกาย ได้แก่ กรรมพันธุ์ และสภาพแรกเกิด ผลจากระบบประสาท และระบบต่อมไร้ท่อ
2. ภาวะบกพร่องของการรู้คิด (Cognitive Deficit)
3. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตพยาธิสภาพ
4. ปัจจัยด้านพัฒนาการและอายุ ได้แก่ พัฒนาการด้านจิตสังคมและความผิดปกติทางจิตเวชในเด็กและวัยรุ่น
5. เพศ
6. สุราและสารเสพติด
7. ปัจจัยด้านจิตสังคม ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันและการส่งเสริม ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ถูกกระทำ

รุนแรง อิทธิพลจากการเลี้ยงดูในครอบครัว อิทธิพลจากสังคม ในโรงเรียน อิทธิพลจากกลุ่ม การส่งเสริมการใช้ความรุนแรงในสังคม สภาวะแวดล้อมประจำวันที่พบเห็นการใช้ความรุนแรง Remschmidt (2001) ยังได้กล่าวต่อถึงตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรงอีก 6 ประการ คือ

1. เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีอัตราเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่าเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง
2. การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมความรุนแรงมีเพิ่มขึ้น

3. การพบเห็นความก้าวร้าวรุนแรงจากสื่อต่าง ๆ มีผลกระทบในห้อยากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือยอมรับว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นเรื่องปกติธรรมดาในชีวิตประจำวัน

4. การทำตามแบบอย่าง การเห็นการใช้ความรุนแรงในผู้ใหญ่

5. การเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดัน กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้

6. ผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น อยู่ในสภาพที่เข้มงวด มีความเครียดสูง มีการแข่งขันกัน โดยขาดความเห็นอกเห็นใจ และถูกปฏิเสธหรือไม่ยอมรับจากบุคคลรอบข้าง เป็นต้น

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Ministry of Education (1999) ได้ให้ความหมายว่าการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นวิกฤตทั้งปวง

Ministry of Education (2002) ได้ให้ความหมายว่าการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองรวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้นสามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

Department of Mental Health (2001) กล่าวว่า ความสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนแล้ว การประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ขั้นตอน (Office of the Basic Education Commission, 2009) ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง
2. การคัดกรองนักเรียน การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา

3. การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง

4. การป้องกันและแก้ไขปัญห การพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งที่ของการช่วยเหลือนักเรียนควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วยการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห

5. การส่งต่อ การป้องกันและแก้ไขปัญหของนักเรียนอาจมีบางกรณีที่มีปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

วิธีการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น

คุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 ได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ สถานภาพของบิดามารดา และการพักอาศัย

ตัวแปรตาม

ลักษณะของการกระทำความรุนแรง ตามวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกถึงความรุนแรง 4 รูปแบบ (WHO, 2002) ได้แก่ 1) ความรุนแรงทางร่างกาย 2) ความรุนแรงทางเพศ 3) ความรุนแรงทางจิตใจ และ 4) ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย หรือ ทอดทิ้ง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาความรุนแรงของนักเรียน

1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 จำนวน 234 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 จำนวน 148 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จากนั้นสุ่ม

โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียน

ระยะที่ 2 การศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน และครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 คัดเลือกโดยการจับฉลากชื่อโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพ

3.1 แบบสอบถามสภาพปัญหาความรุนแรง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ข้อคำถามเกี่ยวกับความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงทางจิตใจ และ ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย หรือ ทอดทิ้ง ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC 1.00 ทุกข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับ เท่ากับ .963

3.2 ข้อคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงภายในโรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและกลับคืนให้ผู้วิจัยภายใน 7-15 วัน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืนได้แบบสอบถามกลับมา 148 ชุด คิดเป็น 100%

4.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ แปลผลข้อมูล

4.3 นัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน และ ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6 คน

4.4 สรุปแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือในการป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงภายในโรงเรียนของนักเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 นำเสนอข้อมูลพื้นฐานด้วยคำร้อยละ

5.2 นำเสนอสภาพปัญหาความรุนแรงของนักเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 นำเสนอผลเปรียบเทียบสภาพปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบว่า มีความแตกต่าง จะทดสอบ รายคู่ด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD หรือ Fisher's Least-Significant Difference

5.4 วิเคราะห์หาข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน ภาพรวมพบความรุนแรงอยู่ในระดับค่อนข้างบ่อย ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.72) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรุนแรงทางจิตใจ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.73)

2. ผลการเปรียบเทียบลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงของนักเรียนภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 จำแนกตามเพศ อายุ ผลการเรียน สถานภาพของบิดามารดา และการพักอาศัย ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายพบการกระทำ ความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนหญิง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-11 ปี พบการกระทำ ความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนที่มีอายุ 12 ปี ขึ้นไป ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.3 จำแนกตามผลการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนสูง พบการกระทำ ความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

2.4 จำแนกตามสถานภาพของบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน พบการกระทำ ความรุนแรงภายในโรงเรียนน้อยกว่านักเรียนที่บิดามารดาหย่าร้าง และนักเรียนที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

2.5 จำแนกตามการพักอาศัย พบว่า นักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ พบการกระทำ ความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ และนักเรียนที่อาศัยอยู่กับญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 พบว่า การป้องกันปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้และขัดเกลาผู้เรียน ถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่รองรับมาจากครอบครัวของผู้เรียน และถือเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมของนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยแก้ไขความรุนแรงภายในโรงเรียนได้ เพียงแต่ต้องมีการดำเนินการตามกระบวนการอย่างจริงจัง โดยให้ครูเข้าถึงตัวนักเรียนให้ได้มากที่สุด การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ การทำความรู้จักกับผู้เรียนจะทำให้การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในส่วนอื่น ๆ ดำเนินต่อไปได้ เช่น ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียน เมื่อพบว่า มีนักเรียนที่ถูกคัดกรองเป็นกลุ่มเสี่ยง ต้องมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง พูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และควรทำให้กระบวนการแนะแนวมีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้น จากการดำเนินงานที่ผ่านมาปัญหาอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การไม่ให้ความร่วมมือของผู้ปกครองและนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และการขาดครูผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหรือครูที่จบเอกแนะแนวโดยตรงมาทำหน้าที่ดูแล การที่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการจะต้องเป็นแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั่นคือ ผู้ปกครองและนักเรียน และ หัวใจของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การมีทีมงานที่เข้มแข็งและประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ประกอบด้วย 3 ทีม คือ ทีมนำ ได้แก่ ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา ทีมประสาน ทำหน้าที่สนับสนุนประสานงานให้เกิดระบบการทำงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ ทีมทำ เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรง มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตาม 5 ขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาความรุนแรงของนักเรียนภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมพบความรุนแรงอยู่ในระดับค่อนข้างบ่อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรุนแรงทางจิตใจ อยู่ในระดับค่อนข้างบ่อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากนักเรียนเคยเห็น เคยกระทำ หรือเคยเป็นผู้ถูกกระทำ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น เคยถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ เคยถูกกีดกันออกจากการเล่น

ทำกิจกรรมกลุ่ม เคยถูกเพื่อนใช้คำพูดรุนแรงว่ากล่าวผ่านทางสื่อสังคม Facebook เคยพูดคำหยาบคาย เป็นต้น หากมองตามสภาพปัญหาแล้วจะเห็นว่า ความรุนแรงในพื้นที่โรงเรียนนั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาเพียงลำพัง หากแต่มีบริบทที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับนักเรียนแต่ละคน ทั้งในระดับชุมชน ครอบครัว รวมไปถึงโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanrod (2022) ศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมกรลั่นแกล้งกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า รูปแบบและลักษณะของพฤติกรรมกรลั่นแกล้งที่พบมากที่สุด คือ พฤติกรรมกรลั่นแกล้งทางคำพูด (ร้อยละ 82.0) ซึ่งถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการล้อเลียน การนินทา และการเข้าแหย่ ร้องลงมา คือ พฤติกรรมกรลั่นแกล้งทางร่างกาย (ร้อยละ 68.0) ที่ระบุว่า เคยถูกกลั่นแกล้งทางร่างกาย ในลักษณะของการเตะ การตี การผลัก และ การกรลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ (ร้อยละ 45.0) ที่ระบุว่า เคยถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ ในลักษณะของการกรลั่นแกล้งโดยใช้กลุ่มเพื่อนกดดันให้แยกจากกลุ่ม โดยใช้กลุ่มเพื่อนกระจายข่าวลือให้ถูกเข้าใจผิดในแง่ลบ และโดยใช้กลุ่มเพื่อนประณาม กล่าวโทษ ไม่ให้เพื่อนเข้าใกล้

2. ผลการเปรียบเทียบลักษณะของการกระทำความรุนแรงของนักเรียนภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ สถานภาพของบิดามารดา และการพักอาศัย ทั้งภาพรวมและรายด้าน พบว่า ทุกตัวแปรพบความรุนแรงแตกต่างกัน อภิปรายผลจำแนกตามตัวแปรดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายพบการกระทำความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนหญิง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนชายมีโอกาสได้รับรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงจากรุ่นพี่ได้ง่ายกว่านักเรียนหญิงและในขณะเดียวกันนักเรียนชายมีการถูกยั่วเย้าได้ง่ายกว่า จึงทำให้นักเรียนชายมีแนวโน้มพบความรุนแรงได้มากกว่านักเรียนหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nualpan (2018) ศึกษา เรื่อง ปัญหาความรุนแรง: กระบวนการครอบงำความคิดของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กระบวนการครอบงำความคิดของนักศึกษาอาชีวศึกษามีอยู่ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการรับน้อง 2) กระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ความรุนแรงจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง และ 3) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของนักศึกษาอาชีวศึกษาเอง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวศึกษา เกิดจากองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบภายในที่แสดงออกมาจากความรู้สึกนึกคิดภายในสภาพบังคับของจิตใจ คือ กระบวนการครอบงำความคิด เป็น

ปัจจัยหลัก ที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวศึกษา และ 2) องค์ประกอบภายนอกจากสภาพแวดล้อมทั่วไป เป็นปัจจัยรองที่สนับสนุนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง คือ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านสถาบัน

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-11 ปี พบการกระทำความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนที่มีอายุ 12 ปี ขึ้นไป ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่มีอายุน้อยและอ่อนแอจะเป็นเป้าหมายในการกระทำความรุนแรงได้มากกว่านักเรียนที่มีอายุมาก เนื่องจากผู้ที่ชอบกระทำความรุนแรงกับผู้อื่นมักจะเลือกเป้าหมายที่อ่อนแอกว่าตนเอง จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนที่มีอายุน้อยพบความรุนแรงได้มากกว่านักเรียนที่มีอายุมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noimanee (2018) ศึกษา สถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว ในตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อายุต่างกัน มีสถานการณ์เสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามผลการเรียน พบว่า นักเรียนที่ผลการเรียนสูง พบการกระทำความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงจะตกเป็นเป้าหมายของพวกที่ชอบกระทำความรุนแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ จึงทำให้นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงพบความรุนแรงได้มากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chumsuwan (2019) ศึกษา แนวทางเพื่อจัดการปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่า สาเหตุการทะเลาะวิวาทมาจากสาเหตุหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านเพื่อนและรุ่นพี่ 2) ด้านสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว 3) ด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของนักเรียน และ 4) ด้านสถานที่ตั้งของสถานศึกษา โดยในปัจจุบันการยั่วเย้า ต้าทอกันนั้นไม่ใช่แค่เพียงเวลาพบหน้ากันเท่านั้น แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดการยั่วเย้า สบประมาท หรือด่าทอ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์ เป็นต้น อันนำไปสู่การทะเลาะวิวาทที่รุนแรง

2.4 จำแนกตามสถานภาพของบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน พบการกระทำความรุนแรงภายในเรียนน้อยกว่านักเรียนที่บิดามารดา หย่าร้าง และนักเรียนที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันได้รับการดูแลปกป้องจากผู้ปกครองรอบด้าน ทำให้โอกาสที่จะพบ

ความรุนแรงมีน้อยกว่านักเรียนที่ขาดผู้ปกครองดูแล เนื่องจากนักเรียนที่ขาดผู้ปกครองดูแลจะมีโอกาสที่อยู่โดดเดี่ยวสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองดูแล และเมื่อนักเรียนอยู่อย่างโดดเดี่ยวจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ตกเป็นเป้าหมายของผู้ที่ข่มขู่กระทำความรุนแรงและในขณะเดียวกันนักเรียนอาจจะเป็นผู้กระทำความรุนแรงด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ponpichai, & Uieng (2020) ได้ศึกษา เรื่อง การป้องกันพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเยาวชน ได้แก่ทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงโดยรวม รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ทัศนคติต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงทางคำพูด มีมารดาประกอบอาชีพเกษตรกร สถานภาพทางการศึกษา และ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเยาวชน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถอธิบายได้ร้อยละ 78.5 และสอดคล้องกับ Wacharasin, Khamngoen, Sriprasan, & Chivanon (2021) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในครอบครัวของเด็กวัยเรียน พบว่า ปัจจัยด้านประวัติความรุนแรงในครอบครัวด้านวาจา ประวัติการทะเลาะวิวาทในครอบครัว และ ความเครียดของการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความรุนแรงในครอบครัวของเด็กวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับความรุนแรงในครอบครัวของเด็กวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 จำแนกตามการพักอาศัย พบว่า นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ พบการกระทำความรุนแรงภายในโรงเรียนค่อนข้างบ่อยกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ และนักเรียนที่อยู่กับญาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาวะแวดล้อมประจำวันที่พบเห็นการใช้ความรุนแรงของพ่อแม่ ผลกระทบจากการติดตามสื่อต่าง ๆ ที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบตามใจ ขาดการควบคุม ลักษณะครอบครัวที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมรุนแรง เช่น มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Krajangsaeng, Kamolbhibhat, & Chantuk. (2021) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมลอกเลียนแบบ มากที่สุด คือ บริบททางสังคม และการรับชมสื่อที่ใช้ความรุนแรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ได้แก่ สถาบันครอบครัว รองลงมาคือ พฤติกรรมลอกเลียนแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียนในเครือข่ายท่าชนะ 2 พบว่า การป้องกันปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยแก้ไขความรุนแรงภายในโรงเรียนได้ เพียงแต่ต้องมีการดำเนินตามกระบวนการอย่างจริงจัง โดยให้ครูเข้าถึงตัวนักเรียนให้ได้มากที่สุด โดยการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีประสิทธิภาพ จะทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในส่วนอื่น ๆ ดำเนินต่อไปได้ เช่น ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียน เมื่อพบว่า มีนักเรียนที่ถูกคัดกรองเป็นกลุ่มเสี่ยง ต้องมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง พูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน คือ การไม่ให้ความร่วมมือของผู้ปกครองและนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และการขาดครูผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหรือครูที่จบเอกแนะแนวโดยตรงมาทำหน้าที่ดูแล การที่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการจะต้องเป็นแบบมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและนักเรียน หัวใจของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การมีทีมงานที่เข้มแข็งและประสานสัมพันธ์กันอย่างดี ประกอบด้วย 3 ทีม คือ ทีมนำ ได้แก่ ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา ทีมประสาน ได้แก่ หัวหน้าระดับชั้น ทำหน้าที่สนับสนุนประสานงานให้เกิดระบบการทำงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ ทีมทำ ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน ครูแนะแนว เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรง มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตาม 5 ขั้นตอน ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Department of Mental Health (2001) กล่าวว่า ความสำคัญที่จะต้องมีการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน การประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ดังนั้น การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างจริงจังสามารถช่วยลดปัญหาคความรุนแรงภายในโรงเรียนได้ แต่อุปสรรคในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน นั่นคือ การประสานงานกับผู้ปกครองในการที่จะเรียนรู้และรู้จักผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากบางครั้งผู้ปกครองก็ไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเท่าที่ควร และจากการสนทนากลุ่มผู้ร่วมสนทนามีความเห็นพ้องกันว่า ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจะมี

ประสิทธิภาพและสามารถแก้ปัญหาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังและต้องสามารถติดตามและประสานงานกับผู้ปกครองอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dachosad (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่องานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในเครือข่ายสถานศึกษาลำทับ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเครือข่ายสถานศึกษาลำทับ เพื่อนำไปใช้ในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้ววางแผน (2) ขั้วรู้/ตระหนัก/เข้าใจ (3) ขั้วลงมือปฏิบัติ (4) ขั้วความร่วมมือ และ (5) ขั้วตรวจสอบและประเมินผล

สรุป

สภาพปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน ภาพรวมพบความรุนแรงอยู่ในระดับค่อนข้างบ่อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรุนแรงทางจิตใจ ซึ่งผลการเปรียบเทียบลักษณะของการกระทำความรุนแรงของนักเรียนภายในโรงเรียน พบว่านักเรียนที่เพศ อายุ ผลการเรียน สถานภาพของบิดามารดา และการพักอาศัย แตกต่างกัน พบการกระทำความรุนแรงในโรงเรียนแตกต่างกัน สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน คือ การบริหารจัดการจะต้องเป็นแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั่นคือ ผู้ปกครองนักเรียน และ ทีมงานที่เข้มแข็งและประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ประกอบด้วย 3 ทีม คือ ทีมนำ ได้แก่ ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา ทีมประสาน ได้แก่ หัวหน้าระดับชั้น ทำหน้าที่สนับสนุนประสานงานให้เกิดระบบการทำงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ ทีมทำ ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน ครูแนะแนว ทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตาม 5 ขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียนเครือข่ายท่าชนะ 2 พบว่า ยังมีสภาพความรุนแรงภายในโรงเรียนที่นักเรียนได้พบค่อนข้างบ่อยครั้ง ดังนั้น ครูและผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง และควรที่จะนำสภาพปัญหาดังกล่าวที่ศึกษาพบ มาแก้ไขเป็นรายกรณี (Case Study) โดยการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มข้น จริ่งจ้งและพัฒนาปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพที่สามารถเข้าถึงผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อลดปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน

2. จากการศึกษาแนวทางการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหากมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง จะมีประสิทธิภาพมากพอที่จะช่วยลดปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียนได้ ซึ่งผู้บริหาร ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน ให้ความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยกันลดปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน

3. ควรนำผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือแนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะด้านเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาแบบเจาะจงได้ตรงประเด็น เช่น ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางด้านอารมณ์ ความรุนแรงทางด้านสังคม และความรุนแรงทางด้านสติปัญญา เป็นต้น

2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาให้มากขึ้น โดยนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของทีมงาน ทีมประสาน และทีมทำ ไปทดลองใช้ เพื่อจะได้ข้อมูลนำมาเปรียบเทียบว่า เมื่อนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษาแล้ว สามารถลดความรุนแรงในสถานศึกษาได้ มากน้อยเพียงใด

References

- Chanrod, A. (2022). A study of the severity on bullying behavior among the students in secondary schools of Mueang District in Phitsanulok Province. *Journal of Local Management and Development Pibulsongkram Rajabhat University*, 2(1), 43-56. [in Thai]
- Chumsuwan, K. (2019). *Study of Directions for Addressing Student Quarrel Problems in a Private Vocational College* (Master's Thesis). Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok. [in Thai]
- Dachosad, S. (2020). *Relationships between Teachers' Perception of Student Assistant System and Quality of Life of Students in the Lamthap School Network Group under Krabi Primary Educational Service Area Office* (Master's Thesis). Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat Province. [in Thai]

- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2001). *Thai Mental Health 2000-2001*. Bangkok: Freight Forwarding Organization. [in Thai]
- _____. (2017). *Annual Report 2017*. Bangkok: Bureau of Mental Health Service Management. [in Thai]
- Krajangsaeng, K., Chanasith, K., & Chantuk, T. (2021). Causal factors affecting the behavior of violence against others of middle adolescents. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 12(27), 97-110. [in Thai]
- Ministry of Education, Department of Academic Affairs. (1999). *National Education Act, B.E. 2542 (1999)*. Bangkok: Freight Forwarding Organization. [in Thai]
- _____. (2002). *National Education Act, B.E. 2542 (1999) Amendment (2nd Amendment) B.E. 2545 (2002)*. Bangkok: The Teachers Council of Thailand. [in Thai]
- Noimanee, S. (2018). *The Situation Survey for Violence Risk Factors in Case Study of Maeyang Hoe Sub-district, Rongkwang district, Phrae Province* (Master's Thesis). Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- Nualpan, C. (2018). *Violence: The Hegemony Process of Vocational Students in Bangkok* (Master's Thesis). Rangsit University, Bangkok. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2009). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2008*. Bangkok: Thailand Agricultural Cooperative Assembly Limited. [in Thai]
- Ponpichai, W., & Uieng, J. (2020). *Prevention of Adolescent Violence Behaviors in Mueang District, Trang Province* (Master's Thesis). Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang Campus. Trang Province. [in Thai]
- Remschmidt, H. (2001). *Schizophrenia in Children and Adolescents*. United Kingdom. Cambridge University Press.
- Wacharasin, C., Khamngoen, R., Sriprasan, C., & Chivanon, N. (2021). Factors related to violence in families with school age children. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 5(2), 189-200. [in Thai]
- World Health Organization. (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยประถมศึกษากับการสื่อความหมายถึงชนบทไทย Thai Textbooks for Primary Education and the Depiction of Thai Rural Areas

จักรพันธ์ มั่นจันดา^{1*}

วรรณนะ หนูหมื่น¹

สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์¹

*e-mail: jakraphan.ffy5@gmail.com

Jakraphan Manjanda¹

Wanna Numun¹

Program of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University¹

Received: September 13, 2022, Revised: November 30, 2022, Accepted: December 23, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยหนังสือแบบเรียนภาษาไทยประถมศึกษากับการสื่อความหมายถึงชนบทไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อความหมายถึงชนบทไทยในเรื่องเล่าหลักของหนังสือแบบเรียนภาษาพาที่ซึ่งใช้เป็นหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือแบบเรียนชุดภาษาพาที่ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวนทั้งสิ้น 6 เล่ม ทั้งนี้จะวิเคราะห์เฉพาะเรื่องเล่าหลักในบทเรียนเนื่องจากเป็นเรื่องเล่าที่ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจัดทำหนังสือเป็นผู้เรียบเรียงขึ้นใหม่ทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและเป้าประสงค์ของรัฐบาลในฐานะผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศผ่านการจัดการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าในหนังสือแบบเรียนภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ได้นำเสนอการสื่อความหมายถึงชนบทใน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ชนบท พื้นที่แห่งความสุขท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์พร้อมของธรรมชาติ 2) ชนบท พื้นที่แห่งความเป็นไทย 3) ชนบท พื้นที่แห่งความภาคภูมิใจในบรรพชน 4) ชนบท พื้นที่แห่งความงดงามในจิตใจของผู้คน และ 5) ชนบท พื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา ทั้งนี้ผลการศึกษาโดยเปรียบเทียบการประกอบสร้างความหมายของ “ชนบทไทย” ในหนังสือแบบเรียนภาษาพาที่ควบคู่กับชนบทไทยในการรับรู้ของคนในสังคมนั้น เป็นสิ่งที่ทำให้สามารถเข้าใจทิศทางการเสริมสร้างการรับรู้ทางการศึกษาแก่เยาวชนในฐานะอนาคตของชาติ รวมทั้งสามารถสร้างความตระหนักถึงการยอมรับความหลากหลายที่มีอยู่ในสังคมไทยได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: หนังสือแบบเรียนภาษาไทย การสื่อความหมาย ชนบทไทย

Abstract

The objective of the research entitled “Primary Education Thai Textbooks and the Depiction of Rural Areas of Thailand” was to explore the depiction of Thai rural areas through main narratives in the Pati Language Textbook used for the Thai language subject at the elementary level in Thailand and composed by the Office of the Basic Education Commission (OBEC), Ministry of Education. Data were collected from the Pati Language Textbook series used for Grades 1-6 (Prathomsuksa 1-6), totaling six books and presented in the form of descriptive analysis. However, only the main narratives were analyzed as they had completely been rewritten by textbook experts, to be in line with the core curriculum of basic education in Thailand and the government that determines the direction for national development through education management.

Results reveals that Thai countryside are depicted in five categories. Specifically, it is sometimes referred to areas of happiness amid the abundance of nature, of representing Thainess, of pride in their ancestors, of kindness and generosity, and of in need of development. By comparing the results of the present study with the local people’s perceptions of countryside, results can offer better understanding and familiarity with the term through education and raise awareness among youths as future of the nation on the importance of respecting social diversity that exists in Thai society.

Keywords: Thai Textbooks; Depiction; Thai Rural Areas

บทนำ

การศึกษานับเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการหล่อหลอมทัศนคติ ความคิดและความเชื่อของผู้อยู่ใต้การปกครองให้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่รัฐบาลของแต่ละชาติกำหนด ดังนั้นจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นความคาดหวังสำหรับการเป็นผู้พัฒนาชาติต่อไปในอนาคต (Nimnuan, 2016)

การศึกษาภายใต้ระบบราชการแบบรวมศูนย์ที่เริ่มจากการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตร รวมทั้งการจัดทำเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนจากส่วนกลางโดยใช้เหตุผลในเรื่องความเป็นมาตรฐานหรือความเป็นแบบแผนเดียวกันทั่วประเทศนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นการพยายามหดยืนยันข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ส่งผ่านแก่นักเรียน โดยโรงเรียนทำหน้าที่ส่งผ่านผู้เรียนให้กลายเป็นผู้ใหญ่ด้วยการเรียนรู้จากโลกของความจริงในสังคมรอบข้างที่ตนเติบโตขึ้น กับความรู้ในสังคมโลกภายนอกที่ถูกหดยืนยันให้โดยโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชาติและโลกภายนอกผ่านเนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียนในลักษณะเช่นไร (Leepreecha, 2007)

ท่ามกลางความหลากหลายของลักษณะทางภูมิประเทศ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในสังคมเมือง รวมทั้งท้องถิ่นหรือชนบทนั้น การจัดทำหนังสือแบบเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการ จึงเกิดขึ้นเพื่อ

เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา ที่ได้รับการส่งต่อไปยังโรงเรียนทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย ทั้งในเมืองหลวง เมืองใหญ่ บณูเขา ท้องนา หรือแม้แต่หมู่เกาะต่าง ๆ แม้ว่าผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นจะมีวิถีชีวิตในลักษณะที่ต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ การจัดการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักสูตรจากส่วนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่เหมือนและเท่าเทียมกัน

หนังสือแบบเรียนภาษาพาทีที่ใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับในแวดวงทางการศึกษา ภาษาพาทีประกอบด้วยส่วนหลักของบทเรียน คือ “บทอ่าน” ที่จัดได้ว่าเป็น “เรื่องเล่าหลัก” ซึ่งได้รับการแต่งและเรียบเรียงขึ้นใหม่จากคณะกรรมการผู้เกี่ยวข้อง นับว่าเป็น “วาทกรรมกระแสหลัก” ซึ่งนอกจากจะต้องคำนึงถึงสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education, 2008) แล้ว หนังสือแบบเรียนดังกล่าวยังมีหน้าที่ตอบสนองแนวคิดที่รัฐบาล หรือนักวิชาการด้านการศึกษาดังกล่าวจะปลูกฝังแก่ประชากรในรุ่นอายุ 6 - 13 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พลเมืองไทย

ทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษาในภาคบังคับตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าวจึงเกิด การใช้หนังสือแบบเรียนภาษาพาทีในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในพื้นที่ทั่วประเทศ (Suksaranchit, 2012) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยประถมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยที่มี พัฒนาการทางสติปัญญา ภาษา อารมณ์ สังคมและจริยธรรม อันเป็นพื้นฐานของพัฒนาการด้านสังคมและจริยธรรมในวัยต่อไป ดังนั้นเรื่องเล่าในหนังสือแบบเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้เด็กวัยประถมศึกษา “กลายเป็นไทย” ในแบบที่ พึงประสงค์ การผลิตซ้ำ “ความเป็นไทย” ผ่านแบบเรียน ท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจึงกลายเป็น ภาพตัวแทนที่ถูกคัดสรรถ่ายทอด และเลือกให้บรรจุลงในแบบ เรียนโดยเฉพาะตามการนิยามและการให้ความสำคัญโดยรัฐ (Khumnoun, 2015)

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การประกอบสร้าง “ความเป็นชนบท” จากแนวคิดของส่วนกลางซึ่งอยู่ท่ามกลาง วิถีชีวิตแบบเมือง และด้วยความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่ได้รับการ ศึกษาท่ามกลางวิถีชีวิตในเมือง ในขณะที่ผู้เรียนบางส่วน มีวิถีชีวิตท่ามกลางชนบทจริง ๆ นั้น จะมีความเข้าใจและรับรู้ “ชนบท” ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากการคัดสรรและเลือกใช้ ชนบทที่เป็นชุดความคิดจากการกำหนดของรัฐ และเหตุใด ชนบทจึงเป็นพื้นที่ที่รัฐเลือกมาเพื่อสร้างการรับรู้หรืออุดมการณ์ ของรัฐแก่ผู้เรียนในวัยประถมศึกษา

โดยทั่วไปแล้ว “ชนบท” เป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถ กำหนดนิยามตายตัวได้ เนื่องจากความเป็นชนบทนั้นไม่ได้ จำกัดอยู่แต่ในเรื่องของพื้นที่ทางกายภาพ แต่ยังครอบคลุมถึง วิถีชีวิต ความคิด รวมทั้งความสัมพันธ์ของผู้คนด้วย การกำหนด ความหมายของชนบทจึงอาจมีความแตกต่างกันตามทัศนะ ของผู้มีอำนาจนิยาม เช่น การกำหนดให้ชนบทไทยมีความอุดม สมบูรณ์ สวยงามพร้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ การกำหนดให้ ชนบทเป็น “บ้านนอก เขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวง ออกไป” (Office of the Royal Society, 2011) เป็นชายขอบ ฯลฯ

ชนบทจึงครอบคลุมมากกว่าลักษณะทางกายภาพ ของพื้นที่และไม่สามารถกำหนดขอบเขตได้ชัดเจน หากแต่สิ่ง ที่สามารถสะท้อนจากการนิยามชนบทในหนังสือแบบเรียนนั้น จะสามารถทำให้เข้าใจถึงปฏิบัติการวาทกรรมของผู้มีอำนาจ ทางการศึกษาต่อผู้เรียน ด้วยชนบทในวรรณกรรมและการ รับรู้ของคนไทยล้วนแล้วแต่เป็นช่องว่างที่เป็นปฏิบัติการทาง วาทกรรมของความไม่เท่าเทียมและความเป็นคู่ตรงข้ามกัน ระหว่างเมืองและชนบท

ดังนั้นหากเป็นไปในลักษณะดังกล่าว การศึกษา ในประเด็นนี้จึงเป็นการทบทวนความคิดที่มีต่อชนบทแบบ ดั้งเดิมและกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการรับรู้แก่ เยาวชนนั้นได้ตระหนักถึงการสร้างภาพสะท้อนของชนบทที่ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เหมาะสม และสามารถนำไปสู่การ สร้างนิยามชนบทในทิศทางที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่ง ต่างจากนิยามที่ถูกแช่แข็งไว้ดังที่ผ่านมา รวมทั้งเป็นการลด ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเป็นปัจจัย ที่ทำให้ผู้เรียนในฐานะอนาคตของชาติจะได้ตระหนักถึง ความสำคัญและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับความแตกต่าง หลากหลายที่เกิดขึ้นจริงในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงพิจารณาและได้ตั้งข้อสังเกตว่าหนังสือแบบเรียน ภาษาพาทีนั้นจะเลือกสื่อความหมายถึงชนบทในลักษณะเ ช่นไรบ้าง ท่ามกลางความแตกต่างด้านพื้นที่ ภูมิประเทศ ภูมิสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งความเป็นเมืองและความ เป็นท้องถิ่นของตน คณะผู้จัดทำจะเลือกใช้ชุดความหมาย ของชนบทอย่างไรเพื่อสะท้อนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ อันจะส่งผลต่อความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างที่อาจ เกิดขึ้นจากสิ่งที่พบในชีวิตประจำวันของตน โดยเปรียบเทียบ การประกอบสร้างความหมายของ “ชนบทไทย” ในหนังสือ แบบเรียนภาษาพาทีควบคู่กับชนบทไทยในการรับรู้ของคนใน สังคม ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาโดยใช้แนวคิดวาทกรรมกับ อัตลักษณ์ซึ่งจะแสดงให้เห็นภาพสะท้อนของ “ชนบท” ซึ่งเป็น ผลมาจากการกำหนดนิยามความหมายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทางการศึกษา ผ่านวาทกรรมกระแสหลักอย่างหนังสือแบบ เรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา

ทั้งนี้ผลของการศึกษาที่ พบว่า หนังสือแบบเรียน ภาษาไทยได้สะท้อนภาพแช่แข็งของชนบทอย่างเป็นแบบฉบับ ตามวาทกรรมหลักของสังคมไทยนั้น รวมทั้งได้ขาดการแสดง ถึงแง่มุมของความล้าหลังที่ปะทะกับการพัฒนา จะเป็นการ กระตุ้นเตือนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ตระหนักถึง การศึกษาถึงพื้นที่ชนบทในปัจจุบันซึ่งจำเป็นต้องได้รับการ ปรับเปลี่ยนให้แสดงภาพที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและบริบท ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันไป อันจะส่งผลต่อการสร้างการรับรู้รวมถึงทัศนคติที่เยาวชนของ ชาติมีต่อชนบทและเมืองได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสื่อความหมายถึงชนบทไทยในเรื่องเล่าหลักของหนังสือแบบเรียนภาษาพาที่ซึ่งใช้เป็นหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

นัยทางความหมายเกี่ยวกับชนบทไทยในวรรณกรรม
นอกจากเรื่องราวต่าง ๆ ที่วรรณกรรมได้ทำหน้าที่ส่งต่อแก่ผู้อ่านแล้ว วรรณกรรมยังทำหน้าที่สื่อลักษณะสำคัญบางประการของสังคมผ่านอีกชั้นจากมุมมองของผู้แต่ง รวมทั้งยังปรากฏการกำหนดนิยามความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ “ชนบท” ซึ่งมักจะเป็นฉากสำคัญของวรรณกรรมหลายเรื่อง

ทั้งนี้ “ชนบท” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 “ชนบท” หมายถึง “น. บ้านนอก เขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป” (Office of the Royal Society, 2011) ในขณะที่ Polsri (2004 cited in Phuangprayong, & Noonin, 2018) ได้กล่าวนิยามถึง “ชนบท” ไว้ว่า

ชนบท หมายถึง พื้นที่ที่อยู่นอกเขตตัวเมือง หรือ พ้นจากเมืองหลวงออกไป มีความหนาแน่นของประชากรน้อย ประชากรส่วนใหญ่เลี้ยงชีพด้วยการทำเกษตรกรรม การปศุสัตว์ หรือการประมงเป็นสำคัญ ชาวชนบทมีวิถีในการดำเนินชีวิตที่พึ่งพิงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ผูกพันกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคกลาง หรือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ รวมถึงมีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องเชื้อชาติและวัฒนธรรม รักหมู่คณะ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นิยามที่กล่าวมาได้สะท้อนการกำหนดความหมายของ “ชนบท” ในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นพื้นที่ที่ห่างไกลจากเมืองหลวงซึ่งเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ประเด็นด้านพื้นที่แล้วยังสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ชนบทที่พึ่งพาธรรมชาติ ทำการเกษตรกรรมและการประมง คนในชนบทผูกพันกับความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมประเพณีและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่มสังคมของตน สอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงชนบทในฐานะภาพแทนของ “ความเป็นไทย” ไว้ว่า

การที่คนไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ทำให้ผู้คนมีคุณธรรมและระบบความเชื่อ มีจารีตประเพณีเสมือนเป็นกฎหมายคุ้มครองคนในชนบท นอกจากนั้นเมืองไทยในชนบทยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติ สวยงาม ภาพความเป็นไทยจึงเป็นชนบทอันดงาม

สืบเนื่องมาจากพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีการสร้างอุดมการณ์ความเป็นไทยในลักษณะนี้เป็นไปเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความหวงแหนต่อถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ Satayanurak (2556 cited in Srisan, 2019)

ข้อความข้างต้นได้สะท้อนถึงพื้นที่ชนบทซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์พร้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ผู้คนมีศีลธรรมอันเนื่องมาจากพุทธศาสนา นอกจากนี้ชนบทยังเป็นภาพตัวแทนของความเป็นไทยที่สร้างความภูมิใจต่อทุกคนในและนอกพื้นที่ชนบทอีกด้วย ในขณะที่นักวิชาการหลายท่านก็ได้แสดงทัศนะถึงชนบทในลักษณะคู่ตรงข้าม (Binary Opposite) ระหว่างเมืองซึ่งมีสถานะสูงกว่าและชนบทที่มีสถานะเป็นชายขอบหรือห่างไกลจากความเจริญ ดังที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า

เมือง คือ พื้นที่ซึ่งมีระเบียบ อัน แสดงออกด้วย มารยาท อาชญาสิทธิ์ ภาษา การแต่งกาย และศาสนา ชีวิตของคนในเมืองจึงมีความมั่นคงปลอดภัยสมกับเป็นชีวิตมนุษย์ ในขณะที่ “บ้าน” และ / หรือ “ป่า” คือ พื้นที่ซึ่งขาดระเบียบ ถูกครอบงำด้วยผืนนาชนิดในทางสังคมก็แทบจะหาระเบียบอะไรไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นมารยาท ภาษา การแต่งกาย หรือ ประเพณีที่กำกับชีวิตก็ง่ายเสียจนไม่ได้กำกับธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งก็คือ กิเลสตัณหา (Eoseewong, 2014)

ทัศนะข้างต้นได้กล่าวถึงชนบทในเชิงตรงข้ามกับเมืองว่า เป็นพื้นที่ล้าหลังทั้งด้านการพัฒนาและวิถีชีวิตของผู้คนเป็นไปตามความเชื่อที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ทัศนะต่าง ๆ ที่มีต่อพื้นที่ชนบทนั้นแสดงให้เห็นถึงความเลือนไหลในการกำหนดนิยามชนบทดังที่ Tailanga (2014) ได้กล่าวถึงความหมายของ “ชนบท” ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ไม่คงที่ กล่าวคือ ในวรรณกรรมสมัยโบราณของไทยซึ่งได้สื่อถึงพื้นที่ชนบทโดยสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นจินตนิยม (Romantic) เช่น การพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกของกวีเมื่อจำต้องพลัดพรากจากนางผู้เป็นที่รัก เมื่อต้องออกเดินทางก็มักนำธรรมชาติรอบตัวมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกหวงไห้ของตนต่อหญิงคนรัก ฯลฯ การนำเสนอภาพพื้นที่ชนบทในระยะนั้นไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนความเป็นจริงของธรรมชาติ

ในระยะต่อมา วรรณกรรมสมัยใหม่ได้นำเสนอภาพของชนบทในแนวสัจนิยมซึ่งสะท้อนภาพสังคมอย่างตรงไปตรงมา และเชื่อว่า นักเขียนได้นำเสนออย่างปราศจากอคติ ก่อนที่จะได้รับการท้าทายด้วยแนวคิด “วาทกรรม” ของมิเชล ฟูกูต์ (Michel Foucault) ที่เชื่อว่า ความคิดและการกระทำของมนุษย์ย่อมได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมอื่น ๆ ที่ไหลเวียนอยู่ใน

สังคม จึงไม่มีใครที่จะแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง สถานะของผู้เขียน ช่วงเวลาที่เขียนงาน รวมทั้งกรอบแนวคิดที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาว่างานนั้นเกิดขึ้นเพื่อผลิตซ้ำหรือช่วงชิงความหมายใหม่ในสังคม สนับสนุนหรือท้าทายวาทกรรมที่ดำรงแวดล้อมอยู่ในระยะเวลานั้นอย่างไร ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนการเลือกนำเสนอความหมายของชนบทได้ ดังเช่นการศึกษาของ Nakthaen, & Anansiriwat (2020) ที่ศึกษาภาพแทนในพื้นที่สังคมชนบทผ่านเพลงลูกทุ่งชุดแม่ไม้มโหรีไทย ผลการศึกษา พบว่าการประกอบสร้างพื้นที่สังคมชนบทให้มีสภาพที่แตกต่างกับแบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) แสดงให้เห็นพฤติกรรมและแนวคิดของตัวละครชาวชนบทใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่หนึ่ง ภาพแทนพื้นที่สังคมชนบทเชิงบวก ที่บรรยายสังคมชนบทว่า เป็นสังคมในอุดมคติ (Idealism) เป็นดินแดนที่สงบสุขและงดงาม ประกอบสร้างตัวละครให้มีชีวิตเรียบง่าย พอเพียง สมถะ และผูกติดอยู่กับธรรมชาติ ทั้งยังปรากฏการปะทะของอุดมการณ์บริโภคนิยมและค่านิยมความพอเพียง

ส่วนลักษณะที่สอง ภาพแทนพื้นที่สังคมชนบทเชิงลบ กล่าวถึงพื้นที่แห่งความยากไร้และมีปัญหาของชาวชนบท เช่น ภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านเศรษฐกิจและการศึกษาในสังคมชนบท ตัวละครที่เป็นชาวชนบทมักถูกประกอบสร้างให้ตกอยู่ภายใต้วาทกรรมของการหมิ่นว่า เป็นผู้ด้อยความเจริญ ทุกข์ยากขาดโอกาสทางการศึกษา ฐานะยากจน และเป็นรองชาวเมือง

ในขณะที่กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยตั้งแต่ พ.ศ. 2530 – 2557 นั้น การศึกษาของ Sirichaiyongbun, & Kaewkallana (2016) ก็ได้สะท้อนนิยามความหมายถึงเมืองซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกับชนบท ในลักษณะที่เมืองเป็นผู้ร้ายที่รุกรานชนบททั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ สภาพสังคมเมืองที่คนเมืองมีวิถีชีวิตเป็นไปตามกระแสบริโภคนิยมและวิถีแห่งการแก่งแย่งแข่งขัน ชาวเมืองมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแบบท่างหิน

ดังนั้นการกำหนดนิยาม “ชนบท” ที่ปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวไม่คงที่ และขึ้นอยู่กับการเลือกสรรโดยผู้กำหนดสร้างวาทกรรมชุดนั้น ๆ

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยกับการสื่อความหมายทางสังคม

หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ นอกจากจะมีหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้เรียนแล้ว ยังทำหน้าที่นำความปรารถนาของรัฐบาลสู่ผู้เรียน ในฐานะพลเมืองของชาติได้เช่นกัน ดังนั้นองค์ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมที่นำเสนอแก่ผู้เรียนนั้น จึงเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมาย

การศึกษา ดำเนินชีวิตได้เหมาะสมและตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม ดังเช่นที่ปรากฏในการศึกษาตัวละครเอกจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โดย Nammontree (2018) พบว่า ภาพแทนอันพึงประสงค์ซึ่งปรากฏในตัวละครเอกฝ่ายดี ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ จริยธรรม การช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย ความเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การยอมรับและความกล้าหาญในสังคม ในขณะที่ภาพแทนอันไม่พึงประสงค์ที่ปรากฏในตัวละครเอกฝ่ายร้าย ได้แก่ ขาดความฉลาดทางอารมณ์ ขาดจริยธรรม ขาดการช่วยเหลือผู้อื่น ขาดการให้อภัย ขาดความเห็นใจ ขาดความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ขาดการยอมรับและขาดความกล้าหาญทางสังคม

ทั้งนี้ ภาพแทนของตัวละครเอกที่ปรากฏในหนังสือเรียนซึ่งเป็นภาพแทนอันพึงประสงค์นั้นจะมีบทบาทในการส่งเสริมการเลียนแบบพฤติกรรมของนักเรียน เนื่องจากในช่วงวัยเด็กนักเรียนยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ต้องการเป็นอย่างตัวละคร การสร้างตัวละครเอกจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้กำหนดความเป็นไปของชาติซึ่งในที่นี่คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือแบบเรียนจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ของประเทศชาติต่อไป

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยยังสามารถพบการสื่ออุดมการณ์ ผ่านเรื่องราวในแบบเรียน ดังที่ Sukwisith (2011) ได้ศึกษาอุดมการณ์ที่ประกอบสร้างและสื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 - 2544 จำนวน 4 หลักสูตร ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์แล้วพบว่า ปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสื่ออุดมการณ์สู่ผู้อ่าน เช่น อุดมการณ์เด็กและอุดมการณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชาย ฯลฯ ความคิดย่อยของอุดมการณ์บางชุดยังปรากฏซ้ำอย่างต่อเนื่องในหนังสือเรียนทุกหลักสูตร เช่น เด็กดี คือ สมาชิกที่ดีของสังคมและพลเมืองดีของชาติ ฯลฯ สอดคล้องกับการปรากฏกลวิธีการใช้ภาษาในการสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านแบบเรียนด้วยการสืบทอด ผลิตซ้ำวาทกรรมซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่แบบเรียนใช้สะท้อนอุดมการณ์ความเป็นไทยดังที่ปรากฏในการศึกษาของ Khumnoun (2015)

ดังนั้น หนังสือแบบเรียนที่จัดทำขึ้นโดยส่วนกลางจึงทำหน้าที่ส่งต่อการกำหนดนิยามต่อสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งชุดความคิดที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเป็นไปในลักษณะที่รัฐเห็นว่า เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้เรียนวัยประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่จะเกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และพฤติกรรม อันจะส่งผลการเติบโตเป็น

พลเมืองที่มีศักยภาพของสังคมต่อไป ทั้งยังเป็นช่วงวัยที่ผู้เรียนจะต้องเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 (Compulsory Education Act, B.E. 2545, 2002) ซึ่งระบุความหมายของ “การศึกษาภาคบังคับ” ไว้ว่า “การศึกษาขั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ” โดยเด็กไทยซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดจนถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบหกทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทางกฎหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมกับอัตลักษณ์

ความรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้เป็นสิ่งที่เป็นอย่างนั้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นผลผลิตจากสังคมและอาจเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจ วาทกรรมจึงเป็นสิ่งที่มิบบาทต่อการกำหนดความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ และถ่ายทอดไปยังผู้คนผ่านกลไกทางสังคม เช่น การศึกษา ฯลฯ ซึ่งเป็นภาคปฏิบัติการของวาทกรรม หากคนในสังคมยอมรับชุดความคิดที่เป็นตัวกำหนดนิยามความหมายของการเป็นบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ก็จะนำความคิดนั้นไปใช้กำหนดอัตลักษณ์ต่อไป Hall, & Du Gay (1996 cited in Phakdeephasook, 2018)

การสร้างนิยามความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ หรือกำหนดอัตลักษณ์มักจะนำเสนอผ่านภาพตัวแทนซึ่งส่งผลต่อการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ผู้อื่นจะมีต่อสิ่งที่ถูกนิยามความหมายนั้น ดังที่ Woodward (1997 cited in Phakdeephasook, 2018) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวแทนและอัตลักษณ์ไว้ว่า “ภาพตัวแทนเป็นการประกอบสร้างความหมายส่วนอัตลักษณ์ คือ ความหมายของตัวตน ความหมายที่ภาพตัวแทนประกอบสร้างขึ้นนั้นส่วนหนึ่ง ก็คือ ความหมายของตัวตน” ดังนั้นการนำเสนอภาพตัวแทนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากเป็นไปในลักษณะที่แฝงอคติก็อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ อัตลักษณ์จึงเป็นผลจากการต่อรองกันระหว่างนิยามความหมายที่กำหนดขึ้นจากบุคคลหรือกลุ่มคนที่เป็นผู้นำเสนอและนิยามที่สังคมสร้างให้ (Phakdeephasook, 2018) อัตลักษณ์เป็นผลจากความเห็นพ้องหรือความเห็นแย้งกันระหว่างผู้มีส่วนนิยามความหมาย ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาภาพสะท้อนของ “ชนบท” ซึ่งเป็นผลมาจากการกำหนดนิยามความหมายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา ผ่านวาทกรรมกระแสหลักอย่างหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสื่อความหมายถึงชนบทในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาโดยมุ่งเน้นค้นหาคำอธิบายในการสื่อความหมายถึงชนบทที่สื่อผ่านหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลวรรณกรรมวิธีชีวิตชนบทในเนื้อเรื่องหลักที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 รวมทั้งหมด 88 เรื่อง โดยคัดเลือกเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องความหมายถึงชนบท พบทั้งสิ้น 45 เรื่อง (ร้อยละ 51.13)

2. ขั้นจำแนกข้อมูล ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องวิธีชีวิตชนบทของเนื้อเรื่องหลักในหนังสือภาษาพาที โดยสามารถจำแนกการสื่อความหมายถึงชนบทเป็นกลุ่มได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ชนบท พื้นที่แห่งความสุขท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์พร้อมของธรรมชาติ 2) ชนบท พื้นที่แห่งความเป็นไทย 3) ชนบท พื้นที่แห่งความภาคภูมิใจในบรรพชน 4) ชนบท พื้นที่แห่งความงดงามในจิตใจของผู้คน และ 5) ชนบท พื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา โดยพิจารณาจากการสื่อความหมายของเรื่องเล่าผ่านเหตุการณ์และบทบรรยายของเรื่องเล่า

3. ขั้นวิเคราะห์และตีความข้อมูล วิเคราะห์และตีความข้อมูลที่สื่อถึงวิธีชีวิตชนบทของเนื้อเรื่องหลักในหนังสือภาษาพาที ในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมตีความข้อมูลจากการสื่อความหมายหรือภาพสะท้อนจากเรื่องเล่าในกลุ่มลักษณะต่าง ๆ

4. ขั้นสรุปและอภิปรายผล สรุปผลการศึกษาการปรากฏนัยทางความหมายเกี่ยวกับชนบทไทยจากหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ภาษาพาที พร้อมอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย พบว่า เรื่องเล่าในหนังสือแบบเรียนภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปรากฏการสื่อความหมายถึงชนบทใน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ชนบท พื้นที่แห่งความสุขท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์พร้อมของธรรมชาติ 2) ชนบท พื้นที่แห่งความเป็นไทย 3) ชนบท พื้นที่แห่งความภาคภูมิใจในบรรพชน 4) ชนบท พื้นที่แห่งความงดงามในจิตใจของผู้คน และ 5) ชนบท พื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา

ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นิยาม “พื้นที่” หมายถึง อาณาเขตทางกายภาพหรืออาณาบริเวณที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งพฤติกรรมที่สื่อผ่านผู้คน โดยผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1) ชนบท พื้นที่แห่งความสุขท่ามกลางความอุดม-สมบูรณ์พูนพร้อมของธรรมชาติ

ชนบทเป็นพื้นที่ที่มักได้รับการนิยามว่า เป็นพื้นที่นอกเขตเมือง ส่งผลให้ทัศนคติของคนทั่วไปมักจะระลึกถึงพื้นที่ที่ผู้คนใกล้ชิดธรรมชาติ อันเป็นบ่อเกิดของความอุดมสมบูรณ์ในการใช้ชีวิต เป็นที่มาวิถีชีวิตและแนวคิดเกี่ยวกับความพอเพียง วิถีชีวิตที่สมบูรณ์พูนพร้อมด้วยทรัพยากรส่งผลให้เกิดความเรียบง่ายในการดำเนินชีวิตและความสุขสงบ ทั้งนี้พื้นที่แห่งความสุข หมายถึง อาณาบริเวณแห่งการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้คนที่สื่อถึงการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุข โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) วิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ

ผู้คนในชนบทมักจะมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการประกอบอาชีพ ที่มักเป็นในด้านเกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เช่น เรื่องเล่า “ควาย ข้าว และชาวนา” ที่ได้กล่าวถึงตัวละครพี่โมกที่ประกอบอาชีพชาวนา มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ความสมบูรณ์พูนพร้อมของบ้านเกิดทำให้พี่โมกซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีตัดสินใจที่จะเดินทางกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิด ดังข้อความที่ว่า

พี่โมกเป็นลูกหลานชาวนา เมื่อจบปริญญาตรีทางด้านการเกษตรด้วยระดับคะแนนสูงลิ่วพี่โมกก็กลับบ้านเกิดสืบทอดอาชีพดั้งเดิมมาตั้งแต่ปู่จนมาถึงพ่อ ด้วยการประกาศตัวเป็น ชาวนา (Ministry of Education Prathomsuksa 6, 2019)

เมื่อพี่โมกกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอย่างมีความสุขตามอัตภาพ จึงได้จัดกิจกรรมค่ายควาย ข้าว และชาวนาแก่เด็ก ๆ ที่สนใจจะเรียนรู้วิถีชีวิตการเป็นชาวนา ซึ่งทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตที่พึ่งพิงและไม่ทำลายธรรมชาติในท้องถิ่น รวมทั้งเกิดความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร นอกจากนี้แล้วกิจกรรมภายในค่ายดังกล่าวจึงทำให้เด็กที่สนใจเข้าร่วมค่ายได้เรียนรู้ว่า

ประเทศไทยมีดินดีอุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการเป็นประเทศเกษตรกรรม ควาย ข้าวและชาวนา เป็นภูมิปัญญาของไทยแต่ดั้งเดิมที่คนรุ่นหลังต้องช่วยกันดูแลส่งเสริมให้ดำรงอยู่สืบไป (Ministry of Education Prathomsuksa 6, 2019)

คำกล่าวในเรื่องเล่าดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิต ภูมิปัญญาในด้านเกษตรกรรมเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม

ของคนไทยซึ่งสะท้อนถึงความผูกพันและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในชนบทไทย

นอกจากนี้แล้วในแบบเรียนภาษาพาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่ได้เล่าถึงครอบครัวของเด็กชายที่ชื่อภูผา ครอบครัวดังกล่าวเลี้ยงช้างที่ชื่อ ไบโอบและไบบัว พ่อของภูผาและเพื่อน ๆ มีอาชีพเป็นควาญช้าง ภูผาและเพื่อน ๆ ต่างมีความสนิทสนมกับช้างในลักษณะเป็นเพื่อนเล่นกัน จึงเป็นสิ่งสะท้อนได้ถึงความผูกพันของคนในชนบทกับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี (Ministry of Education Prathomsuksa 1, 2020); (Ministry of Education Prathomsuksa 2, 2020)

1.2) วิถีชีวิตแห่งความพอเพียง

เรื่องเล่าในหนังสือภาษาพาที่เมื่อเล่าถึงวิถีชีวิตผู้คนในพื้นที่ชนบทมักจะเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) เป็นหลักในการดำรงเลี้ยงชีพ ดังที่ปรากฏในเรื่อง “ครอบครัวพอเพียง” เรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครเด็กชื่อเมฆและฝนที่มีโอกาสไปเที่ยวบ้านพักของป้านิดและลุงวิน ในพื้นที่ชนบทของ อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งป้านิดและลุงวินตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหลังเกษียณอายุราชการ เมฆและฝนได้เป็นผู้เล่าถึงพื้นที่บ้านในชนบทแห่งนี้ที่เต็มไปด้วยการปลูกพืชผักผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ การขุดบ่อเลี้ยงปลา การนำพืชผลต่าง ๆ ในบ้านมาประกอบอาหาร รวมทั้งการนำสิ่งเหลือใช้กลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ เช่น การผลิตน้ำหมักชีวภาพ ฯลฯ

เมฆและฝนได้มีบทสนทนาเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพื้นที่ซึ่งส่งเสริมให้พื้นที่ชนบทนี้น่าอยู่อาศัย เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ แตกต่างจากชีวิตเมืองซึ่งตัวละครทั้งสองคนเคยประสบมาก่อน ดังบทสนทนาต่อไปนี้

“พี่เมฆ ฝนอยากมาเที่ยวบ้านป้านิดอีก จังเลย สนุกดีนะ”
ฝนพูดเหมือนจะทลายใจพี่ชาย

“พี่ก็เหมือนกัน อยากรมาอีก วันหยุดวันไหนที่คุณพ่อว่างเราขอให้คุณพ่อพามาอีกนะ” เมฆบอก

“มีของอร่อย ๆ ให้ทานตั้งเยอะ” ฝนพูด

“ลุงวินกับป้านิดเขายึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ใจละน้อง” เมฆอธิบายให้ฝนฟัง “ดูซิปู่หมาก็ทำเอง ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี เป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วย” (Ministry of Education Prathomsuksa 5, 2018)

บทสนทนาข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงความประทับใจของตัวละครเมฆและฝนที่มีโอกาสได้ไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตชนบทที่อาศัยหลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงเลี้ยงชีพ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ชนบท รวมทั้ง

เป็นหลักการที่ผู้คนต่างถิ่นอย่างบ้านิดและลุงวินก็ชื่นชอบและปรารถนาจะใช้วิถีชีวิตดังกล่าวในวัยเกษียณในพื้นที่ชนบทเช่นกัน นอกจากทำการเกษตรแล้ว เรื่องเล่าได้สะท้อนการนำเสนอความคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับความเป็นอยู่ในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังในเรื่องเล่า “จากคลองสู่ห้องแอร์” ที่บรรยายเหตุการณ์บทสนทนาระหว่างน้ำแปดและใบพลูซึ่งเป็นชาวกรุง และน้ำอ้อยที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ชนบท ดังบทสนทนาต่อไปนี้

เมื่อจ่ายเงินค่ากล้วยเดี่ยว น้ำแปดถึงกับร้องลั่น “อะไรกัน ชามละ ๑๐ บาท” ใบพลูหันน้ำเสียคิดว่าน้ำแปดไปว่าเขา “ถูกจังเลย แล้วเขาจะอยู่ยังไง” ค่อยยังชั่วที่น้ำแปดคิดเหมือนใบพลู

“อยู่ได้จ๊ะ ขายแพงก็ไม่มีคนซื้อ ขายถูกแต่ขายได้เยอะก็พออยู่พอกินจ๊ะ” แม่คำตอบก่อนจะคิดท้ายเรือไปปากโน้น

“ชาวบ้านเขารู้มานานแล้วจ๊ะว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร แม่ชาวกรุง” น้ำอ้อยแห่เพื่อน (Ministry of Education Prathomsuksa 5, 2018)

บทสนทนาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากเกษตรกรรม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้คนในชนบทเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี

1.3) ชีวิตที่เรียบง่ายและสุขสงบ

เรื่องเล่าในแบบเรียนบางเรื่องสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทในลักษณะที่เรียบง่ายและมีความสุขสงบ เช่น เรื่องเล่า “นอกเมือง...ในกรุง” ได้กล่าวถึงตัวละครเด็กที่ชื่อว่า ไก่แจ้ ไก่แจ้อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท ครอบครัวทำอาชีพเกษตรกรรม ไก่แจ้มีความสุขที่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่ต้องมีความรีบร้อนในการใช้ชีวิต เดินไปโรงเรียนเต็มถนนพร้อมกับเพื่อน ๆ บนถนนที่ไม่ค่อยมีรถผ่าน อากาศปลอดโปร่ง ผู้คนเป็นมิตรและมีวิถีชีวิตเรียบง่าย เรื่องราวดำเนินไปถึงจุดเปลี่ยนเมื่อถึงเวลาปิดเรียนภาคปลายนั้น พ่อได้ส่งให้ไก่แจ้ไปอยู่กับอาหนอดที่กรุงเทพฯ ไก่แจ้ได้พบกับวิถีชีวิตของชาวเมืองที่ตนไม่คุ้นเคย เช่น ไก่แจ้ต้องตื่นเช้ากว่าปกติเพื่อเดินทางไปยังโรงเรียนผ่านการจราจรที่ติดขัด ขนส่งสาธารณะรถไฟใต้ดินที่ผู้คนแออัดเบียดเสียดกัน ฯลฯ ความแตกต่างของวิถีชีวิตเมืองและชนบทในเรื่องเล่านี้จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อชนบทว่า เป็นชีวิตที่เรียบง่าย ไม่เร่งรีบ และสงบสุข ดังจะสังเกตได้จากการที่เรื่องเล่าได้ตั้งคำถามให้กับผู้อ่านผ่านคำถามของย่าที่มีต่อไก่แจ้ไว้ว่า

“ตกลงจะมาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ไหมลูก มาอยู่กับย่าเลยนะ”

ถ้าเพื่อน ๆ เป็นไก่แจ้ จะตอบว่าอย่างไร อยู่ที่ไหน...

ดีกว่ากัน (Ministry of Education Prathomsuksa 3, 2020)

บทสนทนาดังกล่าวตัวละครย่าได้ถามไก่แจ้ในขณะที่ไก่แจ้ผล็อยหลับไปเนื่องจากเหน็ดเหนื่อยกับการเดินทางขณะอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งแตกต่างจากความเป็นอยู่ของไก่แจ้ในชนบทอย่างสิ้นเชิง

2) ชนบท พื้นที่แห่งความเป็นไทย

พื้นที่แห่งความเป็นไทย หมายถึง อาณาบริเวณแห่งการแสดงออกถึงความรู้สึกรักคิดและพฤติกรรมของผู้คนที่สื่อถึงเอกลักษณ์ไทย เช่น การแต่งกายแบบไทย วัฒนธรรมประเพณีไทย ฯลฯ ทั้งนี้เรื่องเล่าหลายเรื่องได้กล่าวถึงประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งล้วนแล้วแต่อ้างอิงถึงที่มาว่าเกิดขึ้นจากท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย ดังเช่น เรื่องเล่า “แรงพิโรธจากฟ้าดิน” ที่ได้กล่าวถึงภัยธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ และที่มาของภัยนั้น ๆ ก่อนที่จะกล่าวถึงประเพณีในหมู่บ้าน คือ ประเพณีแห่นางแมว ซึ่งเป็นความเชื่อของคนในท้องถิ่น เป็นการแก้ปัญหาการขาดน้ำทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค (Ministry of Education Prathomsuksa 4, 2020)

นอกจากนี้ เรื่องเล่าในแบบเรียนได้กล่าวถึงวัฒนธรรมบางประการที่แสดงออกและอ้างอิงชัดเจนถึงความเป็นชนบท ดังเช่นเรื่องเล่า “ครื้นเครงเพลงพื้นบ้าน” ดังข้อความต่อไปนี้

คืนนี้สวนสาธารณะ สถานที่จัดแสดงเพลงพื้นบ้าน ถูกประดับประดาด้วยดวงไฟหลากหลายสีสว่างไสวไปทั่วบริเวณ...

เวทีการแสดงถูกยกสูงขึ้นจากพื้นสนามหญ้า กลางเวทีตกแต่งด้วยกองฟาง ล้อเกวียน และต้นกล้วย มีมะโหดพวงใหญ่ที่บรรจงตัดไว้อย่างประณีตอยู่กับดวงไฟกลางเวทีเพิ่มบรรยากาศความเป็นลูกทุ่งท้องถิ่นไทย” (Ministry of Education Prathomsuksa 6, 2019)

บทบรรยายดังกล่าวได้เล่าถึงการจัดงานแสดงเพลงพื้นบ้าน ซึ่งมีการจัดบรรยากาศของงานให้เป็นไปในลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่น การตกแต่งบรรยากาศที่สะท้อนและชวนให้นึกถึงความเป็นท้องถิ่นมักจะมาจากการนำสิ่งต่าง ๆ ในการทำเกษตรกรรมมาเป็นเครื่องประดับตกแต่ง สะท้อนความเป็นสังคมเกษตรกรรมของพื้นที่ชนบท รวมทั้งบ่งบอกให้ทราบว่า ความเป็นชนบทมักควบคู่กับความเป็นเกษตรกรรมเสมอในทัศนะการรับรู้ของคนทั่วไป

นอกจากนี้ ชนบทยังเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความเป็นไทย ดังเช่น เพลงพื้นบ้าน ในเรื่อง “ครื้นเครงเพลงพื้นบ้าน” ดังที่ปรากฏในเรื่องเล่าว่า

“เพลงพื้นบ้านมีทั่วทุกภาค อย่างเช่น เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย เพลงอีแซว เพลงฉ่อย มักเล่นกันในสายน้ำ ในไร่นาหรืองานเทศกาลนักขัตฤกษ์ เนื้อร้องและทำนองเพลงเป็นการยั่วเย้ากระเซ้าแหย่ ต่อบากต่อกำกันของหนุ่มสาวให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการทำงาน...” (Ministry of Education Prathomsuksa 6, 2019)

เนื้อความดังกล่าวได้สะท้อนถึงความเป็นไทยที่ล้วนแล้วแต่มีบ่อเกิดจากวิถีชีวิตในชนบทอย่างสิ้นเชิง จึงกล่าวได้ว่าชนบทเป็นพื้นที่แห่งวัฒนธรรม ความเป็นไทยและมักจะถูกหยิบยกขึ้นมาจัดแสดงหรืออ้างถึงเสมอเมื่อนำเสนอความเป็นไทย ดังเช่นการจัดเวทีกิจกรรมในเรื่อง “ครื้นเครงเพลงพื้นบ้าน”

3) ชนบท พื้นที่แห่งความภาคภูมิใจในบรรพชน

ชนบทหลากหลายแห่งในเรื่องเล่าเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าได้สะท้อนถึงความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของไทยที่ได้มีส่วนสำคัญในการปกป้องชาติบ้านเมืองและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาส่งต่อมาถึงรุ่นลูกหลานผ่านการเดินทางไปทัศนศึกษาในต่างจังหวัดของตัวละครโดยจะกล่าวถึงความภาคภูมิใจต่อบรรพชนของชาติในอดีตที่ผ่านมา ดังเรื่อง “ภูมิใจมรดกโลก” กล่าวไว้ว่า

กิจกรรมนี้ที่เน้น เป็นความภาคภูมิใจ ในปัญหาท้องถิ่น แผ่นดินอารยธรรม ซึ่งเลิศล้ำของชาติ โลกประกาศยกย่องไทยจึงต้องอนุรักษ์ ประจักษ์ในคุณค่า ไม่ตั้งหน้าทำลาย แม้ทรายอิฐแต่ละก้อน สามารถย้อนสังคม อดีตอุดมรุ่งเรือง อย่างต่อเนื่องยาวนาน ร่วมสืบสานอนาคต เกียรติปรากฏผากไว้สยามยังยงได้ อยู่ด้วยประชาเกษม (Ministry of Education Prathomsuksa 4, 2020)

ข้อความที่ปรากฏในเรื่องเล่าสะท้อนถึงความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและตำนานแห่งบรรพชนที่ปรากฏผ่านสถานที่ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ นำมาซึ่งการยกย่องจากประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้สิ่งที่คนไทยทุกคนสามารถกระทำได้เพื่อรักษาสืบต่อบรรพบุรุษสร้างไว้นั้น ได้แก่ การร่วมมือกันรักษาพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และร่วมใจสามัคคีกันเพื่ออนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไป

4) ชนบท พื้นที่แห่งความงดงามในจิตใจของผู้คน

เรื่องเล่าในแบบเรียนได้กล่าวถึงวิถีชีวิตชนบทที่อยู่ท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ อุปสรรคที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของผู้คนจึงน้อยและทำให้เกิดค่านิยมของคนในสังคมชนบทในลักษณะเชิงบวกซึ่งมักจะตรงกันข้ามกับการกล่าวถึงผู้คนที่วิถีชีวิตแบบชาวเมือง ทั้งในด้านความ

มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีมิตรไมตรีระหว่างผู้คน อันเกิดจากความไม่กังวลใจในการใช้ชีวิตในความพร้อมสรรพของทรัพยากรรอบตัวและความไม่เร่งรีบหรือแก่งแย่งชิงดีกันดังที่สะท้อนผ่านเรื่องเล่าในลักษณะดังต่อไปนี้

4.1) ชนบทเต็มไปด้วยผู้คนที่จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ชนบทเป็นพื้นที่ที่ผู้คนต่างมีชีวิตอยู่กับธรรมชาติแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ในขณะที่วันหนึ่งสังคมในพื้นที่ชนบทก็เป็นสังคมที่ไม่กว้างมากนัก ผู้คนก็มักจะคุ้นเคยกัน ทำให้ผู้คนต่างมีความเห็นอกเห็นใจกัน ดังเรื่องเล่า “นอกเมือง ในกรุง” ที่กล่าวถึงตัวละครเด็กที่ชื่อว่า ไก่แจ้ ซึ่งอาศัยในพื้นที่ชนบทและมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเกิดของตน โดยเรื่องเล่าได้กล่าวไว้ว่า

เวลาใครพูดถึงไก่แจ้ว่า เป็นเด็กบ้านนอก ไก่แจ้จะยอมรับและไม่โกรธเลย ยอมรับเพราะบ้านของไก่แจ้อยู่ต่างจังหวัด เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ไกลจากตัวเมืองมาก ไก่แจ้อยู่กับพ่อแม่ ตาและยาย บริเวณบ้านของไก่แจ้มีพื้นที่กว้างพอพันจากตัวบ้านจะเป็นพื้นที่สวน มีทั้งผลไม้และพืชผักสวนครัว ต้นมะม่วงน้ำดอกไม้ของยาย ขึ้นชื่อว่าหวานอร่อยพอถึงหน้ามะม่วง ตากับพ่อช่วยกันสอยลงมาแจกบ้านโน้นบ้านนี้ คนที่ได้รับแจกบางทีก็ทำข้าวเหนียวมูนมาให้ หมู่บ้านของไก่แจ้ไม่มีรั้วเป็นกำแพง แต่จะเป็น “รั้วกินได้” คือ ปลูกต้นกระถินเป็นแนวไว้ พืชผักสวนครัวมีทั้งพริก หอมเปราะ กะเพรา ดอกแค ขี้เหล็ก เพื่อนบ้านคนไหนอยากกินก็มาขอได้ เก็บไปแล้วทำอาหารแบ่งปันกันไป แบ่งปันกันมา ไก่แจ้จึงเรียกผลไม้และพืชผักพวกนี้ว่า “อาหารมิตรภาพ” (Ministry of Education Prathomsuksa 3, 2020)

บทบรรยายข้างต้นแสดงวิถีชีวิตในหมู่บ้านของไก่แจ้ที่พึงพิงธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในการดำรงเลี้ยงชีพ ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการทำเกษตรกรรม ส่งผลให้ครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งยังสามารถเหลือเฟื่อแผ่ให้ครอบครัวอื่น ๆ ในหมู่บ้านได้อีก เมื่อสังคมเริ่มต้นด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันแล้ว ก็จะเกิดการเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน ดังเช่นการเกิดขึ้นของ “อาหารมิตรภาพ” ในบทบรรยายข้างต้น

4.2) ชนบทเต็มไปด้วยผู้คนที่มิตรไมตรี

พื้นที่ชนบทมักจะเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่าพื้นที่เมือง ขนาดของสังคมจึงอาจจะเล็กกว่า ผู้คนจึงเป็นผู้คนที่อาจคุ้นเคยหรือเคยรู้จักกันมาก่อน ส่งผลให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันและกลายเป็นมิตรระหว่างกันง่ายขึ้น ดังเรื่องเล่า “จากคลองสู่ท้องแอร์” ที่ได้กล่าวถึง ไบพลู ตัวละครเด็กที่เติบโตและใช้ชีวิตในสังคมเมือง มีโอกาสได้ไปเที่ยวที่บ้านนาในชนบท จึงได้พบเหตุการณ์ดังบทบรรยายต่อไปนี้

น้ำอ้อยเดินไปร้านขายของสด เพื่อซื้อมาทำอาหารให้ชาวกรุง ซื้อไป ต่อราคาไป แย่แหย่หยอกล้อกันไป เลยได้ทั้งของราคาถูกและของแถม สนุกทุกคนซื้อและคนขายบรรยากาศตลาดต่างจังหวัดเป็นอย่างนี้เอง ...

น้ำอ้อยเข้าไปซื้อข้าวที่ร้านโชห่วยร้านหนึ่ง แต่ยี่ห้อที่น้ำอ้อยต้องการไม่มี อาเฮียเจ้าของร้านก็ไม่เสนอสินค้ายี่ห้ออื่นแทน แต่กลับไปตะโกน ถ้ามร้านถัดไปว่ามีหรือไม่ พอรู้ว่าไม่มี อาเฮียก็บอกด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม

“ไปซื้อร้านโน้น เขามี”

ยังไม่ทันที่สองคนนำหลานจะพูดอะไรน้ำอ้อยชิงพูดขึ้นก่อน “เอ๊ะ! เขามีอย่างนี้มาตั้งนานแล้วจ๊ะ” เลยได้หัวเราะกันทั้งสามคน

ความรู้สึกดี ๆ อย่างนี้ใบพลูคิดว่า คงจะจดจำไว้นานวันลืม (Ministry of Education Prathomsuksa 5, 2018)

บทบรรยายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรกันของผู้คนที่แสดงออกมาผ่านการหยอกล้อ แย่แหย่ ต่อราคา การตะโกนคุยกันไปมาระหว่างร้านขายของ ฯลฯ ทำให้เห็นถึงความเป็นมิตรและอัธยาศัยไมตรีระหว่างกันของคนในสังคม ซึ่งเรื่องเล่าจะบรรยายต่อไปถึงลักษณะตรงกันข้ามของสังคมเมืองที่มีห้างสรรพสินค้าที่กว้างใหญ่ เจียบเหงา ไม่รู้จักและแทบไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้คน ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ต่างคนต่างเร่งรีบ ฯลฯ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เรื่องเล่าได้บรรยายยังเป็น การเน้นย้ำให้เห็นความแตกต่างของวิถีชีวิตชนบทและวิถีชีวิตเมืองที่ผู้คนจะมีมิตรภาพระหว่างกันไม่เท่ากัน

5) ชนบท พื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา

พื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา หมายถึง อาณาบริเวณแห่งการ แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้คนที่ต้องการ การพัฒนา โดยเรื่องเล่าในหนังสือแบบเรียนบางตอนได้สะท้อน ถึงความต้องการการพัฒนาทั้งในแง่การพัฒนาคน การพัฒนา คุณภาพชีวิต หรือการพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อความเจริญ ก้าวหน้า ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

5.1) ชนบทต้องเร่งรัดพัฒนาราชกร

เรื่องเล่าในบางตอนได้สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนใน ชนบทที่อาจขาดความรู้ความเข้าใจหรือไม่ได้ตระหนักถึง อันตรายใกล้ตัว ดังเช่นเหตุการณ์ในเรื่องเล่า “จากคลองสู่ ห้างแอร์” ดังบทบรรยายต่อไปนี้

ที่ตลาดนัดมีสินค้ามากมาย ทั้งของสด ของแห้ง ของกิน ของใช้ ผู้คนดูคึกคัก ที่ร้านหนึ่งมีผู้คนมุงกันเต็ม น้ำ หลานทั้งสามคนก็เข้าไปมุงด้วย ก็อยากรู้ว่าเขามีอะไรกัน ร้าน นี้ขายเครื่องสำอางราคาถูก มีตั้งแต่ครีมพอกหน้าขาว ครีมที่ ทำให้ผิวพรรณเต่งตึง ยากกล้วย ฝ้า ลิปสติกลีสดสวย

“น้ำเปิด” ใบพลูกระซิบเรียก “ใบพลูหยิบดูแล้วไม่ เห็นมีฉลากบอกอะไรเลย”

“ใช้ สงสัยคิดเอง ทำเอง ขายเองแน่ ๆ ใครจะได้รับ อันตรายยังอีกข้าง ขอให้ฉันได้สตาค์ไว้ก่อน สงสารคนซื้อจิงเลย หน้าอาจพังได้” น้ำอ้อยพูดอย่างเศร้าใจ

ยังมีสินค้าอื่น ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้ เช่น ยา อาหาร เครื่องปรุงรส ขนม ซึ่งไม่บอกที่มา ส่วนประกอบ วันเดือนปีที่ผลิต และวันหมดอายุของสินค้าเหล่านี้ เพียงแต่ อ้างว่ามาจากโรงงาน ถ้าติดยี่ห้ออาจจะแพงใครอยากได้ของ ถูกก็ซื้ออย่างนี้ไป ถ้าสินค้าเหล่านี้ไม่มีมาตรฐานหรือมีสาร ปนเปื้อนมาด้วยจะเกิดอะไรขึ้น (Ministry of Education Prathomsuksa 5, 2018)

บทสนทนาดังกล่าวได้สะท้อนค่านิยมของผู้คนที่ สนใจสินค้าราคาถูก โดยอาจไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของ ตน อีกทั้งยังสามารถตีความได้ว่าผู้คนบางส่วนที่สนใจในสินค้า ดังกล่าวทั้งที่ไม่มีข้อมูลประกอบผลิตภัณฑ์นั้น อาจเกิดจากการ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเลือกซื้อสินค้าและ บริการ รวมทั้งการขาดความตระหนักในเรื่องการพิจารณา ความน่าเชื่อถือจากผู้ขาย และอาจกลายเป็นเหยื่อของผู้ขาย ที่เห็นแก่ได้ในที่สุด

นอกจากนี้ยังปรากฏการสะท้อนถึงความไม่เท่าทัน ทางเทคโนโลยี เรื่องราวทางสังคมสมัยใหม่หรือแม้กระทั่ง ธรรมเนียมตามสมัยนิยมของคนในชนบทดังในเรื่องเล่า “ส่งข่าว...เล่าเรื่อง” ที่ได้กล่าวถึงตัวละครที่ชื่อภพ เมื่อเดิน ทางเข้ากรุงเทพฯ และเขียนจดหมายถึงเพื่อนในชนบทที่ชื่อ ญัฐ ก็ได้กล่าวไว้ในจดหมายว่า

คิดถึง...คิดถึงญัฐและเพื่อน ๆ ทุกคนมาก ผมเข้า กรุงเทพฯ มาเกือบเดือนแล้ว เพิ่งจะมีเวลาว่างเขียนจดหมาย ส่งข่าวถึงเพื่อน ๆ พอจะเริ่มลงมือเขียน กระดาษก็ไม่มี ต้องใช้ เวลาหาอีก คนที่นี่ไม่นิยมเขียนจดหมาย เขาใช้แต่โทรศัพท์ ที่นิยมมาก คือ โทรศัพท์มือถือ (Ministry of Education Prathomsuksa 3, 2020)

เนื้อเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับตัวละครไก่แจ้ในเรื่อง “นอกเมือง...ในกรุง” ที่เดินทางไปเรียนเสริมทักษะช่วงปิดภาค เรียนในกรุงเทพฯ ในระหว่างพักกลางวัน ขณะที่รับประทานอาหาร เรื่องราวที่เพื่อน ๆ คุยกันต่างเป็นเรื่องที่ไก่แจ้ เด็กชาย ที่มาจากชนบทไม่คุ้นเคย ดังนี้

ไก่แจ้เริ่มรู้จักเพื่อน 2 - 3 คน ยังไม่ได้คุยอะไรกันมาก เพราะไม่ยอมคุยระหว่างเรียน ตอนพักกลางวัน ต่างคนต่างซื้อ ต่างรับประทาน ไม่เหมือนเพื่อนที่บ้านไก่แจ้ เวลาคุยเขาก็คุยกัน เรื่องเกม โทรศัพท์มือถือ ดารา ละครโทรทัศน์ ไก่แจ้ไม่รู้เรื่อง เลยนั่งฟังเฉย ๆ ได้แต่คิดว่า คงต้องไปหาความรู้จาก

อาทอนอดก็แล้วกัน (Ministry of Education Prathomsuksa 3, 2020)

เรื่องราวที่เด็กชาวเมืองต่างพูดคุยกัน ในขณะที่เด็กชาวชนบทไม่เข้าใจและไม่คุ้นเคยเรื่องอันเป็นปกติของชาวเมืองนับว่า เป็นความไม่เท่าทันเทคโนโลยีหรือเรื่องราวตามสมัยนิยมของคนในสังคมเมือง สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่คนในชนบทอาจยังไม่เท่าทัน

5.2) ชนบทต้องเร่งรัดพัฒนาความเจริญ

พื้นที่ชนบทถูกนิยามว่าเป็นพื้นที่ห่างไกลจากเมือง ลักษณะทางกายภาพของชุมชนจึงอาจจะยังอยู่ในสถานะต้องการการพัฒนา ดังที่ปรากฏในเรื่อง “อ่านป้ายได้สาระ” ที่ได้กล่าวถึงความแตกต่างของถนนในหมู่บ้านและถนนในพื้นที่เมืองดังบทบรรยายต่อไปนี้

เส้นทางออกจากหมู่บ้านเป็นถนนดินแคบ ๆ ข้างทางเป็นคูน้ำเล็ก ๆ ที่มีน้ำเอ่อล้นตลอดทั้งปี ทอดยาวขนานไปกับถนนของหมู่บ้านจนถึงถนนใหญ่...

คุณพ่อขับรถด้วยความระมัดระวังมากขึ้น เมื่อวิ่งมาถึงถนนสี่เลนทาง ผมสังเกตเห็นว่า คุณพ่อขับรถตามเส้นทางที่บอกรไว้บนแผ่นป้ายจราจรสีเขียวที่อยู่ข้างบนเหนือถนน และกำลังจะชิดซ้ายตามป้ายสัญลักษณ์ขึ้นทางด่วน คุณแม่ส่งเงินให้คุณพ่อเป็นค่าผ่านทาง (Ministry of Education Prathomsuksa 6, 2019)

บทบรรยายดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความแตกต่างของสิ่งก่อสร้างที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและเมือง คือ ถนน เรื่องเล่าได้กล่าวถึงถนนในพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา ในขณะที่เมื่อเดินทางออกจากพื้นที่ชนบทแล้ว ถนนจะได้รับการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นถนนที่กว้างและมีสภาพดีขึ้น และเมื่อเข้าสู่เมืองใหญ่ก็จะปรากฏถนนรูปแบบพิเศษ เช่น ทางด่วน เพื่อแก้ปัญหาการจราจรติดขัดและเพิ่มความสะดวกสบายแก่ผู้คนในเมือง ดังนั้น ระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันระหว่างชนบทและเมือง จึงสะท้อนให้เห็นถึงการรอคอยการพัฒนาที่ยังไม่ได้กระจายไปสู่พื้นที่ชนบทมากนัก

นอกจากนี้ เรื่องเล่า “อาหารดี ชีวีมีสุข” ยังได้กล่าวถึงปัญหาความเป็นอยู่ของชาวชนบท ดังเช่นที่ครอบครัวชาวชนบทครอบครัวหนึ่งจำเป็นต้องเดินทางสู่กรุงเทพฯ โดยมีจุดประสงค์เพื่อหางานทำเลี้ยงชีพดังข้อความว่า

...“เจ้ากบไม่สบาย ตัวร้อน เราเดินทางมาไกล นั้งรถตากแดดตากลมจนไข้ขึ้น” พ่อของเด็กซึ่งนั่งอยู่ข้าง ๆ พูดเสริมว่า “เราเข้ามาหางานทำในเมือง อยู่บ้านเราอดอยากเหลือเกิน บางวันไม่ได้กินอะไรเลย เขาว่าเจ้ากบเป็นโรคขาดสารอาหาร” (Ministry of Education Prathomsuksa 3, 2020)

บทสนทนาในเรื่องเล่าดังกล่าวได้สะท้อนปัญหาการยังชีพในชนบทที่ส่งผลให้ชาวชนบทบางส่วนต้องละทิ้งบ้านเกิดเดินทางสู่เมืองเพื่อหางานทำเลี้ยงชีพอันเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง หนังสือแบบเรียนภาษาไทยประถมศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายถึงชนบทไทย พบว่า การสื่อความหมายถึงชนบทไทยที่ปรากฏในเนื้อหาเรื่องเล่าหลักในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 นั้น มักจะกล่าวถึงชนบทในมุมมองเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ชนบทจะมีลักษณะเป็นพื้นที่แห่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลต่อความสุขในการใช้ชีวิต เป็นที่มาของวัฒนธรรมและความเป็นไทย ผู้คนเป็นมิตรไมตรี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับที่ Polsri (2004 cited in Phuangprayong, & Noonin) ได้สะท้อนการกำหนดความหมายของ “ชนบท” ว่าเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลจากเมืองหลวง มีวิถีชีวิตของคนในพื้นที่แบบพึ่งพาธรรมชาติ ทำเกษตรกรรม ผูกพันกับความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมประเพณีและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่มสังคมของตน ข้อสังเกตดังกล่าวเป็นไปในลักษณะใกล้เคียงกับที่ Satayanurak (2013, cited in Srisan, 2019) ได้กล่าวไว้ ทั้งนี้ยังพบภาพสะท้อนของชนบทไทยที่เป็นภาพตัวแทนของความเป็นไทยซึ่งสร้างความภูมิใจต่อทั้งคนในและนอกพื้นที่ชนบทอีกด้วย

นอกจากนี้ ผลการศึกษาได้มีประเด็นเพิ่มเติมจากทัศนะของ Sirichaiyongbun, & Kaewkallana (2016) ซึ่งได้สะท้อนนิยามความหมายถึงเมืองซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกับชนบทนั้นพบว่า สภาพสังคมเมืองที่คนเมืองมีวิถีชีวิตเป็นไปตามกระแสบริโภคนิยมและวิถีแห่งการแก่งแย่งแข่งขัน ชาวเมืองมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแบบห่างเหิน ดังที่ปรากฏในเรื่องเล่าของตัวละครที่ต้องมีโอกาสไปลองมีวิถีชีวิตแบบเมืองชั่วคราวและต้องเผชิญความยากลำบากกว่าการมีวิถีชีวิตแบบปกติในชนบท สะท้อนถึงความลำบากใจและไม่พึงปรารถนาในวิถีชีวิตแบบเมืองของตัวละคร

ในขณะที่เรื่องเล่าในหนังสือภาษาพาทีก็ยิ่งสะท้อนถึงการสื่อความหมายถึงชนบทในลักษณะตรงข้ามกับทัศนะดังที่กล่าวมา กล่าวคือ ชนบทเป็นพื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา ทั้งการพัฒนาราชฐานและการพัฒนาความเจริญทางด้านสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ แม้มุมมองดังกล่าวได้เน้นย้ำถึงทัศนะของ Eoseewong (2014) ซึ่งได้กล่าวถึงชนบทในเชิงตรงข้ามกับเมืองว่า เป็นพื้นที่ล้าหลังทั้งด้านการพัฒนาและวิถีชีวิตของผู้คนเป็นไปตามความเชื่อที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้

ดังนั้น การสื่อความหมายถึงชนบทที่สะท้อนในแบบเรียนทั้ง 5 ลักษณะนั้น ได้สะท้อนทั้งภาพแทนพื้นที่สังคมชนบทเชิงบวก บรรยายสังคมชนบทว่า เป็นสังคมในอุดมคติเป็นดินแดนที่สงบสุขและงดงาม ประกอบสร้างตัวละครให้มีชีวิตเรียบง่าย พอเพียง สมถะ และอยู่กับธรรมชาติ ในขณะที่ก็ยังปะทะกับการปรากฏภาพแทนพื้นที่ชนบทในเชิงลบ กล่าวถึงพื้นที่แห่งความยากไร้และมีปัญหาของชาวชนบท เช่น ภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านเศรษฐกิจและการศึกษาในสังคมชนบท ตัวละครที่เป็นชาวชนบทมักถูกประกอบสร้างให้ตกอยู่ภายใต้วาทกรรมของการหมิ่นว่า เป็นผู้ด้อยความเจริญ ทุกข์ยากและเป็นรองชาวเมือง

ผลจากการศึกษาได้แสดงให้เห็นปัญหาของสื่อความหมายถึง ชนบทที่นอกจากจะมีการปะทะกันทั้งเชิงบวกและเชิงลบ การสื่อความหมายที่ปะปนกันของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคม ซึ่งไม่แตกต่างจากการกล่าวถึงหรือนิยามในวรรณกรรมหรือแนวคิดแบบดั้งเดิมที่ผ่านมาในสังคมดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่ทบทวนไว้ในส่วนทบทวนวรรณกรรม ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงวาทกรรมในการสร้างอัตลักษณ์ของชนบทในลักษณะที่แซ่แข็งชนบทในลักษณะที่ไม่แตกต่างจากการตีความหมายแบบชนบทในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แม้ในความเป็นจริงแล้วชนบทจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองทั้งเชิงกายภาพและเชิงสังคมก็ตาม ดังนั้นการนิยามความหมายของชนบทที่ถูกยึดติดแบบดั้งเดิมไว้ในแบบเรียนท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมนอกเมืองหลวงในพื้นที่จริงนั้นจึงอาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อการรับรู้ของผู้เรียน รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเหลื่อมล้ำในการพัฒนา ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมอันสะท้อนได้จากการพยายามเล่าผ่านวาทกรรมกระแสหลักที่เต็มไปด้วยความน่าเชื่อถือจากการเป็นตัวแทนของผู้มากประสบการณ์จากพื้นที่เมืองซึ่งส่งสะท้อนชนบทตามทัศนะของตนแก่ผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ

ผลวิจัยนี้ชี้ว่า หนังสือแบบเรียนภาษาไทยสะท้อนภาพแซ่แข็งของชนบทอย่างเป็นแบบฉบับตามวาทกรรมหลักของสังคมไทย แต่ขาดการแสดงถึงแง่มุมของความล้ำลึกที่ปะทะกับการพัฒนา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการศึกษาถึงพื้นที่ชนบทในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้แสดงภาพที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันไป

ด้วยเหตุนี้ การสร้างการรับรู้ถึง “ชนบท” จึงเป็นสิ่งที่ควรทบทวนถึงข้อเท็จจริงของชนบทในแต่ละพื้นที่และช่วงเวลาซึ่งมีความหลากหลาย และล้วนแล้วแต่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ต่างจากภาพสะท้อนที่ถูกแซ่แข็งและกำหนดไว้

จากข้อเท็จจริงบางส่วนที่ผู้สร้างเรื่องเล่าในหนังสือเรียนได้เลือกกำหนดขึ้น

สรุป

การวิจัย เรื่อง หนังสือแบบเรียนภาษาไทยประถมศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายถึงชนบทไทย พบว่า การสื่อความหมายถึง ชนบทไทยที่ปรากฏในเนื้อหาเรื่องเล่าหลักในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 นั้น พบว่า ชนบทไทยที่ได้รับการเลือกให้นำเสนอต่อการสร้างการรับรู้ของผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาเป็นไปใน 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ชนบท พื้นที่แห่งความสุขท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์พร้อมของธรรมชาติ ชนบทที่ปรากฏในเรื่องเล่าได้แสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ผูกพันกับธรรมชาติ การมีวิถีชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและสุขสงบของผู้คนในท้องถิ่น 2) ชนบท พื้นที่แห่งความเป็นไทย ปรากฏการนำเสนอความเป็นไทยโดยอ้างอิงถึงสิ่งที่มีอยู่ในชนบท 3) ชนบท พื้นที่แห่งความภาคภูมิใจในบรรพชน ชนบทเป็นพื้นที่แห่งตำนาน เรื่องราว และสถานที่ทางประวัติศาสตร์ 4) ชนบท พื้นที่แห่งความงดงามในจิตใจของผู้คน ผู้คนชนบทในเรื่องเล่ามักเป็นผู้คนที่จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเห็นอกเห็นใจกันและกันในด้านสังคม รวมทั้งชนบทเต็มไปด้วยผู้คนที่มิตรไมตรีระหว่างกัน และ 5) ชนบท พื้นที่ที่ต้องเร่งพัฒนา เรื่องเล่าในแบบเรียนบางเรื่องได้นำเสนอชนบทในมุมมองที่ต้องเร่งรัดพัฒนาสาธารณูปโภคในด้านความเท่าทันต่อสิ่งต่าง ๆ เทคโนโลยีและธรรมเนียมสังคมสมัยนิยม และนำเสนอความจำเป็นที่ต้องเร่งรัดพัฒนาความเจริญในด้านสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ของท้องถิ่น

ผลการศึกษาสามารถสะท้อนว่า การสื่อความหมายของ “ชนบท” นั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในเรื่องของพื้นที่ทางกายภาพ แต่ยังครอบคลุมถึงวิถีชีวิต วิถีคิด รวมทั้งความสัมพันธ์ของผู้คน

นอกจากนี้ การสื่อความหมายที่ปรากฏในผลการศึกษาทั้ง 5 ลักษณะนั้น แสดงให้เห็นถึงการปะทะกันระหว่างการกำหนดนิยามชนบทในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งเป็นการท้าทายให้ผู้เรียนได้มีส่วนกำหนดนิยามชนบทในอุดมคติของผู้เรียนทั้งที่เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่อาศัยในเชิงบวกและเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการพัฒนา อันเป็นปัญหาสำคัญที่รอคอยการพัฒนาจากพลเมืองของชาติในอนาคต ทั้งยังเป็นสิ่งสะท้อนการสร้างการรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างผู้คนและพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งยอมรับความหลากหลายที่มีอยู่ในสังคม ทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพและ

วิถีชีวิตของผู้คนซึ่งแตกต่างจากผู้เรียนที่ส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากสังคมเมือง

การปะทะกันระหว่างภาพสะท้อนชนบทในด้านบวกและด้านลบจากผลการศึกษาทั้ง 5 ประการนั้น เป็นสิ่งสะท้อนการนิยามชนบทแบบดั้งเดิม ไม่ได้แตกต่างจากนิยามที่ถูกแซ่ซ่งดังเช่นที่ผ่านมา ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ชนบทในพื้นที่ต่าง ๆ กลับเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงความเป็นเมืองทั้งในลักษณะทางกายภาพและสังคม จึงเป็นสิ่งที่ควรกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการรับรู้แก่เยาวชนนั้นได้ทบทวนความคิดที่มีต่อชนบทแบบดั้งเดิมและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับชนบทแก่เยาวชนให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลต่อการลดทัศนคติในด้านความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตอกย้ำในประเด็นชั่วคราวข้ามระหว่างเมืองและชนบทอันเป็นทัศนคติหลักผู้คนนอกเมืองสู่ความเป็นชายขอบ ในขณะเดียวกันก็จะเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับความแตกต่างหลากหลายที่เกิดขึ้นจริงในสังคมได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเข้าใจของตนที่มีต่อพื้นที่ชนบทและข้อเท็จจริงหรือข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งพร้อมพัฒนาดนตามเป้าประสงค์ของรัฐบาลในฐานะพลเมืองของชาติเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการศึกษานอกจากจะสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของเมืองและชนบท ผ่านการสื่อความหมายในวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างการรับรู้ของผู้เรียนในประเด็นต่าง ๆ ทางสังคม โดยเฉพาะในด้านความหลากหลายของผู้คนสังคม เช่น นำผลการศึกษาไปใช้พัฒนาเนื้อหาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เน้นความเข้าใจถึงความเป็นชนบทและเมืองอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงและสร้างทัศนคติที่ดีในการยอมรับความแตกต่างระหว่างกันของผู้คนที่มีความหลากหลายในประเทศไทย นอกจากนี้ยังสามารถปรับปรุงการกำหนดนิยามความหมายของชนบทให้เป็นไปในลักษณะที่หลุดพ้นจากนิยามแบบเดิมที่แซ่ซ่งชนบทให้อยู่กับการด้อยพัฒนา เหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียม ทั้งยังสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมของชนบทที่เปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นอุดมคติที่นิยามชนบทแบบดั้งเดิมกำหนดไว้

นอกจากนี้ หน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น ยังสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาโครงการต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาชุมชน การจัดกิจกรรมที่นำเอกลักษณ์ชุมชนไปเผยแพร่ในบริบทของเมือง เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักในความหลากหลายและแตกต่างที่เกิดขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาค่านิยมทางสังคมและการยอมรับความหลากหลายที่เกิดขึ้นต่อไปในสังคมอนาคต พร้อม ๆ กับความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เปรียบเทียบการสื่อความหมายถึงชนบทและเมืองในแบบเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา หรือเปรียบเทียบแบบเรียนภาษาไทยในแต่ละยุคสมัยในประเด็นดังกล่าว ซึ่งจะสามารถทำให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาโดยใช้แบบเรียนเป็นสื่อของการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้และการยอมรับความแตกต่างหรือข้อเท็จจริงบางประการในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

References

- Compulsory Education Act, B.E. 2545. (2002). *Government Gazette*. 119 Part 128A 1-5. [in Thai]
- Eoseewong, N. (2014). *Nidhi Eoseewong: Ruralism in Thai Politics*. Prachatai. Retrieved March 5, 2021, from <https://prachatai.com/journal/2014/12/56988>. [in Thai]
- Khumnong, N. (2015). "Thainess" in Thai Language Textbooks for 1st – 3rd Year Primary Education in 2008 Compulsory Curriculum (Master's Thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. [in Thai]
- Leepreecha, P. (2007). Educational system and language in the Thai nation-state building. *Journal of Social Sciences*, 19(1), 277 - 309.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. Bangkok: Teachers Council of Thailand Printing House Ladprao. [in Thai]
- _____. (2018). *Pati language for Prathomsuksa 5: Thai Language Learning Group According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551* (11th Printing). Bangkok: Office for

- National Education Standards, Ministry of Education. [in Thai]
- _____. (2018). *Pati Language for Prathomsuksa 5* (11th Printing). Bangkok: OTEP Printing House. [in Thai]
- _____. (2019). *Pati language for Prathomsuksa 6: Thai Language Learning Group According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551* (11th ed.). Bangkok: Office for National Education Standards, Ministry of Education. [in Thai]
- _____. (2019). *Pati Language for Prathomsuksa 6* (11th Printing). Bangkok: OTEP Printing House. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati Language for Prathomsuksa 1: Thai Language Learning Group According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551* (16th Printing). Bangkok: Office for National Education Standards, Ministry of Education. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati language for Prathomsuksa 1* (16th ed.). Bangkok: OTEP Printing House. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati language for Prathomsuksa 2: Thai Language Learning Group According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551* (14th Printing). Bangkok: Office for National Education Standards, Ministry of Education. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati Language for Prathomsuksa 2* (14th ed.). Bangkok: OTEP Printing House. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati Language for Prathomsuksa 3: Thai Language Learning Group According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551* (13th Printing). Bangkok: Office for National Education Standards, Ministry of Education. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati Language for Prathomsuksa 3* (13th Printing). Bangkok: OTEP Printing House. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati language for Prathomsuksa 4: Thai Language Learning Group According to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551* (15th ed.). Bangkok: Office for National Education Standards, Ministry of Education. [in Thai]
- _____. (2020). *Pati Language for Prathomsuksa 4* (15th Printing). Bangkok: OTEP Printing House. [in Thai]
- Nakthaen, K., & Anansirawat, P. (2020). Mae-mai-pleng-Thai: A study of representation in rural community. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal (GTHJ)*, 26(1), 135-147.
- Nammontree, N. (2018). Representations appearing through major characters in the basic Thai text book series Pasa Patee for students from grades 1-6 of primary schools. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 12(2), 467 - 480. [in Thai]
- Nimnuan, N. (2016). *Politics in Thai Textbooks Used in Secondary Schools (1960-2008)* (Master's Thesis). Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2018). *Action Plan of the Fiscal Year B.E. 2564*. Planning and Project Division, Bureau of Policy and Basic Education Planning. [in Thai]
- Office of the Royal Society. (2011). *Royal Institute Dictionary*. Retrieved April 3, 2022, from <https://dictionary.orst.go.th/> [in Thai]
- Phakdeephassook, S. (2018). *The Relationship between Linguistic Devices & Identity and the Guideline to Study in Thai Language*. Bangkok: The Faculty of Arts Academic Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Phuangprayong, K., & Noonin, S. (2018). Thai modern rural society and factor affecting on lifestyle. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 44(2), 34-64. [in Thai]
- Sirichaiyongbun, N., & Kaewkallana, N. (2016). Urbanization in Thai contemporary poetry. *Vannavidas*, 16, 24 - 46. [in Thai]

- Srisan, S. (2019). Viewing rural-urban blurring through political conflict and the biomedica body of the Thai people. *PSDS Journal of Development Studies*, 2(2), 16-61. [in Thai]
- Suksaranchit, S. (2012). *Myths and Violence of the Representation of "Hill Tribe People" in Elementary School Textbooks*. (S. Satha-Anan, & K. Penpinan, Eds.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Sukwisith, W. (2011). *The Relationship between Language and Ideologies in the Thai Language Textbooks for the Elementary School Curriculum B.E. 2503-2544: A Critical Discourse Analysis* (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Tailanga, S. (2012). Rural discourses in Mai Muangderm's literary works. *Manutsayasad Wichakan Journal*, 19(2), 105 - 129. [in Thai]

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 Guidelines for the Development of Operational Effectiveness in Crime Prevention and Suppression of Provincial Police Region 7

ฐิติมา พลธิญญวงศ์¹ *

เอกวิทย์ มณีธร¹

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา¹

*e-mail: ong010tsu@gmail.com

Thitima Phalithanyawong¹*

Ekkawit Maneethorn¹

Department of Public Administration, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University¹

Received: February 11, 2023, Revised: April 29, 2023, Accepted: May 18, 2023

บทคัดย่อ

จากการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม เกิดภาวะเงินหมุนเวียนในระบบน้อย มีการว่างงานเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 โดยใช้เทคนิคเดลฟายจากกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ 15 คน และ 2) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 โดยการสนทนากลุ่มจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงาน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนกันยายน 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา 6 ด้าน คือ (1) ด้านการปฏิบัติ มี 8 องค์ประกอบ (2) ด้านการจัดระบบงาน มี 9 องค์ประกอบ (3) ด้านการมีส่วนร่วม มี 5 องค์ประกอบ (4) ด้านการควบคุมอาชญากรรม มี 5 องค์ประกอบ (5) ด้านสภาพแวดล้อม มี 3 องค์ประกอบ และ (6) ด้านการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล มี 8 องค์ประกอบ โดยแนวทางการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน มีค่ามัธยฐาน (4.50 ขึ้นไป) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ต่ำกว่า 1.50) ตามเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ทั้ง 6 ด้าน 38 องค์ประกอบ โดยนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อให้ข้าราชการตำรวจนำระบบฐานข้อมูลมาวิเคราะห์ ศึกษาเปรียบเทียบเพื่อการพัฒนาปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนาประสิทธิภาพ การป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม ตำรวจภูธรภาค 7

Abstract

Changes in politics, administration, economy, and society cause less cash flow in the system and unemployment which results in social and economic inequality. This problem inevitably gives rise to various forms of crime. This research aims to 1) create guidelines for developing the operational effectiveness of the crime prevention and suppression of the Provincial Police Region 7 by using the Delphi technique from a sample of 15 experts and 2) examine the suitability and feasibility of the approach to such development by focus group discussion from a sample group of 10 officers. The data collected from interviews, a questionnaire, and a group discussion between November 2019 and September 2022, were analyzed using percentage statistics, median and interquartile range.

Results indicated that developing the operational effectiveness of the crime prevention and suppression of the Provincial Police Region 7 must follow the suggested guidelines which consist of 6 aspects: self-practice (8 components), work organization (9 components), participation (5 components), crime suppression (5 components), environment (3 components), and data collection and analysis (8 components). The guidelines have a median of 4.50 or above and an interquartile range of lower than 1.50 according to the requirements. After examining the suitability and feasibility in the application of the guidelines suggested, it was found that they were suitable and feasible in all 6 aspects with their 38 subcomponents. The results of the study can be used as a guideline for developing the effectiveness of crime prevention and suppression operations for police officers to analyze the database system, conduct comparative studies for future work development.

Keywords: Operational Effectiveness Development; Prevention and Suppression; Crime; Provincial Police Region 7

บทนำ

อาชญากรรมที่เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ มักมีความรุนแรงซับซ้อนและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (Royal Thai Police, 2019) ในแต่ละปีมีผู้บาดเจ็บล้มตาย เนื่องจากอาชญากรรมเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่อถูกทำร้ายบาดเจ็บ ถูกฆ่าตาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ปราบปรามและตัวอาชญากรผู้กระทำความผิดเอง นอกจากนี้ทรัพย์สินที่สูญหายไปก็มีจำนวนมากและมีมูลค่ามหาศาล รัฐบาลของทุกประเทศได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากในการที่จะป้องกันและปราบปรามหรือระงับยับยั้งการก่ออาชญากรรมทุกรูปแบบเพื่อความปลอดภัยของประชาชนพลเมืองในประเทศ (Chaijan, 2017-2018) อาชญากรรมที่เกิดขึ้นทำให้รัฐต้องจ่ายเงินเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาที่มาจากการกระทำความผิดของผู้อื่นเป็นเงินจำนวนมาก (Paleethunyawong, 2015) จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี ถือเป็นจังหวัดในโซนพื้นที่ภาคกลาง บางจังหวัดมีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน

และชายฝั่งทะเล ทำให้เป็นแหล่งพื้นที่เศรษฐกิจด้านการอุตสาหกรรม การประมงและการเกษตรกรรม รวมทั้งมีประชากรแฝงที่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านหลบหนีเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ทำให้มีปัญหาด้านสังคม หนึ่งนอกระบบ การลักลอบค้าเลียงยาเสพติด การลักลอบเล่นการพนันทุกรูปแบบ รวมไปถึงปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ที่มีคดีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนได้จากสถิติการเกิดอาชญากรรมในความผิดคดีอาญาประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีการรับแจ้งการเกิดอาชญากรรม จำนวน 64,519 ราย ในปี พ.ศ. 2561 มีการรับแจ้งการเกิดอาชญากรรม จำนวน 67,245 ราย ส่วนในปี พ.ศ. 2562 มีการรับแจ้งการเกิดอาชญากรรม จำนวน 62,546 ราย (Central Information Technology Center, 2019) ตำรวจภูธรภาค 7 เป็นส่วนราชการในหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่จังหวัดดังกล่าว จากการ

ดำเนินงานที่ผ่านมา มีเป้าหมายด้านการป้องกันปราบปรามและลดระดับอาชญากรรมทั้งในมิติอัตราการเกิดเหตุและระดับความรุนแรงของการเกิดเหตุ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมน้อยลง (Provincial Police Region 7, Fiscal Year 2019, 2019) แต่ก็ยังพบปัญหาการดำเนินงานในด้านเจ้าหน้าที่ที่ขาดความรู้ความเข้าใจยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีการป้องกันเหตุอาชญากรรมและติดตามจับกุมผู้กระทำผิดได้บางส่วน มีระบบวิธีการทำงานในรูปแบบเดิม ไม่มีการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ยังไม่สามารถหาความร่วมมือในการป้องกันเหตุได้จากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานปฏิบัติการป้องกันปราบปรามมีเพียง 6,754 คน จากจำนวนกรอบอัตรากำลัง 9,569 ตำแหน่ง (General Staff Division, Provincial Police Region 7, 2019) ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อีกทั้งการเกิดอาชญากรรมในเขตพื้นที่จังหวัดดังกล่าว ยังคงมีแนวโน้มเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งความเชื่อมั่น ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้จากการประเมินประสิทธิภาพสถานีตำรวจและความเชื่อมั่นของประชาชน ต่อการปฏิบัติงานของตำรวจทุกแห่ง พบว่า ประชาชนมีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ด้านความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีการออกตรวจพื้นที่ในชุมชนให้มากขึ้น ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจในภาพรวม ควรมีการแจ้งให้ทราบถึงขั้นตอนและความคืบหน้าของคดีเป็นระยะ ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องให้บริการรวดเร็ว มีการดูแลรักษาปรับปรุงระบบหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ ควรเพิ่มอัตรากำลังพลในการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจเพื่อออกตรวจ สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น (Suan Dusit University, 2019) และจากการศึกษาหาแนวทางในการปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรภาค 7 พบว่า การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมควรมุ่งเน้นสร้างความร่วมมือกับประชาชน และชุมชน มีการบริหารงานด้านกำลังพล เครื่องมือ งบประมาณ และวิธีการทำงาน รวมทั้งสำรวจพื้นที่และวิเคราะห์สภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่รับผิดชอบ (Chaijan, 2017-2018) และจากการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในห้วงปี พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2562 พบว่า ได้มีข้อร้องเรียนโดยรวมเกิดขึ้น (General Staff Division, Provincial Police Region 7, 2019)

ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบลดความเชื่อมั่นและศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้การปฏิบัติงานของตำรวจภูธรภาค 7 ไม่สามารถปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษายุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายนายกรัฐมนตรี ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และนโยบายการบริหารราชการของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบการวิจัย เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 ที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7

ทบทวนวรรณกรรม

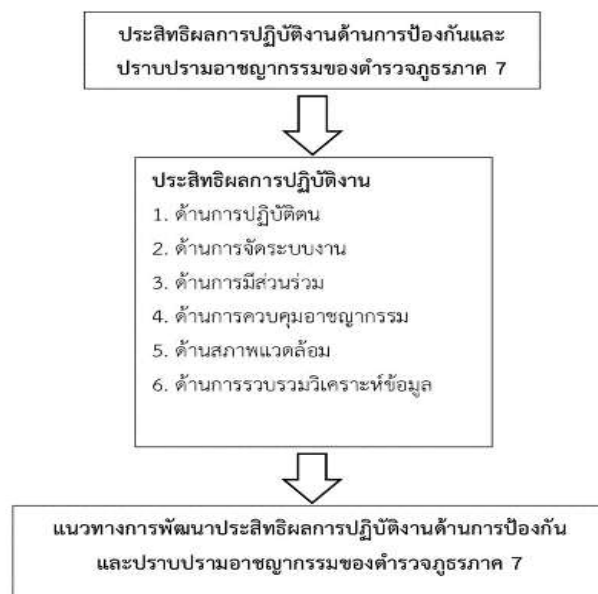
Miller (1994) กล่าวว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการสำหรับการเจริญเติบโตขององค์กรในลักษณะของการขยายขอบเขตการดำเนินงานและสร้างความทันสมัยให้เกิดขึ้น โดยต้องมีการพัฒนาระบบงานดังที่ Kimmanee (2017) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาระบบงานจะทำให้งานในหน่วยงานมีระบบซึ่งมีผลทำให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานน้อยลง ช่วยประหยัดเวลา แรงงานและค่าใช้จ่ายในการทำงานให้แก่หน่วยงานและองค์กรโดยรวม นอกจากนี้ Barnard (1996) กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรมาจากการปฏิบัติงานตามที่องค์กรกำหนดไว้ โดย Hoy, & Miskel (2012) ได้ให้นิยามว่า ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง ผลสำเร็จที่บรรลุเป้าหมายขององค์กรทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพซึ่ง Paleethunyawong (2015) ได้กล่าวเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมไว้ว่า ต้องมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยการวิเคราะห์อาชญากรรม แหล่งที่เกิดอาชญากรรม วันเวลาการเกิดเหตุ พร้อมไปกับการตั้งจุดตรวจจุดสกัดในเส้นทางที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม จัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มากำหนดแผนการตรวจเพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรม ในการปฏิบัติงานต้องควบคุมพื้นที่เสี่ยง ควบคุมอาชญากรรมไม่ให้

เกิด แต่เมื่อเกิดแล้วก็ต้องจับกุมให้ได้ รวมทั้งต้องมีความร่วมมือประสานงานหน่วยที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการใช้ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach) ที่เน้นให้ตำรวจตระหนักว่า การป้องกันอาชญากรรม คือ งานหลักของตำรวจ และมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวนสอบสวน การจับกุมและลงโทษผู้กระทำผิด ยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม คือ การตรวจท้องที่ การปรากฏตัวของตำรวจเป็นการข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรม โดยลดช่องโอกาสสำหรับ ผู้ที่จะตั้งใจละเมิดกฎหมาย มีการนำทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations) มาใช้ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน โดยเชื่อมั่นว่าความร่วมมือร่วมใจของตำรวจและสุจริตชน สามารถเอาชนะปัญหาอาชญากรรมส่วนใหญ่ได้ ประกอบกับต้องมีการออกแบบสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design: Theory and Practice) Chayaphan (1997) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าทำสภาพแวดล้อมให้ง่ายต่อการสอดส่องดูแลแล้ว จะทำให้สามารถควบคุมอัตราการเกิดอาชญากรรมได้ในระดับหนึ่ง บริเวณใดสถานที่ใดก็ตามที่ประชาชนมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย คนร้ายส่วนมากจะมีความรู้สึกหวาดระแวงเกรงกลัวในการกระทำความผิด โดยนำทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing Theory) มาเป็นหลักการการทำงานของตำรวจซึ่งส่งเสริมสนับสนุนแก้ต้นเหตุ เพื่อลดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่

เป็นระเบียบของชุมชน โดยเทคนิคการแก้ต้นเหตุปัญหา ด้วยความร่วมมือระหว่างตำรวจและชุมชน นำทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ที่อธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม 3 ด้าน คือ ผู้กระทำผิด/คนร้าย (Offender) เหยื่อ (Victim) เป้าหมาย (Target) และโอกาส (Opportunity) มาใช้เพื่อให้ทราบว่ เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ทฤษฎีดังกล่าวได้เสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหอาชญากรรม โดยต้องพยายามทำอย่างไรก็ตามที่จะให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่งหายไป ก็จะทำให้อาชญากรรมไม่เกิดขึ้น

วิธีการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 แล้ว จะดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 จำนวน 15 คน ประกอบด้วยข้าราชการตำรวจซึ่งมีประสบการณ์ด้านงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมาก่อนและมีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป โดยแยกเป็นระดับตำแหน่ง ผู้บัญชาการ (มีชั้นยศพลตำรวจโท) ขึ้นไปจำนวน 3 คน ระดับตำแหน่งผู้บังคับการ ถึงรองผู้บัญชาการ (มีชั้นยศพลตำรวจตรี) จำนวน 5 คน และระดับตำแหน่งรองผู้บังคับการ (มีชั้นยศพันตำรวจเอก) จำนวน 7 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ข้าราชการตำรวจระดับตำแหน่งผู้กำกับการ (มีชั้นยศพันตำรวจเอก) ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานตำรวจภูธรภาค 7 จำนวน 10 คน และ 3) ประชาชนผู้รับบริการที่เป็นกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานสถานีตำรวจ (กต.ตร.สภ.) ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 7 จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา (1) ศึกษาเอกสาร ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และจากแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (2) ร่างแนวทาง (Modeling) จำลองจากกรอบแนวคิดของการวิจัยที่มีการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 แล้วสร้างแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปฏิบัติตน 2) ด้านการจัดระบบงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วม 4) ด้านการควบคุมอาชญากรรม 5) ด้านสภาพแวดล้อม และ 6) ด้านการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล (3) นำแนวทางจำลองไปสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ดังนี้ (3.1) รอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน แล้วจัดเป็นหมวดหมู่คัดเลือกข้อความที่มีความเห็นสอดคล้องกันตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป (3.2) นำข้อความที่มีความเห็นสอดคล้องกันสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับที่ 2 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ไปสอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมเป็นรอบที่ 2 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และ (3.3) สร้างแบบสอบถามฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเช่นเดิม นำไปถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมมีความเห็นเป็นรอบที่ 3 เพื่อยืนยันคำตอบ จากนั้น

นำมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วเลือกข้อความที่มีความเห็นสอดคล้องกันตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 และ (4) จากนั้นผู้วิจัยจะนำแนวทางการพัฒนาที่ได้จากแบบสอบถามฉบับที่ 3 สร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อการสนทนากลุ่มฉบับที่ 4 โดยเพิ่มหัวข้อเสนอแนะ แล้วนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นข้าราชการตำรวจระดับตำแหน่งผู้กำกับการที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานตำรวจภูธรภาค 7 จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 และให้ประชาชนผู้รับบริการที่เป็นกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานสถานีตำรวจ (กต.ตร.สภ.) ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 7 จำนวน 6 คน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามในแต่ละรอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารงานตำรวจและผ่านงานวิจัยมาก่อน จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วคำนวณหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: index of Consistency) ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าเฉลี่ย IOC ในรอบที่ 1 ถึง 3 เท่ากับ 1.00, 0.85 และ 1.00 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนกันยายน 2565 โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม 2) เพื่อกำหนดแนวทางการขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ติดต่อนัดหมายทางโทรศัพท์เพื่อขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลล่วงหน้า 4) ส่งแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบการสนทนากลุ่ม พร้อมงานวิจัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูล 5) เมื่อเข้าพบผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลทราบ 6) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ในแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล และ 7) นำข้อมูลมาสรุปเพื่อวิเคราะห์ผล

วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 มีการนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดเข้าเป็นหมวดหมู่โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจำแนกเป็นข้อกระทง หากข้อใดมีเนื้อหาที่

ใกล้เคียงกัน ก็ได้นำมาไว้ในข้อเดียวกัน คำนวณค่าร้อยละ โดยข้อความที่มีความสอดคล้องกันตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป นำไปสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ตามเกณฑ์ ดังนี้ 2.1) ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามากที่สุด และ 2.2) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นการหาความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับ ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่าต่ำกว่า 1.50 ลงมา แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้น สอดคล้องกัน (Consensus) แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน โดยจะคัดเลือกข้อความกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเท่านั้น ส่วนข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันจะถูกตัดทิ้งไป

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาว่าเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพและไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยตามเอกสารรับรองของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ IRB4-039/2565 รวมทั้งผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการและขั้นตอนการวิจัย และยินยอมในการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บเป็นความลับและจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภาค 7

จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภาค 7 จำนวน 6 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไปทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ทุกข้อเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกข้อมีความสอดคล้องกันมากตามค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ 0.00

ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภาค 7 ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติตน มี 8 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1.1) มีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ 1.2) ต้องยึดหลักครองตน ครองคน และครองงาน 1.3) ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเที่ยงตรง เสมอภาคและยุติธรรม 1.4) ต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ 1.5) การปฏิบัติหน้าที่ต้องใช้ความอดทน อดกลั้นและวาจาสุภาพ 1.6) ทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม 1.7) เป็นหลักประกันด้านความปลอดภัยและความยุติธรรม โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และ 1.8) สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ ดังที่ A01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ข้าราชการตำรวจทุกคนต้องยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงาน” “ให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่องานด้วยความเสมอภาค เป็นผู้มีความสำนึกและถือเป็นหน้าที่ต้องให้บริการช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่ดี” “ตำรวจต้องเป็นหลักประกันความปลอดภัยและความยุติธรรม ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง”

2. ด้านการจัดระบบงาน มี 9 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับ ได้แก่ 2.1) จัดทำฐานข้อมูล เช่น แผนยุทธศาสตร์ ประวัติผู้กระทำผิด หมายถึง ข้อมูลท้องถิ่น เป็นต้น 2.2) แบ่งเขตพื้นที่และมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละเขตให้มีความชัดเจน 2.3) มีการจัดเก็บฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงใช้งานร่วมกันได้ 2.4) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาระบบงานสืบสวน สอบสวน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม 2.5) มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยการวิเคราะห์อาชญากรรม แหล่งเกิดอาชญากรรม การตั้งจุดตรวจ ทำฐานข้อมูลท้องถิ่น ควบคุมพื้นที่เสี่ยง 2.6) ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการ 2.7) วิธีการทำงานใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม 2.8) บูรณาการการจัดจุดตรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ และ 2.9) สรุปและรายงานการจัดระบบงาน ดังที่ A02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องมีการใช้เทคโนโลยีมาพัฒนางานในทุกเรื่อง” “ปรับวิธีการทำงาน ลดขั้นตอนในงานที่ไม่จำเป็นออกไป” และ A04 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติต้องมีการแสวงหาข้อมูลท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ควรต้องมีการกำหนดพื้นที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน”

3. ด้านการมีส่วนร่วม มี 5 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับ ได้แก่ 3.1) บูรณาการและแสวงหาความร่วมมือภาคประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ให้มีส่วนร่วมในงานตำรวจ 3.2) สร้างเครือข่าย ความร่วมมือร่วมใจในการป้องกันและแก้ปัญหาการเกิดอาชญากรรม

3.3) ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับชั้นแสดงความคิดเห็น เสนอแนะและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน การปฏิบัติงาน 3.4) จัดตั้งศูนย์ประสานงานสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชน และ 3.5) สรุปและรายงานการมีส่วนร่วม ดังที่ A05 ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องใช้ทฤษฎีตำรวจสัมพันธ์ ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในงานตำรวจ” “ผู้ปฏิบัติต้องให้ความสำคัญ สร้างความเป็นหุ้นส่วน วิธีการ เพื่อให้ประชาชนอุ่นใจ” “นำประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนาในพื้นที่ เข้ามา มีส่วนร่วม”

4. ด้านการควบคุมอาชญากรรม มี 5 องค์ประกอบ เรียง ตามลำดับ ได้แก่ 4.1) ศึกษาพื้นที่และเส้นทางที่มีโอกาส ต่อการเกิดเหตุ 4.2) ควบคุมสถานที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุม แหล่ง อบายมุข ดำเนินการจัดระเบียบสังคม 4.3) วางแผนควบคุม อาชญากรรมในพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสม 4.4) กำหนดแผน ปฏิบัติงานในการระดมกวาดล้างอาชญากรรมและการป้องกัน เหตุอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง และ 4.5) สรุปและรายงานการ ควบคุมอาชญากรรม ดังที่ A02 ให้สัมภาษณ์ว่า “สายตรวจใน พื้นที่ต้องรู้พื้นที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุม สถานบันเทิง” “โอกาสใน การเกิดเหตุ ศึกษาเส้นทางหลักเส้นทางรอง” “ต้องกำหนดแผน ปฏิบัติในการระดมกวาดล้างเป็นระยะ ตัดวงจรอาชญากรรม ตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม” และ A04 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้นำต้องมีความพร้อมในทุกด้าน ศึกษาสภาพพื้นที่ วางแผน ประเภทอาชญากรรม”

5. ด้านสภาพแวดล้อม มี 3 องค์ประกอบ เรียงตาม ลำดับ ได้แก่ 5.1) ปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ติด ตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง ปิดประตูหน้าต่าง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีใน ชุมชน เป็นต้น 5.2) ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบออก ตรวจท้องที่ ปรากฏภายในพื้นที่ต่าง ๆ ตามช่วงเวลาและสถานที่เสี่ยง เพื่อตัดโอกาสของคนร้าย และ 5.3 สรุปและรายงาน การจัดสภาพแวดล้อม ดังที่ A06 ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องจัด สภาพแวดล้อมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม จะ ทำให้ลดอาชญากรรม”

6. ด้านการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล มี 8 องค์ ประกอบ เรียงตามลำดับ ได้แก่ 6.1) ผู้ปฏิบัติงานต้องนำ ข้อมูลอาชญากรรมต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ มาวิเคราะห์หาสาเหตุ 6.2) มีการถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อวางแผน ป้องกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำซ้อน 6.3) นำนาฬิกาอาชญากรรมมา วิเคราะห์หาอาชญากรรม 6.4) ประเมินความพร้อมของกำลัง พล วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลท้องถิ่น สภาพชุมชนให้ครบทุกมิติ 6.5) ประเมินผลผลิตด้านการปฏิบัติงาน ข้อมูลสถิติการรับ แจ้งความ สถิติการจับกุมและการตรวจเยี่ยม 6.6) นำระบบ ฐานข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์ 6.7) ประชุมทบทวนวิเคราะห์

ข้อมูลและติดตามผลการประเมิน และ 6.8) สรุปและรายงาน ผลเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป ดังที่ A02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ทุกหน่วย ต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมมาวิเคราะห์หา สาเหตุการเกิดอาชญากรรม” “ต้องศึกษาเรียนรู้ มีองค์ความ รู้สมัยใหม่ รวบรวมอาชญากรรมรูปแบบใหม่ แล้วมาวิเคราะห์ อาชญากรรม” “การทำงานต้องมีการตรวจสอบและติดตาม อย่างต่อเนื่อง”

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ของตำรวจภูธรภาค 7

ในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 ใช้ เทคนิคการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ร่วมสนทนาซึ่งเป็นข้าราชการ ตำรวจผู้ปฏิบัติงานให้ข้อมูลว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของ ตำรวจภูธรภาค 7 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้สอดคล้อง กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธร ภาค 7 ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า แนวทางการพัฒนามี 6 ด้าน 38 องค์ประกอบ

1.1 ด้านการปฏิบัติตน พบว่า ต้องมีการปฏิบัติใน เรื่องความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพ ตำรวจมีหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิดและเกี่ยวข้องกับการ ใช้อาวุธปืน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกเรื่อง เห็น ได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “ต้องมีความพร้อมสมบูรณ์ มีจิตใจที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่” (Phalithanyawong, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Thanakoses (2010) กล่าวว่า การเตรียมการออกไปทำงานสายตรวจ ต้องเตรียมพร้อมเสมอ ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมของตัวเจ้าหน้าที่ ทางด้านร่างกาย จิตใจ ในการปฏิบัติตนต้องยึดหลักครองตน ครองคนและ ครองงาน ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของตำรวจต้องรักษา ระเบียบวินัย เคารพกฎหมายและมีความซื่อสัตย์สุจริต เห็น ได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ใน กรอบกฎหมาย ต้องยึดถือระเบียบข้อบังคับเป็นแนวทางหลักใน การปฏิบัติหน้าที่ จะปฏิบัตินอกกรอบไม่ได้” “การครองตน ต้องรับผิดชอบต่อตนเอง การทำงานต้องให้ความเป็นธรรม” (Phalithanyawong, 2022) สอดคล้องกับ Person (1992)

ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถาบันในวิทยาลัยชุมชนนอร์ทแคโรไลนาพบว่า แนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิผล นอกจากการวางแผนการกระจายอำนาจตัดสินใจแล้ว ยังต้องมีหลักธรรมาภิบาลสอดคล้องกับ Almutairi (2013) พบว่า คุณลักษณะหลักส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับชุมชนในคูเวต เช่น ความเชื่อมั่น ความพึงพอใจ ความมุ่งมั่น การควบคุม การอยู่ร่วมกันและความคิดของผู้นที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับชุมชน คือ พฤติกรรมของตำรวจ

การปฏิบัติตนต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเที่ยงตรง เสมอภาค ยุติธรรม อยู่ในกรอบกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ สอดคล้องกับ Hintao, & Chumnansook (2017) ได้ศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของมวลชนในการลดอาชญากรรม: วิธีคิด และยุทธศาสตร์ในการทำงานลดอาชญากรรมร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชน” พบว่า ตำรวจที่ปฏิบัติงานร่วมกับชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการแก้ไขป้องกันปัญหายุทธวิธีในเชิงรุกน้อยมาก จึงมีความจำเป็นที่ตำรวจจะต้องจัดการองค์ความรู้ในเรื่องนี้อย่างเข้มข้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ได้กำหนดเป้าหมายให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมทางอาญาและการบริการด้วยความรวดเร็ว เสมอภาคและเป็นธรรม นอกจากนี้ในการปฏิบัติตนต้องใช้ความอดทน อดกลั้น วาจาสุภาพ ต้องทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม เป็นหลักประกันความปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของตำรวจต้องใช้ความวิริยะ อุตสาหะในงานหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องมีความอดทนต่อปัญหาอุปสรรค มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เห็นได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “ยุคนี้เป็นยุคโซเชียล การทำงานต้องโปร่งใส จะต้องชัดเจนเพราะมีการตรวจสอบจากสื่อมวลชน ประชาชน” “เมื่อเกิดเหตุต้องแก้ไขสถานการณ์ทันที ถ้าช้าเมื่อไหร่โดนหมกกลับทันที ว่าเราไม่ปฏิบัติ ความรวดเร็วจึงสำคัญ” (Phalithanyawong, 2022) สอดคล้องกับ Paleethanyawong (2015) ได้กำหนดวิธีการในการบริหารงานด้านงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจจะต้องทำงานให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม

1.2 ด้านการจัดระบบงาน พบว่า ต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลและจัดเก็บฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงใช้งานร่วมกันได้ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้พัฒนาระบบงานสืบสวน สอบสวน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการกระทำผิดมีการเปลี่ยนแปลงตาม

เทคโนโลยี เห็นได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “ข้อมูลเป็นจุดสำคัญเพราะว่าแต่ละท้องที่ แต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกันก็ต้องอาศัยข้อมูลเป็นหลักเพื่อจัดคน จัดงาน จัดระบบสายตรวจ จัดอะไรต่าง ๆ ให้เข้ากับพื้นที่ ก็คือว่า เป็นข้อที่สำคัญเป็นพื้นฐาน” “เห็นควรที่ทางตำรวจเองจะต้องมีการปรับตัวเพื่อนำเทคโนโลยีให้ทันสมัยมาใช้เพราะว่าอาชญากรรมทุกวันนี้ก็มีการปรับตัว มีอาชญากรรมไซเบอร์ มีอาชญากรรมที่สมัยก่อนไม่มี ต้องเรียนรู้ ต้องฝึกฝน” (Phalithanyawong, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police, 2018) ได้กำหนดแนวทางในการป้องกันปราบปรามและลดระดับอาชญากรรมให้มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านการสืบสวน มีการเชื่อมโยงกันทั้งประเทศและให้ทุกหน่วยสร้างเครื่องมือสืบสวนล่วงหน้าไว้ให้ครบถ้วน สอดคล้องกับ Ua-amnoey (2008) กล่าวว่า การสืบค้นสาเหตุอาชญากรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยตัวเลขจากข้อมูลและสถิติที่มีความเที่ยงตรงแม่นยำ และสอดคล้องกับที่ Phalithanyawong (2019) กล่าวไว้ว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรม คนเดินทางเข้าออกประเทศ ต้องมีการพัฒนาระบบให้ใช้ได้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง การแยกระบบเก็บฐานข้อมูลงานตรวจคนเข้าเมือง งานสืบสวนสอบสวน งานจราจร งานกำลังพล ออกจากกันจะเป็นประโยชน์มากกว่ารวมอยู่ในระบบเดียวเพราะจะทำให้ง่ายต่อใช้งาน นอกจากนี้ Phalithanyawong (2015) ยังกล่าวอีกว่า ในการป้องกันอาชญากรรมต้องจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มากำหนดแผนการตรวจ การจัดระบบงานต้องมีการแบ่งเขตพื้นที่ มอบหมายผู้รับผิดชอบให้มีความชัดเจน ลดขั้นตอนระยะเวลาในการให้บริการ มีการกำหนดวิธีการทำงานให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบูรณาการการตั้งจุดตรวจให้ครอบคลุมพื้นที่

1.3 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ต้องมีการปฏิบัติในเรื่องการบูรณาการและแสวงหาความร่วมมือภาคประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ให้มีส่วนร่วมในงานตำรวจ มีการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ร่วมใจในการป้องกันและแก้ปัญหาการเกิดอาชญากรรม ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล จะทำให้การตัดสินใจมีเหตุผล ความถูกต้องและสามารถสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันได้ เห็นได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “การทำงานให้ได้ผล ทุกสถานตำรวจต้องสร้างกลุ่มเครือข่ายตาข่ายประปรด” “ที่ผ่านมาไม่เห็นภาพข้างล่าง เพราะฉะนั้น

จำเป็นจะต้องต้องรับฟังความคิดเห็น? เป็นเรื่องที่ถูกต้อง” (Phalithanyawong, 2022) สอดคล้องกับ Phonpragit (2016) ศึกษาการพัฒนาตำรวจสายตรวจไทย กรณีศึกษา กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ซึ่งมีข้อเสนอแนะให้แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อให้ร่วมบูรณาการปฏิบัติแบบองค์รวม สอดคล้องกับ Person (1992) ศึกษา “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถาบันในวิทยาลัยชุมชนนอร์ทแคโรไลนา” พบว่า ผู้บริหารที่สนับสนุนการจัดการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้สถาบัน มีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิผลต้องมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ สอดคล้องกับ Tansa-nga (2018) ศึกษา “บทบาทภาครัฐในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงานประมงชาวเมียนมาร์ ในจังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนโดยการมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนตั้งแต่การกำหนดประเด็นปัญหามาไปสู่นโยบาย และจากผลการศึกษาของ Suradanai (2018) ศึกษา “การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อลดโอกาสของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและการตระหนักถึงความปลอดภัยส่วนบุคคล กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” พบว่า ควรสร้างเครือข่ายและสร้างความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจและชุมชนโดยรอบสถานศึกษา ในการช่วยกันเฝ้าระวังและร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับ Sander (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลถึงประสิทธิผลขององค์กร พบว่า การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร ถ้าเกิดจากการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับกลางจะทำให้สามารถขับเคลื่อนกลยุทธ์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี

1.4 ด้านการควบคุมอาชญากรรม พบว่า ต้องมีการปฏิบัติในเรื่อง การศึกษาพื้นที่และเส้นทางที่มีโอกาสต่อการเกิดเหตุ ทั้งนี้เป็นเพราะความเจริญเติบโตของชุมชนทำให้สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยขาดการวางแผนและการควบคุมที่ดี ทำให้เป็นช่องโอกาสการกระทำผิด เห็นได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “มีความจำเป็น เส้นทางเปลี่ยว เส้นทางโจร มีความสำคัญ” “เห็นด้วยกับเรื่องนี้ เพราะว่าสถานที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุม แหล่งอบายมุข เป็นจุดเริ่มของอาชญากรรมทั้งหมดอยู่แล้ว” (Phalithanyawong, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับ Phonpragit (2016) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาตำรวจสายตรวจไทย กรณีศึกษากองบังคับการตำรวจนครบาล 4 พบว่า การปฏิบัติงานมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง การออกแผนการตรวจจับมือกับเหตุการณ์ที่ล่าสมัย ใช้แบบและแผนเดิม

สอดคล้องกับ Thanakoses (2010) ได้กล่าวว่า ในการป้องกันอาชญากรรมเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ต้องสำรวจพื้นที่ที่ล่อแหลมที่เคยเกิดคดีและประชาชนมีความหวาดระแวงหรือหวาดกลัวต่ออาชญากรรมในพื้นที่บริเวณใด แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนมาตรการในการป้องกันอาชญากรรม มีการปฏิบัติในด้านการควบคุมสถานที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุม แหล่งอบายมุข ดำเนินการจัดระเบียบสังคม วางแผนควบคุมอาชญากรรมในพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับที่ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police, 2019) กำหนดแนวทางการป้องกันปราบปรามและลดระดับอาชญากรรมด้วยการควบคุมอาชญากรรมทั้งในมิติของอัตราการเกิดเหตุและระดับความรุนแรงของการเกิดเหตุ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมน้อยลง ให้รวมทั้งควบคุมสถานที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุม แหล่งอบายมุขต่าง ๆ ตามนโยบายการจัดระเบียบสังคม นอกจากนี้ในการปฏิบัติต้องกำหนดแผนปฏิบัติงานในการระดมกวาดล้างอาชญากรรมและการป้องกันเหตุอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติการตำรวจภูธรภาค 7 (Provincial Police Region 7, Fiscal year 2019) ให้มีการควบคุมสถานที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุม รวมทั้งแหล่งอบายมุขต่าง ๆ ตามนโยบายการจัดระเบียบสังคม การปราบปรามการซื้อขายอาวุธปืนผิดกฎหมายอย่างจริงจังและให้มีการระดมกวาดล้างอาชญากรรมอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

1.5 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ต้องมีการปฏิบัติในเรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ติดตั้งไฟฟาส่องสว่าง ปิดประตูหน้าต่าง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เห็นได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “ถ้าเป็นพื้นที่เปลี่ยวก็มีอันตราย” “สถานที่ที่รกร้างว่างเปล่า เปลี่ยนมีดก็อันตราย” “ต้องปรับสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น กล้องวงจรปิดจุดที่อับก็ควรจะต้องมี” (Phalithanyawong, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับ Thanakoses (2010) ได้กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม ทำได้โดยออกแบบสภาพแวดล้อม เพื่อปิดช่องโอกาสก่อนที่คนร้ายจะมีโอกาสทำความผิด โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ต้องมีการปฏิบัติด้านการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบออกตรวจท้องที่ปรากฏภายในพื้นที่ต่าง ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law of Enforcement Approach) ยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม คือ การตรวจท้องที่ การปรากฏตัวของตำรวจเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากรรม โดยลดช่องโอกาสสำหรับผู้ที่จะตั้งใจละเมิดกฎหมาย

1.6 ด้านการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ต้องมีการปฏิบัติในเรื่อง การนำข้อมูลอาชญากรรมต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้มามีวิเคราะห์หาสาเหตุ ทั้งนี้เป็นเพราะการกระทำผิดมีหลาย

รูปแบบและมีรายละเอียดในแต่ละเรื่อง ไม่เหมือนกัน เห็นได้จากคำพูดการสนทนากลุ่มที่ว่า “มีความจำเป็น เพราะเป็นสถิติการประเมินการปฏิบัติ นำไปใช้ในการวางแผนการทำงานให้บรรลุผลได้” “ทำให้มองเห็นภาพชัดเจนขึ้น จุดไหนเป็นจุดเสี่ยง เวลาไหนเป็นเวลาที่เกิดเหตุ” “มีความจำเป็น สอดคล้องกับเรื่องที่ผ่านมา เพราะว่าบางองค์ประกอบเมื่อวิเคราะห์แล้วต้องมีการถอดบทเรียน เพื่อใช้ในการวางแผนต่อไป” (Phalithanyawong, 2022) สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการการตำรวจภูธรภาค 7 (Provincial Police Region 7, Fiscal Year, 2018) ให้มีการนำนาฬิกาอาชญากรรมมาวิเคราะห์อาชญากรรมและวางแผนสายตรวจให้ตรงกับสภาพพื้นที่และสถานภาพอาชญากรรม หัวหน้าสถานีต้องติดตามสถานภาพอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ในการปฏิบัติจะต้องประเมินความพร้อมของกำลังพล วัสดุอุปกรณ์ สถิติคดี ข้อมูลท้องถิ่น สภาพชุมชนให้ครบทุกมิติ ประเมินผลผลิตด้านการปฏิบัติงาน ข้อมูลสถิติการรับแจ้งความ สถิติการจับกุม สถิติการตรวจเยี่ยม และนำระบบฐานข้อมูล ที่จัดเก็บมาวิเคราะห์อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยจะต้องดูความพร้อมในทุกด้านก่อนการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับพื้นที่และปริมาณงาน สอดคล้องกับที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police, 2018) ได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีและการบำรุงขวัญข้าราชการตำรวจ ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตตำรวจให้มีความสุขในการปฏิบัติงาน ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้เพียงพอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sander (2011) เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลถึงประสิทธิผลขององค์กร พบว่า การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร ถ้าเกิดจากการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับกลางจะทำให้สามารถขับเคลื่อนกลยุทธ์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี และถ้าจะทำให้องค์กรมีประสิทธิผลสูง ผู้บริหารระดับสูงต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ขององค์กร และผู้บริหารระดับกลางต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กรให้มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ และสอดคล้องกับ Hintao, & Chumnansook (2017) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของมวลชนในการลดอาชญากรรม : วิถีคิด และยุทธศาสตร์ในการทำงานลดอาชญากรรมร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชน” พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือล้มเหลวในการลดอาชญากรรมจะต้องคิดโดยยึดเป้าหมาย ไม่ด่วนสรุปปัญหาอาชญากรรมโดยดูจากปรากฏการณ์ส่วนที่มองเห็นได้ง่าย มียุทธวิธีกล่อมเกลางทางความคิด

2. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 โดยการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นข้าราชการตำรวจระดับตำแหน่งผู้กำกับการซึ่งเป็นหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรปฏิบัติงานในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 7 พบว่า แนวทางการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน 38 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับ Loetananporn (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมของการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการวางแผนและบริหาร สอดคล้องกับ Athkamon (2016) ศึกษา เรื่อง การป้องกันอาชญากรรมและการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะเมืองอยุธยา พบว่า การให้ความสำคัญของการร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมวางแผน เสนอแนะแนวทางในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่เกาะเมืองอยุธยา จะทำให้ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ลดลงไม่มากนัก และสอดคล้องกับ Clott (1995) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของสภาพแวดล้อมนอกองค์กร กลยุทธ์ วัฒนธรรม ทรัพยากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร พบว่า ตัวแปรด้านแผนกลยุทธ์ขององค์กรสามารถใช้เป็นตัวทำนายประสิทธิผลขององค์กรได้ดี รองลงมาจากตัวแปรวัฒนธรรมองค์กร

สรุป

1. แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 ได้แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงาน จำนวน 6 ด้าน 38 องค์ประกอบ คือ ด้านการปฏิบัติ มี 8 องค์ประกอบ ด้านการจัดระบบงาน มี 9 องค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วม มี 5 องค์ประกอบ ด้านการควบคุมอาชญากรรม มี 5 องค์ประกอบ ด้านสภาพแวดล้อม มี 3 องค์ประกอบ และด้านการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล มี 8 องค์ประกอบ

2. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยผู้ปฏิบัติงาน พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 7 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้ง 6 ด้าน 38 องค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย

1. ตำรวจภูธรภาค 7 ควรมุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยการให้ข้าราชการตำรวจมีความพร้อม นำระบบฐานข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์ ถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วประชุมทบทวนวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อไป

2. จัดให้มีการติดตามการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ในด้านการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลดช่องโอกาสในการกระทำความผิด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน การแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามแนวคิดหรือทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มากยิ่งขึ้น

References

Almutairi, T. (2013). *Police-Community Relationship in Kuwait: Public Relations Perspective* (Doctoral Dissertation). University of Stirling, Scotland.

Athkamon, Y. (2016). *Crime Prevention and Tourism Safety in Area Around Ayuttaya Province. An Independent Study for the Degree of Master of Political Science* (Politics and Governments), Thammasat University. [in Thai]

Barnard, I.C. (1996). *The Functions of the Executive. England*. Massachusetts, and London: Harvard University Press, Cambridge.

Central Information Technology Center. (2019). *Criminal Case Statistics 4 Groups*. Accessed on November 24, 2019, from <http://gis.police.go.th> [in Thai]

Chaijan, S. (2017-2018). Proactive Operation for Crime Prevention Provincial Police Region 7. The 60th NDC's Curriculum Framework. National Defence College. [in Thai]

Chayaphan, P. (1997). *Community Relations and Community Policing the Key*. Bangkok. [in Thai]

Clott, C.B. (1995). The effects of environment, strategy, culture, and resource dependency on perceptions of organizational effectiveness of schools of business. *Paper Presented at the 20th Annual Meeting of the Association for the Study of Higher Education*, Orlando, FL (November 2-5).

General Staff Division, Provincial Police Region 7. (2019). *Status of Police Personnel*. Provincial Police Region 7, Nakhon Pathom. [in Thai]

Hintao, K., & Chumnansook, P. (2017). *The Study of Community Participation: The Way of Thinking and Strategic by Using the Police and People Reduce Crime Model* (Research Report). Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]

Hoy, W.K., & Miskel, C.G. (2012). *Education Administration: Theory, Research, and Practice* (9th ed.). New York: Random House.

Kimmanee, S. (2017). *Development of Core Competencies to Enhance the Efficiency of Official Operation of Personal OHEC*. (Handout February 1, 2017). Bangkok. [in Thai]

Miller, V. A. (1994). *The Guidebook for Global Trainers*. Massachusetts: Human Resource Development Press.

Office of Police Strategy. (2019). *Plan of Crime Prevention and Suppression of Royal Thai Police*, Bangkok. [in Thai]

Phalithanyawong, K. (2015). *The 2nd Set Management Guidelines Songkhla Provincial Police Administration Meeting*. Songkhla: Songkhla Provincial Police. [in Thai]

_____. (2019). *The 2nd Improving the Operations of the Immigration Bureau, Immigration Bureau Administration Meeting*. Bangkok: Immigration Bureau. [in Thai]

Phalithanyawong, T. (2022, July 6). *Interview. Deputy Commissioner of Provincial Police Region 7, Royal Thai Police*. [in Thai]

- _____. (2022, July 7). *Interview*. Commander of Provincial Police. Royal Thai Police. [in Thai]
- _____. (2022, July 20). *Interview*. Assistant Commissioner General. Royal Thai Police. [in Thai]
- _____. (2022, Sep 28). *Focus Group Discussion*. Superintendent of Police Station. Provincial Police Region 7. Royal Thai Police. [in Thai]
- Person, J.L. (1992). *An Examination of the Relationship between Participative Management and Perceived Institutional Effectiveness in North Carolina Community Colleges*. Committee Chairman: Samuel D. Morgan, Community College Education.
- Phonpragit, C. (2016). *The Development of Thai Police Patrol Officers: A Case Study of Bangkok Metropolitan Police Division Four* (Doctoral Dissertation). Ramkhamhaeng University. [in Thai]
- Provincial Police Region 7. (2018). *Action Plan of Provincial Police Region 7, Fiscal year 2018*. Provincial Police Region 7. [in Thai]
- _____. (2019). *Action Plan of Provincial Police Region 7, Fiscal year 2019*, Provincial Police Region 7. [in Thai]
- Royal Thai Police. (2018). *Action Plan of Royal Thai Police 2018*. Royal Thai Police. [in Thai]
- _____. (2019). *Action Plan of Royal Thai Police 2019*. Royal Thai Police. [in Thai]
- Sander, R.L. (2011). *Strategic Change: Inclusion of Middle Managers in the Development of Strategy May Lead to Improved Organizational Effectiveness* (Doctoral Dissertation). University of Maryland University College, United States.
- Suan Dusit University. (2019). *The Evaluation on the Effectiveness of Police Stations and the People Confidence on Police Operation in the Year 2019*. Suan Dusit University, Bangkok. [in Thai]
- Suradanai, A. (2018). Crime control through environmental design on campus for reducing crime victimization and personal safety awareness: a case study of Chulalongkorn University. *The 2nd UTCC Academic Day*, 2 June 8, 2018. University of the Thai Chamber of Commerce. Bangkok. [in Thai]
- Tansa-nga, C. (2019). *The Government's Roles in the Prevention and Suppression of the Human Trafficking of Myanmar Fishery Laborers in Samut Sakhon Province* (Doctoral Dissertation). Ramkhamhaeng University. [in Thai]
- Thanakoses, S. (2010). *The 2nd Crimes Fighter*. Bangkok: Bangkok Printing. [in Thai]
- Ua-amnoey, J. (2008). *Sociology of Crime*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

การพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติ พลังงานแสงอาทิตย์

The Development of the Information System to Control the Automatic Solar-Powered Aerator

ไพโรจน์ ขาวผ่อง¹

บุญทรสา อุ่นเลิศ^{1*}

คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้¹

*e-mail: poontarasa@sct.ac.th

Phairot Khaophong¹

Poontarasa Ounlert¹

Faculty of Health Science and Technology, Southern College of Technology¹

Received: May 20, 2023, Revised: August 25, 2023, Accepted: September 7, 2023

บทคัดย่อ

เครื่องเติมอากาศเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยเพิ่มออกซิเจนให้แก่ น้ำ ทำให้น้ำมีคุณภาพที่ดีขึ้นและแหล่งน้ำนั้นมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ปัจจุบันเครื่องเติมอากาศส่วนใหญ่ใช้พลังงานจากเครื่องยนต์หรือไฟฟ้าขับเคลื่อนเพื่อเติมออกซิเจนให้กับน้ำ ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานสูงรวมถึงมีค่าใช้จ่ายด้านการซ่อมบำรุงเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเปิดใช้งานเครื่องตลอดเวลา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นการออกแบบและพัฒนาโดยใช้วงจรการพัฒนาแบบ (SDLC) และประเมินประสิทธิภาพของระบบทั้งในห้องปฏิบัติการและในแหล่งน้ำธรรมชาติโดยการทดสอบสัดส่วนของค่าที่ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 90% ที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากการเก็บข้อมูลค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และค่าอุณหภูมิในแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน 100 ครั้ง ผลการวิจัย พบว่า ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถควบคุมและสั่งการเครื่องเติมอากาศให้เติมอากาศในน้ำได้โดยอัตโนมัติเมื่อปริมาณออกซิเจนในน้ำต่ำกว่าค่าที่กำหนดและหยุดเติมอากาศเมื่อปริมาณออกซิเจนในน้ำมีค่าเท่ากับหรือสูงกว่าค่าที่กำหนด และสามารถแสดงผลในรูปแบบของกราฟได้ ส่วนการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบในห้องปฏิบัติการโดยใช้อุปกรณ์เซนเซอร์วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำ จำนวน 3 ครั้ง พบว่า อุปกรณ์เซนเซอร์สามารถทำงานและวัดค่าได้ถูกต้องตรงกับค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ เมื่อทดสอบในแหล่งน้ำธรรมชาติ พบว่า ระบบสามารถสั่งการให้เครื่องทำงานและควบคุมให้หยุดทำงานโดยอัตโนมัติและวัดค่าออกซิเจน ($Z=2.33$) ค่าความเป็นกรด-ด่าง ($Z=2.66$) และอุณหภูมิในน้ำ ($Z=3.33$) ได้ถูกต้องตามเกณฑ์มากกว่า 90% ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยเกษตรกรสามารถนำเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ไปใช้บำบัดน้ำเสียสำหรับการเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ห่างไกลจากที่ไม่มีไฟฟ้าและ/หรือสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าของเกษตรกรในระยะยาวได้

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ ระบบสมองกลฝังตัว เครือข่ายไร้สาย เครื่องเติมอากาศ โซลาร์เซลล์

Abstract

The aerator is a machine used to add oxygen level in water, which will improve water quality and enhance the fertility of water resource. Nowadays most aerators depend on engines or electricity to add oxygen to water. As a result, the costs of energy and maintenance are high due to ongoing usage of the machine. This research aims to develop the information system to control the automatically computerized solar aerator. The design and development of the information system are based on the system development life cycle (SDLC). The efficiency of the system is evaluated both in the laboratory and in natural water resources by conducting the proportional testing to measure the accuracy of the system against predefined criteria with the minimum requirement of 90% at the significance level of .05 level of confidence. The research collected oxygen levels, pH levels, and temperature in the natural water resources for a total of 100 instances and found that the developed information system could control and commanded the machine to add oxygen when the oxygen level in the water fell below the required threshold. The developed information system could stop the aerator when the oxygen level reached or exceeded the required threshold. In addition, the developed information system could present results in a graphical format. For the efficiency evaluation of the information system in the laboratory, the sensors were conducted to measure oxygen, pH, and temperature 3 times. The measurements were accurate according to the predefined standards. When conducting the efficiency evaluation in the natural water resources, the developed information system could command the machine to operate and stop the air replenishment automatically. Oxygen ($Z=L.33$), pH levels ($Z=2.66$), and water temperature ($Z=3.33$) were measured accurately according to predefined criteria with the significance level of more than 90% at the .05 level of confidence. Farmers can utilize the automatic solar-powered aerator to treat waste water for aquaculture in remote areas where electricity is unavailable and/or to lower costs of electricity in the long term.

Keywords: Information System, Embedded Systems, Wireless Network, Aerators, Solar Cells

บทนำ

การเติมออกซิเจนหรือการเติมอากาศในน้ำโดยอาศัยเครื่องเติมอากาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจนของน้ำในแหล่งน้ำ ซึ่งออกซิเจนเป็นก๊าซที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของทั้งพืชและสัตว์ รวมถึงมนุษย์ด้วย เพราะต้องถูกนำไปใช้ในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดพลังงาน ถ้าในน้ำมีปริมาณออกซิเจนไม่เพียงพอจะส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำที่ใช้ออกซิเจนในการหายใจ ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในน้ำได้และส่งผลให้เกิดน้ำเน่าเสียในที่สุด เครื่องเติมอากาศจะช่วยให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นและแหล่งน้ำนั้นมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สัตว์น้ำและสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ออกซิเจนในน้ำหรือออกซิเจนละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen: DO) หมายถึง ปริมาณออกซิเจนซึ่งละลายอยู่ในน้ำ โดยปกติออกซิเจนที่ละลายในน้ำได้มาจากบรรยากาศและการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืชน้ำ

ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ จะแปรผกผันกับอุณหภูมิและความเข้มข้นของแร่ธาตุที่ละลายในน้ำ ถ้าหากอุณหภูมิและความเข้มข้นของแร่ธาตุในน้ำสูง ออกซิเจนจะละลายในน้ำได้น้อยลง น้ำในธรรมชาติทั่วไปปกติจะมีค่า DO ประมาณ 5-7 mg/L มาตรฐานน้ำที่มีคุณภาพดี จะมีค่า DO ประมาณ 5 – 8 mg/L น้ำเสียจะมีค่า DO ต่ำกว่า 3 mg/L (Nakhon Nayok Fisheries Provincial Office, 2021) ปัจจุบันเครื่องเติมอากาศส่วนใหญ่ใช้พลังงานจากเครื่องยนต์หรือไฟฟ้าขับเคลื่อนเพื่อเติมออกซิเจนให้กับน้ำ ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง และการเปิดเครื่องเพื่อทำงานตลอดเวลาจะทำให้อายุการใช้งานเครื่องสั้นลงและมีค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเพิ่มมากขึ้น

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตศูนย์สูตรจึงทำให้ได้รับแสงอาทิตย์อย่างต่อเนื่องและคงที่ตลอดทั้งปี โดยความเข้มรังสีรวมของดวงอาทิตย์รายวันเฉลี่ยต่อปีของพื้นที่ทั่วประเทศพบว่า มีค่าเท่ากับ 18.0 MJ/m² – day หรือ 5.0 kWh/m²/

day ซึ่งเป็นปริมาณที่เพียงพอสำหรับพัฒนาและใช้ประโยชน์ แสงอาทิตย์เป็นพลังงานที่ใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและมี ปริมาณที่ไม่จำกัด ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ใน ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ที่เทคโนโลยี พัฒนาเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things, IoT) เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์และระบบต่าง ๆ ถูกพัฒนาให้เชื่อมต่อถึงกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างกันบนระบบอินเทอร์เน็ต สามารถรับรู้ ตัดสินใจ และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปกรณ์บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่เก็บได้จากเซนเซอร์ที่ใช้วัดค่าต่าง ๆ (Al-Fuqaha, Guizani, Mohammedi, Aledhari, & Ayyash, 2015) ซึ่งช่วยให้การดำรงชีวิตสะดวกสบายยิ่งขึ้น IoT ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับหลายสิ่งหลายอย่างทั่วโลก รวมไปถึงการทำ เกษตรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพโดย ใช้แรงงานคนให้น้อยที่สุด ลดต้นทุนการผลิต แต่เพิ่มคุณภาพ ผลผลิต และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เซนเซอร์วัดค่า ความชื้นในดิน เซนเซอร์วัดอุณหภูมิ เซนเซอร์วัดแร่ธาตุในดิน เซนเซอร์วัดปริมาณออกซิเจน เซนเซอร์วัดค่าความเป็นกรด-ด่าง เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเดิม อากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์และรับ-ส่งข้อมูล ผ่านเครือข่ายไร้สาย จะช่วยให้เกษตรกรหรือผู้ใช้งานสามารถ ลดแรงงานคนในการควบคุมเครื่องเดิมอากาศ ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ขับเคลื่อนมอเตอร์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับแหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากน้ำในแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค หรือใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเดิมอากาศ สมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ควบคุมการรับส่งข้อมูล ผ่านเครือข่ายไร้สาย

ทบทวนวรรณกรรม

อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things, IoT)

IoT เป็นกรอบแนวคิดของระบบโครงข่ายที่รองรับ การเชื่อมต่อกับอุปกรณ์หลากหลายชนิดเข้าด้วยกัน ตั้งแต่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์โครงข่าย อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ เซนเซอร์ และวัตถุต่าง ๆ อันเป็นผลให้ระบบ ต่าง ๆ สามารถติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกันได้อย่างเป็น อัตโนมัติ และมนุษย์เองสามารถเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลายยิ่งขึ้น ควบคุมอุปกรณ์และระบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สามารถจัดกลุ่มการเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เข้ากับโครงข่าย อินเทอร์เน็ต ได้ตามรูปแบบดังต่อไปนี้ (Office of The National Broadcasting and Telecommunication Commission, 2017)

1. การเชื่อมต่อผ่านอุปกรณ์สื่อสารระยะสั้น (Short-Range Devices) เป็นรูปแบบการเชื่อมต่ออุปกรณ์ ในระยะ สั้นมากโดยใช้กำลังส่งต่ำมาก เหมาะสำหรับการสื่อสารในพื้นที่ ครอบคลุมขนาดเล็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะการเชื่อมต่อระหว่าง อุปกรณ์ (Peer-to-peer) หรือการเชื่อมต่อแบบโครงข่ายก็ได้ เช่น WiFi, Bluetooth, Z-Wave และ ZigBee เป็นต้น

2. การเชื่อมต่อผ่านโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็น รูปแบบการให้บริการที่มีพื้นที่ครอบคลุมกว้าง โดยอาศัยการ เชื่อมต่ออุปกรณ์เครื่องลูกข่าย IoT เข้ากับโครงสร้างพื้นฐาน ของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีอยู่แล้ว เช่น เทคโนโลยี NB-IoT และ LTE-M เป็นต้น

3. การเชื่อมต่อผ่านโครงข่าย LPWAN เป็นรูปแบบ การเชื่อมต่อผ่านโครงข่ายกำลังส่งต่ำบริเวณกว้าง (Low Power Wide Area Network: LPWAN) โดยเน้นใช้งานในลักษณะ การสื่อสารแบบ Narrow Band หรือ Ultra Narrow Band ที่มีอัตราการส่งข้อมูลต่ำมาก ประหยัดพลังงานมาก และมี ราคาอุปกรณ์ต่อหน่วยที่ต่ำ เช่น LoRaWAN, SigFox และ Ingenu เป็นต้น

4. การเชื่อมต่อผ่านโครงข่ายสื่อสารดาวเทียม เป็นรูปแบบการเชื่อมต่อที่เหมาะสมกับการใช้งานที่มีพื้นที่ ครอบคลุมการให้บริการที่กว้างมาก แต่การเชื่อมตอดังกล่าว จะมีระยะเวลาการตอบสนอง (Latency) ช้ากว่าการเชื่อมต่อ รูปแบบอื่น ๆ เนื่องจากระยะเวลาที่สัญญาณเดินทางไป-กลับ ระหว่างอุปกรณ์สื่อสารภาคพื้นโลกและดาวเทียม (Office of The National Broadcasting and Telecommunication Commission, 2017)

ระบบสมองกลฝังตัว (Embedded Systems)

ระบบสมองกลฝังตัว เปรียบเสมือนเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนบุคคล (Personal Computer) ที่มีการย่อขนาดให้เล็กลง เหลือเพียงแผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กเพื่อนำไปใส่ใน อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทำงานได้เองโดยอัตโนมัติเสมือนมีสมอง กลฝังตัวอยู่ภายใน (Kaewta, Khantikachenchart, & Thongsan, 2018) โดยมีการประยุกต์ใช้ระบบสมองกลฝังตัว ในงานด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาและพัฒนาระบบสมองกลฝัง ตัวเพื่อตรวจวัดคุณภาพน้ำสำหรับการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง (Konglumpun, 2017) การออกแบบและสร้างระบบควบคุม ความเป็นกรด-ด่างและออกซิเจนละลายน้ำในบ่อเลี้ยงปลา แพนซีคาร์พ (Somchaiwong, Intayuang, Paoka, &

Namaung, 2017) เป็นต้น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นพลังงานทดแทนประเภทหมุนเวียนที่ใช้แล้วเกิดขึ้นใหม่ได้ตามธรรมชาติ และเป็นพลังงานที่มีศักยภาพสูง ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากพลังงานแสงอาทิตย์ในการพัฒนาระบบเดิมอากาศ เช่น การออกแบบและสร้างเครื่องเติมอากาศกังหันตึ้นน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (Kaewsuan, & Sudsomboon, 2015; Termkla, Prathaithep, & Khuntong, 2019; Sonsanam, Phoosomma, Nisapakul, & Intarachai, 2022) กังหันน้ำเติมอากาศแบบสามท่อนใช้พลังงานจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Musika, Pluem-arom, Kosaipat, Kheowree, & Watchanathepin, 2015) เป็นต้น การใช้ประโยชน์จากพลังงานแสงอาทิตย์ร่วมกับระบบสมองกลฝังตัวและเทคโนโลยี IoT ในการพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ควบคุมการรับส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สาย โดยใช้แผงโซลาร์เซลล์เป็นตัวเปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้าและนำพลังงานไฟฟ้าเพื่อให้งานแกมมอเตอร์และเชื่อมต่อกับอุปกรณ์เติมอากาศ อุปกรณ์แผงวงจรควบคุมการทำงานโดยใช้สมองกลฝังตัวควบคุมเซนเซอร์วัดปริมาณออกซิเจนในน้ำ เปิด-ปิดมอเตอร์ และส่งให้มอเตอร์เคลื่อนที่ไปยังจุดที่มีปริมาณออกซิเจนน้อยเพื่อเติมออกซิเจนในน้ำได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถทำงานได้ใกล้เคียงเวลาจริง (Real-time) ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ โดย Musika, Pluem-arom, Kosaipat, Kheowree, & Watchanathepin (2015) กล่าวว่าระบบบำบัดน้ำเสียด้วยกังหันน้ำพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับระบบเติมอากาศในน้ำ เป็นการสร้างวิธีการเติมอากาศในน้ำที่มีคุณภาพต่ำหรือในแหล่งน้ำเสียให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ช่วยในการบำบัดน้ำเสียด้วยกังหันน้ำ สามารถเพิ่มออกซิเจนในน้ำให้สูงขึ้น และเหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์กับแหล่งน้ำในชุมชน เนื่องจากติดตั้งได้ง่ายและไม่ต้องวางระบบไฟฟ้าเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาและพัฒนาชุดแจ้งเตือนค่าปริมาณออกซิเจนละลายน้ำและสั่งการให้เครื่องเติมอากาศทำงานจนมีปริมาณค่าออกซิเจนละลายน้ำเป็นไปตามที่กำหนด เพื่อควบคุมปริมาณออกซิเจนให้เพียงพอต่อความต้องการของสัตว์น้ำ (Muangplub, Chaisayun, & Tadsuan, 2017) โดยมีการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาในกระชังและเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในบ่อ (Konglumpun, 2017; Intamas, Krainara, Khemwong, & Boonraksa, 2022) และ Suesuan, Jittavisuttikul, & Wasuri (2022) ได้พัฒนาโมดูลตรวจวัดคุณภาพน้ำในเวลาจริงแบบเครือข่ายที่

สามารถจัดเก็บหรือรวบรวมข้อมูลตามเวลาจริง ทำให้สามารถแจ้งให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ทราบข้อมูลในช่วงวิกฤตของการเลี้ยงสัตว์น้ำและแก้ไขสถานการณ์ได้ทันเวลาก่อนที่จะส่งผลร้ายแรงกับสัตว์น้ำที่เพาะเลี้ยง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ควบคุมการรับส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สาย โดยใช้วงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) ซึ่งเป็นขั้นตอนการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศหลาย ๆ ระบบ ประกอบด้วย (1) การวางแผน (Planning) (2) การวิเคราะห์ (Analysis) (3) การออกแบบ (Design) (4) การพัฒนาและติดตั้ง (Implementation) และ (5) การบำรุงรักษา (Maintenance) (Eamsiriwong, 2017) ดังนั้น

1. การวางแผน (Planning)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและสร้างเครื่องเติมอากาศพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงการสำรวจสระน้ำที่เกษตรกรใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการของผู้ใช้ โดยผู้ที่มีความต้องการระบบที่สามารถถ่ายเทอากาศในสระน้ำและสามารถลดต้นทุนด้านพลังงานเมื่อมีการใช้งานระบบ

2. การวิเคราะห์ (Analysis)

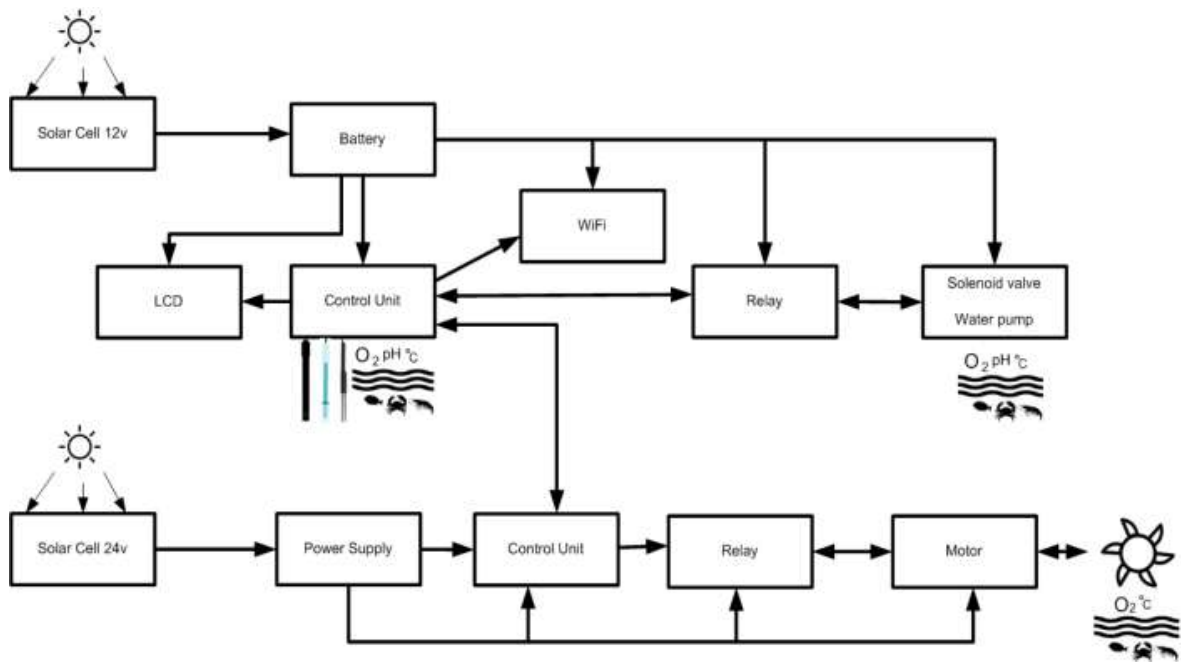
นำข้อมูลและความต้องการของผู้ใช้มาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ควบคุมการรับส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สาย

3. การออกแบบ (Design)

เป็นการออกแบบระบบงาน แบ่งเป็นการออกแบบฮาร์ดแวร์ การออกแบบซอฟต์แวร์และการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

3.1 การออกแบบฮาร์ดแวร์ เป็นการออกแบบและสร้างโมเดลเครื่องเติมอากาศ (รูปที่ 1) ประกอบด้วย

1) ระบบให้พลังงานไฟฟ้า เป็นส่วนที่ทำหน้าที่สร้างพลังงานไฟฟ้าเพื่อให้หน่วยประมวลผลและอุปกรณ์อื่นสามารถทำงานได้ตลอดเวลา ประกอบด้วยอุปกรณ์ Solar Cell Mono 5-18V 30W, Battery, Solar Charge Controller, DC-DC converter

รูปที่ 1 การออกแบบฮาร์ดแวร์

2) ระบบปั้มน้ำเข้าและปั้มน้ำออก เป็นระบบที่ทำหน้าที่ปั้มน้ำตัวอย่างปริมาตร 1 ลิตร จากแหล่งน้ำเข้าถึงทดสอบคุณภาพน้ำเป็นเวลา 5 นาที และปล่อยน้ำออกจากถัง ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย FLCK901 12V Relay, Water Pump, Water Level High (Red), Water Level Low (Black), Water Level Common (Blue)

3) ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของน้ำ โดยการวัดค่าออกซิเจนในน้ำ ความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิของน้ำ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย Dissolved Oxygen Sensor, pH Sensor และ DS18B20 Sensor

4) ระบบกักเก็บเติมอากาศในน้ำ เป็นส่วนที่ทำหน้าที่เติมอากาศเพื่อเพิ่มออกซิเจนในแหล่งน้ำ ในกรณีที่ค่าออกซิเจนในน้ำน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หน่วยประมวลผลจะส่งคำสั่งให้ปล่อยพลังงานไฟฟ้าจาก Solar Cell Mono 24V 390W ผ่านกล่องควบคุมมอเตอร์ (Brushless Motor) เพื่อสั่งให้ Motor DC หมุน Water Turbine เติมอากาศลงแหล่งน้ำ

5) อุปกรณ์ในส่วนหน่วยประมวลผล (Processing) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ประมวลผลและประสานงานขยายสัญญาณในการรับ-ส่งข้อมูล ตลอดจนทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์ที่ใช้ในส่วนนี้ได้แก่ Signal Converter Board, Microcontroller Arduino NodeMCU8266 และ Power Supply ทำหน้าที่ให้พลังงานในการทำงานของอุปกรณ์ โดยจะเชื่อมต่อกับบอร์ด Microcontroller

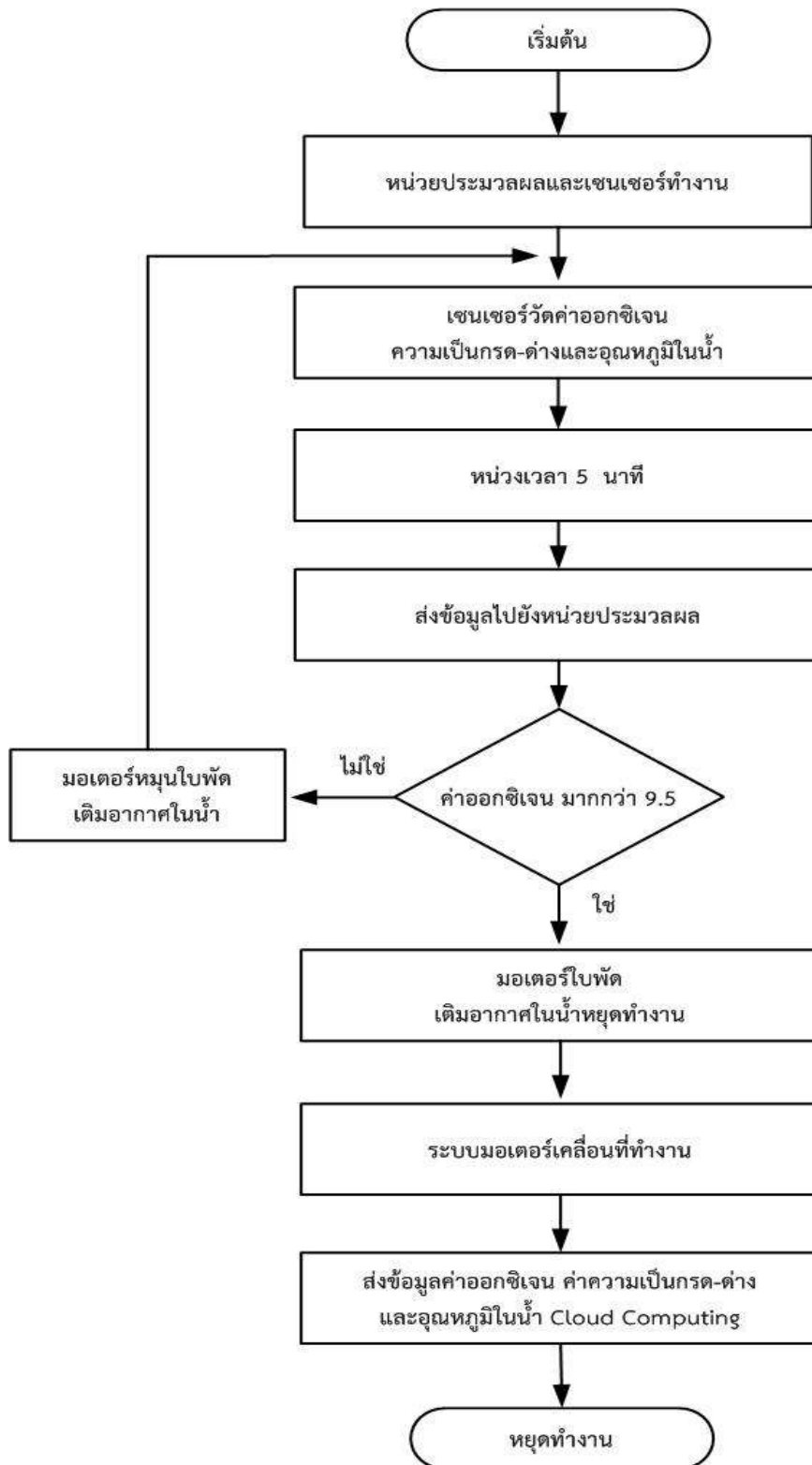
6) อุปกรณ์ในส่วนของผลลัพธ์ (Output) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่รับข้อมูลและส่งข้อมูลไปยังอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์ในส่วนนี้ได้แก่ LCD I2C Interface Module ทำหน้าที่แสดงผลข้อมูลที่ได้จากการประมวลผล และ อุปกรณ์ WiFi Module ทำหน้าที่รับ-ส่งข้อมูล ไปยังอุปกรณ์ Access Point เพื่อกระจายสัญญาณไปยัง Cloud Computing โดยข้อมูลที่ใช้ได้แก่ ข้อมูลประเภท ลำดับที่ เวลา วัน เดือน ปี ค่าออกซิเจนในน้ำ ความเป็นกรด-ด่างในน้ำ และอุณหภูมิในน้ำ

7) อุปกรณ์ใบพัดทำหน้าที่เคลื่อนที่ของเครื่องเติมอากาศ เมื่อมอเตอร์ของเครื่องหยุดทำงาน หน่วยประมวลผลจะสั่งงาน Brushless Motor หมุนใบพัด (Thruster) เพื่อให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้าซ้ายและขวา โดยมี JSN-SR04T, Ultrasonic ทำหน้าที่เป็นเซนเซอร์หลบหลีกสิ่งกีดขวางทางด้านซ้าย ด้านขวา และด้านหน้า ในรัศมี 1 เมตร

3.2 การออกแบบซอฟต์แวร์และการนำเสนอข้อมูล
เป็นการออกแบบซอฟต์แวร์ให้ควบคุมเซนเซอร์และมอเตอร์สำหรับเติมอากาศลงสู่แหล่งน้ำ โดยควบคุมการประมวลผลรับ-ส่งข้อมูลเวลา วัน เดือน ปี ค่าออกซิเจนในน้ำ ความเป็นกรด-ด่างในน้ำ อุณหภูมิไปเก็บในฐานข้อมูลของ Cloud Computing ผ่านระบบเครือข่ายไร้สาย และประมวลผลค่าออกซิเจนในน้ำเพื่อควบคุมมอเตอร์และสั่งคำสั่งหมุนใบพัดเติมออกซิเจนในน้ำ มีขั้นตอนการทำงานเริ่มจากเซนเซอร์วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่างและอุณหภูมิ จากนั้นส่งข้อมูลไปยังหน่วยประมวลผลเพื่อเปรียบเทียบค่าที่วัดได้กับเกณฑ์

(9.5 mg/L.) ถ้าค่าออกซิเจนต่ำกว่าเกณฑ์ มอเตอร์จะเริ่มหมุนใบพัดเพื่อเติมอากาศในน้ำ เซนเซอร์จะวัดค่าออกซิเจนและเปรียบเทียบกับเกณฑ์วนไปจนกระทั่งค่าออกซิเจนเป็นไปตามเกณฑ์ มอเตอร์จะหยุดหมุนใบพัดและเคลื่อนที่ไปตำแหน่งอื่น

หลังจากนั้นระบบจะส่งข้อมูลไปเก็บไว้ที่ฐานข้อมูลบน Cloud Computing (รูปที่ 2) และสามารถแสดงผลข้อมูลในรูปแบบของกราฟ

รูปที่ 2 กระบวนการทำงานของระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์

4. การพัฒนาและติดตั้ง (Implementation)

เขียนโปรแกรมตามที่ได้วิเคราะห์และออกแบบระบบ และทดสอบการทำงานโดยเป็นการทดสอบในห้องปฏิบัติการ และทดสอบในสภาพแวดล้อมจริง ดังนี้

4.1 การทดสอบการทำงานของระบบสมองกลอัตโนมัติเพื่อเติมอากาศในห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการทดสอบการทำงานของอุปกรณ์เซนเซอร์ที่ใช้วัดค่าออกซิเจนในน้ำ เพื่อตรวจสอบว่าเครื่องสามารถวัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และค่าอุณหภูมิในน้ำได้ถูกต้องตามค่ามาตรฐาน โดยการนำน้ำตัวอย่างจำนวน 1 ลิตร ใส่ในภาชนะทดสอบ จากนั้นให้เซนเซอร์วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และค่าอุณหภูมิทำงาน แสดงค่าข้อมูลทางจอภาพ และเปรียบเทียบกับการวัดด้วยอุปกรณ์มาตรฐาน คือ ชุดทดสอบค่าออกซิเจนในน้ำ pH meter และเทอร์โมมิเตอร์

4.2 การทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของระบบสมองกลอัตโนมัติเพื่อเติมอากาศในแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดความกว้าง 6 เมตร ยาว 12 เมตร และลึก 1.5 เมตร มีปริมาณน้ำ 100 ลูกบาศก์เมตร ที่ความเร็วมอเตอร์ 3 ระดับ โดยการติด

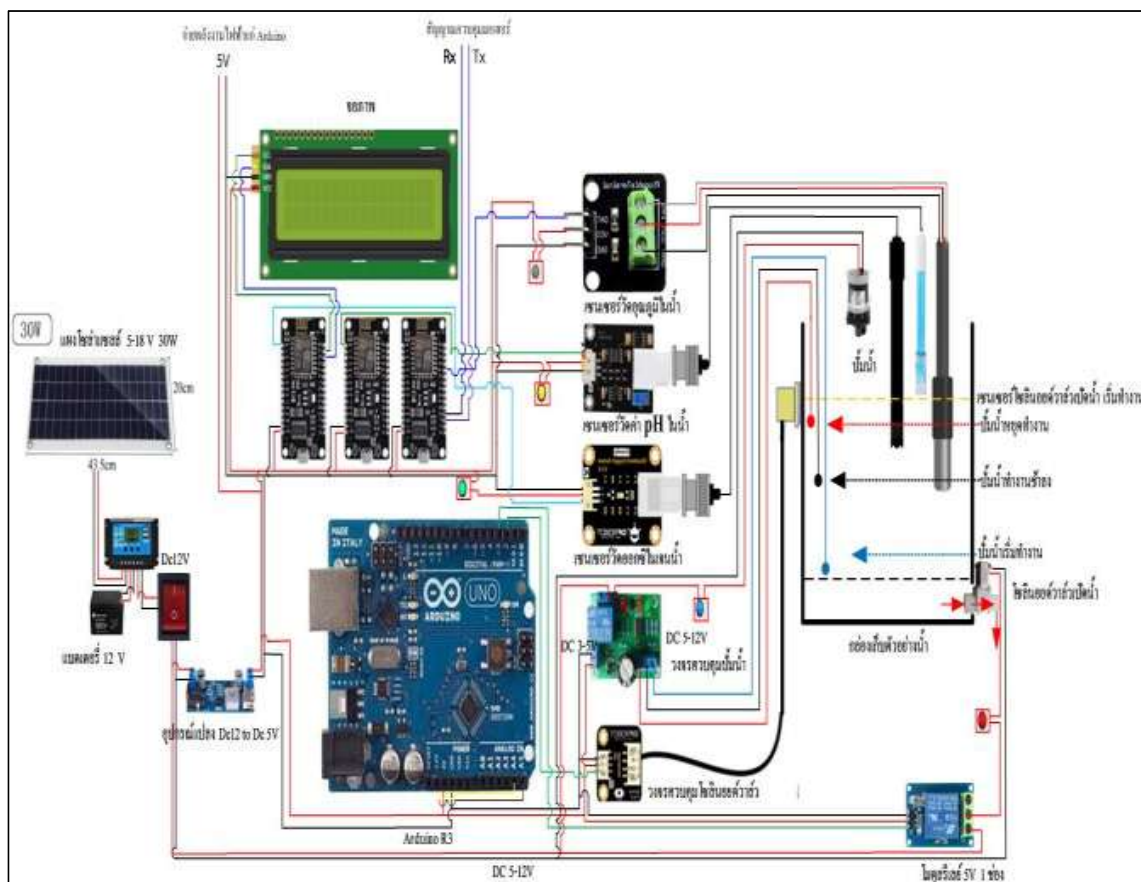
ตั้งเครื่องเติมอากาศในแหล่งน้ำธรรมชาติ สังเกตการทำงานของเครื่อง และเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 100 ครั้งเพื่อนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพการทำงานของเครื่อง โดยการทดสอบสัดส่วนของค่าที่ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 90% ที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากสถิติ $= \frac{p-p_0}{\sqrt{\frac{p_0(1-p_0)}{n}}}$ เมื่อ $p_0 = 1 - p_0$

5. การบำรุงรักษา (Maintenance)

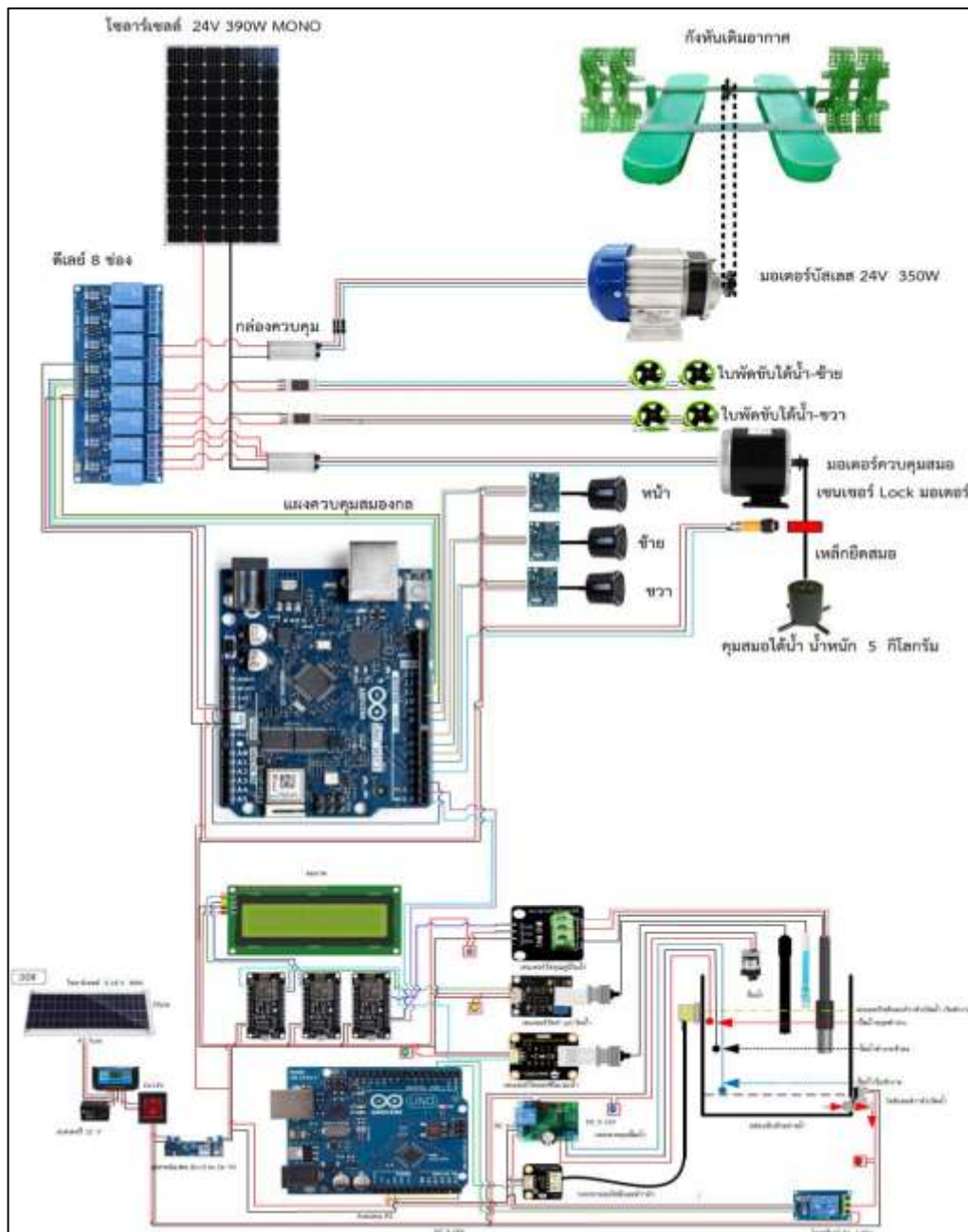
นำระบบไปใช้งานสภาพแวดล้อมจริง ให้ผู้ใช้งานได้ทดสอบการทำงานพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบ

ผลการวิจัย

การออกแบบและสร้างโมเดลเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นการออกแบบวงจรการทำงานของเครื่องเติมอากาศ โดยมีการเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วยเซนเซอร์วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง อุณหภูมิในน้ำ เซนเซอร์ควบคุมวาล์วเปิด-ปิดปั้มน้ำ แผงโซลาร์เซลล์ อุปกรณ์จ่ายพลังงานไฟฟ้า จอ LCD แผงควบคุมสมองกล กังหันและใบพัด (รูปที่ 3 และ 4) และนำมาประกอบเป็นเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ (รูปที่ 5)

รูปที่ 3 การเชื่อมต่ออุปกรณ์ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ

รูปที่ 4 การเชื่อมต่ออุปกรณ์เครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์

รูปที่ 5 เครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์

2. ระบบสารสนเทศที่พัฒนาสามารถวัดปริมาณออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิ ณ เวลาต่าง ๆ กัน โดยสามารถแสดงผลในรูปแบบของกราฟได้ (รูปที่ 6) มีการรับส่งข้อมูลและเก็บข้อมูลบนเครือข่าย Cloud Computing ผ่านเครือข่ายไร้สาย นอกจากนี้ระบบสารสนเทศสามารถ

ประมวลผลควบคุมและสั่งการเครื่องเติมอากาศให้เติมอากาศในน้ำได้โดยอัตโนมัติเมื่อปริมาณออกซิเจนในน้ำต่ำกว่าค่าที่กำหนด (9.5 mg/L.) และจะหยุดเติมอากาศเมื่อปริมาณออกซิเจนในน้ำมีค่าเท่ากับหรือสูงกว่าค่าที่กำหนด

รูปที่ 6 กราฟแสดงค่าออกซิเจน (ก) ค่าความเป็นกรด-ด่าง (ข) และอุณหภูมิ (ค)

3. การทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของระบบ

3.1 ผลการทดสอบการทำงานของระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศในห้องปฏิบัติการ โดยการใช้อุปกรณ์เซนเซอร์วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิ ในน้ำ จำนวน 3 ครั้ง และเปรียบเทียบค่าที่ได้กับการวัดด้วยอุปกรณ์มาตรฐาน พบว่า อุปกรณ์เซนเซอร์สามารถวัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำได้ถูกต้องตรงกับค่าที่วัดด้วยอุปกรณ์มาตรฐาน

3.2 ผลการวัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำของเครื่องเติมอากาศในแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่ความเร็วมอเตอร์ 800 รอบต่อนาที ความเร็ว 1,600 รอบต่อนาที และความเร็ว 2,500 รอบต่อนาที พบว่า

1) ระดับที่ 1 ความเร็ว 800 รอบต่อนาที มีค่าออกซิเจน 2.5-2.8 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าความเป็นกรด-ด่าง 7.2-7.4 และค่าอุณหภูมิ 28-30 °C

2)ระดับที่ 2 ความเร็ว 1,600 รอบต่อนาที มีค่าออกซิเจน 3.0-5.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าความเป็นกรด-ด่าง 7.2-7.4 และค่าอุณหภูมิ 28-33 °C

3)ระดับที่ 3 ความเร็ว 2,500 รอบต่อนาที มีค่าออกซิเจน 4.0-7.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าความเป็นกรด-ด่าง 6.0-8.5 และค่าอุณหภูมิ 28-33 °C

และจากการรวบรวมข้อมูลค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องเติมอากาศที่ความเร็วมอเตอร์ 2,500 รอบต่อนาที จำนวน 100 ครั้ง พบว่า ข้อมูลค่าออกซิเจนมีความถูกต้องจำนวน 97 ครั้ง ข้อมูลค่าความเป็นกรด-ด่างมีความถูกต้อง 98 ครั้ง และข้อมูลอุณหภูมิมีความถูกต้อง 100 ครั้ง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การทดสอบการวัดค่าออกซิเจน ความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำ

ค่าที่วัด	ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ (ครั้ง)	ค่า Z ที่คำนวณ	ค่า Z ตาราง
ออกซิเจน	97	2.33	1.645
ความเป็นกรด-ด่าง	98	2.66	
อุณหภูมิ	100	3.33	

จากตารางที่ 1 เมื่อทดสอบสัดส่วนของค่าที่ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 90% ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่าระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์สามารถสั่งการให้เครื่องทำงานและควบคุมให้หยุดทำงานโดยอัตโนมัติและวัดค่าออกซิเจน ($Z=2.33$) ค่าความเป็นกรด-ด่าง ($Z=2.66$) และอุณหภูมิในน้ำ ($Z=3.33$) ได้ถูกต้องตามเกณฑ์มากกว่า 90% ที่ระดับนัยสำคัญ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นการออกแบบและสร้างเครื่องเติมอากาศ พร้อมทั้งพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมการทำงานของเครื่องเติมอากาศโดยการประยุกต์ใช้ระบบสมองกลฝังตัวในการตรวจวัดปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ ตรวจวัดคุณภาพน้ำ ตรวจวัดความเป็นกรด-ด่างและอุณหภูมิในน้ำ ซึ่งสามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Somchaiwong, Intayuang, Paoka, & Namaung (2017) ซึ่งออกแบบและสร้างระบบควบคุมความเป็นกรด-ด่าง และออกซิเจนละลายน้ำที่สามารถควบคุมค่าความเป็นกรด-ด่างในบ่อเลี้ยงปลาแพนซีคาร์ฟให้อยู่ในช่วง 7.0-7.5 และสามารถควบคุมค่าออกซิเจนโดยการเติมอากาศลงในน้ำเพื่อให้ได้ค่าไม่น้อยกว่า 7 มิลลิกรัมต่อลิตร หรือระบบแจ้งเตือนปริมาณออกซิเจนในน้ำของแม่น้ำที่ใช้เลี้ยงปลากะชัง จะทำให้ผู้ประกอบการเลี้ยงปลาในกระชังสามารถทราบค่าอุณหภูมิได้ผิวน้ำ อุณหภูมิเหนือผิวน้ำ และค่า Dissolved Oxygen, DO และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากคุณภาพน้ำต่ำไม่เหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์น้ำได้ก่อนที่จะเกิดความเสียหายตามมา (Konglumpun, 2017) ระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศที่พัฒนาขึ้นมีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์แทนพลังงานไฟฟ้าในการขับเคลื่อนมอเตอร์ (Musika, Pluem arom, Kosaipat, Kheowree, & Watchanathepin, 2015) และรับ-ส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สาย (Kaewta, Khantikachenchart, & Thongsan, 2018; Suesuwan, Jittavisuttikul, & Wasuri, 2022) โดยอุปกรณ์เซนเซอร์วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิ

ในน้ำสามารถวัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำได้ถูกต้องเมื่อเทียบกับการวัดค่าด้วยอุปกรณ์มาตรฐานเมื่อทดสอบในห้องปฏิบัติการ และเมื่อนำไปทดสอบในแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดความกว้าง 6 เมตร ยาว 12 เมตร และลึก 1.5 เมตร ที่มีปริมาณน้ำ 100 ลูกบาศก์เมตร โดยใช้ความเร็วมอเตอร์ 3 ระดับ คือ 800 รอบต่อนาที 1,600 รอบต่อนาที และ 2,500 รอบต่อนาที ระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสามารถสั่งการให้เครื่องเติมอากาศทำงานและวัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำได้ถูกต้องซึ่งค่าออกซิเจนที่วัดได้ที่มีความเร็ว 2,500 รอบต่อนาที จะเป็นปริมาณออกซิเจนในน้ำที่เหมาะสมสำหรับสิ่งมีชีวิตในน้ำ (Nakhon Nayok Fisheries Provincial Office, 2021) ในขณะที่ความเร็วในการหมุนมอเตอร์ทั้ง 3 ระดับ ไม่ได้ทำให้ค่าความเป็นกรด-ด่าง และอุณหภูมิในน้ำเปลี่ยนแปลงมากนัก

นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ สามารถวัดค่าออกซิเจนในน้ำได้โดยมีสัดส่วนค่าที่ถูกต้องเป็นไปตามเกณฑ์มากกว่า 90% ที่ระดับนัยสำคัญ .05 สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศเพื่อควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากการเติมอากาศเป็นการเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากน้ำนั้นในการอุปโภคและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Termkla, Prathaithep, & Khuntong, 2019) และการใช้ประโยชน์จากพลังงานแสงอาทิตย์รวมถึงระบบสมองกลอัตโนมัติ รับ-ส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สาย ทำให้เครื่องเติมอากาศไม่ต้องใช้แหล่งจ่ายไฟจากภายนอก จึงช่วยประหยัดพลังงานไฟฟ้า เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งานและช่วยลดแรงงานคนเนื่องจากมีระบบควบคุมการทำงานอัตโนมัติ เช่นเดียวกับ Muangplub, Chaisayun, & Tadsuan (2017) และ Suesuwan, Jittavisuttikul, & Wasuri (2022) ที่มีการประยุกต์ใช้ระบบสมองกลฝังตัวร่วมกับเทคโนโลยี IoT ในการออกแบบและสร้างชุดแจ้งเตือนระดับปริมาณออกซิเจนละลาย

น้ำแบบเวลาจริง ทำให้สามารถควบคุมปริมาณการเติมอากาศแบบเวลาจริงให้มีปริมาณออกซิเจนละลายน้ำมีค่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และการออกแบบและสร้างเครื่องเติมอากาศในน้ำด้วยกังหันพลังงานแสงอาทิตย์และควบคุมการทำงานผ่านโทรศัพท์มือถือของ Intamas, Krainara, Khemwong, & Boonraksa (2022) ทำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนได้โดยตรง สามารถเพิ่มระดับปริมาณออกซิเจนในน้ำ และไม่ต้องใช้แหล่งจ่ายไฟจากภายนอกเมื่อมีการใช้งานเครื่องเติมอากาศ สำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแล้ว การลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานและแรงงานคนได้จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลงตามไปด้วย

สรุป

การพัฒนาระบบสารสนเทศควบคุมเครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติพลังงานแสงอาทิตย์ควบคุมการรับส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สาย สามารถสั่งการให้เครื่องทำงานเพื่อเติมออกซิเจนในน้ำและควบคุมให้หยุดทำงานโดยอัตโนมัติ วัดค่าออกซิเจน ค่าความเป็นกรด-ด่าง ค่าอุณหภูมิในน้ำ และแสดงผลผ่านจอภาพได้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ระบบยังสามารถส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายไร้สายเพื่อเก็บข้อมูลบน Cloud Computing ทำให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้บำบัดน้ำเสียสำหรับการเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ห่างไกลจากที่ที่ไม่มีไฟฟ้าและสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าของเกษตรกรในระยะยาวได้

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรออกแบบให้เครื่องเติมอากาศสมองกลอัตโนมัติสามารถเก็บพลังงานจากโซลาร์เซลล์ไว้ในแบตเตอรี่ เพื่อให้เครื่องสามารถทำงานได้ในตอนกลางคืนโดยไม่ต้องใช้ไฟฟ้า เนื่องจากกลางคืนปริมาณออกซิเจนในน้ำมีน้อยกว่าตอนกลางวัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ประจำปี 2564

References

Al-Fuqaha, A., Guizani, M., Mohammedi, M., Aledhari, M., & Ayyash, M. (2015). Internet of things: a survey on enabling technologies, protocols, and applications. *IEEE COMMUNICATION SURVEYS & TUTORIALS*, 17(4), 2347-2376.

- Eamsiriwong, O. (2007). *Systems Analysis and Design*. Bangkok: SE-Education. [in Thai]
- Intamas, P., Krainara, A., Khemwong, T., & Boonraksa, P. (2022). Performance testing of solar turbine aerators controlled via mobile phone. *Rattanakosin Journal of Science and Technology*, 4(1), 43-53. [in Thai]
- Kaewsuan, T., & Sudsomboon, W. (2015). *Design and develop for constructing the turbine aeration with solar energy. The 5th PKRU Conference* (pp. 1497-1502). Phuket: Phuket Rajabhat University. [in Thai]
- Kaewta, C., Khantikachenchart, C., & Thongsan, Y. (2018). The Development of embedded systems for automatic water quality measurement via online networking. *Journal of Science and Technology, Ubon Ratchathani University*, 25(1), 73-89. [in Thai]
- Konglumpun, S. (2017). The dissolved oxygen alert machine in fish cages. *The 9th Conference on Application Research and Development* (pp. 109-112). Loei Thailand: Electrical Engineering/Electronics, Computer, Telecommunications, and Information Technology Association. [in Thai]
- Muangplub, T., Chaisayun, I., & Tadsuan, S. (2017). The design and development of dissolved oxygen alarming instrument. *SAU Journal of Science and Technology*, 3(2), 41-52. [in Thai]
- Musika, T., Pluem-arom, K., Kosaipat, P., Kheowree, T., & Watchanathepin, N. (2015). 3-Buoy water mill machine driven by the photovoltaic energy system. *The 8th Thailand Renewable Energy for Community Conference* (pp. 160-163). Pathum Thani Thailand: Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [in Thai]
- Nakhon Nayok Fisheries Provincial Office. (2021). *What is Dissolved Oxygen in Water? Why is it Necessary to Measure Dissolved Oxygen in Water?* Retrieved 4 28, 2023, from https://www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/view_activities/16/116613. [in Thai]

- Office of The National Broadcasting and Telecommunication Commission. (2017). *Internet of Things Technology and Thailand 4.0 Policy*. Retrieved 07 28, 2023, from <https://www.nbtc.go.th/Services/quarter2560/ปี-2560/ไตรมาส-3-ปี-2560.aspx> [in Thai]
- Somchaiwong, N., Intayuang, T., Paoka, A., & Namaung, I. (2017). Design and building pH and dissolved oxygen control systems in fancy carp pond. *Kasalongkham Research Journal Chiangrai Rajabhat University*, 11(3), 327-341. [in Thai]
- Sonsanam, T., Phoosomma, P., Nisapakul, P., & Intarachai, C. (2022). The aerator water for treatment using solar cell energy. *Journal of Science Engineering and Technology Rajabhat Maha Sarakham University*, 1(3), 57-66. [in Thai]
- Suesuwan, W., Jittavisuttikul, P., & Wasuri, B. (2022). Development of a networked real-time water quality monitoring module. *ECTI Transaction on Application Research and Development*, 2(2), 7-13. [in Thai]
- Termkla, R., Prathaithep, W. B., & Khuntong, T. (2019). Determination effectiveness of solar energy aerator. *Industrial Technology Journal Surindra Rajabhat University*, 4(3), 1-8. [in Thai]

A Study of Thai EFL Students' Attitudes in Using Google Translate

การศึกษาทัศนคติที่มีต่อการใช้ Google Translate

ของผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

Asama Tasanameelarp^{1*}

Tuna Girgin¹

Suchada Tipmontree¹

Faculty of Liberal Arts and Management Sciences,
Prince of Songkla University, Surat Thani Campus¹

*e-mail: asama.ta@psu.ac.th

อัสมา ทรรคนะมีลาภ¹

ทูนา เกอร์กิน¹

สุชาดา ทิพย์มนตรี¹

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี¹

Received: April 21, 2023, Revised: July 10, 2023, Accepted: July 25, 2023

Abstract

Google Translate (GT) is one of the popular machine translations used pervasively by foreign language learners for various purposes. This study investigated Thai EFL students' attitudes towards the use of GT as well as the problems and drawbacks of using Google Translate. A set of questionnaires were administered to the 3rd and 4th years of Thai EFL students majoring in English for Business Communication at a university in southern Thailand (N =310). Then, in order to gather more in-depth information, ten students from each student batch were randomly selected for in-depth interviews. The quantitative data from the questionnaire were analysed for percentage and mean scores, and the qualitative data were analysed by content analysis and presented in both percentage and a descriptive way. Based on the findings, the students showed overall positive attitudes toward using GT for their English language learning ($\bar{X}=3.70$). The results from the interviews about the problems and drawbacks of using GT showed that most students received inaccurate outputs from GT. The results of the in-depth interview reported the students admitted that they rarely learn new vocabulary or sentence structures using GT because they always copied the translation outputs for their assignment submission without even double-checking. In addition, the results also reported significant factors encouraging the use of GT among EFL students, including three main causes why the students had to use GT; their limited knowledge of English, excessive amount of assignments and activities, and the difficulty of assignments. The study concluded with the recommendations for administrators, EFL teachers, and students.

Keywords: Google Translate; Attitudes; Thai EFL Students

บทคัดย่อ

GT เป็นเครื่องมือการแปลชนิดหนึ่งที่มีความนิยมอย่างแพร่หลายจากผู้เรียนภาษาประเทศ ในการนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการใช้ GT ของผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศและปัญหาที่พบในการใช้เครื่องมือ GT คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย (N=310) จากนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น นักศึกษาจำนวน 10 คน ของแต่ละชั้นปีได้ถูกเลือกเพื่อเข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถามจะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอทั้งค่าร้อยละและการบรรยาย ผลจากการวิจัย พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อเครื่องมือ GT ในการเรียนภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.70$) ผลจากการสัมภาษณ์เรื่องปัญหาการใช้ GT แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่พบปัญหาผลการแปลที่ได้ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้เรียนยอมรับว่าแทบจะไม่ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่หรือโครงสร้างทางภาษาจากการใช้เครื่องมือ GT เนื่องจากเวลาใช้จะคัดลอกและวางผลการแปลเพื่อส่งงานโดยไม่ได้ตรวจสอบอีกทั้งนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญสามประการที่เป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนต้องใช้เครื่องมือ GT ได้แก่ ความรู้ที่ไม่เพียงพอด้านภาษาอังกฤษ จำนวนการบ้านและกิจกรรมที่มาก และการขาดการแนะนำจากผู้สอน งานวิจัยครั้งนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะซึ่งสรุปจากผลวิจัยเพื่อผู้บริหารผู้สอนภาษาอังกฤษและผู้เรียนได้นำไปใช้

คำสำคัญ: Google Translate ทัศนคติ ผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

Introduction

Over the last two decades, the Internet has had a profound impact on our everyday lives. Individuals worldwide utilize the Internet for a wide range of purposes, spanning from commerce to travel, leisure to learning. Consequently, a majority of people have recognized the need to enhance their technical abilities in order to adapt to the swift technological advancements in our global society (Aghaei et al., 2020). Personal computers, smartphones, and other technological advancements have significantly influenced practically every field of study, particularly education. Furthermore, in the current stage of the COVID-19 outbreak, the integration of technology into online language education has garnered significant focus. Despite the challenges associated with incorporating technology into language education and learning, the COVID-19 pandemic has expedited the process of merging technology in this field (Hakim, 2020).

According to Alsied, & Pathan (2013), Internet technology serves as a contemporary tool in language education, facilitating the acquisition of essential language skills by learners. Within the

realm of language instruction, Internet technology is regarded as a modern resource that can offer language learners valuable linguistic information. In today's globalized world, the Internet is widely acknowledged as an extensive repository of information available in multiple languages. It serves as a convenient and direct source of information accessible through electronic devices like mobile phones, computers, and tablets. Moreover, these devices empower learners to take charge of their own learning, irrespective of their location or the time of day (Aghaei, Rajabi, Lie, & Ajam, 2020).

As stated by Isisag (2012), the Internet has significant effects on learners' motivation. It contributes significantly to their autonomous learning, where they may actively practice and improve their language skills without relying solely on school-based learning resources. Consequently, traditional teaching and learning, in which knowledge is mostly gathered in the classroom, has fundamentally changed.

Several studies have found that English language learners widely use Internet technology since it helps students look for material to practice and improve their English language skills while

enhancing their linguistic understanding (Purcell et al., 2012). Furthermore, numerous studies have shown that most learners prefer using websites, mobile applications, and programs to address their language issues during their learning both inside and outside the classroom (Musk, & Cekalte, 2012).

Google Translate (GT) is highly favored by language learners due to its effectiveness in translating source material from one language to another. Its popularity stems from its user-friendly interface, which allows learners to easily input text and obtain translations with just a few clicks. Additionally, the platform offers translations in a wide array of languages, making it a versatile tool for learners seeking to explore various linguistic contexts (Alhaisoni, & Alhaysony, 2017). For some educators, using GT is more beneficial for language learners than a dictionary. One reason is that it is easily and available via numerous sorts of electronic devices at any time and from any location. Furthermore, it contains the most recent words, phrases, and collocations, so it not only helps language learners obtain fresh knowledge about different languages but is also used by learners to overcome language challenges (Lyons, 2016).

Despite its numerous advantages to language learners, however, GT has certain limitations in translation. As languages differ and there are so many lexical variations between languages in terms of syntax, sentence formation, grammar, and structure, English language learners should be aware that GT is not suitable for language learning (Somers, 2002). This can cause problems for language learners when they enter words, phrases or sentences for translation without knowing these disadvantages. Considering these facts, it would be fascinating to investigate how well GT supports and promotes English language learners in their language learning process. Therefore, the purpose of this study was to investigate Thai EFL students' attitudes towards using Google Translate. This study also investigated their perspectives and

issues with the usage of Google Translation in order to better understand how learners might use it most effectively in their language learning.

Research Objectives

To explore Thai EFL students' attitudes towards using GT as well as the problems and drawbacks of using Google Translate.

Literature Review

Google Translate, a widely used online translation resource, has been continuously developed and maintained for approximately thirteen years (Alhaisoni, & Alhaysony, 2017). GT is a free tool that provides instant translation of words, phrases, documents, and websites in over one hundred languages (Jabak, 2019). It operates as a translation memory program that improves with more translation jobs and corrections, enabling enhanced multilingual oral and written communication. The software swiftly generates translations (Alsalem, 2019) and is compatible with PC and smartphone operating systems, including Android and IOS. Notably, GT is capable of translating various forms of content, such as texts, touch screen scripts, speech, text screenshots, and even text scanning using a smartphone camera. It also offers offline translation without the need for a network connection. These remarkable features have contributed to the widespread popularity of GT among users (Alhaisoni, & Alhaysony, 2017).

According to Alsalem (2019), GT offers significant support to translators and language learners through its diverse range of functionalities, which include basic word meaning verification and comprehensive full-text translations. With a substantial user base comprising millions of daily users, GT is extensively utilized for both translation and language learning purposes. Moreover, GT possesses the potential to act as an effective facilitator within educational settings, aiding in the completion of students' assignments and tasks, thus resulting in notable time and effort savings. This characteristic has led

to GT being considered an indispensable tool by many individuals. Jabak (2019) further asserts that GT holds numerous advantages, particularly in the acquisition of new vocabulary, comprehension of short texts, and construction of sentences in foreign languages. As a result, GT is widely regarded as the most commonly employed program, especially among English as a Foreign Language (EFL) students, due to its user-friendly interface and ease of use.

Despite the high level of comprehensibility achieved in the translations produced by Google Translate, it is important to note that they often necessitate human refinement due to the program's tendency to generate contextually inappropriate, irrelevant, or illogical translations (Alsalem, 2019). Ducar, & Schocket (2018) conducted an extensive analysis of previous studies on the utilization of Google Translate, specifically examining the advantages and disadvantages of employing the tool and exploring its pedagogical implications within second language instruction. Their findings revealed that GT demonstrates proficiency in avoiding spelling errors, effectively correcting learners' spelling mistakes, promptly translating commonly used idioms, and accurately recognizing the proper capitalization of nouns. However, it is crucial for students and teachers to exercise caution as GT has been known to generate grammatically incorrect sentences in English.

Alhaisoni, & Alhaysony (2017) studied the attitudes of ninety-two Saudi EFL students majoring in English. In order to assess students' perceptions, they used a quantitative instrument and a questionnaire. They found that most participants used GT to determine the meaning of unfamiliar vocabulary, cope with their written assignments, and read in English. They found that "students had a positive attitude towards GT because it is free, easy to use, and rapidly translates texts; they had the perception that its translation was better than their own, and that it helped them learn vocabulary." (Alhaisoni, & Alhaysony, 2017).

Tsai (2019) investigated the views of EFL English Major students in Taiwan after they used GT for their writing assignments. The study examined the effects of using GT for English translation by three levels of major students (first-year students, sophomores, and seniors). Data were gathered from 84 students through written results and questionnaire responses. Students were instructed to translate one paragraph into English without using GT and another with the help of Google Translate. They found that texts generated by the students using GT included fewer grammatical and content mistakes. Students who struggled to express themselves in English felt the necessity to use GT and instantly translated their thoughts and ideas into the language since the GT texts gave them preliminary indications regarding word use and sentence patterns, which they later returned to and edited in their English works (Tsai, 2019).

Jin, & Deifell (2013) conducted research and found that, although GT is used as an additional tool by people for translation, it does not serve any grammatical function. In another study conducted by Bozorgian, & Azadmanesh (2015), it was discovered that GT is unable to recognize subject-verb agreement compared to a human translator because it lacks knowledge of the agreement rule. Additionally, GT has the issue of not translating in context. Medvedev (2016) suggested that using GT to translate words in context may result in misconceptions regarding word choice, and thus advised students to exercise caution while translating words in context using GT.

Research Methodology

Participants

To fully understand the students' attitudes, this study adopted a mixed-methods approach, which integrated both qualitative and quantitative data collection in response to the research questions. According to Lodico, Spaulding, & Voegtler (2006), a mixed methods study includes both quantitative and qualitative data, therefore, is vital to educational

research in that they provide more explanation of the research question or questions than either a quantitative or a qualitative approach alone could provide.

The study's initial population included 610 university students majoring in English for Business Communication from the 1st – the 4th year at one public university in southern Thailand. A non-probability and purposive sampling techniques were employed to select the samples to complete the questionnaire in the first phase. To ensure that the participants used GT to learn, the students were purposively selected based on two criteria: (1) registering in four mandatory English-language courses; and (2) having experience in studying English-Thai Translation or Thai-English courses. Thus, after the inclusion criterion was administered, there were 340 students: 3rd year students (N=190) and 4th year students (N=150).

In order to elicit in-depth information in the second phase of the study, ten of the students in each batch group were randomly selected to participate in semi-structured until no new information was forthcoming (data saturation). These selected students (N=20) were selected based on their responses to surveys about using GT in learning (reading, writing, listening, and translating) and all of them were interested to participate in the interviews.

For the participants' recruitment process, online notices regarding the research were issued to the participants by the English for Business Communication Department lecturers via the 3rd and 4th-year students' Facebook groups to recruit volunteers for the study. The research project's details, including the researcher's contact information, were shared with the students for communication purposes. The researchers provided interested students with an information sheet in Thai detailing the study's objectives and methodology. Participants were asked to confirm their voluntary consent by responding to the first questionnaire question. The final question inquired whether the students were willing to voluntarily participate in the interview.

Before the interview, verbal consent was obtained from participants to ensure their voluntary participation without pressure, allowing them to withdraw from the study at any time.

The participants were given one week period of time for the questionnaire. At the end of one week, 310 students (91.18%) completed and returned the questionnaire to the researchers; of these, 146 participants were 3rd-year students, and 164 were 4th-year students. All the participants had experience using Google Translate. In terms of gender, 274 of the participants were female (88.39%), 11 were male (3.55%), and 25 were unspecified (8.06%).

Research Instruments

Three types of data collection instruments were used in this research.

1. A questionnaire

Data were collected using a questionnaire with a five-point Likert scale ranging from 1=completely disagree to 5=completely agree. It is divided into four sections. The first section included demographic questions such as age, educational background, and time spent studying English in school. The second and third parts included questions about the students' attitudes and experiences while using GT for their learning. In the final section of the questionnaire, open-ended questions were answered to collect qualitative data that could supplement and expand the quantitative data. In order to overcome linguistic barriers and obtain content validity, the questionnaire was translated into Thai and validated by three experts in the field of English as a Foreign Language using Item-Objective Congruence Index (IOC). The IOC indexes of the questionnaire were 0.98, and the revised version was made based on IOC indexes and the comments from the experts.

2. Semi-structured interview

One week after completing the questionnaire, the semi-structured interview was performed individually in Thai with the study participants. The interview framework consisted of a series of questions aimed at eliciting information from the

participants in the following areas: their experiences and attitudes towards GT, the reasons for using GT, and the problems and drawbacks of using GT for their learning. The time spent interviewing each individual varies depending on the quantity of insufficient information on the questionnaire and ranges between 10-15 minutes. In order to obtain content validity, a set of interview questions was sent to three experts in the field of English as a Foreign Language using Item-Objective Congruence Index (IOC). The IOC indexes of the interview were 0.84, and the revised version was made based on IOC indexes and the comments from the experts.

Data Collection

The study was conducted at one public university in southern Thailand. The entire research procedure was divided into the following two phases:

Phase 1

To ensure compliance with research ethics, the research proposal was submitted to the Health Science Human Research Ethics Committee, Prince of Songkla University, Hatyai Campus. After approval by the Human Research Ethics Committee, the researchers requested permission from the Director of the University to collect data and use University facilities. Prior to data collection, all participants were informed of the purpose of the research and how the data would be collected. Subsequently, each participant was given a consent form with contact information for both the principal investigator and the chair of the Health Science Human Research Ethics Committee (HSc-HREC), Prince of Songkla University, Hatyai Campus. They were informed that their responses would be used for research purposes only and that their names would remain anonymous. Participants had one hour to complete the online questionnaire via Google Forms before returning it to the researchers.

Phase 2

In the second phase, 20 participants were randomly selected to participate in semi-structured interviews based on their responses to surveys about their use of GT in learning (reading, writing, listening, translating) and they provided their contact information in the survey to participate in the further interviews. Interviews were conducted one week after Phase 1. Each participant was contacted by the researcher and informed about the interview procedure. Participants who volunteered to participate in the second phase were asked about the time available to participate in the interviews. Before the interview date, each participant was sent the Zoom application password to ensure they were willing to participate in the interviews. In order to collect data from the respondents, a series of questions concerning their perceptions towards using GT was asked throughout the interviews. Then, the participants were asked to outline how they have recently used GT in learning, what problems they faced from using it, and the drawbacks of using GT.

Data Analysis

The questionnaire data were examined and interpreted using descriptive statistics. The mean and standard deviation of the respondents' replies to the closed-ended data from the questionnaire were calculated. The mean scores of all the results were interpreted based on the interval and Clason, & Dormordy (1994), which are as follows;

Table 1 The Criteria of the Interpretation

Range	Interpretation
4.21-5.00	very high
3.41-4.20	high
2.61-3.40	average
1.81-2.60	low
1.00-1.80	very low

The data obtained from the open-ended questions and interviews were analysed qualitatively by categorizing and quantifying through frequencies and percentages to examine the students' attitudes towards using GT and the drawbacks of using it. The frequencies and percentages were used to establish the most common problems encountered by the students in working with GT and the reasons for using Google Translate.

Findings

Based on the research objectives in terms of the attitudes, problems and drawbacks of Thai EFL students towards using Google Translate, the results from the questionnaire and the semi-structured interviews are presented below.

Table 2 Students' Attitudes using GT

No.	Attitudes towards using GT	N=310		Interpretation	Ranking
		Mean	SD		
1	GT is useful.	4.32	0.89	very high	4
2	GT translates better than I do.	4.48	0.73	very high	3
3	GT is reliable.	2.59	0.81	low	9
4	GT saves time.	4.57	0.88	very high	2
5	GT is easy to use.	4.19	0.86	high	5
6	GT translates TH-ENG accurately.	2.86	0.75	average	6
7	GT translates ENG-TH accurately.	2.83	0.81	average	7
8	GT helps me with my assignments.	4.66	0.48	very high	1
9	GT is useful for translation courses.	3.99	0.90	high	8
10	GT helps me improve my English skills.	2.52	0.81	low	10
Total		3.70	0.83	high	

Table 2 shows the overall mean and standard deviation of the student's responses to the questionnaire. The first three ranks of attitudes towards using GT, with which the students strongly agreed, were discussed as follows. The first rank of the questionnaire results shows that most students strongly agreed that GT could assist them in doing their assignments ($\bar{X}$ =4.66). The second rank indicated that most students agreed that GT translated swiftly ($\bar{X}$ =4.57). In addition, the students strongly agreed

that GT translated better than they did, ranking this notion third ($\bar{X}$ =4.48). However, regarding reliability, most students agreed that GT accurately translated Thai to English and English to Thai ($\bar{X}$ =2.86 and =2.83, respectively). The questionnaire results also showed that most students disagreed that GT was reliable ($\bar{X}$ =2.59). Moreover, the students did not think that GT helped them improve their English skills ($\bar{X}$ =2.52).

Table 3 Reason that Students used Google Translate

Reasons for using GT	No. of Respondents	Percentage
1. limited knowledge of English	20	100
2. excessive amount of assignments and activities	20	100
3. the difficulty of assignment	16	80
4. spend less time	14	70
5. convenience	11	55

Note: The students could answer more than one point.

As shown in Table 3, all the students reported using GT because they had limited knowledge of English (100%). Interestingly, all of them also stated that they used GT because they had a lot of assignments and activities. About 80% of the students

reported that they had to use GT to complete their work due to the difficulty of assigned tasks, more than half of the students thought that GT helped them to spend less time doing their assignments and that it was convenient to use it.

Table 4 Problems and Drawbacks of using Google Translate

Problems and drawbacks of using GT	No. of Respondents	Percentage
1. I received the inaccurate translations	20	100
2. I rarely learned new vocabulary or sentence structure	18	90
3. The teachers do not allow me to use GT	15	75
4. I received the incomprehensibility translations	14	70
5. I received the translations containing grammatical errors	9	45

Note: The students could answer more than one point

Concerning the problems and drawbacks of using GT, the results from Table 3 show that all the students had experiences receiving inaccurate translations from GT. About 90% of the responders admitted that they rarely learned new vocabulary or sentence structure from using GT. Moreover, about 75% of them used GT. Only nine students reported that they had received translations that contained grammatical errors.

Discussion

The questionnaire and semi-structured interview findings illustrated a broad general view of the undergraduate students' attitudes towards using GT in language learning. Overall, the students had positive opinions towards the use of GT at a high level because using GT saved the students' time when doing their assignments. These findings align

with the results of the study by Maulidiyah (2018), who discovered that the participants in her study strongly preferred using GT because it performed translations very fast and was easy to access.

Interestingly, although the findings from the questionnaires show that most of the students disagreed that the translations from GT were reliable, the students believed that GT performed translations better than they did. This indicates that the students trusted the translations from GT more than their translations (Alhaisoni, & Alhaysony, 2017). The data from the interviews further indicate that all the interviewees in this study used GT since they had limited vocabulary knowledge. Hence, GT could assist them in completing their assignments, especially concerning their writing tasks. The following are some reports from the students:

“My English is very bad. When I have got to do the writing assignments, I don’t know many English words. I use GT to translate my ideas from Thai to English. I think it can do better than I do.”

Student 6

“I know that the translations from GT have low quality but I still want to use it because I have limited vocabulary knowledge and my grammar is not good. GT can help me out of the problems.”

Student 15

Moreover, due to the number of tasks and activities assigned by the lectures, all of the students in this study reported that using GT helped them spend a shorter amount of time completing their work. These findings are congruent with the study by Chompurach (2021), who discovered that more than half of her participants used GT more than dictionary books in writing assignments because it took less time to complete them. Student 2 reported the following:

“We have got many tasks and we don’t have much time to check the grammar or review the lesson in order to do the homework. Most of us use GT because it helps us to complete each task quicker.”

Student 2

In addition, some students reported that some assignments were very difficult so they used GT to translate from Thai to English, as reported by Student 19:

“Writing research is more difficult than other types of assignments because we do not know the academic words...”

Student 19

Regarding the problems and drawbacks of using GT, most of the students reported that they received the inaccurate translation outputs. In the study by Tongpoon-Patanasorn, & Griffith (2020), it was mentioned that although the updated version of GT helped improve the quality of its translations, the accuracy of GT outputs was relatively low and still requires post-editing by a human.

In this study, the students further mentioned that using GT has negatively influenced their learning behaviours. They rarely learned new vocabulary or read the translations from GT since they copied the translation outputs and submitted them to the lecturers. This problem was also found in the study conducted by Maulidiyah (2018), in which her participants admitted that they became lazy to write by themselves. The following are some reports from the students:

“Hmm. I accept that sometimes I use GT because I am lazy to think about how to write in English.”

Student 4

“I just copy the translations from GT and paste to my file without editing so I learned nothing from using GT.”

Student 17

In addition, the students mentioned their lecturers’ resistance to using GT, which increased their anxiety because they had no idea how to accomplish the assignments. It can be presumed that some lecturers refuse GT to be used in the classroom rather than instructing students how to use it. The results agreed with the studies conducted by Chompurach (2021) and Maulidiyah (2018), in which most teachers completely disagreed with using GT in language learning.

Conclusions

This study attempted to investigate Thai EFL students’ attitudes towards using Google Translate. It also examined the problems and drawbacks of using Google Translate. It is clear from the results that the students had positive attitudes towards using GT since it helped them complete their assignments within a shorter amount of time. In addition, many of them reported that they thought that GT performed translations better than they did, which implies that they had low confidence in their English abilities.

The students also mentioned that the translations they received from GT were unreliable and inaccurate. Still, they used GT frequently when

trying to complete their assignments. In this regard, this research pointed out two primary reasons that led students to use GT: limited English proficiency and the excessive amount of assignments and activities. Hence, the students in this study used GT to complete the assignments only without learning from it.

There are, however, some limitations in this study that would be worth noting. The findings of this study relied on samples from only one university in Thailand, therefore, cannot be generalised to all Thai EFL students whose English proficiency and experiences in studying English differ. Hence, it is suggested that future research include larger-scale samples from various educational institutions and at all levels of education. Thus, the findings could be generalised to EFL students in Thailand.

Recommendations

Regarding pedagogical implications, the increasing use of GT among Thai ELF students is a fact that cannot be denied. For this reason, Administrators and EFL teachers should consider this issue carefully in terms of both the benefits and the drawbacks so that they may incorporate teaching on how to make good use of GT. Moreover, it is advised that lecturers reduce the number of assignments they assign to their students so that they would have more time to complete and benefit from them. One finding in this study showed that when students use GT more frequently for their assignments, they will less likely learn from them. Besides, since it is almost unavoidable to draw on technological advancements in this day and age of rapidly growing technology, Students should be taught how to use these online tools for language learning. As a result, analysing and modifying translation results through GT, when used within the right framework, may benefit Thai EFL students to enhance their English skills independently. This may also promote lifelong learning, one of the elements contributing to becoming successful language learners.

Acknowledgement

This research was financially supported by Prince of Songkla University, Surat Thani Campus, 2022 Grant No. ICS6503049S. The researchers would like to thank all the students who participated in this study.

References

- Aghaei, K., Rajabi, M., Lie, K. Y., & Ajam, F. (2020). Flipped learning as situated practice: a contrastive narrative inquiry in an EFL classroom. *Education Information Technologies*, 25, 1607–1623.
- Alsied, S. M., & Pathan, M. M. (2013). The use of computer technology in EFL classroom: advantages and implications. *International Journal of English Language & translation Studies*, 1(1), 44-51.
- Alhaisoni, E., & Alhaysony, M. (2017). An Investigation of Saudi EFL university students' attitudes towards the use of google translate. *International Journal of English Language Education*, 5(1), 72-82.
- Alsalem, R. (2019). The effects of the use of google translate on translation students' learning outcomes. *AWEJ for Translation & Literary Studies*, 3(4), 46-60.
- Bozorgian, M., & Azadmanesh, N. (2015). A survey on the subject-verb agreement in google machine translation. *Journal of Research Studies in Educational Technology*, 4(1), 51-62.
- Clason, D.L., & Dormody, T.J. (1994). Analyzing data measured by individual likert-type items. *Journal of Agricultural Education*, 35, 31-35.
- Chompurach, W. (2021). Please let me use google translate: Thai EFL students' behavior and attitudes toward google translate use in English writing. *English Language Teaching*, 12(21), 23-35.

- Ducar, C., & Schocket, D. (2018). Machine translation and the L2 classroom: Pedagogical solutions for making peace with google translate. *Foreign Language Annals*, 51, 779-795.
- Hakim, B. (2020). Technology integrated online classrooms and the challenges faced by the EFL teachers in Saudi Arabia during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 9(5), 33-39.
- Isisag, K. U. (2012). The positive effects of integrating ICT in foreign language teaching. In *Proceedings of the 5th Edition of the International Conference "ICT for Language Learning"*, Florence, Italy. Gazi University (Turkey).
- Jabak, O. O. (2019). Assessment of Arabic-English translation produced by google translate. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation (IJLLT)*, 2(4), 238-247.
- Jin, L., & Deifell, E. (2013). Foreign language learners' use and perception of online dictionaries: A survey study. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 9(4), 515-533.
- Lodico, M., Spaulding, D., & Voegtle, K. (2006). *Methods in Educational Research: From Theory to Practice* (8th Edition.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Lyons, S. (2016). A survey of the use of mobile technology and translation tools by students at secondary school in Thailand. *PAYAP University Journal*, 26(1), 35-57.
- Maulidiyah, F. (2018). To use or not to use google translate. *Journal Linguistik Terapan*, 8(2), 1-6.
- Medvedev, G. (2016). Google translate in teaching English. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 4(1), 181-193.
- Musk, N., & Cekalte, A. (2012). *Mobilizing Memory Resources to Solve Language Problems in English Project Work*. An Abstract Presented at NORDISCO 2012. Linköping University.
- Purcell, K., Rainie, L., Heaps, A., Buchanan, J., Friedrich, L., & Jacklin, A. (2012). *How Teens Do Research in the Digital World*. USA: Pew Internet.
- Somers, H. (2002). Three Perspectives on MT in the Classroom. *Proceedings of the MT Summit VIII Workshop on Teaching Machine Translation* (35-43). Santiago de Compostela.
- Tongpoon-Patanasorn, A., & Griffith, K. (2020). Google translate and translation quality: a case of translating academic abstracts from Thai to English. *PASAA*, 60, 134-163.
- Tsai, S. (2019). Using google translate in EFL drafts: a preliminary investigation. *Computer Assisted Language Learning*, 32, 1-17.

การสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ: ความท้าทายสำหรับครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย Teaching Japanese as a Foreign Language: Challenges of Thai Teachers of Japanese

ลัณระวี ปฏิพิมพาคม*

นักวิชาการอิสระ

*e-mail: Fernlunchanok@gmail.com

Lunravee Patipimpakom

Independent Scholar

Received: April 30, 2022, Revised: July 15, 2022, Accepted: July 26, 2022

บทคัดย่อ

ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญต่อไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากไทยมีความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ยิ่งในปัจจุบันภาษาญี่ปุ่น นับว่ามีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนทางธุรกิจเป็นจำนวนมากมหาศาล ครูสอนภาษาญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งครูสอนภาษาญี่ปุ่นนั้น มีทั้งเป็นชาวญี่ปุ่นและชาวไทย ซึ่งนอกจากจะมีความรู้ ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญภาษาญี่ปุ่นแล้ว ต้องมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สอนโดยเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน การสอนต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มีสัดส่วนมากกว่าภาษาไทย สอนแบบธรรมชาติไม่มีรูปแบบทางการ เนื้อหาต้องนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เน้นการสอนแบบบทบาทสมมติ และต้องสอนเรื่องให้ผู้เรียนสัมผัสได้

คำสำคัญ: การสอนภาษาญี่ปุ่น ครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ทักษะ

Abstract

Japanese has been a foreign language which plays an important role in Thailand for many years. This is due to the strong connection between Thailand and Japan since World War II in economic, social, and political aspects. Now, Japanese language is even more important as there is an increasing number of business investments in the country. Thus, Japanese language teachers, be they Japanese or Thais, are playing a more crucial role in Japanese language teaching and learning. In addition to knowledge, understanding, and proficiency in Japanese language, they are also required to have teaching management skills for effective learning development which gives top priority to learners' oral communication, more use of Japanese than Thai in class. In addition, the teaching activities can be informal and based on real-life contents, role play activities, and practical teaching topics.

Keywords: Teaching Japanese; Thai Teachers of Japanese; Skills

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง กลายเป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จากนโยบายของ Ministry of Education (2008) ได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และกำหนดให้เลือกเรียนภาษาต่างประเทศที่ 2 ได้ตามความสนใจในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งในจำนวนภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน 8 ภาษานั้น ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาที่ได้รับความนิยมและความสนใจรองจากภาษาจีน (Fukushima, Numtong, & Na Ranong, 2013) ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นต่างเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย นอกจากนี้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการมีกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม 3 ประเทศ ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ยิ่งส่งผลทำให้ความนิยมในภาษาญี่ปุ่นมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

“ภาษาญี่ปุ่น” เป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญภาษาหนึ่งของโลก โดยเฉพาะในประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันบริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมีจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 40 ของบริษัทต่างชาติที่มาลงทุน โดยผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมด้านยานยนต์ ไฟฟ้า เครื่องจักร ด้านอาหารและอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะ มีบริษัทญี่ปุ่นให้เหมาอยู่มากมาย ถ้าคนวัยทำงานมีความรู้เรื่องภาษาญี่ปุ่น โอกาสที่จะรับการคัดเลือกเข้าทำงานกับบริษัทนั้น ๆ ย่อมมีมากกว่าคนที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้และหากพิจารณาถึงด้านการงาน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อทางธุรกิจ การค้า หรือการทำงานร่วมกับองค์กรญี่ปุ่น มักจะได้รับความไว้วางใจมากกว่าคนที่สื่อสารภาษาญี่ปุ่นไม่ได้

โอกาสเติบโตในหน้าที่การงานย่อมมีมากกว่า และโอกาสที่จะเลือกทำงานกับองค์กรที่ดี มีสวัสดิการดี ยิ่งมีมากกว่าด้วยเช่นกัน

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องพึ่งครูเป็นสำคัญ (Teacher Centered) ครูสอนภาษาต่างประเทศจะทุ่มเทเสียสละกับการสอน จำเนื้อหาได้แทบทุกหน้าของตำรา ผู้เรียนคนใดตั้งใจฟังคำบรรยาย อ่านทบทวนคำบรรยายสามารถท่องจำเนื้อหาและทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาหลักการและแนวปฏิบัติ จะสามารถปฏิบัติตาม สอบได้และได้ผลการเรียนได้ในระดับที่ดี (Thongchai, 2017) ในขณะเดียวกัน ครูสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา ย่อมมีความแตกต่างและมีความได้เปรียบกว่าครูสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นคนไทย โดยเฉพาะในด้านการออกเสียงหรือสำเนียง ยิ่งครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นคนไทยด้วยแล้ว ย่อมเป็นความท้าทายของครูผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในภาษาญี่ปุ่นในขั้นเชี่ยวชาญแล้ว ยังต้องมีความสามารถและมีทักษะการสอนภาษาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ สื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้เฉกเช่นเดียวกับครูผู้สอนที่เป็นชาวญี่ปุ่น เพราะหากการสอนภาษาญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต นั่นหมายถึง การสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ทำไมต้องเรียนภาษาต่างประเทศ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ

วัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิดความเชื่อ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้กว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสำหรับการศึกษาไทย ได้กำหนดให้ภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education, 2008) คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

จากการสำรวจของสถาบันสอนภาษา Sprachcaffe Languages PLUS (2022) พบว่า นักเรียนไทยควรมีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศที่นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่ออนาคตที่ดีและอยู่บนโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ซึ่งภาษาต่างประเทศที่นักเรียนไทยควรเรียน ซึ่งจัดเรียงตามความสำคัญต่อประเทศ ได้แก่ ภาษาจีนกลาง ภาษาญี่ปุ่น ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาอิตาลี ภาษาอาหรับ ภาษาเกาหลี ภาษารัสเซีย และ ภาษาโปรตุเกส นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก เพราะปัจจุบันและอนาคต บริษัทสัญชาติญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เช่น ผลิตรถยนต์ อุตสาหกรรม ยานยนต์ ไฟฟ้า เครื่องจักร อาหารและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งถ้านักเรียนหรือประชาชนวัยทำงานมีความรู้และศึกษาภาษาญี่ปุ่น โอกาสที่จะได้งานทำย่อมมีมากกว่าคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อซื้อขาย ด้านธุรกิจ การค้า หรือการทำงานร่วมกับองค์กรญี่ปุ่นซึ่งจะได้รับความไว้วางใจมากกว่าคนที่สื่อสารภาษาญี่ปุ่นไม่ได้เลย ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการเรียนและสื่อสารภาษาญี่ปุ่นให้ได้เพื่อชีวิตที่ดี

การเรียนภาษาต่างประเทศได้เรียนรู้อะไรบ้าง

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิด

และวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (Ministry of Education, 2008) ดังนั้น การเรียนภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญดังนี้

1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง พูด อ่าน เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความเพื่อการสื่อสาร นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม

2) ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

3) ภาษากับความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับวิชาอื่น ๆ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

4) ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ดังนั้น จะเห็นว่าการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนไม่ได้เฉพาะทักษะภาษานั้น ๆ เท่านั้น แต่ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของเจ้าของภาษานั้น รวมถึงการได้เรียนรู้และรู้จักความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก โดยมี “ภาษา” เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์เหล่านั้น

การเรียนภาษาต่างประเทศ : ผู้เรียนได้อย่างไร

ภาษาต่างประเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต แม้กระทั่งการเมือง ดังนั้น การเรียนภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาอื่น ๆ นั้น จึงเป็นที่นิยมอย่างมากขึ้น เพราะถ้าหากประชาชนมีความสามารถในการใช้ภาษาถึงขั้นสนทนาเป็นภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว นอกจากจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนต่อ และโอกาสในการทำงานที่มากกว่าแล้ว จากการศึกษาและทบทวนเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ พบว่า การเรียนภาษาต่างประเทศส่งผลต่อผู้เรียน ดังนี้

1. ทำให้ฉลาดขึ้น การเรียนรู้ภาษาใหม่ ๆ ทั้งการเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอื่น ๆ นั้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสมองมนุษย์ผ่านการเรียนรู้ที่จะ

จดจำ แปลความหมาย และการสื่อสารในภาษาใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้หลายภาษา มีแนวโน้มที่จะทำคะแนนในวิชาอื่น ๆ ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนรู้ในภาษาเดียว

2. พัฒนากิจกรรมการทำงานหลายอย่างพร้อม ๆ กัน ผู้ที่เรียนรู้หลายภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็ก จะพบกับการที่ต้องสลับเปลี่ยนระบบการพูด การเขียน และลักษณะโครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละภาษา ซึ่งจากงานวิจัยพบว่า การที่สมองต้องสลับเปลี่ยนการทำงานในลักษณะนี้อยู่บ่อย ๆ นั้นจะช่วยให้ทำงานหลายอย่างพร้อม ๆ กันได้ดีขึ้น อีกทั้งยังรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้ดีขึ้นอีกด้วย

3. ลดโอกาสการเป็นโรคอัลไซเมอร์ และสมองเสื่อม การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองจะช่วยลดโอกาสการเป็นโรคอัลไซเมอร์และสมองเสื่อม เพราะโรคอัลไซเมอร์จะเกิดขึ้นเมื่อมีอายุสูงขึ้น แต่จะป้องกันได้หากมีการเรียนรู้ภาษาที่สอง ซึ่งจะช่วยให้อายุยืนยาวขึ้น (Janthavarin, 2018) โดยพบว่า ผู้ที่เรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีอายุเฉลี่ยที่ 75.5 ปี ในขณะที่ผู้ที่เรียนรู้เพียงภาษาเดียวมีอายุเฉลี่ยที่ 71.4 ปี

4. ช่วยเพิ่มความจำ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นช่วยเพิ่มความจำ เพราะในการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนจำเป็นต้องจำหลักภาษา และคำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาสมองทำให้มีความจำที่ดีขึ้น เช่น การเรียนภาษาญี่ปุ่น ผู้เรียนก็ต้องจำคำศัพท์ โครงสร้างภาษา และวิธีใช้ศัพท์เหล่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องใช้ความจำเป็นหลัก

5. เพิ่มความสามารถในการรับรู้และแยกแยะข้อมูล การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ช่วยให้ผู้เรียนนั้นมีความสามารถในการที่จะรับรู้และกลั่นกรองข้อมูล ว่าข้อมูลใดสำคัญหรือไม่สำคัญได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มความสามารถในการแยกข้อมูลเท็จออกจากข้อมูลที่เป็นความจริงอีกด้วย

6. เพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ ผู้เรียนภาษาต่างประเทศมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดีกว่าผู้เรียนเพียงภาษาเดียว เนื่องจากผู้เรียนภาษาต่างประเทศนั้นต้องมีการตัดสินใจเลือกใช้คำศัพท์ในภาษาต่าง ๆ ให้เหมาะสม ส่งผลให้เป็นการเพิ่มทักษะการตัดสินใจไปด้วยนั่นเอง

7. ใช้หลักภาษาได้เก่งขึ้น การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น เราจำเป็นต้องเรียนรู้หลักภาษา โครงสร้างประโยค และการเชื่อมคำพูดในแต่ละภาษา ดังนั้น การเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน หรือภาษาอื่น ๆ จะช่วยให้เราสามารถใช้ภาษาของเราได้ดีขึ้นไปด้วยนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การเรียนภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาแม่ ย่อมเป็นผลดีและมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้เรียนทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง

พัฒนาสมอง พัฒนาการเรียนรู้ เพิ่มการสร้างโอกาส และสามารถเพิ่มทางเลือกให้กับผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย

ภาษาญี่ปุ่น ได้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สองที่มีความสำคัญรองจากภาษาอังกฤษ และได้รับความนิยมเรียนพอ ๆ กับภาษาจีน เนื่องจากธุรกิจและการค้าขายระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลขององค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศญี่ปุ่น (JETRO, 2022) พบว่า มีบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทยเข้ามาประกอบธุรกิจในนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีจำนวน 5,856 บริษัท (Thai News Agency, 2022). นอกจากนี้ยังพบว่า ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เช่น แม้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ปี 2563 นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเข้ามาท่องเที่ยวในไทย 320,098 คน (Department of Tourism, 2022) ถึงแม้ว่าจะลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และคุณสมบัติของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มีกำลังเงิน กำลังซื้อที่สูงกว่านักท่องเที่ยวชาติอื่น ๆ อีกทั้งการลงทุนของนักลงทุนชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยก็เพิ่มมากขึ้น และด้วยเหตุผลที่ต้องติดต่อกับค้าขายกับคนญี่ปุ่น เพราะประเทศญี่ปุ่นจัดเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่ง ก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญและความต้องการรู้ภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมากขึ้น โรงแรม สถานที่ท่องเที่ยว สถานบริการต่าง ๆ ล้วนต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งบริษัท โรงเรียน ธนาคาร ห้างร้านเอกชน มากกว่าร้อยละ 50 ต่างก็ต้องการบุคลากรที่สามารถพูดภาษาญี่ปุ่นได้ เข้ามาทำงานในหน่วยงานของตน

สำหรับประเทศไทย ได้มีการบันทึกไว้ว่า ได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2477 ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 7-8 แผนกวิสามัญภาษาต่างประเทศ ณ โรงเรียนมัธยมวัดบพิตรพิมุข กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงธรรมการ ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่บพิตรพิมุข จักรวรรดิ และเริ่มการสอนระดับอุดมศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือกใน พ.ศ. 2487 จนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2488 การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อผูกมิตรกับประเทศไทย โดยสนับสนุนให้คนไทยได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่น เพื่อที่คนเหล่านั้นจะกลายเป็นผู้ที่สนับสนุนประเทศญี่ปุ่นต่อไป ในอนาคต หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นเริ่ม

เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2505 จนเกิดกระแสต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นขึ้นช่วงต้นปี พ.ศ. 2513 อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ช่วงปี พ.ศ. 2523 จากการที่ค่าเงินเยนแข็งตัว บริษัทญี่ปุ่นจึงย้ายฐานการผลิตมาที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดกระแสความนิยมภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะในช่วงก่อนและหลังปี พ.ศ. 2531 ซึ่งตรงกับช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ของญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยหลัก ๆ ของประเทศไทยก็เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก ในช่วงนี้ความต้องการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา แจแปนทาวน์ เคชั่น กรุงเทพฯ จึงเปิดโครงการอบรมครูเพื่อสอนภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 (Fukushima, Numtong, & Na Ranong, 2013) ถึงแม้เศรษฐกิจฟองสบู่ของญี่ปุ่นจะล่มสลายในช่วงปี พ.ศ. 2533 แต่บริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ยังคงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาจากสาขาภาษาญี่ปุ่นหรือมีทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างมาก นอกจากความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจุบันวัฒนธรรมญี่ปุ่นทั้งอาหาร เครื่องดื่ม เพลง ภาพยนตร์ ละคร ฯลฯ ได้หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความนิยมเรียนภาษาญี่ปุ่นยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องเช่นกัน

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น จัดเป็นการเรียนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ (JFL: Japanese as Foreign Language) หมายถึง เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก ดังนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงไม่มีโอกาสที่จะได้สัมผัสภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศนั้น ปริมาณของอินพุต (input) ทางภาษามีความจำเป็นอย่างมาก ตามทฤษฎีของการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen (1982) ที่ระบุว่า การรับรู้ (Acquisition) ภาษานั้น ๆ เกิดจากการได้รับอินพุตที่สามารถเข้าใจได้ (Comprehensible Input) สมมุติฐานนี้เรียกว่า “สมมุติฐานอินพุต (Input Hypothesis)” ทั้งนี้ Turnbull, & Arnett (2002) กล่าวว่า ผู้สอนมักจะเป็นแหล่งแรกของการได้มาซึ่งปริมาณอินพุตในภาษาเป้าหมาย ดังนั้น ในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาเป้าหมายให้มากที่สุด ความเข้าใจดังกล่าวทำให้หลายประเทศมีการกำหนดนโยบายให้มีการสอนภาษาต่างประเทศโดยใช้ภาษาเป้าหมาย เช่น การสอนภาษาอังกฤษในประเทศเกาหลี ซึ่งกำหนดให้สอนภาษาอังกฤษโดยใช้ภาษาอังกฤษตั้งแต่ปี 1991 หรือการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้ครูต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสอนควบคู่ไปกับใช้ภาษาแม่ (ภาษาญี่ปุ่น) ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของประเทศอังกฤษซึ่งระบุ

ในคู่มือสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (OFSTED: Office for Standards in Education) ว่า “Teachers should insist on the use of the target language for all aspects of lesson”

นอกจากนี้ จากศึกษาของ Gomaratut (2005) พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในไทย มีลักษณะเด่นคือ มีแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาษาอื่น (ภาษาไทย) ช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ เน้นการสอนไวยากรณ์ และโครงสร้างภาษา หลักสูตรเป็นแบบเน้นโครงสร้างไวยากรณ์ เนื้อหาวิชาจะเน้นให้สาระครบถ้วนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย สอนแบบซักถามและสอนแบบทบทวนเป็นหลัก ใช้วิธีการสอนแบบให้รู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของภาษา ใช้ภาษาอื่นช่วยสื่อสารและให้อ่านแล้วแปลความ ใช้เทคนิคการสอนแบบสอนจากเรื่องพื้นฐานไปหาเรื่องที่ซับซ้อน ทักษะทางภาษาจะเน้นทักษะการฟังก่อน ตามด้วยการพูด อ่าน และเขียน ไม่ค่อยมีกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลาย ไม่ค่อยใช้อุปกรณ์และสื่อประกอบการสอน มีสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนอยู่ในระดับพอใช้ นิยมวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ผู้สอนส่วนใหญ่จบสาขาญี่ปุ่น แต่ไม่มีวุฒิการสอน มีพฤติกรรมการสอนในเกณฑ์ต่ำบ่อย พฤติกรรมก่อนเข้าสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำประจำ เช่น การเข้าสอนตามเวลาที่กำหนด การเตรียมการสอนล่วงหน้า พฤติกรรมระหว่างสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำบ่อย เช่น การตั้งใจสอนและพยายามชี้แนะผู้เรียน การเน้นย้ำเนื้อหาที่สอนในแต่ละชั่วโมง และหลังเลิกสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำบ่อย เช่น การตรวจการบ้านหรือแบบฝึกหัด การบันทึกข้อมูลของผู้เรียน แต่พฤติกรรมเสริมการสอนไม่ค่อยทำ เช่น การจัดทำบทเรียน E-learning ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในเกณฑ์ปานกลาง พฤติกรรมก่อนเข้าเรียน และพฤติกรรมหลังเลิกเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง พฤติกรรมขณะเรียนในห้องอยู่ในเกณฑ์ต่ำบ่อย ส่วนพฤติกรรมเสริมการเรียนรู้ไม่ค่อยทำ ผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบ คือ ผู้สอนไม่มีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการสอน และขาดผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์สอนที่ตรงส่วนปัญหาใหญ่ของผู้เรียน คือ อ่านตัวคันจิไม่ค่อยได้ กลัวใช้ภาษาผิดจึงไม่กล้าพูด

จะเห็นได้ว่า การเรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย มีมาเกือบ 7 ทศวรรษแล้ว และยังคงเป็นกระแสความจำเป็น ความต้องการและมีความนิยมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น อันสืบเนื่องมาจากโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ยุคของการสื่อสารที่ไร้พรมแดน รวมถึงถึงการร่วมมือระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น ภาษาญี่ปุ่น จึงมีความสำคัญเป็น

อันดับต้น ๆ ของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และการใช้ภาษาในการประกอบอาชีพในปัจจุบันและอนาคต

ครู : องค์ประกอบสำหรับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) คือ การเรียนรู้เพื่อเสริมพลังผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาเพื่อการพัฒนา เป็นการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Life Long Learning) และเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพ (SDG 4) มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกคนอย่างแท้จริงเพื่อรับมือกับความท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน ซึ่งการออกแบบการเรียนการสอนในรูปแบบที่มีการปฏิสัมพันธ์ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงค้นคว้า เน้นการลงมือทำ และเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (McKeown, 2002) ซึ่งบุคคลหนึ่งที่จะทำให้เกิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม คือ “ครู” ซึ่งต้องมีคุณลักษณะที่ดีทั้งทางด้านความรู้ ทักษะการสอน และจิตวิทยาการสอน โดยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้อธิบายว่า ครู คือ บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และครูที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับมาตรฐานวิชาการ (Office of the National Education Commission, 1999) นอกจากครูจะมีความรู้ความสามารถในตัวเนื้อหาแล้ว บุคลิกภาพของครูก็เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย ความรู้ความสามารถในวิชาการมีส่วนทำให้สามารถสอนได้ แต่ความสำเร็จของการสอนมิได้อยู่ที่ความรู้แต่เพียงประการเดียว แต่ครูต้องมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตของนักเรียนให้เป็นผู้มีการศึกษาที่ดี ที่น่าเชื่อถือ ครูสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ไม่เพียงแต่สอนให้นักเรียนเจริญเติบโตด้านความรู้เท่านั้น แต่ครูต้องช่วยให้นักเรียนปรับปรุงด้านความประพฤติ การแต่งกาย และกิริยามารยาท ดังที่ Chonsuk (2020) ได้กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นครูที่มีทักษะทางอาชีพที่หลากหลาย และต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นครูยุค 4.0 ซึ่งประกอบด้วย 1) ครูต้องมีความกระตือรือร้นในงานที่ทำ และในบทเรียนที่สอน (Enthusiasm) 2) ครูต้องมีความสามารถในการนำและ

แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียนในห้องเรียนได้ (Leadership) 3) ครูต้องมีการตัดสินใจอย่างเป็นระบบและการให้ความสำคัญของงาน (Organization) 4) ครูต้องเป็นผู้ที่เคารพนับถือของผู้เรียน ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยเมื่อได้แสดงความคิดเห็น และสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดีให้ผู้เรียนด้วย (Respectful) 5) ครูต้องทำงานให้ได้หลายด้าน รอบตัว และต้องให้ความสนใจกับผู้เรียนเสมอ (Multitasking) 6) ครูต้องทำงานเป็นทีมและต้องสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของทีม (Teamwork) 7) ครูต้องมีความสามารถและทักษะในการสอน สร้างแบบการสอนเป็นของตนเอง (Ability to Teach) 8) ครูต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารอย่างโดดเด่น (Remarkable) สามารถติดต่อปฏิสัมพันธ์กับประชาชนทุกอายุ (Communication) 9) ครูต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี (Adaptability) 10) ครูต้องมีความบุคลิกภาพที่น่ารัก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่สำคัญต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษกับผู้เรียนที่พิการและด้อยความสามารถ (Interpersonal Skills) 11) ครูต้องสร้างสรรคิให้ผู้เรียนสนใจกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนผ่านวิธีการสอนที่หลากหลาย (Creativity) 12) ครูต้องประเมินตนเองและพัฒนาตนเองให้เป็นคนใหม่ที่ทันสมัยอยู่เสมอ (Self-Evaluation) 13) ครูต้องอดทนที่จะเข้าใจพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก หากผู้เรียนไม่เข้าใจครูต้องหาทางเพื่อจะอธิบายให้ผู้เรียนได้เข้าใจ (Patience) 14) ครูต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ในทุกสถานการณ์ (Emotional Intelligence) 15) ครูต้องสร้างทักษะและอารมณ์ทางสังคมให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้เรียน ห้องเรียน และชุมชน (Empathy) 16) ครูต้องแก้ปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อนได้ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดกับผู้เรียนบ่อย ๆ (Critical Thinking) 17) ครูต้องมีความมั่นใจในตนเอง มีบุคลิกภาพที่เข้มแข็งตอบคำถามผู้เรียนได้ และใส่ใจตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นใจ (Confidence) 18) ครูต้องมีความมุ่งมั่น รับผิดชอบงานสอนงานดูแลชั้นเรียน และต้องสอนให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น (Commitment) 19) ครูต้องมีความมุ่งมั่น เพราะครูที่หัวเราะ จะทำให้บทเรียนสนุก น่าเรียน ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียน (A Sense of Humour) และ สุดท้ายครูต้องเป็นบุคคลที่เข้าถึงได้ง่าย ผู้เรียนกล้าเข้าไปคุยเมื่อมีปัญหาหรือต้องการคำปรึกษา (Approachableness) ในขณะที่ Scbfoundation (2022) ได้อธิบายคุณลักษณะ ครูดี 4.0 ครวมลักษณะ คือ 1) ครูต้องเชื่อว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพสามารถพัฒนาได้ 2) ครูต้องเปลี่ยนห้องเรียน ให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากแสวงหาความรู้ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ครูต้องสอนแบบ Active Learning เพื่อให้ผู้เรียน

มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา และทักษะในการทำงาน 4) ครูต้องแสวงหาความรู้และใช้เทคโนโลยีเป็น เพื่อตนเองและเพื่อผู้เรียน 5) ครูต้องเข้าใจสถานการณ์สังคมเพื่อจะสอนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีสัมมาคารวะ และประการสุดท้าย ครูต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยการมอบความรักและความห่วงใยจากใจจริง

เมื่อทางโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาได้ครู ที่มีคุณลักษณะที่ดีและมีทักษะรอบด้านแล้ว สิ่งที่คุณครูทุกคนต้องการให้เกิดกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ความท้าทายที่ซับซ้อนในปัจจุบันได้ ซึ่งนั่นหมายถึงผู้เรียนต้อง 1) มีความสามารถในการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking Competency) เป็นความสามารถที่ต้องมองให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แทนที่จะมองแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) มีความสามารถในการคาดการณ์ (Anticipatory Competency) เป็นความสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองได้ 3) มีความสามารถเชิงบรรทัดฐาน (Normative Competency) เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของสังคม 4) มีความสามารถเชิงกลยุทธ์ (Strategic Competency) เป็นความสามารถในการสรรหาแบบแผนหรือเครื่องมือเพื่อสร้างความสำเร็จ 5) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration Competency) เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย 6) มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Competency) เป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ พิจารณา ประเมินและตัดสินใจข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นเหตุเป็นผล 7) มีความสามารถในการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness Competency) เป็นความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สิ่งที่เราให้คุณค่า รวมถึงเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อเรา หรือพฤติกรรมของเราอย่างไรบ้างและ 8) มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ (Integrated Problem-Solving Competency) เป็นความสามารถในการนำหลายทักษะหรือความรู้ต่าง ๆ มาช่วยในการแก้ปัญหา ซึ่งหากผู้เรียนมีความสามารถตามข้างต้น นั่นหมายถึง ครู ก็ย่อมประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เช่นกัน

ดังนั้น ผู้ที่เป็นครูหรือมีความต้องการจะประกอบอาชีพครู จะสอนในวิชาหรือศาสตร์อะไรก็ตาม นั่นหมายถึง ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาและศาสตร์ความรู้นั้นเป็นทุนเดิมแล้วอย่างแน่นอน แต่ถ้าครูมีแต่ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอนเพียงอย่างเดียว แต่ขาดซึ่งทักษะการเป็นครูที่ดี ขาดความฉลาดทางอารมณ์ อยู่กับ

กรอบแนวคิดเดิม ๆ ไม่มีการพัฒนาตนเองโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนแล้ว จะนำมาซึ่งการจัดการการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างไร และหากไม่มีคุณภาพ การศึกษานั้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ย่อมมีความเป็นไปได้เลย ดังนั้น ครู หรือผู้ที่ต้องทำหน้าที่สอนผู้เรียน ต้องมีทั้งความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ครูเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน

ครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย : ความท้าทาย

ปัจจุบันครูสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย มีทั้งครูผู้สอนที่เป็นชาวญี่ปุ่นแท้จริง และครูผู้สอนที่เป็นชาวไทย ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกทางด้านภาษาญี่ปุ่น แต่คำนิยมของผู้ปกครองยังต้องการให้บุตรหลานหรือผู้เรียนได้เรียนกับเจ้าของภาษาโดยตรง ดังนั้น ทำอย่างไรให้ครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นชาวไทย ได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองและผู้เรียนให้มากที่สุด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับการเรียนกับครูเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นความท้าทายอยู่ไม่น้อย ผู้เขียนในฐานะครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นคนไทย ได้รวบรวมแนวทางการสอนภาษาญี่ปุ่นไว้ดังนี้

1. มีแนวคิดหรือสร้างกระบวนการสอนโดยเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน ซึ่งในปัจจุบันมีเครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวช่วยมากขึ้น เช่น แอปพลิเคชันภาษาญี่ปุ่นซึ่งเข้าถึงได้ง่าย ชีรีส์ญี่ปุ่น การทัศนศึกษาในสถานที่จริง เป็นต้น
2. ในการสอน ต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มีส่วนมากกว่าภาษาไทย หรือ ใช้เฉพาะภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น
3. เน้นการสอนแบบธรรมชาติที่ไม่เป็นรูปแบบ เน้นการสื่อสารเป็นหลัก
4. เนื้อหาวิชา จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่สามารถพูดสื่อสารได้จริง
5. การสอนใช้รูปแบบการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ แบ่งกลุ่มมอบหมายงาน และสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เป็นหลัก
6. ใช้วิธีการสอนแบบใช้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเดียว โดยให้ผู้เรียนฟังแล้วพูดตามใช้การปฏิบัติและกิริยาประกอบ
7. ใช้เทคนิคการสอนแบบสอนจากเรื่องที่ใช้อยู่ไปหาเรื่องที่ไม่ค่อยได้ใช้ในชีวิตประจำวัน
8. สอนจากเรื่องที่สัมผัสได้ไปหาเรื่องที่สัมผัสไม่ได้ เช่น การสื่อสารในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น
9. ทักษะทางภาษาญี่ปุ่น จะต้องเน้นการพูดก่อนตามด้วยการฟัง อ่าน และเขียน

10. มีกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลายหลาย

11. ครูผู้สอนภาษาต้องใช้สื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Websites, YouTube, PowerPoint, Facebook, LINE, Digital Learning Sources, Radio, TV, Printed Materials ได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ต้องนำแนวคิดของ Panich (2017) มาประยุกต์ใช้เพื่อร่วมกันสร้างการเรียนรู้สมัยใหม่เพื่อผู้เรียน คือ

1. ความรู้เดิมของผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีความรู้เดิมที่ผิด ๆ ติดตัว ครูต้องรู้วิธีการตรวจสอบให้พบและแก้ไขหากแก้ไขจะไม่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจผิดไปเรื่อย ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนในระดับขั้นต่อไปได้ และรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนได้

2. การจัดระบบความรู้ ผู้เรียนที่สามารถจัดระบบการเรียนรู้ก็จะสามารถนำความรู้มาใช้ได้ทันทีและถูกจังหวะ

3. แรงจูงใจ ครูผู้สอนต้องมีวิธีการเอาใจใส่และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน

4. การเรียนที่ถูกต้อง ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้จริง (Mastery Learning) ผู้เรียนที่ไม่รู้จริงโตขึ้นมาจะเริ่มเบื่อ

5. การสอนโดยการปฏิบัติและป้อนกลับ (Feedback Teaching) ศิลปะของการป้อนกลับสำคัญที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน เรียนแล้วมีความสุข เกิดความมั่นใจในตัวเอง มีความคิดเป็นของตนเอง

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) พัฒนาการของผู้เรียนและบรรยากาศของการเรียน การเรียนสมัยใหม่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นทีม เพราะโลกสมัยใหม่นั้น ความร่วมมือสำคัญกว่าการแข่งขัน บรรยากาศความคิดที่หลากหลาย รับฟังซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเพื่อนร่วมทีม สิ่งแวดล้อมและสังคม

7. ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง ได้ (Self-Directed Learner) ครูผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนเกิดความสามารถหรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตนเอง ที่สำคัญ คือ ให้ผู้เรียนรู้ว่า ตนเองมีวิธีการเรียนอย่างไรและปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเองได้

จะเห็นได้ว่า ยิ่งถ้าเป็นครูผู้สอนภาษาต่างประเทศจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันหรือศตวรรษที่ 21 แล้ว ผู้เรียนเองก็ต้องรู้ว่าต้องเรียนรู้อะไรตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ภายใต้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การ

เรียนรู้ต่าง ๆ จะเป็นการเสริมพลังให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูล และมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมอีกด้วย

บทสรุป

“ภาษาญี่ปุ่น” เป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สองของการเรียนในประเทศไทย ปัจจุบันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ซึ่งหากผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะภาษาญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีจะนำมาซึ่งโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โอกาสในการประกอบอาชีพที่มีรายได้และสวัสดิการที่ดี นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ครูสอนภาษาญี่ปุ่น จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย หากครูสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นเจ้าของภาษาการเรียนการสอนอาจจะไม่ส่งผลต่อผู้เรียนมากนัก แต่ในทางกลับกันถ้าครูสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นคนไทย ย่อมจะเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เพราะภาษาญี่ปุ่นไม่ใช่ภาษาแม่ของครูผู้สอนหรือครูผู้สอนไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาอย่างแท้จริง ดังนั้น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี โดยเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน การสอนต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มีสัดส่วนมากกว่าภาษาไทย สอนแบบธรรมชาติไม่มีรูปแบบอย่างเป็นทางการ เนื้อหาต้องนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เน้นการสอนแบบบทบาทสมมติ และต้องสอนเรื่องให้ผู้เรียนสัมผัสได้ นอกจากนี้การเป็นครูผู้สอน ไม่เพียงสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เฉพาะความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ครูผู้สอนจะต้องสอนประสบการณ์หรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนด้วย ดังนั้นครูผู้สอนเองก็ต้องมีทักษะที่หลากหลายที่นอกเหนือจากความรู้และทักษะภาษาญี่ปุ่น เช่น การมีความฉลาดทางอารมณ์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีอารมณ์ขัน มีความรับผิดชอบ ทำงานเป็นทีม เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน เปลี่ยนห้องเรียนตามสถานการณ์ได้ ต้องรับมือกับเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ และที่สำคัญต้องเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ทุกคน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้เรียนสนุกสนาน มีความสุข และสามารถนำความรู้และแบบอย่างจากครูผู้สอนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และประเด็นสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ได้อย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีและสามารถอยู่รอดได้ เป็นต้น

References

- Chonsuk, D. (2020). *20 Essential Skills for Teachers in the 4.0 Era*. Retrieved April 19, 2022 from https://www.matichon.co.th/education/news_1890713. [in Thai]
- Department of Tourism. (2022). *Statistics of Foreign Tourists Entering Thailand 2020*. Retrieved March 19, 2022 from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=593. [in Thai]
- Fukushima, Y., Numtong, K., & Na Ranong, S. (2013). The popularity of learning Japanese and Chinese languages among KU students: How are their motivation different. *Journal of Japanese Studies*, 30(1), 27-40.
- Gomarutut, S. (2005). *The Comparative Study of Teaching Culture on Japanese Language as the second Language between Thai Universities and Japanese Universities* (Research Report). Bangkok: Dhurakij Pundit University. [in Thai]
- Janthavarin, S. (2018). *Does Speaking More than one Language Really Make your Brain Sharper?*. Retrieved March 19, 2022 from <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/bilingual-advantage>.
- Krashen, S.D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
- McKeown, R. (2002). *Education for Sustainable Development Toolkit*. Tennessee: Energy. Environment and Resources Center: University of Tennessee.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Agricultural Assembly of Thailand, Nonthaburi. [in Thai]
- Office of the National Education Commission. (1999). *National Education Act 1999*. Retrieved March 19, 2022 from <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>. [in Thai]
- Panich, V. (2017). Ways to create learning for students in the 21st century. *Walailak Journal of Learning Innovations*, 1(2), 3-14. [in Thai]
- Scbfoundation. (2022). *FEATURES Good Teacher 4.0*. Retrieved July 8, 2022 from https://www.scbfoundation.com/media_knowledge/knowledge/292. [in Thai]
- Sprachcaffe Languages PLUS. (2022). *Top 10 Languages That Thai Students Should Study for a Bright Future*. Retrieved March 20, 2022 from <https://www.sprachcaffe.com/thai/magazine-article>.
- Thai News Agency. (2022). *Results of a Survey of Investment trends of Japanese Joint Venture Companies in Thailand in 2020*. Retrieved March 19, 2022 from https://www.jetro.go.jp/ext_images/thailand/pdf/

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้

ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเปิดรับบทความด้านระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การท่องเที่ยว การพักผ่อนและการบริการ การศึกษา สุขภาพ(สังคมศาสตร์) และ รัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ หรือ Journal of Southern Technology กำหนดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) รับบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อัตราค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จึงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการส่งบทความผลงานละ 3,500 บาท ชำระเมื่อผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการและจะดำเนินการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินต่อไป โอนเงินผ่านธนาคารกรุงเทพ สาขาทุ่งสง เลขที่ 349-0-7-2630-8 ชื่อบัญชีวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ และชำระเงินเมื่อผู้ประสานงานวารสารแจ้งไปยังผู้เขียนเท่านั้น พร้อมแจ้งผ่านอีเมล journal.sct@gmail.com

หากผลการประเมินคุณภาพของบทความ พบว่า ไม่สามารถเผยแพร่ได้ หรือผู้เขียนขอถอนบทความออกจากระบบภายหลังการชำระค่าธรรมเนียม ทางวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่คืนเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ในทุกกรณี

เกณฑ์การพิจารณาบทความและจริยธรรมของวารสาร

1. กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้น
2. บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2-3 ท่าน จากหลากหลายสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องและคุณภาพทางวิชาการ โดยไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ
3. กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความ
4. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และผู้เขียนต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่
5. ลิขสิทธิ์บทความเป็นของผู้เขียน แต่วารสารเทคโนโลยีภาคใต้คงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตีพิมพ์ครั้งแรก โดยเหตุที่บทความนี้ปรากฏในวารสารที่เข้าถึงได้จึงอนุญาตให้นำบทความไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แต่มิใช่เพื่อการพาณิชย์
6. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
7. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
8. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
9. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
10. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้วตามข้อเสนอแนะ
11. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว กองบรรณาธิการจะได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิจารณาการตอบรับ และขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตีพิมพ์บทความในวารสาร
12. ความรับผิดชอบในผลงานเป็นของผู้เขียน และผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องเป็นต้นฉบับเท่านั้น

การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณาถ้อยแถลงเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1) เรื่องที่ส่งเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นงานวิชาการด้าน Management Information Systems, Tourism, Leisure and Hospitality Management, Education, Health (Social Science), Political Science and International Relations

2) รับบทความประเภท บทความวิจัย (Research Manuscript) บทความวิชาการ (Academic Manuscript) บทความปริทัศน์ (Review Manuscript) และ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3) หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

4) บทความต้องมีส่วนประกอบ ดังนี้

- ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกัน
- ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และอีเมลของผู้เขียนชื่อแรก ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกัน ความยาวไม่เกิน 300 คำ ย่อหน้าแรกของบทคัดย่อต้องประกอบด้วย ปัญหาการท้าววิจัย วัตถุประสงค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสถิติ ย่อหน้าที่สอง ข้อค้นพบจากผลการวิจัย ที่โดดเด่นตามวัตถุประสงค์ และข้อเสนอที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือสิ่งที่ควรต่อยอด
- คำสำคัญ (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- เนื้อหา (บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และ บทสรุป บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัยอภิปรายผล สรุป ข้อเสนอแนะ และ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

5) ต้นฉบับ บทคัดย่อ แบ่ง 1 คอลัมน์ เนื้อหา แบ่ง 2 คอลัมน์ ต้องพิมพ์บนกระดาษ A4 แบบหน้าเดียว ส่วนบทความยาวไม่เกิน 12 หน้า รวมอ้างอิง (เกิน 12 หน้า คิดหน้าละ 200 บาท) เว้นห่างจากขอบบน 2.54 ซม. ขอบซ้าย 2.54 ซม. ขอบขวา 2.54 ซม. และขอบล่าง 2.54 ซม. ใส่หมายเลขหน้ากำกับที่มุมบนขวาของหน้ากระดาษทุกหน้า

6) การพิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 20 ตัวหนา

- ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา จัดให้อยู่ตรงกลางและระบุสถานที่ทำงานและ e-mail ของผู้ประสานงาน

- บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ Abstract” “คำสำคัญ Keywords” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา

- การพิมพ์เนื้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ หัวเรื่องหลักภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา ส่วนหัวข้อย่อยภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา

7) เขียนตามรูปแบบของบทความอย่างกระชับและได้ความครบถ้วน ไม่ใช่เขียนตามรูปแบบของรายงานวิจัยวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์

8) การส่งต้นฉบับพร้อมแบบฟอร์มการเสนอบทความผ่านระบบ Thai Jo (Thai Journal Online System) ทาง https://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

9) การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้การอ้างอิงระบบ APA Style ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร

10) ควรอ้างอิงจากหนังสือตำรา บทความวิชาการ บทความวิจัย จากวารสารวิชาการหรือ Proceedings ไม่ควรอ้างอิงจาก Website (ไม่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการเนื่องจากไม่มีการตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของ Website) หรือถ้าจำเป็นก็อ้างอิงเท่าที่จำเป็น เอกสารอ้างอิงภายในเนื้อเรื่องและภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงจะต้องตรงกันไม่อ้างอิงเรื่องที่ไมเกี่ยวข้อง การอ้างอิงต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ และต้องมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงอย่างครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงไว้ และการอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

1. การเรียงลำดับเอกสาร เรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ
2. เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยชื่อผู้เขียนใช้ชื่อเต็ม และให้เพิ่มเติมการแปลเป็นภาษาอังกฤษ
3. เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาต่างประเทศ ชื่อผู้เขียนให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนเป็นคำเต็มและตามด้วยชื่ออื่น ๆ ซึ่งย่อเฉพาะอักษรตัวแรกในกรณีชื่อที่มีคำขึ้นต้น ด้วยว่า van de, der, von ให้เขียนเต็มหน้าชื่อสกุล

ตัวอย่างการเขียนรายการบรรณานุกรมเอกสารอ้างอิง แบบ APA Style

การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

- Alsalem (2019) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร..
- Kokkhongplu, & Kaewnuch (2021) พบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH-Plus หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ..
- Rifki, & Rahmafritia, & Sugito (2019) ที่ระบุว่า การรับรู้ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของผู้บริโภคมากกว่าด้านราคา..
- Aussawatriattanukul et al., (2016) ได้กล่าวถึงพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยคลองป่าพะยอม มีคลองป่าพะยอมเป็นลำน้ำหลัก...

การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหลังข้อความ

ตัวอย่าง

- มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและทักษะอย่างสร้างสรรค์ผ่านผู้คนในชุมชนและวัฒนธรรม (Pimonsompong, 2023) ..
- การลองทำจริงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, & Raymond, 2000)
- ความซับซ้อนของการเขียนข้อสอบวัดทักษะในการแก้ปัญหา และวัดความรู้ที่เฉพาะจะต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญเป็นอย่างมาก (Morrison, Lehto, & Day, 2018)
- การสร้างข้อสอบแบบอัตโนมติ (AIG) ยังช่วยให้สามารถสร้างข้อสอบได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน (Gierl et al., 2012)

การอ้างอิงที่ถูกต้องในเอกสารอื่น

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (ปีที่พิมพ์ อ้างถึงใน/cited in ชื่อผู้แต่งที่นำข้อมูลมาอ้าง, ปีที่พิมพ์)

Pratt (1992 cited in Terapong, 2015)

ชื่อผู้แต่งที่นำข้อมูลมาอ้าง (ปีที่พิมพ์ อ้างจาก/cited from ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ, ปีที่พิมพ์)

Terapong (2015 cited from Pratt, 1992)

ตัวอย่างการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

จำนวนผู้แต่ง	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งแรก หน้าข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งต่อมา หน้าข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งแรก หลังข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งต่อมา หลังข้อความ
ผู้แต่ง 1 คน	Hakim (2020)	Hakim (2020)	(Hakim, 2020)	(Hakim, 2020)
ผู้แต่ง 2 คน	Intagate, & Makiui (2018)	Intagate, & Makiui (2018)	(Intagate, & Makiui, 2018)	(Intagate, & Makiui, 2018)
ผู้แต่ง 3 คน	Asshidin, Abidina, & Borhanb (2016)	Asshidin et al., (2016)	(Asshidin, Abidina, & Borhanb, 2016)	(Asshidin et al., 2016)
ผู้แต่ง 4 คน	Jones, Kimball, Springer, & Stolorow (2018)	Jones et al., (2018)	(Jones, Kimball, Springer, & Stolorow, 2018)	(Jones et al., 2018)
ผู้แต่ง 5 คน	Promwikorn, Suwannarangsri, Ammawat, Buchitchon, & Meeboonsalang (2019)	Promwikorn et al., (2019)	(Promwikorn, Suwannarangsri, Ammawat, Buchitchon, & Meeboonsalang, 2019)	(Promwikorn et al., 2019)
ผู้แต่งตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป	Freeman et al., (2015)	Freeman et al., (2015)	(Freeman et al., 2015)	(Freeman et al., 2015)

ตัวอย่างการอ้างอิงท้ายเล่ม

1. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 1 คน เช่น

-Järup, L. (2003).

-Feuchtwanger, E.A. (2002)

2. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 2 คน เช่น

-Mitchell, T. R., & Larson, J. R., Jr. (1985)

-Kallgren, C. A., & Wood, W. (1986).

3. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 3-6 คนขึ้นไป เช่น

- Cate A.R., Harris, D.L., & Boswell, W. (1991)

- Cate A.R., Harris, D.L., Boswell, W., & James, W.L. (1991)

- Cate A.R., Harris, D.L., Boswell, W., James, W.L., & Peters, A.V. (1991)

- Njagi, J.M., Ireri, A.M., Njagi, E.N.M., Akunga, D., Afullo, A.T.O., & Ngugi, M.P. (2013).

3. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 7 คนขึ้นไป ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏเฉพาะ 6 คนแรก ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และ มหัพภาค 3 จุด (...) โดยหน้าและหลังจุดเว้นวรรค 1 ระยะ จากนั้นตามด้วยชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย เช่น

Njagi, J.M., Ireri, A.M., Njagi, E.N.M., Akunga, D., Afullo, A.T.O., Ngugi, M.P., ... Peters, A.V. (2013).

รูปแบบหนังสือ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Zikmund, W. G., Babin, B. J., Carr, J. C., & Griffin, M. (2013). *Business Research Methods* (9th Printing). South-Western: Cengage Learning.มนสิข สิทธิสมบูรณ์. (2565). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.Sittisomboon, M. (2022). *Proactive Learning Management Strategy*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press. [in Thai]

รูปแบบบทความหรือบทในหนังสือ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือบทในหนังสือ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Sinnaeve, G. (2010). Use of near infrared spectroscopy for the determination of internal quality of entire apples. In S. Saranwong, & P. Williams (Eds.), *Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 255-259). West Sussex, UK: IMP.

รูปแบบบทความในวารสาร:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Aghaei, K., Rajabi, M., Lie, K. Y., & Ajam, F. (2020). Flipped learning as situated practice: a contrastive narrative inquiry in an EFL classroom. *Education Information Technologies*, 25, 1607–1623

Intamas, P., Krainara, A., Khemwong, T., & Boonraksa, P. (2022). Performance testing of solar turbine aerators controlled via mobile phone. *Rattanakosin Journal of Science and Technology*, 4(1), 43-53. [in Thai]
พัชรินทร์ อินทมาส, อติศร ไกรนรา, และ ทิฆัมพร เขมวงศ์. (2565). การทดสอบประสิทธิภาพเครื่องเติมอากาศในน้ำด้วยกังหันพลังงานแสงอาทิตย์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือ. *Rattanakosin Journal of Science and Technology*, 4(1), 43-53.

รูปแบบบทความในรายงานวิจัย:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Chitnomrath, T. (2011). *A Study of Factors Regarding Firm Characteristics that Affect Financing Decisions of Public Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand* (Research Report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

สรณ์นันท์ ดันดิอุโฆษกุล อัครวงศ์, รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว, เจริญพร เพ็ชรกิจ และพวงรัตน์ จินพล. (2561). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Akarawong, S.T., Kingkaew, R., Petkit, J., & Jinpon, P. (2018). *Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat as a Center of Health Tourism in the Upper Southern of Thailand* (Research Report). Bangkok: The office of the National Research Council of Thailand (NRCT) and The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]

รูปแบบบทความวิทยานิพนธ์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ หรือ Master's Thesis). ชื่อสถาบันการศึกษา, สถานที่พิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Nickels, D.W. (2005). *The Relationship between IT-Business Alignment and Organizational Culture: an Exploratory Study* (Doctoral Dissertation). University of Memphis, U.S.A.

ชุดิพนธ์ ประโธรส. (2555). *ความพึงพอใจของลูกค้าในอำเภอสนทรายจังหวัดเชียงใหม่ต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดของน้ำดื่มตราโรสเชียงใหม่* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Praroros, C. (2012). *Satisfaction of Customers in Sansai District, Chiang Mai Province towards Marketing Mix of Rose Brand Drinking Water* (Master's Independent Study). Chiangmai University, Chiangmai Province. [in Thai]

นิจจารีย์ ประสูติรุ่งเรือง. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ค้าปลีกในการซื้อน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์จากตัวแทนจำหน่ายของบริษัทเนสท์เล่ไทยจำกัด ในอำเภอเมืองเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Dachosad, S. (2020). *Relationships between Teachers' Perception of Student Assistant System and Quality of Life of Students in the Lamthap School Network Group under Krabi Primary Educational Service Area Office* (Master's Thesis). Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat Province. [in Thai]

รูปแบบเอกสารการประชุมทางวิชาการ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องที่นำเสนอ. ใน *ชื่อการประชุม* (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ธนรัตน์ รัตนกุล และ กันต์ธรม สุขกระจ่าง. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานบำรุงรักษาอาคารภายในสถานศึกษาจังหวัดสงขลาด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 ประจำปีการศึกษา 2565* (pp. AP37-AP45.). นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

Rattanakool, T., & Sukrajang, K. (2022). An Analysis of Factors that Affect Outsourcing of Building Maintenance within Educational Institutions in Songkhla Province Using Analytic Hierarchy Process. In *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 ประจำปีการศึกษา 2565* (pp. AP37-AP45.). Nakhon Si Thammarat Province: Southern College of Technology.

รูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. /หน่วยงาน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

อัจฉริยะ แพงมา. (2564). สพฉ. เปิดโครงการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์ฉุกเฉิน *Academic College of Emergency Medical Preparedness (ACEMP)*. ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.niems.go.th/1/News/Detail/8201?group=5>

Pangma, A. (2021). *NEDA opens a project to establish Academic College of Emergency Medical Preparedness (ACEMP). National Institute of Emergency Medicine*. Retrieved October 10, 2021, from, <https://www.niems.go.th/1/News/Detail/8201?group=5>. [In Thai]

รูปแบบการสัมภาษณ์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. /หน่วยงาน. (วัน เดือน, ปีที่สัมภาษณ์). *สัมภาษณ์*. ตำแหน่ง. หน่วยงานต้นสังกัด.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

วิรัตน์ ธรรมาภรณ์. (15 เมษายน, 2560). *สัมภาษณ์*. รองอธิการบดี. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

Thammarpon, W. (2017, April 15). Interview. Vice President. Southern College of Technology. [in Thai]

หมายเหตุ: บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ รูปแบบรายการอ้างอิงต้องใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีข้อความเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับ (ไม่ได้แปลข้อความจากภาษาไทยและเป็นภาษาอังกฤษ) เช่น ชื่อ-สกุลผู้แต่ง ชื่อบทความ/หนังสือ หรือ ชื่อวารสารและงานประชุมวิชาการ เป็นต้น

แบบฟอร์มการส่งบทความลงตีพิมพ์ วารสารเทคโนโลยีภาคใต้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
3. ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....
.....
(ภาษาอังกฤษ).....
.....
4. ชื่อผู้เขียนร่วมและสังกัด
 - 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....
5. ประเภทบทความที่เสนอ
☐ บทความวิจัย (Research Manuscript)
☐ บทความปริทัศน์ (Review Manuscript)
☐ บทความวิชาการ (Academic Manuscript)
☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก
.....
.....

โทรศัพท์.....e-mail.....

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอนี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้ที่นำออกจากวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้พิมพ์ทราบล่วงหน้า และผู้พิมพ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงชื่อ.....
(.....)

SCT พร้อม

เสริมสร้าง เติบโตเต็ม สักคม อาชีพ

ปริญญาตรีและโท

0 7577 0136-7

www.sct.ac.th